

საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი

მარიამ ჭანტურია

ელექტრონული ხელმოწერის პრობლემები, საერთაშორისო გამოცდილება და
გამოწვევები საჯარო მმართველობაში

წარმოდგენილია დოქტორის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად
სადოქტორო პროგრამა – საჯარო მმართველობა
შიფრი – 1109

საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი
თბილისი, 0160, საქართველო
2022 წელი

საავტორო უფლება © 2022 წელი, „მარიამ ჭანტურია“

საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი
ბიზნესტექნოლოგიების ფაკულტეტი

ჩვენ, ქვემოთ ხელისმომწერი ვადასტურებთ, რომ გავეცანით **მარიამ ჭანტურიას** მიერ შესრულებულ სადოქტორო ნაშრომს დასახელებით: „ელექტრონული ხელმოწერის პრობლემები, საერთაშორისო გამოცდილება და გამოწვევები საჯარო მმართველობაში“ და ვაძლევთ რეკომენდაციას საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის ბიზნესის ადმინისტრირების, საჯარო მმართველობის და მენეჯმენტის საუნივერსიტეტო სადისერტაციო საბჭოში მის განხილვას დოქტორის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად.

„----“ „-----“ 2022 წელი

ხელმძღვანელი: დავით ლელაძე, ასოცირებული პროფესორი

რეცენზენტი: -----

რეცენზენტი: -----

საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი

2022 წელი

ავტორი: მარიამ ჭანტურია

დასახელება: ელექტრონული ხელმოწერის პრობლემები, საერთაშორისო გამოცდილება და გამოწვევები საჯარო მმართველობაში

სადოქტორო პროგრამა: საჯარო მმართველობა

ხარისხი: საჯარო მმართველობის აკადემიური დოქტორი

სხდომა ჩატარდა: “-----“ “-----“ 2022 წ.

ინდივიდუალური პიროვნების ან ინსტიტუტების მიერ ზემოთ-მოყვანილი დასახელების სადისერტაციო ნაშრომის გაცნობის მიზნით მოთხოვნის შემთხვევაში, მისი არაკომერციული მიზნებით კოპირებისა და გავრცელების უფლება მინიჭებული აქვს საქართველოს ტექნიკურ უნივერსიტეტს.

ავტორის ხელმოწერა

ავტორი ინარჩუნებს დანარჩენ საგამომცემლო უფლებებს და არც მთლიანი ნაშრომის და არც მისი ცალკეული კომპონენტების გადაბეჭდვა ან სხვა რაიმე მეთოდით რეპროდუქცია დაუშვებელია ავტორის წერილობითი ნებართვის გარეშე.

ავტორი ირწმუნება, რომ ნაშრომში გამოყენებულ საავტორო უფლებებით დაცულ მასალებზე მიღებულია შესაბამისი ნებართვა (გარდა იმ მცირე ზომის ციტატებისა, რომლებიც მოითხოვენ მხოლოდ სპეციფიური მიმართულების ლიტერატურის ციტირებას, როგორც ეს მიღებულია სამეცნიერო ნაშრომების შესრულებისას) და ყველა მათგანზე იღებს პასუხისმგებლობას.

რეზიუმე

თანამედროვე სამყაროში ეფექტიანი მართვა პირდაპირ კავშირშია მოქნილი და გამართული ელექტრონული მმართველობის სისტემის დანერგვა-მოდერნიზაციასთან, მის მუდმივ სრულყოფასთან და სწრაფ განვითარებასთან. ელექტრონული მმართველობის განვითარების პროცესში უმნიშვნელოვანეს კომპონენტებს წარმოადგენენ ელექტრონული დოკუმენტი და ელექტრონული ხელმოწერა.

ბოლო ათწლეულში განსაკუთრებულად სწრაფი ტემპით დანერგილმა და განვითარებულმა ციფრულმა ტექნოლოგიებმა, საინფორმაციო და საკომუნიკაციო მომსახურებებმა უპრეცედენტო და არნახული სისწრაფით მიმდინარე გლობალურ ცვლილებებს დაუდო საფუძველი. ელექტრონული სერვისების დანერგვამ, ტექნოლოგიურმა ინოვაციებმა და გატარებულმა რეფორმებმა, როგორც ლოკალურად, ისე მსოფლიო მასშტაბით, შესაძლებელი გახადა სწრაფი ინტეგრაციული პროცესების განვითარება. მთელს მსოფლიოში სულ უფრო მზარდია მოთხოვნა სწრაფ, იაფ და ხელმისაწვდომ ელექტრონულ სერვისებზე.

ელექტრონული სერვისების დანერგვა დიდ ზეგავლენას ახდენს ქვეყნების ყოველდღიურ ცხოვრებაზე, მნიშვნელოვნად ცვლის სახელმწიფოთა მართვის პრინციპებს და უკავშირდება მრავალი ახალი შესაძლებლობის გაჩენას.

უდავოა, რომ თანამედროვე სამყაროში, სხვადასხვა მიმართულებით არსებული საკითხების გადასაჭრელად, ელექტრონული სერვისები და ციფრული გადაწყვეტები მარტივი გზაა როგორც მოქალაქეებისთვის, ისე საჯარო და კერძო სექტორისათვის.

ნებისმიერ სფეროში, მართვის ეფექტიანობის ასამაღლებლად, სისტემების მეტი მოქნილობის, ხელმისაწვდომობის და სიმარტივისათვის ელექტრონული სერვისების დანერგვა და უკვე არსებული სერვისების ელექტრონულ/ციფრულ ფორმატში გადატანა ავტომატურად გულისხმობს ყოველდღიურად სულ უფრო მზარდ მოთხოვნას სხვადასხვა ტიპის ელექტრონულ ხელმოწერაზე.

შეიძლება ითქვას, რომ მოცემულობიდან გამომდინარე, დღევანდელ მსოფლიოში ერთ-ერთ ყველაზე აქტუალურ საკითხს წარმოადგენს ელექტრონული ხელმოწერა და მასთან დაკავშირებული იდენტიფიკაციის, უსაფრთხოებისა და დაცულობის სფერო და ის პრობლემები, რომლებიც ამ მიმართულებით გამოვლინდა.

არნახული ტემპით მიმდინარე ციფრული რევოლუცია სრულებით ახალ ეტაპზე გადაიყვანა მსოფლიო მასშტაბით არსებულმა პანდემიურმა ვითარებამ (COVID 19). აუცილებლობამ განაპირობა ადამიანის ფუნქციონირების ყველა სფეროში ჯერ კიდევ არსებული არაელექტრონული სერვისების ელექტრონულ ფორმატში გადატანა, რამაც კიდევ უფრო მეტად გაზარდა მოთხოვნა სანდო და დაცულ ელექტრონულ ხელმოწერაზე.

ყოველდღიურად მთელს მსოფლიოში მილიონობით ადამიანი

ახორციელებს ელექტრონულ ხელმოწერას სხვადასხვა ტიპის ელექტრონულ დოკუმენტზე. გაზრდილმა მოთხოვნამ გამოავლინა უსაფრთხოების, სანდოობის, გავრცელებისა და სხვა მიმართულებებით არსებული არაერთი პრობლემა.

ნაშრომში მოცემული დასკვნები ეფუძნება კვლევის თვისებრივი მეთოდების გამოყენების შედეგად მიღებულ ინფორმაციას. კერძოდ, ოფიციალური დოკუმენტების/სტატისტიკის ანალიზსა და სიღრმისეული ინტერვიუს მეთოდს. კვლევის ფარგლებში დამუშავებულია სტატისტიკური ინფორმაცია, განხორციელებულია კონსულტაციები და ინტერვიუები სხვადასხვა სფეროს წამყვან ექსპერტებთან. (პირველადი წყარო).

ნაშრომში განხილულია მსოფლიო მასშტაბით კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის განვითარების ისტორია, საკანონმდებლო ნოვაციის იმპლემენტაციის წარმატებული/წარუმატებელი მაგალითები, სასამართლო დავების პრაქტიკა, ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვისას და განხორციელებისას გამოვლენილი ხარვეზები და ექსპერტიზის კუთხით არსებული არასახარბიელო ვითარება.

განხილული და გაანალიზებულია თანამედროვე საქართველოს საკანონმდებლო ბაზა, კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვის, იმპლემენტაციის, განვითარების, გავრცელების, სანდოობის და ექსპერტიზის მიმართულებით არსებული პრობლემები. ასევე, განხილულია საექსპერტო და სასამართლო პრაქტიკა.

კვლევის ინფორმაციულ ბაზაში ჩართულია საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს დაქვემდებარებაში არსებული „სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტოს“, ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერიის დაქვემდებარებაში არსებული „მუნიციპალური სერვისების განვითარების სააგენტოს“, საქართველოს ეროვნული ბანკის, ასევე, თბილისის უზენაესი და საქალაქო სასამართლოების, ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიუროსა და შინაგან საქმეთა სამინისტროს საექსპერტო-კრიმინალისტიკური დეპარტამენტის მიერ მოწოდებული მონაცემები.

ნაჩვენებია, რომ არსებული პრობლემური ვითარებიდან გამოსავალი მხოლოდ ახალი მიდგომების, ტექნოლოგიებისა და ინიციატივების შემუშავებით/დანერგვით არის შესაძლებელი.

კვლევის ფარგლებში გამოკვეთილი პრობლემების გადაწყვეტისათვის შემუშავებულია ელექტრონული ხელმოწერის განხორციელების ინოვაციური კონცეფცია, რომლის მიზანიცაა ახალი ტიპის მოწყობილობის შექმნა. მან, თავისი ტექნიკური მახასიათებლებიდან გამომდინარე, უნდა გადაწყვიტოს ელექტრონული ხელმოწერის ექსპერტიზის პრობლემა. ამასთანავე, ჩვენი ინიციატივაა შეიქმნას „დაშიფრული ელექტრონული ხელმოწერების საცავი“ ბლოკჩეინ ტექნოლოგიის გამოყენებით, რაც ელექტრონული ხელმოწერების უსაფრთხოების გარანტი იქნება.

უნდა აღინიშნოს, რომ ნაშრომის ფარგლებში განხორციელებული კვლევებისგან მიღებული შედეგების საფუძველზე, ინოვაციური

კონცეფციის შემუშავების პროცესში, ნაშრომის მთავარი მიგნების - ახალი ტიპის საინჟინერო შექმნის შესაძლებლობის, საჭიროების, გამოსაძვინგების, მასზე შესრულებული ელექტრონული ხელმოწერის ექსპერტიზის შესაძლებლობის, მისი უსაფრთხოებისა და დაცულობის საკითხებზე კონსულტაციები გავლილია ყველა იმ სფეროს წარმომადგენელთან, რომელთა მონაწილეობა და ჩართულობა სამომავლოდ საჭირო იქნება ახალი ტიპის მოწყობილობისა და მისი პლატფორმის შესაქმნელად.

კვლევის ფარგლებში ექსპერტული შეფასები მიღებულია შინაგან საქმეთა სამინისტროს საექსპერტო-კრიმინალისტიკური დეპარტამენტის გრაფიკული და დოკუმენტების ტექნიკური ექსპერტიზის განყოფილების უფროსისაგან/მთავარი ექსპერტისაგან, კომპანია სოფთლაინ საქართველოს ბიზნეს განვითარების მენეჯერისაგან, Check Point-ის სერტიფიცირებული უსაფრთხოების ექსპერტისაგან და კომპანია „ლომსა“-ს (lomsa.com) CTO - ტექნიკური დირექტორისაგან.

შესაბამისი სფეროს პროფესიონალების მხრიდან მიღებული ექსპერტული შეფასებებით დასტურდება, რომ ახალი ტიპის მოწყობილობის შექმნა შესაძლებელია და რომ ის ავთენტური, უსაფრთხო და დანერგვისათვის გამოსაძვინგია.

Abstract

In today's world, effective governance is directly related to the introduction and modernization of a flexible and efficient e-government system, its continuous improvement and rapid development. Electronic documents and electronic signatures are the most important components of the development of e-government.

The introduction and development of digital technologies, information and communication services at a particularly rapid pace in the last decade have laid the foundation for global changes occurring at an unprecedented speed. The introduction of e-services, technological innovations and reforms carried out both locally and globally have allowed the development of rapid integration processes. Demand for fast, cheap and accessible e-services is growing all over the world.

The introduction of electronic services has a great impact on the daily life of countries, significantly changes the principles of government and is associated with the emergence of many new opportunities.

Undoubtedly, in today's world, e-services and digital solutions are an easy way for citizens, as well as the public and private sectors, to solve problems in different directions.

In order to improve management efficiency in any area, the introduction of electronic services for greater flexibility, accessibility and simplicity of systems and the transition of existing services to electronic/digital format automatically entails a growing demand for various types of electronic signatures.

It can be said that, given the data, one of the most pressing issues in the world today is the electronic signature and the related field of identification, security and protection, as well as the problems that have been identified in this regard.

The ongoing digital revolution at an unprecedented pace has taken the global pandemic situation to a whole new level (COVID 19). The need has led to the transfer of non-electronic services in all spheres of human life to electronic formats, which has further increased the demand for reliable and secure electronic signatures.

Every day, millions of people around the world digitally sign various types of electronic documents. The increased demand has revealed a number of problems in safety, reliability, distribution and other areas.

The conclusions presented in the article are based on information obtained using qualitative research methods. In particular, the analysis of official documents/statistics and the method of in-depth interviews. In the course of the study, statistical information was processed, consultations and interviews were held with leading experts in various fields. (Original source).

The article discusses the history of the development of a qualified electronic signature in the world, successful / unsuccessful examples of the introduction of legislative innovations, judicial practice, identified shortcomings in the implementation and implementation of an electronic signature, as well as an

unfavorable situation from an expert point of view.

The legal base of modern Georgia, the existing problems in the field of introduction, implementation, development, distribution, trust and examination of a qualified electronic signature are considered and analyzed. Expertise and case law are also discussed.

The research database includes information from the Public Services Development Agency under the Ministry of Justice of Georgia, the Municipal Services Development Agency under the Tbilisi City Hall, the National Bank of Georgia, the National Bureau of Forensic Science Levan Samkharauli, the Supreme and city courts and the forensic department of the Ministry of Internal Affairs.

It is shown that the solution of the existing problematic situation is possible only through the development/implementation of new approaches, technologies and initiatives.

To solve the problems identified during the study, an innovative concept of electronic signature has been developed, the purpose of which is to create a new type of device. In addition, our initiative is to create an "encrypted electronic signature store" using blockchain technology, which will guarantee the security of electronic signatures.

the process of developing an innovative concept, the main conclusions of the article are the possibility of creating a sign pad of a new type. Consultations were held with representatives of all areas, whose participation and involvement will be required in the future to create a new type of device and its platform.

As part of the study, expert assessments were received from the head/chief expert of the graphic and technical expertise department of the Forensic Department of the Ministry of Internal Affairs, Softline Business Development Manager in Georgia, a certified Check Point security expert and Lomsa. (lomsa.com) - from the technical director.

Expert judgments received from experts in the relevant field confirm that a new type of device can be created and that it is authentic, safe and suitable for implementation.

შინაარსი

ტიტულის გვერდი	1
ხელმოწერების გვერდი.....	2
საავტორო უფლების გვერდი.....	3
რეზიუმე (ქართულ ენაზე)	4
რეზიუმე (ინგლისურ ენაზე).....	7
შინაარსი.....	9
ცხრილების ნუსხა	11
დიაგრამების ნუსხა.....	12
გამოყენებული აბრევიატურების ნუსხა	13
მადლიერების გვერდი	15
შესავალი	16
ლიტერატურის მიმოხილვა	25
თავი 1. ელექტრონული ხელმოწერის განვითარების ისტორია და მისი დანერგვის საკანონმდებლო საფუძვლები	50
1.1. ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვის საკანონმდებლო ბაზის მიმოხილვა (ა.შ.შ-ს, დიდი ბრიტანეთის, ევროკავშირის ქვეყნების, რუსეთის ფედერაციისა და კანადის მაგალითზე).....	50
1.2. საქართველოში ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვის საკანონმდებლო ბაზის მიმოხილვა.....	62
1.3. სანდო ელექტრონული სერვისების უსაფრთხოება საქართველოში... 66	
თავი 2. ელექტრონული ხელმოწერის ცნება, შექმნის ისტორია და ავთენტურობის პრობლემები	68
2.1. ელექტრონული ხელმოწერის ცნება და მისი სახეები.....	68
2.2. სხვადასხვა სახის ელექტრონული ხელმოწერის გაყალბება	73
2.3. ელექტრონული ხელმოწერის შექმნის მოწყობილობის მინიმალური სტანდარტები	75
თავი 3. ელექტრონული ხელმოწერის შექმნის მოწყობილობის ისტორია და დღევანდელი მდგომარეობა	78
3.1. ელექტრონული ხელმოწერის შექმნის მოწყობილობის ევოლუცია....	78
3.2. Sign Pads - შედარებითი ანალიზი	82
თავი 4. ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვისა და გავრცელების მაჩვენებლები საქართველოში	88
4.1. მონაცემთა შეგროვების და კვლევის მეთოდოლოგია	88

4.2. ელექტრონული ხელმოწერის ექსპერტიზის პრაქტიკა საქართველოში.....	89
4.3. კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვისა და გავრცელების მაჩვენებლები საჯარო სექტორში (ადგილობრივი თვითმმართველობის მაგალითზე)	92
4.4. ID ბარათისა და მისი წამკითხველის გავრცელების მაჩვენებელი	97
4.5. ელექტრონული ხელმოწერის დაფა - საქართველოში.....	102
თავი 5. საქართველოს საბანკო სექტორში ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვისა და განვითარების საკანონმდებლო საფუძვლების ზოგადი მიმოხილვა საერთაშორისოდ აღიარებულ სტანდარტებთან მიმართებაში	105
5.1. საქართველოს საბანკო სექტორში ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვის საკანონმდებლო ბაზის მიმოხილვა.....	105
5.2. საბანკო სისტემაში განვითარებული ელექტრონული ხელმოწერის პრაქტიკაში დანერგვა.....	109
5.3. დღევანდელ საქართველოში საბანკო სექტორში ელექტრონული ხელმოწერის/შტამპის განვითარების მაჩვენებელი.....	114
თავი 6. ელექტრონული ხელმოწერისა და ელექტრონული გზით შექმნილი დოკუმენტების ავთენტურობასთან დაკავშირებული სასამართლო პრაქტიკა.....	116
6.1. სასამართლო პრაქტიკა - საქართველო.....	116
6.2. სასამართლო პრაქტიკა - საზღვარგარეთის ქვეყნები	124
დასკვნა	135
გამოყენებული ლიტერატურის ნუსხა	144

ცხრილების ნუსხა

ცხრილი 1. ადგილობრივი თვითმმართველობაში შემავალი ორგანიზაციების რიცხოვნობა, რომელსაც ემსახურება MSDA 2020	94
ცხრილი 2. ID ბარათებისა მისი წამკითხველის გაცემის სტატისტიკას 2011- 2020 წლებში.....	100

დიაგრამების ნუსხა

დიაგრამა 1. 5 დიდი ქალაქის შედარებითი ანალიზი, MSDA მიერ რეგისტრირებული იუზერები - /2017-2020/	95
დიაგრამა 2. MSDA შედარებითი ანალიზი თბილისი და სხვა მუნიციპალიტეტები (ჯამური მონაცემი)	95
დიაგრამა 3. ID ბარათის გამოყენებით განხორციელებული კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის/შტამპის მეშვეობით განხორციელებული ხელმოწერების რაოდენობა.	96
დიაგრამა 4. ID ბარათებისა მისი წამკითხველის გაცემის სტატისტიკას 2011/2012 - 2020 წლებში	99
დიაგრამა 5. ID ბარათის წამკითხველის გაცემის ჯამური მაჩვენებელი 2012-2020 წლებში	100
დიაგრამა 6. ID ბარათის წამკითხველის გაცემის ჯამური მაჩვენებელი 2012-2020 წლებში	101
დიაგრამა 7. ელექტრონული ხელმოწერის გამოყენებადობა	115

გამოყენებული აბრევიატურების ნუსხა

ID card – Identification card (პირადობის ელექტრონული მოწმობა)

Sign Pad – Signature Pad (ხელმოწერის დაფა)

RSA – Rivest-Shamir-Adleman public-key cryptosystem – (რივესტი-შამირი-ადლემანი - კრიპტოგრაფიული ალგორითმი ღია გასაღებით)

UNCITRAL – The United Nations Commission on International Trade Law (გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის საერთაშორისო სავაჭრო სამართლის კომისია)

NCCUSL – National Conference of Commissioners on Uniform State Laws (ერთიანი სახელმწიფო კანონების მიმღებ კომისართა ეროვნული კონფერენცია ამერიკის შეერთებულ შტატებში)

ALI - American Law Institute (ამერიკის სამართლის ინსტიტუტი)

UETA - Uniform Electronic Transactions Act („ერთიანი ელექტრონული ტრანზაქციების შესახებ“ ფედერალური კანონი)

ESIGN – Electronic Signatures in Global and National Commerce Act („გლობალურ და ეროვნულ ვაჭრობაში ელექტრონული ხელმოწერის შესახებ“ ფედერალური კანონი)

eIDAS – electronic IDentification, Authentication and trust Services – (ელექტრონული იდენტიფიკაციისა, ავთენტიფიკაციისა და სანდო მომსახურების შესახებ N910/2014 ევროკავშირის რეგულაცია)

PIPEDA - Personal Information Protection and Electronic Documents Act („პერსონალური ინფორმაციის დაცულობისა და ელექტრონული დოკუმენტის შესახებ“ კანონი)

Directive - Directive 1999/93/EC of the European Parliament and of the Council of 13 December 1999 on a Community framework for electronic signatures (ელექტრონული ხელმოწერის შესახებ ევროკავშირის დირექტივა)

(EC) N°910/2014 – eIDAS

NIST - National Institute of Standards and Technology (სტანდარტებისა და ტექნოლოგიების ეროვნული ინსტიტუტი)

DSS - Digital Signature Standard (ციფრული ხელმოწერის სტანდარტი)

SES - Simple electronic signature (მარტივი ელექტრონული ხელმოწერა)

AES - Advanced electronic signature (განვითარებული ელექტრონული ხელმოწერა)

QES - Qualified electronic signature (კვალიფიციური ელექტრონული

ხელმოწერა)

EESSI – European Electronic Signature Standardization Initiative
(ელექტრონული ხელმოწერის სტანდარტიზაციის ევროპის ინიციატივა)

SSCD - Secure signature creation device (უსაფრთხო ხელმოწერის შექმნის მოწყობილობა)

PKI - Public Key Infrastructure (ღია გასაღების ინფრასტრუქტურა)

PIN – Personal Identification Number (პერსონალური საიდენტიფიკაციო კოდი)

PUK - Personal unblocking code (პერსონალური განბლოკვის კოდი)

ISO – International Organization for Standardization (სტანდარტიზაციის საერთაშორისო ორგანიზაცია)

PDF – Portable Document Format („მოძრავი“ დოკუმენტის ფორმატი)

SDA - Public Service Development Agency (სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტო)

MSDA - Municipal Services Development Agency (მუნიციპალური სერვისების განვითარების სააგენტო)

COVID 19 - Coronavirus disease (SARS-CoV-2) (კორონავირუსით გამოწვეული ინფექცია)

მადლიერების გვერდი

მადლობა საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის ბიზნესტექნოლოგიების ფაკულტეტს დოქტურანტურის საფეხურზე სწავლის შესაძლებლობისთვის.

პირველ ყოვლისა, მადლობას ვუხდით სამეცნიერო ხელმძღვანელს, ასოცირებულ პროფესორს, ბატონ დავით ლელაძეს. მის მიერ გაწეული მხარდაჭერის, უაღრესად ღირებული რჩევებისა და რეკომენდაციების გარეშე სადისერტაციო ნაშრომი ვერ იქნებოდა პრაქტიკულ შედეგზე ორიენტირებული და ინოვაციური. ბატონი დავითი არის კვლევის ფარგლებში შემუშავებული ინოვაციური კონცეფციის თანაავტორი და მისი წვლილის გარეშე, შემუშავებული უნიკალური სისტემა ვერ მიიღებდა ამგვარ საბოლოო სახეს.

მადლობა საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის საჯარო მმართველობისა და ელექტრონული ბიზნესის დეპარტამენტის აკადემიურ პერსონალს პროფესორების - ბატონი შოთა დოლონაძისა და ბატონი გენადი იაშვილის ხელმძღვანელობით.

განსაკუთრებული მადლობა პროფესორ გიორგი ბალათურიასა და ასოცირებულ პროფესორ ოთარ ბალათურიას - სადისერტაციო ნაშრომის ფარგლებში განხორციელებულ კვლევებზე მუშაობის პროცესში მოცემული რჩევებისა და რეკომენდაციებისათვის.

შესავალი

„ციფრული ტექნოლოგიების ერად“ წოდებულ 21-ე საუკუნეში, განვითარებული ქვეყნების პრაქტიკულად აბსოლიტური უმრავლესობა ელექტრონული დოკუმენტისა და ელექტრონული ხელმოწერის გამოყენებით ელექტრონულ საქმისწამოებაზეა გადასული.

ელექტრონული სერვისების არნახული მასშტაბით გამოყენებამ დღის წესრიგში დააყენა ელექტრონული ხელმოწერის სანდოობის საკითხი, რასაც ავტომატურად მოჰყვა ელექტრონული ხელმოწერის ექსპერტიზის საჭიროება.

კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის შექმნა გულისხმობს ID ბარათის მეშვეობით განხორციელებულ ელექტრონულ ხელმოწერას, რომელსაც დაცულობისა და ავთენტურობის უმაღლესი დონე გააჩნია. თუმცა, მსოფლიო პრაქტიკა აჩვენებს, რომ მისი გამოყენება არც ისე ხშირია. ამ გზით შექნილი ელექტრონული ხელმოწერის ალტერნატივად გვევლინება ე.წ საინ პადებით (Sign Pad) და ელექტრონული ხელმოწერის პლატფორმების გამოყენებით შესრულებული ელექტრონული ხელმოწერები, რომლებიც კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერისათვის კანონით დადგენილ მოთხოვნებს ვერ აკმაყოფილებს. პრობლემურია მათზე შესრულებული ელექტრონული ხელმოწერის ავთენტურობის, სანდოობის და ექსპერტიზის საკითხები. აღნიშნული პრობლემების არაერთი მტკიცებულება არსებობს - როგორცაა მსოფლიო მასშტაბით არსებული სასამართლო პრაქტიკა. ასევე, ის ფაქტი, რომ დღეისათვის წარმოებულ საინ პადებზე (Sign Pad) შექმნილი ელექტრონული ხელმოწერის ექსპერტიზა შეუძლებელია პადის არასაკმარისი ტექნიკური მონაცემების გამო. აღნიშნულს თან ერთვის მთელს მსოფლიოში, მათ შორის საქართველოში, კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის იმპლემენტაციის პრობლემები.

მსოფლიოში არსებული მოცემულობა ნათლად მიუთითებს ელექტრონული ხელმოწერის არსებული ტიპების ნაკლოვანებებსა და პრობლემებზე და მოითხოვს მათი გადაჭრის გზების მოძიებას.

მსოფლიო ტენდენციების კვალდაკვალ, ბოლო ათწლეულის განმავლობაში, საქართველოშიც აქტიურად მიმდინარეობს ელექტრონულ საქმისწარმოებაზე გადასვლისა და ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვის პროცესი.

აღიარებულია ფაქტი, რომ დღეის მდგომარეობით, კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის გაყალბება პრაქტიკულად შეუძლებელია. საქართველოში სახელმწიფოს მხრიდან ყველანაირი ღონისძიება იქნა გატარებული ID ბარათის პოპულარიზებისა და გავრცელების ხელშესაწყობად, რასაც შედეგად მისი მასიური გავრცელება მოყვა და დღეს ქვეყნის მოქალაქეების პრაქტიკულად აბსოლიტური უმრავლესობა ფლობს პირადობის ელექტრონულ მოწმობას.

აღნიშნული ნაბიჯის შემდგომ, სახელმწიფოს დაგეგმილი ჰქონდა კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის მასიური დანერგვა და ისეთივე პოპულარიზაცია, როგორც ეს ID ბარათის შემთხვევაში მოხდა. ამისათვის არსებობდა ყველანაირი პირობა - ID ბარათი, მისი წამკითხველი, შესაბამისი პროგრამული უზრუნველყოფა, უსაფრთხოების კოდები, ელექტრონული სერთიფიკატი. არსებული საკანონმდებლო ბაზისა და რეგულაციების მიუხედავად, აღნიშნული ინიციატივის სათანადო მასშტაბით დანერგვა ვერ განხორციელდა. მიზეზი მრავალგვარია. გამოიკვეთა რიგი პრობლემებისა: სახელმწიფო ორგანიზაციების არასათანადო მზადყოფნა, იუსტიციის სახლი არ აღმოჩნდა მზად, რომ აღედგინა დაკარგული პინ კოდები, მიღებული რეგულაციების ამოქმედების შემდეგ შესაბამისი თანამდებობის პირების მიერ ერთდროულად და მასიურად დაიწყო პირადობის მოწმობების ID ბარათებით შეცვლა, რაც რიგ შემთხვევაში დადგენილებით დათქმული დროისათვის ვერ ესწრებიდა, ამ უკანასკნელმა ფაქტმა გამოიწვია მიღებული დადგენილებების გადავადება და კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვის ვადებმა დროში კიდევ გადაიწია. მხედველობაშია მისაღები ის ფაქტიც, რომ უსაფრთხოების ზომებიდან გამომდინარე, კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის სერთიფიკატი განახლებას საჭიროებს გარკვეული პერიოდულობით.

ყველა ზემოჩამოთვლილი ფაქტის ერთიანობა გამოიკვეთა, როგორც პრობლემების ჯაჭვი, რომელიც კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვის ხელისშემშლელი ფაქტორი გახდა.

გარდა ამისა, აღსანიშნავია, რომ ელექტრონული ხელმოწერის არცერთი ტიპის ექსპერტიზა არ ხორციელდება.

მიუხედავად იმისა, რომ სხვა ტიპის ელექტრონული ხელმოწერისაგან განსხვავებით ამ დროისათვის კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის ავთენტურობის პრობლემა არ დგას და მას დაცულობის ერთ-ერთი ყველაზე მაღალი დონე აქვს, მისი დანერგვა და გავრცელება რთული საკითხია და დაკავშირებულია სხვადასხვა სახის პრობლემასთან.

ნაშრომში შემოთავაზებულია ზემოაღნიშნული პრობლემიდან გამოსავალი - კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის (შექმნის მეთოდის) ერთგვარი ალტერნატივა - იდეა ახალი ტიპის საინჟინერო შექმნის შესახებ, რომელიც მისი მსგავსი მოწყობილობებისაგან განსხვავებული იქნება მასზე შესრულებული ელექტრონული ხელმოწერის ავთენტურობით, ექსპერტიზის შესაძლებლობით, არის სწრაფი, იაფი, მარტივი.

კვლევის შედეგად არსებული მიგნება საშუალებას მოგვცემს გავამარტივოთ ელექტრონული ხელმოწერის პროცედურა. ელექტრონული ხელმოწერა იქნება ავთენტური, სანდო და შესაძლებელი გახდება მისი ექსპერტიზა.

საჯარო სამსახურში (თბილისი, ადგილობრივი თვითმმართველობა) არაერთწლიანი სამუშაო პრაქტიკიდან გამომდინარე, მომიწია მონაწილეობა მიმედო ელექტრონული დოკუმენტბრუნვის, ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვისა და იმპლემენტაციის მთელ პროცესში. საქართველოს საჯარო სამსახურის სივრცეში ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვის პირველივე დღიდან ყურადღებით ვაკვირდებოდი რეფორმის გატარების ყველა ეტაპს. დაკვირვების შედეგად გამოვლენილმა ხარვეზებმა და პრობლემებმა მომცა ბიძგი დამეწყო სამეცნიერო ფიქრი. დოქტურანტურა ჩემთვის გახდა საშუალება იმისა, რომ ამ მიმართულებით მეწარმოებინა კვლევა და მომეძიებინა გამოსავალი არსებული პრობლემებიდან.

სადოქტორო ნაშრომზე მუშაობის პროცესში განხორციელებული კვლევა, მოძიებული სხვადასხვა ტიპის, მათ შორის სტატისტიკური ინფორმაცია, ჩატარებული ექსპერიმენტი და ინტერვიუები, ასევე, არსებული საკანონმდებლო, სამეცნიერო და ტექნიკური ბაზების ანალიზი, შესაძლებლობას იძლევა გადაიჭრას ელექტრონული ხელმოწერის გამოყენების, სანდოობისა და ექსპერტიზის მიმართულებით არსებული პრობლემები და დაისახოს ხარვეზების აღმოფხვრის გზები.

თემის აქტუალურობა. ბოლო ათწლეულის განმავლობაში, პანდემიური ვითარებიდან გამომდინარე, განსაკუთრებით მზარდია მოთხოვნა ელექტრონულ სერვისებზე, როგორც საჯარო, ისე კერძო სექტორში. მსოფლიოს მასშტაბით დღემდე გადაუწყვეტელია ელექტრონული ხელმოწერის გამოყენებისა და ექსპერტიზის მიმართულებით არსებული პრობლემები, რაზეც არაერთი ფაქტი მიუთითებს.

ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვის, გავრცელების, გამოყენების, სანდოობის და ექსპერტიზის მიმართულებით პრობლემებია საქართველოშიც.

სტატისტიკა ნათლად მეტყველებს, რომ მსოფლიოში კვლიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის გამოყენება სხვა ტიპის ელექტრონულ ხელმოწერებთან შედარებით გაცილებით მცირე რაოდენობით ხდება, ხოლო საქართველოში მათი გამოყენება - მიზეზურია. აღნიშნულის მიზეზი, მაღალი ალბათობით, არის მისი გამოყენების სირთულე და ექსპერტიზის შეუძლებლობა.

როგორც მთელ მსოფლიოში, საქართველოშიც ელექტრონული ხელმოწერის მიმართულებით არსებობს რიგი პრობლემებისა, რომლებიც მოითხოვენ დაუყოვნებელ რეაგირებასა და გადაჭრის გზების მოძიებას.

გამოვლენილი პრობლემების გადაჭრისათვის აუცილებელია ახალი მიდგომებისა და გაუმჯობესებული ტექნოლოგიების შექმნა.

ამასთანავე უნდა აღინიშნოს, რომ ელექტრონული ხელმოწერის მიმართულებით საქართველოში ძალზე მცირე რაოდენობით მოიპოვება სამეცნიერო ლიტერატურა და პრაქტიკულად არ არის ჩატარებული კვლევა.

ზემოთ აღნიშნული მოცემულობა და პრობლემები განაპირობებენ თემის აქტუალურობას, როგორც საქართველოში, ისე მთელ მსოფლიოში.

კვლევის მიზანი. კვლევის მიზანს წარმოადგენს კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვის, გავრცელების და ექსპერტიზის მიმართულებით არსებული ვითარების დადგენა, გამოვლენილი პრობლემების გადაჭრის გზების მოძიება.

კვლევის ამოცანები. კვლევის ამოცანას წარმოადგენს შეიქმნას ელექტრონული ხელმოწერის ისეთი მოდელი, სადაც მასში მონაწილე ყველა მხარე დარწმუნებული იქნება შესრულებული ხელმოწერის ავთენტურობაში, უსაფრთხოებაში, დაცულობაში, და საჭიროების შემთხვევაში, შესაძლებელი იქნება მისი ექსპერტიზა.

მიზნის მისაღწევად კვლევა განხორციელდა შემდეგი ამოცანების გადაწყვეტით:

1. ელექტრონული ხელმოწერის შესახებ მსოფლიოს რამოდენიმე ქვეყნისა და საქართველოს საკანონმდებლო ბაზების ანალიზი;
2. ელექტრონული ხელმოწერის შექმნისათვის არსებული მოწყობილობების, ე.წ. საინ პადების, ტექნიკური შესაძლებლობების ანალიზი;
3. საქართველოში ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვისა და გავრცელების მიმართულებით არსებული სტატისტიკური მონაცემების ანალიზი;
4. ელექტრონული ხელმოწერის გამოყენების, სანდოობისა და ექსპერტიზის შეუძლებლობის მიმართულებით არსებული პრობლემების გამოკვეთა და გადაწყვეტის გზების ძიება;
5. ბიბლიოგრაფიული და სტატისტიკური ანალიზის ჩატარება და არსებული ვითარების შეფასება;
6. მიგნების წარდგენა;
7. რეკომენდაციების შემუშავება.

კვლევის საგანი: კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვისა და გავრცელების სირთულეების მიზეზები;

კვლევის ობიექტი: კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერა;

კვლევის მეთოდოლოგია: ანალიზის, აღწერითი, ანალიტიკური, თეორიული და ემპირიული კვლევის მეთოდები, როგორც თვისებრივი, ისე რაოდენობრივი პირველადი და მეორეული ინფორმაციის გამოყენებით, ასევე, კვლევის ლოგიკის (ინდუქციისა და დედუქციის), მონაცემების კლასიფიკაციისა და ფორმალიზაციის, ანალიზისა და სინთეზის მეთოდები, აგრეთვე ზოგადსამეცნიერო მეთოდები: სამეცნიერო აბსტრაგირება, ანალოგიების ანალიზისა და შედარებითი (კომპარატიული) ანალიზის მეთოდები.

კვლევის თეორიულ ბაზას წარმოადგენს საქართველოსა და საზღვარგარეთის ქვეყნების საკანონმდებლო ბაზები და ნორმატიული დოკუმენტაცია, რომლებიც უკავშირდება ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვასა და განვითარებას. ასევე, მეცნიერთა და მკვლევართა ნაშრომები, მონოგრაფიები, სამეცნიერო სტატიები, სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციების მასალები, საჯარო მმართველობის სფეროში დაცული სადოქტორო დისერტაციები და სხვა.

პირველად ინფორმაციაზე დაყრდნობით ჩატარებულია ემპირიული კვლევა არასტრუქტურირებული ჩაღრმავებული ინტერვიუს მეთოდით, რომლის ფარგლებშიც გაანალიზებულია ელექტრონული ხელმოწერის დაცულობისა და მისი ექსპერტიზის პროცესებთან დაკავშირებით დარგის პროფესიონალების მიერ გამოთქმული მოსაზრებები. ანალიზის შედეგად გამოტანილია დასკვნები და შემუშავებულია სათანადო რეკომენდაციები.

ემპირიული კვლევის საკვანძო საკითხებია: ელექტრონულ ხელმოწერასთან დაკავშირებული საერთაშორისო საკანონმდებლო აქტები და რეგულაციები; საქართველოში მოქმედი, ელექტრონულ ხელმოწერასთან დაკავშირებული საკანონმდებლო და ნორმატიული აქტები; მეცნიერთა შრომები საჯარო მმართველობის, ადგილობრივი თვითმმართველობის და ელექტრონული მმართველობის პროცესების, ასევე, ელექტრონული დოკუმენტბრუნვის, ელექტრონული ხელმოწერის იმპლემენტაციისა და ელექტრონული ხელმოწერის ექსპერტიზის მიმართულებით არსებული სამეცნიერო კვლევები, სტატიები და შრომები.

კვლევის ინფორმაციულ ბაზაში ჩართულია საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს დაქვემდებარებაში არსებული „სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტოს“, ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერიის დაქვემდებარებაში არსებული „მუნიციპალური სერვისების განვითარების სააგენტოს“, საქართველოს ეროვნული ბანკისა და სხვა ავტორიტეტული საჯარო თუ კერძო მმართველობის სფეროში მოღვაწე ორგანიზაციების მხრიდან მიღებული სტატისტიკური მონაცემების ანალიზი საქართველოში ელექტრონული ხელმოწერის იმპლემენტაციის, გავრცელებისა და სხვა მნიშვნელოვან საკითხებზე.

კვლევა მნიშვნელოვანია თეორიული, პრაქტიკული და საგანმანათლებლო თვალსაზრისით.

ნაშრომის მეცნიერულ სიახლეს წარმოადგენს:

1. შესწავლილი და გაანალიზებულია მსოფლიოს ლიდერ სახელმწიფოებსა და საქართველოში ელექტრონული ხელმოწერის კუთხით არსებული საკანონმდებლო ბაზები;
2. შესწავლილი და გამოკვლეულია საქართველოში, როგორც საჯარო, ისე კერძო სექტორში, არსებული ორგანიზაციების მიერ ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვის, გავრცელებისა და გამოყენების კუთხით არსებული ვითარება;
3. გაანალიზებულია სხვადასხვა ტიპის უწყებაში კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის იმპლემენტაციის მიმართულებით არსებული ვითარება და გამოკვეთილია პრობლემები;
4. შესწავლილი და გაანალიზებულია საქართველოში (ადგილობრივი თვითმმართველობის დონეზე) ელექტრონული დოკუმენტბრუნვის პროგრამა და ელექტრონული საქმისწარმოებისას კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის/შტამპის გამოყენების მაჩვენებლები და გამოკვეთილია არსებული ხარვეზები;
5. შესწავლილია საქართველოში საჯარო და კერძო სექტორში ელექტრონული ხელმოწერის შექმნის მოწყობილობის ე.წ Sign Pad-ის დანერგვის მაჩვენებლები;

6. გაანალიზებულია მსოფლიოს ქვეყნებში და საქართველოში ელექტრონული ხელმოწერის შექმნისათვის არსებული მოწყობილობები, ტექნოლოგიები და პორტალები;

7. ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვა-განვითარების პროცესში ხელისშემშლელი ფაქტორებისა და პრობლემების გამოვლენისათვის გაანალიზებულია საქართველოსა და მსოფლიოს რამოდენიმე ქვეყნის სასამართლო-საექსპერტო პრაქტიკა;

8. კვლევის ფარგლებში განხორციელებულია ლაბორატორიული ექსპერიმენტი;

9. გამოვლენილია საქართველოსა და მსოფლიოში ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვის და გავრცელების ხელისშემშლელი და შემაფერხებელი ფაქტორები. გამოკვეთილია მათი გადაჭრის გზა;

10. კვლევის ფარგლებში შემუშავებულია **ინოვაციური კონცეფცია**, რომლის მიზანია ახალი ტიპის მოწყობილობის აგება. დანერგვის შემთხვევაში იგი შეძლებს გადაწყვიტოს ელექტრონული ხელმოწერის სანდოობასთან და ექსპერტიზის შეუძლებლობასთან დაკავშირებული პრობლემები;

11. კვლევის ფარგლებში შემუშავებულია **ინიციატივა**. ამ გზით შექმნილი ელექტრონული ხელმოწერის საიმედოობის მაღალი სტანდარტის მისაღწევად, საქართველოში, იუსტიციის სამინისტროს ბაზაზე არსებულ სერვერებზე შეიქმნას „**დაშიფრულ ხელმოწერათა საცავი**“ .

კვლევაში წარმოჩენილი პრობლემები არ ახალია, თუმცა მათი გადაჭრის გზა და ხერხი არის სრულიად ინოვაციური და დღეისათვის უნიკალური მსოფლიოს მასშტაბით. იმედია, რომ ამ კვლევის შედეგების დროული პუბლიკაცია საქართველოს მოუტანს შესაბამის აღიარებას.

დღევანდელ გლობალურ სამყაროში ყველა ადამიანი მის პროფესიულ სივრცეში უფრო მეტადაა ინტეგრირებული, ვიდრე მისი ქვეყნის საზღვრებში, ამიტომ გასაკვირი არ უნდა იყოს, რომ ტექნოლოგიური გიგანტების ნაცვლად, სწორედ საქართველოში მოხდა ამ მიგნების აღმოჩენა და პრობლემის რეალური გადაწყვეტის გზების დასახვა.

ნაშრომის პრაქტიკული მნიშვნელობა. ნაშრომის პრაქტიკული მნიშვნელობა მდგომარეობს - ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვის, გავრცელების, დაცულობისა და ექსპერტიზის კუთხით არსებული პრობლემების გადაჭრის ახლებული გზების ძიებაში, მეთოდოლოგიისა და ინოვაციური კონცეფციის შემუშავებაში.

ნაშრომი წარმოადგენს როგორც თეორიულ, ისე მეცნიერულ სიახლეს და მას აქვს გამოყენებითი მნიშვნელობა.

სადისერტაციო ნაშრომის დასკვნები გამოსადეგია ყველა იმ დაწესებულებისათვის, რომლებსაც სურთ ელექტრონული მმართველობის პროცესში ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვის მაჩვენებლის გაუმჯობესება და სანდოობის ამაღლება.

იმ მოცემულობის გათვალისწინებით, რომ დღეს ქართულ რეალობაში საკმაოდ მწირია ელექტრონულ ხელმოწერასთან დაკავშირებული სამეცნიერო ნაშრომები და კვლევები, ნაშრომი მნიშვნელოვანი დამხმარე სამეცნიერო ლიტერატურა იქნება საკითხით დაინტერესებულ პირთათვის, მათ შორის უმაღლესი სასწავლებლების პროფესორ-მასწავლებლებისათვის სამივე საფეხურზე სტუდენტებთან მუშაობისას.

კვლევის პროცესში შემუშავებული ინოვაციური კონცეფციის შემდგომი განვითარება შესაძლებლობას მისცემს ელექტრონულ მმართველობას გადავიდეს განვითარების სრულებით ახალ ეტაპზე.

დისერტაციის სტრუქტურა. დისერტაცია მოიცავს შესავალს, 6 თავს, 18 ქვეთავს, ლაბორატორიულ ექსპერიმენტს, დასკვნას და რეკომენდაციებს.

ლიტერატურის მიმოხილვა

კვლევის პროცესში გამოყენებულია სამეცნიერო-მეთოდური ნაშრომები, შესწავლილი და გაანალიზებულია კვლევები, რომლებიც მოიცავს საჯარო მართვას, ელექტრონულ მმართველობას, ელექტრონულ ბიზნესს, ელექტრონული დოკუმენტბრუნვისა და ელექტრონული ხელმოწერის სფეროებს. შესწავლილი და გამოყენებულია, ელექტრონული ხელმოწერის უარყოფისას, სხვადასხვა ქვეყნის სასამართლო და ექსპერტიზის პრაქტიკა. ასევე, განხორციელდა ელექტრონული ხელმოწერის შექმნის მოწყობილობის - Sign Pad-ის, მსოფლიო მასშტაბით ლიდერ მწარმოებელთა მიერ მოცემული ტექნიკური მახასიათებლების მოძიება, განხილვა და ტექნიკური მონაცემების ურთიერთშედარება. ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვის მიმართულებით, მსოფლიოს მასშტაბით არსებული ვითარების შესასწავლად, გამოყენებული იქნა სხვადასხვა ქვეყნის საკანონმდებლო ბაზის ანალიზი.

ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვის, გავრცელების, გამოყენების, სანდოობისა და უსაფრთხოების მიმართულებით არსებული პრობლემის გადაწყვეტის გზები შემოთავაზებულია მეცნიერთა და სპეციალისტთა მიერ. უნდა აღინიშნოს ისიც, რომ ამ მიმართულებით ქართულ რეალობაში არსებული სამეცნიერო ლიტერატურა და კვლევები საკმაოდ მწირია.

კვლევის პროცესში გამოკვეთილი საკითხების განხილვისას მნიშვნელოვანი და ღირებული ინფორმაციის შემცველია ავტორთა ისეთი შრომები და კვლევები, როგორებიცაა:

დოლონაძე შ., იაშვილი გ., საჯარო სამსახური საქართველოში: რეფორმები, გამოწვევები. ელექტრონული მთავრობა. თბ.: გამომც. „ცის ნამი“. 2013.

ნაშრომში მოცემულია საქართველოს საჯარო სამსახურის წინაშე მდგარი პრობლემები და ის თავისებურებები, რომლებიც ქართული საჯარო სამსახურისთვისაა დამახასიათებელი.

ავტორები ნაშრომში საუბრობენ სახელმწიფო მართვაზე „ელექტრონული მთავრობისა“ და სხვა თანამედროვე მეთოდების გამოყენებით,

რომლებიც საჯარო მმართველობის ეფექტურობის ამაღლების ძირითად საფუძველს წარმოადგენენ. ავტორები აღნიშნავენ, რომ „ელექტრონულ მთავრობას“ მართვა სრულებით ახალ საფეხურზე გადაყავს და წარმოადგენს საჯარო სამსახურის განვითარების მომავალს.

ნაშრომში განხილულია მრავალი მნიშვნელოვანი საკითხი რომლებიც, შესაძლოა იქცეს დასმული საკითხის თეორიული გადაჭრის საფუძველად.

დოღონაძე ს., დოღონაძე შ., იაშვილი გ., საჯარო მმართველობის საფუძველები. სახელმძღვანელო, თბ.: გამომც. „ტექნიკური უნივერსიტეტი“. 2018. ნაშრომში ავტორები აღნიშნავენ, რომ საჯარო მმართველობა - როგორც სასწავლო დისციპლინა და დარგი - წარმოადგენს სიახლეს. სწორედ ეს არის ძირითადი მიზეზი ამ მიმართულებით ქართულენოვანი ლიტერატურის მწირი რაოდენობისა.

აღნიშნული ვითარების გათვალისწინებით ნაშრომი განსაკუთრებულად მნიშვნელოვანია. ავტორების მიერ განხილულია საკითხები, რომლებიც ეხება დემოკრატიული მმართველობის პრინციპებს, მმართველობის საწყის დებულებებს და ა.შ.

ამასთანავე, ნაშრომში ქართული რეალობის გათვალისწინებით, გაანალიზებულია საჯარო მმართველობის საფუძველები.

ლებანიძე მ., ბერიშვილი თ., ბონე ე., დეპე ი., სვანიშვილი ს., ტურავა პ., ფუკნერი გ., ქარდავა ე., ყალიჩავა კ., ხიშტოვანი გ., ხუბუა გ., ადმინისტრაციული მეცნიერების სახელმძღვანელო, ტომი IV, გამომც.: „პეტიტი“, თბ., 2018. ევროპის, აზისა და ამერიკის შეერთებული შტატების მაგალითებზე სახელმძღვანელოს მე-15 თავში ავტორი განიხილავს ელექტრონული მმართველობის მსოფლიო პრაქტიკასა და განვითარების ისტორიას. ასაბუთებს საჯარო მმართველობაში ტექნოლოგიების გამოყენების მნიშვნელობას.

სახელმწიფო სექტორის ინფორმაციული სისტემების დაგეგმვაში ავტორი გამოყოფს რამოდენიმე ტიპოლოგიურ ჯგუფს, კერძოდ, ინფორმაციული ნაკადის მართვის (დოკუმენტბრუნვისა და მართვის

ინფორმაციული სისტემები) და მონაცემთა ბაზების მართვის, წვდომისა და გაზიარების სისტემებს.

ავტორები გამოყოფენ და განიხილავენ მთელ რიგ ფაქტორებს, რომლებიც უდავოდ ზეგავლენას ახდენენ ელექტრონული მმართველობის წარმატებაზე.

საჯარო სამსახურის ბიურო, დისტანციური მუშაობის სახელმძღვანელო - Guidelines on Remote Work. გამოცემის ელექტრონული ვერსია. საჯარო სამსახურის ბიურო. 2021.

დოკუმენტში ასახულია პანდემიის გამო (Covid 19) მსოფლიოში საჯარო მმართველობაში შექმნილი ვითარება. ხაზგასმულია, რომ რაც პანდემიამდე თავისუფალი არჩევანი იყო, დღეისათვის საქმიანობის გაგრძელების ძირითადი წინაპირობა გახდა. დოკუმენტში დისტანციური მუშაობა განხილულია, როგორც საჯარო მმართველობისათვის ახალი გამოწვევა. ასევე საუბარია, მის უპირატესობებზე, ხარვეზებსა და შედეგებზე და არსებული საჭიროებებიდან გამომდინარე მართვის ახალი მეთოდებისა და ტექნოლოგიების გამოყენებაზე.

დოკუმენტში განხილულია, დისტანციური მუშაობის პროცესისას, ორგანიზაციის სწორად მართვის მნიშვნელობა და ის ასპექტები, რომელთა დანერგვაც ამ პროცესისათვის ძალზე მნიშვნელოვანია. ნაშრომში განხილულია საკითხები, რომლებიც ეხება დისტანციური მუშაობის პრაქტიკის აქტუალობის შენარჩუნებას და დისტანციური მუშაობის გაგრძელების შესაძლებლობას პანდემიის დასრულების შემდეგაც.

აღაპიშვილი ი., გუნაშვილი დ., გურეშიძე თ., დვალიშვილი მ., ინაური ლ., მაგრაქველიძე გ., მიქაძე ი., პეტრიაშვილი მ., ფურცხვანიძე ნ., ღვალაძე ნ., ჩაჩანიძე ე., ჭკუასელი გ., ჯანიბეგაშვილი ნ., მართვა და ლიდერობა საჯარო სამსახურში, თბ.: გამოც. საჯარო სამსახურის ბიურო. 2020.

ნაშრომი შემუშავებულია საჯარო სამსახურში დასაქმებული, მრავალწლიანი გამოცდილების მქონე პრაქტიკოსი მენეჯერებისა და საჯარო მოხელეების პროფესიული განვითარების კუთხით მომუშავე ექსპერტების მიერ, რომლებიც კარგად იცნობენ საჯარო სამსახურის

სპეციფიკასა და დღეისათვის არსებულ გამოწვევებს.

ავტორების მიერ ხაზგასმულია ახალი გამოწვევების კვალდაკვალ საჯარო სამსახურებში „ცვლილებების მართვის“ პროცესის მნიშვნელობა. ასევე, განხილულია ისეთი მნიშვნელოვანი საკითხები, როგორებიცაა რისკებისა და კრიზისების მართვა და სხვა.

გაბისონია ზ., გაგნიძე ნ., სამადაშვილი ლ., მართვა და ლიდერობა ელექტრონულ სამყაროში, თბ.: გამოც. საჯარო სამსახურის ბიურო. 2021.

ნაშრომში განმარტებულია ელექტრონული მმართველობის ძირითადი პრინციპები და ის ნაჩვენებია, როგორც მომავალში სახელმწიფოს მართვის უალტერნატივო მოდელი. განხილულია საჯარო მმართველობის სისტემა, რომელშიც ელექტრონული მმართველობა პროგრესულად ვითარდება და მმართველობითი გადაწყვეტილებების მიღება ციფრული ტექნოლოგიების გამოყენებით ყოველდღიურობადაა ქცეული.

ავტორების მიერ ხაზგასმითაა აღნიშნული, რომ სამყაროში მიმდინარე მმართველობითმა ტრანსფორმაციამ განაპირობა ახალი ტექნიკური საშუალებების დანერგვა მართვის პროცესში.

ასევე, განხილულია ისეთი მნიშვნელოვანი საკითხები, როგორებიცაა: ელექტრონული დოკუმენტი, ელექტრონული ხელმოწერისა და ელექტრონული შტამპის სახეები, მნიშვნელობა და იურიდიული ბუნება, კიბერუსაფრთხოების ძირითადი გამოწვევები, ხელოვნური ინტელექტი ელექტრონულ მმართველობასა და ადმინისტრაციულ ორგანოებში და სხვა.

გაბისონია ზ., გაბრიელაშვილი გ., გაგნიძე ნ., ჰაიჭაძე გ., სამადაშვილი ლ., ელექტრონული მმართველობა და ლიდერობა, თბ.: გამოც. საჯარო სამსახურის ბიურო. 2021.

ნაშრომში განხილულია საქართველოში ელექტრონული მმართველობის ირგვლივ არსებული საკითხები და ხაზგასმულია ის გამოწვევები, რაც მომავალში აუცილებლად უნდა იქნეს გადაჭრილი.

ავტორები აღნიშნავენ, რომ ელექტრონული მმართველობა მიზნად ისახავს საჯარო მმართველობის ეფექტურობას, ეკონომიურობას, სწრაფი, ხარისხიანი და ყოვლისმომცველი სერვისების მიწოდების შესაძლებლობის

შექმნას. ხაზგასმულია, რომ პანდემიამ აქტუალობა შემატა საჯარო სექტორში ელექტრონული მმართველობის განვითარებას და გამოკვეთა, ის, როგორც საჯარო მმართველობის შეუფერხებლად განხორციელების გარანტი.

ნაშრომში განხილული კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი საკითხია საჯარო მმართველობის განხორციელებაში მუდმივად განახლებადი ინოვაციური ტექნოლოგიების გამოყენება. იგი არსებითად ცვლის საჯარო მმართველობის მომავალს, რამდენადაც მმართველობის პროცესში სულ უფრო ნაკლებია ტრადიციული საჯარო-სამართლებრივი ინსტრუმენტის გამოყენება და ზრდადია მათი ჩანაცვლების ტენდენცია ხელოვნური ინტელექტის გამოყენებით, რომელიც სამართლებრივად ჯერ კიდევ დაურეგულირებელია.

ავტორების მიერ განხილულია ელექტრონული მმართველობის როლი ორგანიზაციის მართვასა და განვითარებაში, ლიდერობა და მართვა ციფრულ სამყაროში, ელექტრონული ხელმოწერა, კობერუსაფრთხოების საკითხები, ელექტრონული მმართველობის ხელშემწყობი გადაწყვეტილებები და სხვა მნიშვნელოვანი საკითხები.

ციხილოვი ა., ბლოკჩეინი პრინციპები და საფუძვლები, თბ.: გამოცემ. საქართველოს აკადემიური გამომცემლობა. 2021. ავტორი განიხილავს თანამედროვე ციფრული ელექტრონული ხელმოწერის შექმნისა და უსაფრთხოების ძირითად პარამეტრებს. აღნიშნავს, რომ ტერმინი „ხელმოწერა“ ძალიან ძველია და დოკუმენტების შემოწმების ამოცანა უძველესი დროიდან დგას კაცობრიობის წინაშე.

განიხილავს კრიპტოგრაფიული ალგორითმების და მისი შემადგენელი ორი აუცილებელი ელემენტის - მონაცემთა ერთობლიობის ჰეშის და ხელმოწერის მფლობელის დახურული გასაღების მუშაობის პრინციპებს. აღნიშნავს, რომ თანამედროვე სამყაროში „ბლოკჩეინ ტექნოლოგიაში“ აქტიურად გამოიყენება სწორედ „ასიმეტრიული კრიპტოგრაფიის“ მეთოდი. ავტორი აღნიშნავს, რომ ციფრული ელექტრონული ხელმოწერის დაცულობის გარანტი დღევანდელ რეალობაში ბლოკჩეინ ტექნოლოგიაა.

ზამბახიძე თ., ელექტრონული ვაჭრობის სამართლებრივი რეგლამენტაციის საფუძვლები (პრობლემები და პერსპექტივა), ქართული სამართლის მიმოხილვა, თბ. 2005. ავტორი განიხილავს ისეთ მნიშვნელოვან საკითხებს, როგორებიცაა ელექტრონული ხელმოწერის სახეები, სანდოობა, მათი განხორციელებისა და გაყალბებისაგან დაცვის მექანიზმები. აღწერს ელექტრონული ხელმოწერის მნიშვნელობას ელექტრონული გარიგებებისას. საუბრობს იმ ფაქტზე, რომ ელექტრონული დოკუმენტის თავისებურებიდან გამომდინარე შეუძლებელია მასზე განხორციელდეს ტრადიციული, სველი ხელმოწერა და რომ ეს უთუოდ ელექტრონული საშუალებით უნდა განხორციელდეს. ხაზგასმით აღნიშნავს, რომ ელექტრონული ხელმოწერის მრავალი განმარტების მიუხედავად, ისინი ერთიანდებიან რამოდენიმე მნიშვნელოვანი მოთხოვნის ქვეშ: რომ ელექტრონული ხელმოწერა ელექტრონული დოკუმენტის ნაწილია, ან ლოგიკურადაა მასთან დაკავშირებული და იძლევა ავთენტურობის შესაძლებლობას.

ავტორი ასევე ხაზგასმით აღნიშნავს, რომ ელექტრონული გზით ხელშეკრულების დასადებად საჭიროა არსებობდეს ხელმოწერის ტექნიკურად უსაფრთხო და სამართლებრივად აღიარებული საშუალებები. ასევე იმ ფაქტს, რომ ელექტრონული კომუნიკაციის პროცესში დღემდე ხშირი და პრობლემურია ელექტრონული ხელმოწერის უარყოფის შემთხვევაში.

დარჯანია თ., საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი I(მუხ. 1-146) , გამოცემის ელექტრონული ვერსია lawlibrary.info/ge. თბ. 2017.

ავტორი საუბრობს ელექტრონული ხელმოწერის მეშვეობით შედგენილი დოკუმენტების მნიშვნელობასა და იმ სპეციფიკაზე, რაც ელექტრონული გარიგების წარმოების პროცესში ახლავს ელექტრონული ხელმოწერის განხორციელებას. განიხილავს ელექტრონული ხელშეკრულების ელექტრონული ფორმით ხელმოწერის გზებსა და მნიშვნელობას. აღნიშნავს, რომ ნებისმიერი ელექტრონული საშუალების გამოყენებით შექმნილი მონაცემთა ერთობლიობა, რომელსაც ხელმოწერი იყენებს ელექტრონულ დოკუმენტთან მისი კავშირის აღსანიშნავად, წარმოადგენს ელექტრონულ ხელმოწერას.

თუმანიშვილი გ., გარიგებები (სამართლებრივი ბუნება და ნორმატიული რეგულირება). თბ. 2012. ავტორი ნაშრომში განიხილავს ელექტრონული ხელმოწერის ავთენტურობის საკითხს. ეთანხმება მოსაზრებას, რომ ელექტრონული ციფრული ხელმოწერა იმ შემთხვევაში ითვლება ტრადიციული, სველი ხელმოწერის ექვივალენტურად და თანაბარი იურიდიული ძალის მქონედ, თუ ის ელექტრონული დოკუმენტის ხელმოწერისას მოქმედ სერტიფიკატში მითითებული მონაცემების შესაბამისად გამოიყენება.

ავტორი ხაზგასმით აღნიშნავს, რომ ციფრული ხელმოწერის სანდოობისათვის ძალზე მნიშვნელოვანი ფაქტორებია ნამდვილობის შემოწმება და მისი დადასტურება.

Diffie W., Hellman M. E., New Directions in Cryptography, IEEE Transactions on information theory, Vol. 22, Iss. 6.1976. ავტორები ნაშრომში განიხილავენ ღია და დახურული გასაღებების მუშაობის პრინციპებს და მათი სანდოობის დონეს. გამოყოფენ კრიპტოგრაფიის ისეთ პრობლემებს, როგორებიცაა კონფიდენციალურობის საკითხი და დაუცველ არხზე არსებული შეტყობინებებიდან ინფორმაციის არასანქცირებული მოპოვების თავიდან აცილების სირთულე. საუბრობენ ელექტრონული ხელმოწერის გამოყენებისას არსებულ პრობლემებზე და მათი გადაჭრის გზებზე.

Rivest R., Shamir A., Adleman L., A Method for Obtaining Digital Signatures and Public-Key Cryptosystems. Commun. ACM - NYC, USA: ACM. Vol. 21, Iss. 2. 1978. ავტორები განიხილავენ ღია და დახურული გასაღებების მნიშვნელობას ელექტრონული ხელმოწერის დაცულობასთან მიმართებაში. აღნიშნავენ, რომ ასიმეტრიული კრიპტოგრაფია არის გარანტი იმისა, რომ ხელმოწერა არ გაყალბდება და ხელმოწერილი ხელმოწერის შესრულების შემდეგ ვერ უარყოფს ამ ფაქტს. განიხილავენ ელექტრონული ფოსტის მიერ ქაღალდის დოკუმენტების ჩანაცვლების შემთხვევაში მოსალოდნელ პრობლემებს.

ავტორები გვთავაზობენ შიფრაციის მათემატიკური ალგორითმის ვერსიას, რომელიც ელექტრონული ხელმოწერის უსაფრთხოებასა და

ავთენტურობას განაპირობებს.

Smart A.R., E-Sign versus State Electronic Signature Laws: The Electronic Statutory Battleground, North Carolina Banking Institute, Vol. 5 - Iss 1. 2001.

ამერიკულ კანონმდებლობასთან მიმართებაში ავტორს განხილული აქვს ელექტრონული ხელმოწერის საფუძვლები და ელექტრონული კომერციის განვითარებაში ელექტრონული დოკუმენტისა და ელექტრონული ხელმოწერის მნიშვნელობა. ხაზს უსვამს ისეთ მნიშვნელოვან საკითხს, როგორებიცაა მსოფლიო მასშტაბით საერთო კანონმდებლობის მიღება, რაც ელექტრონული გზით შესრულებული სხვადასხვა დოკუმენტისა და მათზე დატანილი ელექტრონული ხელმოწერის ავთენტურობის, სანდოობისა და იურიდიული აღიარების გარანტი იქნება.

Wright C., Electronic Contracting In An Insecure World. SANS Institute. 2008. ბრიტანეთის კანონმდებლობის გათვალისწინებით ნაშრომში ავტორი განიხილავს ელექტრონული ხელმოწერის სანდოობისა და ავთენტურობის პრობლემებს. აღნიშნავს, რომ მხოლოდ საკანონმდებლო რეგულაცია ვერ გახდება ელექტრონული გზით შესრულებული ხელმოწერის ავთენტურობისა და ამ გზით დადებული ელექტრონული ხელშეკრულების დაცულობის გარანტი. გამოთქვამს მოსაზრებას, რომ ელექტრონული მტკიცებულებების მეტი ძალის მისაღწევად საჭიროა ელექტრონული ხელმოწერის უსაფრთხოების მექანიზმები გახდეს მეტად სრულყოფილი.

Bolam P., Choi R., Electronic signatures: when are they effective? Internet Law Bulletin LexisNexis. Vol 15 .No 7. 2012. ავტორები განიხილავენ ელექტრონული დოკუმენტისა და ელექტრონული ხელმოწერის ავთენტურობასა და სანდოობას. ეთანხმებიან არსებულ მოსაზრებას, რომ ელექტრონული ხელმოწერის სხვადასხვა სახეს შორის, ყველაზე დაცული ასიმეტრიული კრიპტოგრაფიის გამოყენებით შესრულებული ხელმოწერაა.

განმარტავენ ელექტრონულ-ციფრული ხელმოწერის შექმნის პროცესს. აღნიშნავენ, რომ ელექტრონულ-ციფრული ხელმოწერა სიმბოლოთა ერთობლიობაა, რომლის გენერირება ხორციელდება სპეციალური ალგორითმის საშუალებით, დოკუმენტის ტექსტისა და დოკუმენტზე

ხელმოწერი პირის პირადი კოდის „შერევით“.

Ndou V.,E – Government for developing countries: opportunities and challenges, Department of Business Administration University of Shkoder, Albania, Electronic Journal of Information Systems in Developing Countries. 2004.

ავტორი განიხილავს განვითარებადი ქვეყნებისათვის ელექტრონული მმართველობის განსაკუთრებულ მნიშვნელობას და აღნიშნავს, რომ თუ განვითარებულ ქვეყნებში ინფორმაციულ-საკომუნიკაციო ტექნოლოგიები მხოლოდ დამატებითი კომფორტის შესაძლებლობაა, განვითარებადი ქვეყნებისთვის ის ერთ-ერთი ყველაზე ეფექტიანი მექანიზმია კორუფციის შესამცირებლად, საჯარო სექტორში დახარჯული ფინანსების გამჭვირვალობის უზრუნველსაყოფად, სახელმწიფოს კონტროლისა და ანგარიშვალდებულების გასაძლიერებლად, რაც არამხოლოდ ეკონომიკურ ზრდას, არამედ დემოკრატიული პროცესების საგრძნობ განვითარებას იწვევს.

Kuzkov s., Electronic vs. digital signatures: everything you need to know, GlobalSign Blog, 2020. ციფრული კონტენტის „signNow“-ს ავტორი, მოცემულ სტატიაში განიხილავს ელექტრონული და კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის ტექნიკურ მახასიათებლებს, დეტალურად განიხილავს ელექტრონული ხელმოწერის შექმნისათვის გასავლელ თითოეულ საფეხურს. აღნიშნავს, რომ ხელმოწერის სანდოობა განისაზღვრება მისი გადამოწმების შესაძლებლობით. ხაზს უსვამს ფაქტს, რომ მსოფლიოს ყველა კუთხეში ათასობით დოკუმენტი იქმნება და ეწერება ხელი ელექტრონული ხელმოწერის მეშვეობით და აღნიშნული მოცემულობის ფონზე უაღრესად მნიშვნელოვანია ელექტრონული ხელმოწერის იმ ტიპის გამოყენება, რომელსაც ავთენტურობისა და გაყალბებისაგან დაცვის მაღალი დონე გააჩნია.

ავტორი საუბრობს ჰეშირების, კრიპტოგრაფიული ალგორითმების, ღია და დახურული გასაღებების, ციფრული სერთიფიკატებისა და სხვა მნიშვნელოვანი კომპონენტების არსსა და მნიშვნელობაზე, რომლებიც ელექტრონული ხელმოწერის სანდოობისათვის გადამწყვეტი მნიშვნელობის მატარებელია.

ავტორი სანდოობის მაღალი ხარისხის ხელმოწერად მიიჩნევს

ციფრულ ხელმოწერას და აღნიშნავს, რომ ის სამი ძირითადი შედეგის მისაღწევად გამოიყენება, ესენია: მონაცემთა მთლიანობა, ავთენტიფიკაცია და უარყოფის შეუძლებლობა.

ავტორი განიხილავს სხვადასხვა ქვეყანაში მოქმედ კანონმდებლობას, იმ სფეროებს, რომლებშიც დღეს აქტიურადაა დანერგილი ელექტრონული ხელმოწერა და სხვა მნიშვნელოვან საკითხებს.

Siswanto B., Surgawiwaha D., Implementation of digital signature for research paper legalization, authentication and ratifikacion case study: training center for national cyber and crypto agency. U.S.A., PEOPLE: International Journal of Social Sciences Volume 5 Issue 2, 2019. ნაშრომში ავტორების მიერ განხილულია ნაციონალური კიბერ და კრიპტო სააგენტოს ტრენინგ ცენტში (ინდონეზია) სტუდენტთა საბოლოო ნაშრომების შეფასების სისტემაში ელექტრონული ხელმოწერის პრაქტიკაში დანერგვის შემთხვევა. ციფრული ხელმოწერა, რომელიც სასწავლო ცენტში დაინერგა, მოიცავდა ავთენტურობისა და სანდოობის ყველა მდგენელს. ავტორები აღწერენ პროცესის თითოეულ ეტაპს და დასკვნის სახით აღნიშნავენ სარგებელს, რაც სააგენტოს სასწავლო ცენტრმა მიიღო ციფრული ხელმოწერის დანერგვით, კერძოდ, სტუდენტთა საბოლოო ნაშრომების შეფასების პროცესი გახდა უფრო უსაფრთხო, მარტივი, სწრაფი და შეფასების განხორციელება შესაძლებელი გახდა ნებისმიერ დროსა და აგდილას, სადაც არსებობს ინტერნეტ ქსელი.

ავტორები რეკომენდაციას უწევენ ციფრული ხელმოწერის დანერგვას სხვადასხვა ტიპის ოფისებში, რათა ადმინისტრირება გახდეს უფრო სწრაფი და მოქნილი.

Dmytrenko T., Digital signatures and circulation of electronic promissory notes as means of improving the financial market transparency, ЕКОНОМІЧНА НАУКА. Kyiv. 2018. ავტორი სტატიაში განიხილავს მსოფლიო მასშტაბით ელექტრონული ფინანსური ტრანზაქციების პრობლემურ საკითხებს, რომლებიც უმეტესწილად ელექტრონული ხელმოწერის მეშვეობით ელექტრონული თამასუქის შედგენის მიმართულებას და ასევე, რეგულირების

გარეშე დარჩენულ ზოგიერთი ტიპის ელექტრონულ დოკუმენტს უკავშირდება.

სტატიაში ხაზგასმულია, რომ მაშინ როდესაც, კიბერსივრცე იქცა გლობალურ გარემოდ, საჭიროა ახალი, უფრო ეფექტური ელექტრონული საკანონმდებლო რეგულაციების შემუშავება, ელექტრონული ხელმოწერის მეტად დანერგვა/გამოყენება ელექტრონული ფინანსური ტრანზაქციების განჭვირვალობის უზრუნველსაყოფად.

Мухаев Р. Т., Система государственного и муниципального управления, Изд. „Юрайт“, Москва. 2014. ავტორი განიხილავს საჯარო და მუნიციპალური მართვის ძირითად პარადიგმებს. სახელმძღვანელოში განხილულია ამერიკის შეერთებული შტატების, დიდი ბრიტანეთის, გერმანიის, საფრანგეთის, ჩინეთის, იაპონიის, რუსეთის ფედერაციის საჯარო მმართველობისა და ადგილობრივი თვითმმართველობის მართვის მოდელები, სტრუქტურა, სპეციფიკა და ფუნქციონირების მექანიზმები.

ნაშრომი შეიცავს ძალზე მნიშვნელოვან და ამომწურავ ინფორმაციას სხვადასხვა ქვეყანაში საჯარო მმართველობის სივრცეში მართვის არსებული მოდელების კუთხით.

Василенко И.А., Административно-государственное управление в странах запада: США, Великобритания, Франция, Германия, Изд. „ Логос“, Москва. 2001. სახელმძღვანელოში განხილულია ამერიკის შეერთებულ შტატებსა და ევროპის რამოდენიმე ქვეყანაში ადმინისტრაციული მეცნიერების კუთხით არსებული ისტორიული ძვრები. გაანალიზებულია ამერიკის, დიდი ბრიტანეთის, გერმანიისა და საფრანგეთის ადმინისტრაციული სკოლები, მათი მიდგომები და კონცეფციები, რომლებსაც ისინი ანვითარებენ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი მართვის კუთხით. განხილულია ბიჰევიორალური მეთოდი, რომელსაც სკოლების უმეტესობა აღიარებდა.

Erdosi P., Egersezegi K., Problems in the implementation of the electronic signature, Department of Information and Knowledge Management Budapest University of Technology and Economics, H-1521 Budapest, Hungary. 2003.

ავტორები აღნიშნავენ, რომ ელექტრონული ხელმოწერა „ჯადოსნუ-

რი“ და უნაკლო არ არის, მაგრამ ნამდვილად გვევლინება ელექტრონული გზით შეტყობინების გადაცემისა და ელექტრონული დოკუმენტის უსაფრთხოების გაუმჯობესების წინაპირობად. ავტორები აღნიშნავენ, რომ უსაფრთხოების დონის გასაუმჯობესებლად აუცილებელია ახალი მიდგომების შემუშავება და კრიპტოგრაფიის უახლესი მიღწევების გათვალისწინება.

ღირებული პოზიცია, რომელიც ნაშრომშია მოცემული, ეხება ელექტრონული ხელმოწერების სწორი გამოყენების უზრუნველსაყოფად მოსაზრებას საინფორმაციო სისტემების უსაფრთხოების მორგებულობისა და ადაპტირებულობის შესახებ - რომ თავიდან უნდა იქნეს აცილებული უსაფრთხოების მასიური დარღვევები, რათა შედეგად არ მივიღოთ ელექტრონული ხელმოწერის მიმართ ნდობის სრული დაკარგვა.

Electronic Records Management Guidelines, Electronic and Digital Signatures, Minnesota State Archives, Minnesota Historical Society. Version 5. 2012.

ნაშრომში განხილულია ელექტრონული მმართველობისა და ელექტრონული სერვისების გავლენა როგორც სამთავრობო, ისე ადგილობრივი თვითმმართველობის სახელმწიფო უწყებებზე და ბიზნესზე. განხილულია ელექტრონული მმართველობის დანერგვის შედეგად ელექტრონული დოკუმენტის შინაარსისა და ელექტრონული ხელმოწერის გადამოწმების შესაძლებლობის განსაკუთრებული მნიშვნელობა, ასევე საუბარია იმ ფაქტზე, რომ ელექტრონული ტექნოლოგიების შემდგომ გავრცელებას ხელს შეუწყობს ელექტრონული ხელმოწერის გრძელვადიანი შენახვისა და მტკიცებულებად გამოყენების შესაძლებლობა. ასევე ხაზგასმულია, რომ ელექტრონულმა ხელმოწერამ სანდოობის მაღალი სტანდარტები უნდა დააკმაყოფილოს იქ, სადაც სველი ხელმოწერა სიცოცხლისუნაროა.

ნაშრომში საუბარია ელექტრონული ხელმოწერის აპლიკაციებისა და კონკრეტული უწყების ელექტრონული პროგრამების ადაპტირების შესაძლო პრობლემებზე, რაც თავის მხრივ უკავშირდება ელექტრონული ხელმოწერის შექმნის, შენახვისა და წვდომის გამართული არქიტექტურის შექმნის პრობლემას.

Turner I.J., Kazmierczyk Z., Self-identification of electronically scanned signatures (ESS) and digitally constructed signatures (DCS),Forensic Sciences Research. 2021. ნაშრომში ავტორების მიერ განხილულია მნიშვნელოვანი კვლევის შედეგები. ავტორები აღნიშნავენ, რომ ელექტრონული ხელმოწერების, როგორც მაიდენტიფიცირებლის, გამოყენება სულ უფრო ხშირია მსოფლიო მასშტაბით, თუმცა მათ არ აქვთ თანდაყოლილი დინამიური ფუნქციონირების უნარი. კვლევის ფარგლებში ელექტრონული ხელმოწერის (ESS) შესაქმნელად განხორციელდა „სველი“ ხელმოწერის სკანირება. ამ უკანასკნელის გარდაქმნა კი მოხდა ციფრულ ფორმატში. მიღებული მონაცემი გამოყენებულ იქნა ციფრული ხელმოწერის (DCS) შესაქმნელად.

ელექტრონული ხელმოწერა და ციფრული ხელმოწერა, აღნიშნული გარდაქმნების შემდეგ დაუბრუნდა მათ შემსრულებელ კვლევის მონაწილეებს იმის დასადგენად, რომელი იყო მათ შორის ნამდვილი.

ავტორები აღნიშნავენ, რომ კვლევის მონაწილეთა მხოლოდ 1%-მა შეძლო სწორად ამოცნო ხელმოწერა. საიდენტიფიკაციო საშუალო ქულამ შეადგინა 57,6 %.

ავტორების აზრით კვლევის ეს შედეგი კითხვებს აჩენს ელექტრონული ხელმოწერის (ESS) იდენტიფიკაციის, სანდოობისა და სარგებლიანობის შესახებ.

Harralson H.H., Forensic document examination of electronically captured signatures.Pario Communications Limited. 2012. ავტორი ნაშრომში განიხილავს ელექტრონული ხელმოწერის ბიოდინამიურ სისტემას, რომელიც აერთიანებს დინამიური და სტატიკური მონაცემების ერთობლიობას.

ავტორი საუბრობს ელექტრონული ხელმოწერის შექმნისას პროგრამული უზრუნველყოფის მიერ განხორციელებული სხვადასხვა ტიპის მონაცემის ჩაწერისა და შენახვის აუციებლობის შესახებ, რომლებზეც შემდგომში შესაძლებელი იქნება ექსპერტიზის ჩატარება. გაერთიანებული მონაცემები ელექტრონული ხელმოწერის შესრულებისას ქმნიან ხელმოწერის უნიკალურ პროფილს მისი შესრულების მომენტისათვის.

ავტორი აღნიშნავს, რომ ქაღალდზე შესრულებული ტრადიციული

ხელმოწერის ექსპერტიზისას გამოყენებული მეთოდები სრულებით გამოუსადეგარია ელექტრონულად შექმნილი ხელმოწერის ექსპერტიზისას.

ნაშრომში ასახულია ფაქტი - ელექტრონული ხელმოწერის კრიმინალისტიკური ექსპერტიზისას, სხვა მონაცემების არქონის გამო, რეკომენდირებულია კომპიუტერული ფაილებისა და დროის მახასიათებლების ანალიზი.

ავტორი აანალიზებს მოცემულობას, რომ ელექტრონული ხელმოწერის სისტემების მიერ მიღებული მონაცემების განსხვავებული ხარისხის გამო, ყველა სისტემა არ იძლევა სანდო ინფორმაციას სასამართლო გადაწყვეტილების მხარდასაჭერად. ავტორი აღნიშნავს, რომ მოცემული დროისათვის სასამართლო ექსპერტიზისათვის ელექტრონული ხელმოწერების შესწავლისას გამოსადეგია მხოლოდ კომპიუტერების/ კომპიუტერული ექსპერტიზა.

Linden J., Marquis R., Mazzella W., Features of Digitally Captured Signatures vs. Pen and Paper Signatures: Similar or Completely Different?, Forensic Analysis of Digital Dynamic Signatures: New Methods for Treatment and Feature Evaluation, Jurnal of Forensic Sciences, 62 (2). 2017. ავტორების მიერ ჩატარებული კვლევა ეხება დინამიური ელექტრონული ხელმოწერის თანამედროვე სისტემებს, იმის განსაზღვრას, წარმოდგენილი მონაცემები იყო თუ არა სანდო და რამდენად ეფექტურადაა შესაძლებელი მათი გამოყენება, ხელმოწერების ვარიაცია რამდენად მცირე იყო იმისათვის, რომ ერთმანეთისაგან განესხვავებინათ ნამდვილი და გაყალბებული ელექტრონული ხელმოწერები. კვლევის შედეგები აჩვენებდა, რომ ხშირ შემთხვევაში მათზე დაყრდნობა შესაძლებელი იყო, მაგრამ ინფორმაცია კალმის დაწოლის ძალის შესახებ აღმოჩნდა პრობლემატური, ამიტომ არ მიიღებოდა მხედველობაში. კომპიუტერული კოდების რამოდენიმე აბზაცის გაშიფვრით მარტივად იყო შესაძლებელი მონაცემების ამოღება, გაანალიზება და შედარება.

დინამიური ინფორმაციის შედარებისათვის გამოყენებულ იქნა დროის დინამიური გარდაქმნა (DTW), რამაც დამაიმედებელი შედეგები აჩვენა.

კვლევამ გამოავლინა სხვაობა ხელმომწერებსა და ნამდვილ და გაყალბებულ ელექტრონული ხელმოწერის ნიმუშებს შორის. კვლევის შედეგად მიღებული მონაცემების საფუძველზე ავტორებმა დაადგინეს, რომ ნამდვილი და გაყალბებული ხელმოწერების ერთმანეთისაგან გარჩევა შესაძლებელია ხელმომწერების თავისებურებების გათვალისწინებისა და მათ მიერ შესრულებული სხვადასხვა ხელმოწერის შესწავლის გზით. კვლევის შედეგად დადგინდა მნიშვნელოვანი გარემოება, რომ თვით ხელმომწერის გამყალბებელსაც კი აქვს ხელმოწერის შესრულების გარკვეული შაბლონი, რაც გვევლინება გაყალბებული ხელმოწერის აღმოჩენის კიდევ ერთ საშუალებად.

აღნიშნული ნაშრომი იძლევა მრავალ საინტერესო და ღირებულ ინფორმაციას ელექტრონული ხელმოწერის სანდოობის დონის ასამაღლებლად.

Hafemann L.G, Sabourin R, Oliveira L.S., Offline Handwritten Signature Verification - Literature Review, Seventh International Conference on Image Processing Theory, Tools and Applications (IPTA). Montreal, QC, Canada. 2017.

ნაშრომში აღწერილია ავტორების მიერ ჩატარებული კვლევა ხელმოწერის ვერიფიკაციის შესახებ, რომლის მიზანიც იყო ნამდვილი და ყალბი ხელმოწერების გარჩევა ერთმანეთისაგან. ავტორები აღნიშნავენ, რომ განსაკუთრებულად რთული აღმოჩნდა სტატისტიკური მეთოდით შესრულებული ხელმოწერის ნამდვილობის გარჩევა, როდესაც ხელმოწერა უბრალოდ სკანირდება და მისი შექმნის დინამიურ მონაცემზე წვდომა არ არსებობს.

ნაშრომში განხილულია ბოლო ათწლეულში ბიომეტრიული ხელმოწერის ექსპერტიზის მცდელობები და გზები.

დასკვნის სახით ავტორები აღნიშნავენ, რომ მკვლევარების მიერ ბოლო ათწლეულის განმავლობაში შემოთავაზებული იქნა ოფლაინ ხელმოწერის შემოწმების (Offline Signature Verification) მრავალი მეთოდი. თუმცა ნამდვილისა და კვალიფიციურად შესრულებული ყალბი ხელმოწერის გარჩევა ურთულეს ამოცანად რჩება. შეცდომებმა იკლო გარკვეული კლასიფიკატორების დამატების შედეგად. პრობლემა დღემდე გადაუჭრელია.

Blankers V.L., Van den Heuvel C.E., Franke K.Y., Vuurpijl L.G., The ICDAR 2009 Signature Verification Competition, Proceedings of the 10th International Conference on Document Analysis and Recognition (ICDAR). 2009. ნაშრომში აღნიშნულია, რომ ავტორებმა კვლევისათვის გამოიყენეს ნიდერლანდების სასამართლო ექსპერტიზის ინსტიტუტის (NFI) მონაცემთა ბაზები.

მკვლევარები აღნიშნავენ, რომ ბიომეტრიული ხელმოწერის სასამართლო ექსპერტიზა ექსპერტების მიერ ტარდება ხელმოწერის ვიზუალური დათვალიერების მეთოდით და არ გამოიყენება კომპიუტერული ტექნოლოგიები. მკვლევარების მიზანს წარმოადგენდა სასამართლო ექსპერტიზისა და ავტომატიზირებული მეთოდების გაერთიანება, სისტემის ტესტირება მონაცემთა ახალი ნაკრების გამოყენებით, რომელიც კრიმინალისტიკური მეთოდების მსგავსია.

კვლევის შედეგად ავტორები მივიდნენ დასკვნამდე, რომ ხელმოწერის მხოლოდ ერთი ნიმუშის არსებობისას სისტემას არ შეუძლია გამოავლინოს ხელმოწერის შიდა ცვალებადობა. ერთი და იმავე ხელმოწერის ორ ხელმოწერას შორის სხვაობას იძლევა ნეირონული ბიომექანიკური ცვლილებები, რომლებიც ხდება ხელმოწერის განხორციელებისას. ამიტომ, სისტემის გამართულად მუშაობისათვის აუცილებელია ნიმუშად ერთი ხელმოწერის სამი ან მეტი ხელმოწერის არსებობა. ასევე აღსანიშნავია მკვლევარების პოზიცია, რომელიც უკავშირდება ერთი ხელმოწერის მიერ შესრულებული განსხვავებული ხელმოწერების შედარებისას ნამდვილობის დადგენის პრობლემატურ საკითხს, რა მიმართულებითაც იგეგმებოდა შემდგომი კვლევის ჩატარება.

მკვლევარები აღნიშნავენ, რომ სავარაუდოდ, ექსპერტიზისათვის დიდ სირთულეს შექმნიდა ნამდვილი და კარგად გაყალბებული ხელმოწერის ერთმანეთისაგან გარჩევა და მათგან გაყალბებულის აღმოჩენა. და იმავდროულად პრობლემური აღმოჩნდებოდა ორი ნამდვილი, მაგრამ ვიზუალურად განსხვავებული ხელმოწერის ავთენტურობის დადგენა.

მკვლევარები იმედოვნებენ, რომ სამომავლოდ შესაძლებელი გახდება ისეთი საერთო კრიტერიუმების შემუშავება, რომელთა მეშვეობით

ექსპერტები შეძლებენ განახორციელონ ექსპერტიზა, ხოლო სასამართლო პროცესებზე შეძლონ იმის ახსნა, თუ რა გზით მივიდნენ ამა თუ იმ დასკვნამდე.

Srivastava A., Electronic signatures and security issues: An empirical study, Computer Law & Security Review, Volume 25, Issue 5, 2009. ნაშრომში აღნიშნულია, რომ ელექტრონულ გარემოში ელექტრონული ხელმოწერის უსაფრთხოების პრობლემები წარმოადგენს პოტენციურ ბარიერს მათი გამოყენებისათვის. ნაშრომი წარმოადგენს ემპირიულ კვლევას, რომელიც განიხილავს იმ საწარმოების უსაფრთხოების სავარაუდო პრობლემებს, რომლებიც იყენებენ ელექტრონული ხელმოწერის ტექნოლოგიას კონტრაქტების დასადებად და კომერციული ტრანზაქციების განსახორციელებლად და იმას, რამდენადაა ეს პრობლემები მათი გამოყენების შემაკავებელი ფაქტორი. კვლევის შედეგები აჩვენებს, რომ ბიზნეს საზოგადოებაში ელექტრონული ხელმოწერის გამოყენებასთან დაკავშირებით უსაფრთხოების სერიოზული პრობლემებია. ნაშრომში აღნიშნულია ის ფაქტიც, რომ ხშირად ასეთი აღქმა გამოწვეულია ინფორმირებულობისა და გაგების ნაკლებობით.

ელექტრონული ხელმოწერების პოტენციური მომხმარებლებისათვის რჩევის მიცემა სიფრთხილის ზომების შესახებ, რომელთა დაცვაც აუცილებელია ელექტრონული ხელმოწერის გამოყენებისას რისკების მაქსიმალურად შესამცირებლად, შეიძლება იყოს მათი შიშებისა და ყოყმანის დასაძლევად სრულებით საკმარისი.

Matsumoto T., Matsumoto H., Yamada K., Hoshino S., „Impact of Artificial "Gummy" Fingers on Fingerprint Systems”. Graduate School of Environment and Information Sciences Yokohama National University (Optical Security and Counterfeit Deterrence Techniques IV, Rudolf L. van Renesse, Editor, Proceedings of SPIE Vol. 4677. Proceedings of SPIE. 2002.

მკვლევარების მიერ განხილულია თითის ანაბეჭდის, როგორც ერთერთი ყველაზე უსაფრთო ბიომეტრიული მონაცემის ავთენტურობისა და დაცულობის საკითხი, გაყალბების შესაძლებლობა და გაანალიზებულია

საფრთხეები.

მკვლევარები აღნიშნავენ, რომ ანაბეჭდის სისტემების მომწოდებლების მიერ, როგორც წესი, სათანადოდ არ არის დასაბუთებული რეალურია თუ არა უსაფრთხოების ზომები, რომლებსაც ისინი მომხმარებელს სთავაზობენ თითის ანაბეჭდით, როგორც პერსონალური იდენტიფიკატორით სარგებლობისას. ასევე არ განმარტავენ, დაცულია თუ არა ანაბეჭდების სისტემის უსაფრთხოება, რომელიც ჩატვირთულია პერსონალურ კომპიუტერში, ლეპტოპში, პლანშეტში ან სხვა მოწყობილობაში.

ავტორების მიერ ჩატარებული ექსპერიმენტური კვლევა ეხებოდა ყალბი თითის ანაბეჭდის (თითის) შექმნას ჟელატინის ან სილიკონის გამოყენებით და მისი მეშვეობით თითის ანაბეჭდის წამკითხველი მოწყობილობის მოტყუებას. კვლევისას სატესტო რეჟიმში გამოიყენებოდა 11 სხვადასხვა თითის ანაბეჭდის წამკითხველი სისტემა. თითის ანაბეჭდის შექმნათვის გამოიყენებოდა როგორც სრული ანაბეჭდები, ისე ანაბეჭდების ფრაგმენტები.

კვლევის შედეგებით ავტორები აანალიზებენ თითის ანაბეჭდის მოწყობილობის გამოყენებისას არსებულ საფრთხეებს. კვლევის შედეგებმა აჩვენა, რომ შესაძლებელია თითის ანაბეჭდის წამკითხველის მოტყუება და ამისი არაერთი გზა არსებობს. კვლევის შედეგად დადგინდა, რომ ექსპერიმენტში მონაწილე 11-ვე სისტემა მოტყუვდა ყალბი თითიდან აღებული ანაბეჭდით და ის მიიჩნია ავთენტურად.

ავტორები აღნიშნავენ რომ მთავარი პრობლემა ავთენტურობის საკითხია, ის თუ როგორ უნდა გავარჩიოთ ნამდვილი ანაბეჭდი გაყალბებულისაგან და ეჭვქვეშ აყენებენ თითის ანაბეჭდის წამკითხველი სისტემების უსაფრთხოებას.

Robertson J. , Guest R., A feature based comparison of pen and swipe based signature characteristics, National Library of Medicine, National Center for Biotechnology information, 2015. ავტორები საუბრობენ ხელმოწერის დინამიური შემოწმების მეთოდზე (DSV). ეს არის ბიომეტრიული მეთოდი - როდესაც ადამიანი ასრულებდა ხელმოწერას, ხორციელდება ანატომიური

და ქცევითი მახასიათებლების ანალიზი. ხელმოწერა ხდებოდა „კალმისა“ და პადის გამოყენებით. იმისათვის, რომ დაედგინათ ხელმოწერის დინამიური შემოწმების მეთოდის პოტენციალი, მკვლევარები ახდენდნენ „კალმისა“ და პადის ფუნქციების კორელაციას ხელმოწერის პროცესში.

შედეგებმა აჩვენა, რომ არსებობს კალმის მიერ პადზე შესრულებული მოძრაობების მთელი რიგი მახასიათებლების დიაპაზონი, რომლებსაც შეუძლიათ ურთიერთქმედებაში მოიყვანონ სტატიკური და დინამიური მეთოდები. ორივე შემთხვევაში ძირითადი საფუძველი მდგომარეობს ერთსა და იმავე მახასიათებლებში.

Linden, J., Marquis, R., Mazzella, W. Forensic Analysis of Digital Dynamic Signatures: New Methods for Data Treatment and Feature Evaluation . Journal of Forensic Sciences, 62 (2), 2017. მოცემულ ნაშრომში ჩატარებული კვლევა ეხება საინ პად „Omega“-ს გამოყენებით ელექტრონულ ხელმოწერაზე ჩატარებულ ექსპერიმენტს. სხვადასხვა ტიპის ცვლადებზე დაკვირვების გზით დადგინდა, რომ ხელმოწერის გაყალბებისას რთული იყო ისეთი მონაცემების შეუცდომლად ჩვენება, როგორებიცაა ხელმოწერის საერთო დრო, ზომა და ტრაექტორია.

ამ გზით მკვლევარებმა დაადგინეს, რომ ავთენტური და გაყალბებული ხელმოწერის ერთმანეთისაგან გასარჩევად ყველაზე სანდოა შეფასებისას გამოიყენებოდეს ისეთი კრიტერიუმები, რომლებიც ხაზს უსვამენ ხელმოწერის ძირითად თავისებურებებს. ასეთ განმასხვავებელ, ყველაზე სანდო ფაქტორებად მკვლევარებმა გამოყვეს ხელმოწერის ზომა, ტრაექტორიის სიგრძე და ხელმოწერისათვის საჭირო დრო. ავტორები აღნიშნავენ, რომ საექვო ცვლადად მიჩნეულ იქნა „კალმის“ დაწოლის ძალა, რის გამოც კვლევების შეჯამებისას მას არსებით ფაქტორად არ მიიჩნევდნენ.

კვლევის მიმდინარეობისას ავტორები შეეცადნენ ელექტრონული გზით შესრულებული ავთენტური და გაყალბებული ხელმოწერების ერთმანეთისაგან გარჩევას. ასევე აღნიშნეს ამ მიმართულებით კვლევების შემდგომი საჭიროების მნიშვნელობა.

მკვლევართა ნაშრომების ანალიზმა შესაძლებლობა მოგვცა ელექ-

ტრონული ხელმოწერის სანდოობისა და ავთენტურობის მიმართულებით არსებული გადაუჭრელი პრობლემები კომპლექსური გადაწყვეტის ჭრილში დაგვეჩვენა.

ასევე, არაერთწლიანმა დაკვირვებამ ქართულ საჯარო სივრცეში ელექტრონული ხელმოწერის იმპლემენტაციის, გავრცელებისა და ავთენტურობის მიმართულებით არსებული პრობლემების შესახებ სრული სურათი შეგვიქმნა.

დაკვირვებისა და კვლევის შედეგები მიუთითებენ ელექტრონული ხელმოწერის იმპლემენტაციის და ნამდვილობის კუთხით არსებულ პრობლემებზე, ასევე ამ მიმართულებით აუცილებელი ცვლილებების, ინოვაციური ტექნოლოგიებისა და მიდგომების შემუშავების გადაუდებელ აუცილებლობასა და საჭიროებაზე.

ბოლო წლებში, განსაკუთრებით პანდემიის პირობებში, განვითარებული ქვეყნების დიდი ძალისხმევით მიმართული ელექტრონული დოკუმენტბრუნვისა და ელექტრონული ხელმოწერის მაქსიმალურად დანერგვაზე. ამ სისტემის გამართული ფუნქციონირებისა და ეფექტურად მართვის პროცესთან პირდაპირაა დაკავშირებული როგორც საჯარო მმართველობისა და ელექტრონული მმართველობის წარმატება, ისე სხვადასხვა ტიპის ორგანიზაციების სიცოცხლისუნარიანობა.

დისერტაციაზე მუშაობის პროცესში მნიშვნელოვანი იყო მკვლევართა მიერ ჩატარებული ექსპერიმენტები და დასკვნები. საკმაოდ მნიშვნელოვანი და ღირებული ინფორმაცია იქნა მოპოვებული სხვადასხვა ავტორისა და მკვლევარის მიერ შემოთავაზებული ნაშრომებიდან და პუბლიკაციებიდან.

განხილულ ნაშრომებში ავტორთა უთანხმოებები ძირითადად ეხება სხვადასხვა ტიპის ელექტრონული ხელმოწერის სანდოობის, დაცულობისა და ავთენტურობის პრობლემებს, ელექტრონული ხელმოწერისას გამოყენებული ტექნოლოგიების სწორად შერჩევის საკითხებს, თუმცა ყველა მათგანი თანხმდება, რომ კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის გარდა, დღეს არსებული ელექტრონული ხელმოწერის სხვადასხვა ტიპის

სანდოობის, დაცულობისა და ავთენტურობის მიმართულებით საჭიროა ახალი, გაუმჯობესებული ტექნოლოგიების დანერგვა, რათა შემდგომში თავიდან იქნეს აცილებული ელექტრონული ხელმოწერის მიმართ ნდობის დაკარგვის საკითხი. ასევე ყველა მკვლევარი ერთხმად თანხმდება, რომ დღეს არსებული ელექტრონული ტექნოლოგიების მრავალფეროვნებისა და ელექტრონული ხელმოწერის შექმნის მრავალი საშუალების მიუხედავად, ელექტრონული ხელმოწერის ექსპერტიზა პრაქტიკულად შეუძლებელია, რაც სამომავლოდ მისი სანდოობისა და ავთენტურობის მიმართულებით სერიოზულ პრობლემებს შექმნის. მკვლევარები აღნიშნავენ, რომ თანამედროვე სამყაროში ელექტრონული ხელმოწერის ექსპერტიზისათვის არასაკმარისია მონაცემები და მხოლოდ კომპიუტერული ექსპერტიზის შესაძლებლობა სანდოობის სათანადო დონეს ვეღარ უზრუნველყოფს.

მკვლევართა ნაწილი საკუთარ ნაშრომებში ხაზგასმით აღნიშნავს, რომ ელექტრონული ხელმოწერისათვის სანდოობის შესანარჩუნებლად არსებული უსაფრთხოების პარამეტრები არასაკმარისია ელექტრონული ხელმოწერის გაყალბების სხვადასხვაგვარი მცდელობების, ხელმოწერების მიერ საკუთარი ხელმოწერების უარყოფისა და კიბერშეტევების გახშირებული ფაქტების გათვალისწინებით.

მიუხედავად იმისა, რომ განხილულ ნაშრომებში გამოკვეთილია ელექტრონული ხელმოწერის პრობლემები, უნდა აღინიშნოს, რომ ისინი წარმოადგენენ მხოლოდ მცირედ ნაწილს და დღეისათვის არსებული რეალობა ამ მიმართულებით გაცილებით პრობლემურია. მეცნიერთა მიერ საკითხი ჯერჯერობით არასაკმარისადაა შესწავლილი.

ნაშრომზე მუშაობის პროცესში გვერდს ვერ ავუვლიდით ბოლო წლებში ელექტრონული მმართველობის გასამდიერებლად ქართული სახელმწიფოსა და დედაქალაქის მთავრობის მიერ შემუშავებულ სამოქმედო გეგმებს (OGP). მოცემული დოკუმენტები შეიცავენ დამატებით ინფორმაციას ელექტრონული მმართველობის კუთხით საქართველოში არსებულ პრობლემებსა თუ გამოწვევებზე, გვაწვდიან ინფორმაციას და იმ ღონისძიებათა ჩამონათვალს, რასაც სახელმწიფო გეგმავს ამ მიმართულებით.

და ბოლოს, დამუშავდა და გაანალიზდა მთელი რიგი საკანონმდებლო აქტები - საქართველოს კონსტიტუცია, საქართველოს ორგანული კანონი „ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსი“, საქართველოს კანონი „საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი“, საქართველოს კანონი „ელექტრონული დოკუმენტბრუნვისა და ელექტრონული სანდო მომსახურების შესახებ“, საქართველოს კანონი ელექტრონული ხელმოწერისა და ელექტრონული დოკუმენტის შესახებ“, საქართველოს კანონი „ეროვნული უსაფრთხოების პოლიტიკის დაგეგმვისა და კოორდინაციის წესის შესახებ“, საქართველოს კანონი „კომერციული ბანკების საქმიანობის შესახებ“, საქართველოს კანონი „სახელმწიფო სერვისების სააგენტოს შესახებ“, „ელექტრონული დოკუმენტისა და ელექტრონული სანდო მომსახურების შესახებ“ საქართველოს კანონის დებულებათა აღსრულების სამოქმედო გეგმის დამტკიცების შესახებ საქართველოს მთავრობის N2503 განკარგულება, „საქართველოს ეროვნული უსაფრთხოების კონცეფციის“ დამტკიცების შესახებ საქართველოს პარლამენტის დადგენილება, საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის N18/04 ბრძანება „ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვის მეთოდოლოგიური სახელმძღვანელოს დამტკიცების თაობაზე“, „საჯარო სამართლის იურიდიული პირის - სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტოს დებულების დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს იუსტიციის მინისტრის N117 ბრძანება, „სსიპ ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიუროს დებულების დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის N255 დადგენილება, „საჯარო სამართლის იურიდიული პირის - ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიუროს მომსახურების ტარიფების დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის N171 დადგენილება, „საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს საექსპერტო-კრიმინალისტიკური დეპარტამენტის დებულების დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის №746 ბრძანება.

საქართველოს საბანკო სექტორში ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვის კუთხით არსებული საკანონმდებლო ბაზა: საქართველოს

ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის „კომერციული ბანკის მიერ შექმნილი ელექტრონული ხელმოწერის გამოყენების უსაფრთხოების პოლიტიკის საქართველოს ეროვნულ ბანკში წარდგენისა და შეთანხმების წესის დამტკიცების შესახებ“ N122/04 ბრძანება; საქართველოს ეროვნული ბანკის „ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვის პროექტი“; საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის N94/04 ბრძანება - „ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვის მეთოდოლოგიური სახელმძღვანელოს დამტკიცების თაობაზე“; საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის N18/04 ბრძანება - „ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვის მეთოდოლოგიური სახელმძღვანელოს დამტკიცების თაობაზე“.

ასევე, გაანალიზდა მსოფლიოს რამოდენიმე ქვეყნის საკანონმდებლო ბაზა, რომლებიც წარმოადგენენ მსოფლიოს მასშტაბით ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვის საფუძვლებს, როგორებიცაა:

კანადა: „Personal Information Protection and Electronic Documents Act“, „Secure Electronic Signature Regulations“, „Canada Evidence Act“;

ევროკავშირის ქვეყნები: eIDAS (electronic IDentification, Authentication and trust Services), „ eSignature in the EU“ , „Commission Decision 2003/511/EC (on the publication of reference numbers of generally recognised standards for electronic signature products in accordance with Directive 1999/93/EC of the European Parliament and of the Council)“, Directive 1999/93/EC of the European Parliament and of the Council of 13 December 1999 on a Community framework for electronic signatures;

რუსეთის ფედერაცია: Федеральный закон „О внесении изменений в часть первую и часть вторую Налогового кодекса Российской Федерации и некоторые другие законодательные акты Российской Федерации, а также о признании утратившими силу отдельных законодательных актов (положений законодательных актов) Российской Федерации в связи с урегулированием задолженности по уплате налогов, сборов, пеней и штрафов и некоторых иных вопросов налогового администрирования“, Федеральный закон „Об электронной подписи“, Приказ ФСБ РФ от 27.12.2011 N 796 „Об утверждении

Требований к средствам электронной подписи и Требованиям к средствам удостоверяющего центра“, Распоряжение Правительства Российской Федерации от 12 февраля 2011 г. № 176-р „Об утверждении плана мероприятий по переходу федеральных органов исполнительной власти на безбумажный документооборот при организации внутренней деятельности“;

ამერიკის შეერთებული შტატები: Electronic Signatures in Global and National Commerce Act (ESIGN) Uniform Electronic Transactions Act (UETA), Government Paperwork Elimination Act (GPEA), Uniform Commercial Code (UCC);

დიდი ბრიტანეთი: Electronic Communications Act 2000.

ასევე დამუშავდა ელექტრონულ ხელმოწერასთან დაკავშირებული ისეთი მნიშვნელოვანი დოკუმენტები, როგორებიცაა: Forum of European Supervisory Authorities for Electronic Signature, Working Paper on Advanced Electronic Signature, European Electronic Signature Standardization Initiative (EESSI) Final Report of the EESSI Expert Team, Part 1: PAdES Overview - a framework document for PadES, Part 2: PAdES Basic - Profile based on ISO 32000-1, Part 4: PAdES Long Term - PAdES-LTV Profile, Internet X.509 Public Key Infrastructure Time-Stamp Protocol (TSP) RFC 3161.

ნაშრომზე მუშაობისას საქართველოში სასამართლო პრაქტიკის ანალიზისათვის განვიხილეთ და გავაანალიზეთ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მიერ ელექტრონული ხელმოწერის და ელექტრონული საშუალებებით შექმნილი დოკუმენტების სადავობის შესახებ მიღებული შემდეგი გადაწყვეტილებები:

2013 წლის 23 იანვარის საქმე N ბს-745-729(კს-12) (კატეგორია - ადმინისტრაციულ ხელშეკრულებასთან დაკავშირებული დავები. სახეობა - სხვა სახელმწიფო ქონების პრივატიზაციის თაობაზე. დავის საგანი - ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტების ბათილად ცნობა.).

2013 წლის 7 მაისის საქმე Nას-102-97-2013 (კატეგორია - საოჯახო სამართლებრივი დავა. სახეობა სხვა სახის დავები. დავის საგანი - ნაჩუქარი ნივთების დაბრუნება).

2014 წლის 8 მაისის საქმე Nას-1275-1217-2013 (კატეგორია - ვალდებულებითი სამართლებრივი დავა. სახეობა - კანონისმიერი ვალდებულებითი ურთიერთობანი. დავის საგანი - თანხის დაკისრება).

2014 წლის 23 სექტემბრის საქმე Nზს-226-223(2კ-14)(კატეგორია - საგადასახადო ურთიერთობებიდან წარმოშობილი დავები. სახეობა - საერთო სახელმწიფო და ადგილობრივ გადასახადებთან დაკავშირებით. დავის საგანი - ინდივიდუალური ადმინისტრაციული-სამართლებრივი აქტების ბათილად ცნობა.).

2021 წლის 19 ოქტომბრის საქმე Nას-709-2021 (კატეგორია - ვალდებულებითი სამართლებრივი დავა, სახეობა- სხვა სახის დავები, დავის საგანი - თანხის დაკისრება).

ასევე განხილულია ამერიკის შეერთებულ შტატებსა და დიდ ბრიტანეთში მიღებული სასამართლო გადაწყვეტილებები შემდეგ საქმეებზე:

1.of the United States Trustee (the "UST") for imposition of sanctions against attorney Pauldeep Bains ("Counsel") for violating LBR 9004-1(c).'(2016)

2.IO Moonwalkers, Inc. v Banc of America Merchant Services, 814 S.E.2d 583 (N.C. App. 2018);

3.Golden Ocean Group Ltd v Salgaocar Mining Industries Pvt Ltd. (2012);

4.J.B.B. Inv. Partners, Ltd. v. Fair - 232 Cal. App. 4th 974, 182 Cal. Rptr. 3d 154 (2014);

5.Ruiz v. Moss Bros. Auto Grp., Inc. - 232 Cal. App. 4th 836, 181 Cal. Rptr. 3d 781 (2014)

6.Espejo v. Southern California Permanente Medical Group (2016)

თავი 1. ელექტრონული ხელმოწერის განვითარების ისტორია და მისი დანერგვის საკანონმდებლო საფუძვლები

საკვლევი თემისათვის მნიშვნელოვანია მსოფლიოში ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვის წარმატებული მაგალითების განხილვა, რა მიზნითაც განხორციელდა მსოფლიოს ლიდერი სახელმწიფოების საკანონმდებლო ბაზების შესწავლა და განხილვა ამ მიმართულებით.

მსოფლიო პრაქტიკასთან ერთად, ასევე, განხილულია საქართველოში ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვის მიმართულებით არსებული კანონმდებლობა.

1.1. ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვის საკანონმდებლო ბაზის მიმოხილვა (ა.შ.შ-ს, დიდი ბრიტანეთის, ევროკავშირის ქვეყნების, რუსეთის ფედერაციისა და კანადის მაგალითზე)

ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვა-განვითარებამ დიდი გავლენა იქონია ცივილიზაციების განვითარებაზე და საგრძნობლად შეცვალა როგორც ქვეყანათა მართვის პრინციპები, ისე ადამიანების ყოველდღიური ცხოვრება. ელექტრონული ხელმოწერების საჭიროება დასტურდება მისი ყოველდღიურად მზარდი მოთხოვნით. ამ მიმართულების განვითარება მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს ადამიანების ფუნქციონირების უკლებლივ ყველა სფეროზე. მის სწორ და უხარვეზო დანერგვა-გავრცელებაზე ბევრადაა დამოკიდებული მსოფლიოს შემდგომი განვითარების ბედი.

ელექტრონული ხელმოწერის განვითარების ძირითადი ეტაპები შემდეგნაირად გამოიყურება:

1976 წელს ამერიკელმა კრიპტოგრაფებმა უიტფილდ დიფიმ და მარტინ ჰელმანმა პირველებმა შეიმუშავეს «ელექტრონული ციფრული ხელმოწერის» კონცეფცია. ავტორები გამოთქვამდნენ მოსაზრებას, რომ ციფრული ხელმოწერის სქემების არსებობა შესაძლებელია.

1977 წელს როლანდ რივესტის, ადი შამირისა და ლენ ადლემანის მიერ შემუშავებული იქნა Rivest–Shamir–Adleman „RSA“ კრიპტოგრაფიული

ალგორითმი, რომელიც იძლეოდა პრიმიტიული ელექტრონული ხელმოწერის შექმნის საშუალებას.

1988 წელს გოლდვასსერი, მიკალი და რივესტი იყვნენ პირველები, რომლებმაც მკაცრად განსაზღვრეს ციფრული ხელმოწერის სქემის უსაფრთხოების მოთხოვნები.

1989 წელს შეიქმნა Lotus Notes 1.0, რომელშიც გამოყენებული იყო RSA ალგორითმი. ის გახდა პირველი ფართოდ გაყიდული პროგრამული პაკეტი, რომელიც მომხმარებელს სთავაზობდა ციფრული ხელმოწერების გამოყენებას.

1996 წელს გაერომ გამოაქვეყნა UNCITRAL ტიპური კანონი (მე-7 მუხლი), რომელმაც დიდი გავლენა იქონია მთელ მსოფლიოში, მათ შორის ამერიკის შეერთებულ შტატებში ელექტრონული ხელმოწერის შესახებ კანონების შემუშავებაზე.[1.651-664]

1999 წელს ერთიანი სახელმწიფო კანონების მიღებაზე პასუხისმგებელმა ნაციონალურმა კონფერენციამ (NCCUSL) და ამერიკის იურიდიულმა ინსტიტუტმა (ALI) კონგრესს წარუდგინა ორი კანონი, რომლებიც ერთიანი იქნებოდა მთელი ამერიკისათვის. ელექტრონული ხელმოწერის შესახებ კანონი ორმოცზე მეტმა შტატმა მიიღო სხვადასხვა ფორმით. 1999 წელს მიღებულ იქნა ფედერალური კანონი „ერთიანი ელექტრონული ტრანზაქციის შესახებ“ (UETA).

1999 წელს PDF ფორმატს დაემატა ფუნქცია, რამაც შესაძლებელი გახდა ციფრული ხელმოწერის დოკუმენტებში ჩასმა.

2000 წელს ამერიკის შეერთებულ შტატებში მიიღეს აქტი „გლობალურ და ეროვნულ ვაჭრობაში ელექტრონული ხელმოწერის შესახებ“ (ESIGN), რომელმაც ციფრული ხელმოწერა გაუთანაბრა ტრადიციულ სველ ხელმოწერას და მიანიჭა იურიდიული აღიარება.

2001 წელს გამოქვეყნდა UNCITRAL ტიპური კანონი ელექტრონული ხელმოწერის შესახებ, სადაც N3 პარაგრაფში დეტალურადაა განხილული ელექტრონული ხელმოწერის შექმნის ყველა მდგენელი. ზემოთქმულ პარაგრაფში მითითებულია სველი და ელექტრონული ხელმოწერის

ფუნქციონალური ექვივალენტურობის მექანიზმისა და საერთაშორისო აღიარების შესახებ . [2.1-83]

2002 წელს დაარსდა SIGNiX-ი. ის ხდება ყველაზე ფართოდ გამოყენებული ღრუბლოვანი პროგრამული უზრუნველყოფა (cloud-based digital signature software) ციფრული ხელმოწერის განსახორციელებლად.

2008 წელს სტანდარტიზაციის საერთაშორისო ორგანიზაციის (ISO) მიერ PDF ფაილის ფორმატს ენიჭება ღია სტანდარტი - ISO 32000. ის თავის თავში ციფრულ ხელმოწერებს მოიცავს, როგორც ფორმატის განუყოფელ ნაწილს.

2016 წელს ძალაში შედის eIDAS, რომელიც ევროკავშირში ციფრული ხელმოწერისათვის უსაფრთხო სივრცეს ხსნის.

ციფრული ხელმოწერის ყველაზე მისაღები სტანდარტი არის სტანდარტებისა და ტექნოლოგიების ეროვნული ინსტიტუტის (NIST) ციფრული ხელმოწერის სტანდარტი (DSS) და ევროპარლამენტის მიერ მიღებული eIDAS რეგულაცია.[3.1-130] [4.1-42]

ციფრული ხელმოწერების განვითარება და ინოვაციური მეთოდების შემუშავება მუდმივად გრძელდება.

გამოყოფენ ელექტრონული ხელმოწერის სამ ტიპს: მარტივი ელექტრონული ხელმოწერა - SES, განვითარებული ელექტრონული ხელმოწერა - AES და კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერა - QES. ხელმოწერის ტიპებს შორის სხვაობა განისაზღვრება სანდოობის, ავთენტურობისა და ხელმოწერი პირის ვერიფიკაციის დონის მიხედვით.

უნდა აღინიშნოს, რომ საერთაშორისო კანონმდებლობაში არ არის დაფიქსირებული კონკრეტული მოთხოვნა - არსებული სამი სახის ელექტრონული ხელმოწერიდან, კონკრეტულად რომელი მათგანით უნდა განხორციელდეს ხელმოწერა.

დღეისათვის, კანონმდებლობით კონკრეტულად განსაზღვრული რიგი დოკუმენტების გარდა, ელექტრონულ დოკუმენტებსა და მათზე დატანილ ციფრულ ხელმოწერებს მსოფლიოს განვითარებული ქვეყნების უმრავლესობაში იდენტური იურიდიული ძალა აქვთ, როგორც ქალაქის

დოკუმენტებსა და მათზე დატანილ სველ ხელმოწერებს.

ელექტრონულ ხელმოწერაზე მსჯელობისას აუცილებელია მხედველობაში მივიღოთ ე.წ. გეოლოკაცია. იმისდა მიუხედავად, რომ ელექტრონული ხელმოწერები მიღებული და აღიარებულია მთელ მსოფლიოში, თითოეულ რეგიონს და ქვეყანას აქვს საკუთარი სპეციალური ჩარჩო, კანონი, რომელიც დაკავშირებულია მათ გამოყენებასთან.

ელექტრონული ხელმოწერის სამშობლოდ გვევლინება ამერიკის შეერთებული შტატები.

ამერიკის შეერთებულ შტატებში ელექტრონული ხელმოწერების მიღება ემყარება ორ მთავარ აქტს: ფედერალურ კანონებს „ერთიანი ელექტრონული ტრანზაქციების შესახებ“ (UETA) და „გლობალურ და ეროვნულ ვაჭრობაში ელექტრონული ხელმოწერის შესახებ“ (ESIGN). მათი ძალაში შესვლის მომენტიდან ამერიკის შეერთებულ შტატებში ქალაქდზე დატანილი სველი ხელმოწერა და ელექტრონულ დოკუმენტზე დატანილი ციფრული ხელმოწერა ექვივალენტურია.[5.1-65][6.1-14]

ეს საკანონმდებლო აქტები ელექტრონულ ხელმოწერას განსაზღვრავენ როგორც „ელექტრონულ ბგერას, სიმბოლოს ან პროცესს, რომელიც თან ერთვის, ან ლოგიკურად არის დაკავშირებული ხელშეკრულებასთან ან სხვა ჩანაწერთან, რომელიც თავის მხრივ უკავშირება ამ დოკუმენტზე ხელის მომწერ პირს.“[6.10]

განსაზღვრულია რომ, თუკი ხელშეკრულების ყველა მხარე გადაწყვეტს და შეთანხმდება გამოიყენოს ელექტრონული დოკუმენტები და ელექტრონული ხელმოწერა, კანონი უზრუნველყოფს ელექტრონულად ხელმოწერილი დოკუმენტებისათვის იურიდიულ აღიარებას.

ორივე კანონი ითვალისწინებს, რომ :

არ შეიძლება ხელშეკრულების, ხელმოწერის ან ჩანაწერის იურიდიულ ძალაში ეჭვის შეტანა ან მასზე უარის თქმა იმის გამო, რომ ისინი ელექტრონული ფორმითაა შესრულებული.

გარიგების, ხელშეკრულების, შეთანხმების ან სხვა დოკუმენტის იურიდიული ძალის უარყოფა შეუძლებელია მხოლოდ იმიტომ, რომ მის

ფორმირებაში გამოყენებული იქნა ელექტრონული ხელმოწერა ან ჩანაწერი. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ისევე როგორც მსოფლიოს ქვეყნების უმეტესობაში, ა.შ.შ-შიც ელექტრონული ხელმოწერის შესახებ კანონი ადგენს გარკვეული ტიპის დოკუმენტებს ან დოკუმენტების კატეგორიებს, რომლებზეც ელექტრონული ხელმოწერის განხორციელება შეუძლებელია.

ორივე კანონი (ESIGN და UETA) გამოყოფს 5 ძირითად ელემენტს, რომლებიც ელექტრონულ ხელმოწერას იურიდიულად სავალდებულოს ხდის:

1. ნამდვილობა. ელექტრონულ ხელმოწერებსა და ჩანაწერებს აქვთ იგივე იურიდიული ძალა, რაც ქაღალდზე დატანილ მელნის ტრადიციულ ხელმოწერებს. ის ფაქტი, რომ ხელმოწერა განხორციელდა ელექტრონული ფორმით, არ შეიძლება გახდეს მისი ძალადაკარგულად გამოცხადების მიზეზი.

2. შეთანხმება. ხელმოწერის ელექტრონული ფორმით განხორციელებისათვის ხელმომწერმა პირმა უნდა გასცეს თანხმობა. ეს გულისხმობს მათთვის გარკვეული ინფორმაციის გამჟღავნებას ხელმოწერის განხორციელებამდე.

3. განზრახვა. როგორც სველი ხელმოწერა, ელექტრონული ხელმოწერაც მოითხოვს ხელმომწერის განზრახვის არსებობას. ხელმომწერი უნდა ეთანხმებოდეს დოკუმენტის შემცველობას და უნდა იაზრებდეს ყველა იმ შედეგს, რომელიც დადგება დოკუმენტის ხელმოწერის შემდეგ.

4. ჩანაწერი. ელექტრონულ ხელმოწერას უნდა ახლდეს ჩანაწერი, რომლითაც ნათელი იქნება, რომ ეს არის არა ფიზიკური, არამედ ელექტრონული ხელმოწერა.

5. მონაცემთა მთლიანობა. ელექტრონული დოკუმენტი, რომელზეც განხორციელდა ელექტრონული ხელმოწერა, დაცული უნდა იყოს ყოველგვარი გაყალბების, ცვლილებისა და მონაცემთა დაკარგვისაგან.

ამერიკაში ელექტრონული ხელმოწერა გამოიყენება საჯარო დაწესებულებების, საბანკო და სამედიცინო სექტორის, საერთაშორისო ვაჭრობის და სხვა მრავალი მიმართულებით. იგი წლიდან წლამდე უზრუნველყოფს

ამერიკის ბიუჯეტისათვის მზარდი რესურსების შედინებას.

კანადაში მე-20 საუკუნის 90-იანი წლების შუა პერიოდიდან ელექტრონული დოკუმენტებისა და ელექტრონული ხელმოწერების განხორციელებისათვის მიღებულ იქნა კანონები, შემუშავებული იქნა სახელმწიფო პოლიტიკა და სტანდარტები.

ძირითადი კანონი, რომელშიც მოცემულია ელექტრონული მომსახურების გაწევის ნორმები, არის 2004 წელს მიღებული „პერსონალური ინფორმაციის დაცულობისა და ელექტრონული დოკუმენტის შესახებ“ კანონი - PIPEDA. ის ემყარება საერთაშორისოდ აღიარებულ ნორმებს და ქმნის სამართლებრივ საფუძვლებს ელექტრონული კომუნიკაციისა და ელექტრონული კომერცისათვის. კანონი განსაზღვრავს, რომ ელექტრონული დოკუმენტაცია და ხელმოწერა მხოლოდ იმის გამო არ უნდა იყოს ბათილი, რომ ის ელექტრონული ფორმითაა შექმნილი.[7.1-66]

PIPEDA იძლევა მკაფიო მოთხოვნებს ელექტრონული ხელმოწერების უსაფრთხოებისთვის. ელექტრონული ხელმოწერა უნდა იყოს: უნიკალური და განუმეორებელი, შექმნილი ხელმომწერის ექსკლუზიური კონტროლის ქვეშ, შესაძლებელი იყოს ხელმომწერის ვინაობის გადამოწმება, დაცული იყოს ტექნოლოგიით, რომელსაც შეუძლია აღმოაჩინოს ნებისმიერი შემდგომი ცვლილება დოკუმენტში. ხელმოწერა ხელმომწერს აკავშირებს დოკუმენტთან, გამოხატავს მის ნებას, და როგორც წესი, პასუხისმგებლობას ანიჭებს დამდგარ იურიდიულ შედეგებზე.

კანადაში, PIPEDA-ს მეორე ნაწილი ითვალისწინებს სველი და ელექტრონული ხელმოწერების იდენტურობას ფედერალურ დონეზე. კანონი განსაზღვრავს ელექტრონულ ხელმოწერას, როგორც „ხელმოწერას, რომელიც შედგება ერთი ან მეტი ასოსაგან, ციფრისაგან ან სხვა ნებისმიერი სიმბოლოსაგან ციფრულ ფორმატში, რომელიც შედის, ერთვის ან უკავშირდება ელექტრონულ დოკუმენტს“. არსებითად, ელექტრონული ხელმოწერა შეიძლება იყოს ელექტრონული წარმომავლობის ნებისმიერი ფორმა, რომელიც უკავშირდება ან მიმაგრებულია ელექტრონულ დოკუმენტთან.[7.39-46]

კანონი ადგენს შემთხვევებს, როდესაც კონკრეტული ტიპის დოკუმენტისათვის განსაზღვრულია ე.წ. "უსაფრთხო ელექტრონული ხელმოწერის" გამოყენება. ასეთია მაგალითად დოკუმენტები, რომლებიც გამოიყენება მტკიცებულებად, განცხადებები, მხილების შესახებ და სხვა.

კანონში ასახული დებულებები არ ატარებს სავალდებულო ხასიათს და ნებაყოფლობითია. კანონის მიხედვით, ელექტრონული ხელმოწერის თითოეული სახეობა უტოლდება ფიზიკურს და სრულად არის დაშვებული სასამართლოს მიერ. კანადის ბაზარზე მოქმედ ყველა კომპანიას შეუძლია თავისუფლად გამოიყენოს როგორც ციფრული, ისე ქაღალდის დოკუმენტები - ისინი იურიდიულად აღიარებულია, როგორც თანაბრად მოქმედი.

განვლილ წლებში აღნიშნული კანონის არჩევის ნაცვლად, ელექტრონული სერვისებით სარგებლობისათვის სხვადასხვა უწყებამ და სააგენტომ საკუთარ წესდებებში შეიტანეს ცვლილებები, რათა უზრუნველყოთ მეტი სიცხადე.

ისეთი ინფორმაცია, როგორცაა ელექტრონული ხელმოწერის განხორციელების თარიღი და დრო, მტკიცებულება, რომ ხელმოწერა იყო ნამდვილი ხელმოწერის განხორციელებისას, გროვდება მხოლოდ საჭიროების შემთხვევაში. ნებადართულია ყველაფერი, რაც კანონით პირდაპირ არ არის აკრძალული.

ელექტრონული ხელმოწერის დამხმარე ინფორმაცია (მაგ. დრო, თარიღი და სხვა) უკავშირდება ხელმოწერილ ელექტრონულ მონაცემებს, რითაც დაცულია ამ ინფორმაციის მთლიანობა და სანდოობა. ელექტრონული ხელმოწერის გადამოწმება შესაძლებელია ნებისმიერ დროს.

ელექტრონულ დოკუმენტებზე ხელმოწერი პიროვნების ვინაობის დაკავშირება ხელმოწერილ დოკუმენტებთან - კანადაში ელექტრონული ხელმოწერის განხორციელებისათვის ერთ-ერთი ფუნდამენტური მოთხოვნაა.

კანადაში ელექტრონული ხელმოწერის მიმართ მიდგომებით განსხვავებულია კვებეკის რეგიონი. რეგიონში მოქმედებს კვებეკის სამოქალაქო კოდექსი და „საინფორმაციო ტექნოლოგიების სამართლებრივი ბაზის შექმნის შესახებ“ აქტი, რომელიც კონკრეტულად ვრცელდება ელექტრო-

ნულ ხელმოწერაზე.

დოკუმენტის დასადასტურებლად აუცილებელი არ არის „სველი“ ხელმოწერის არსებობა, ეს შეიძლება განხორციელდეს სიტყვიერი, ელექტრონული ან ფიზიკური თანხმობით. თუმცა, ამ ტიპის შეთანხმებებს შეიძლება დასჭირდეს სასამართლოში სხვა მტკიცებულებებით დადასტურება.

გარდა ზემოხსენებული კანონისა, კანადაში არსებობს 20-მდე ფედერალური კანონი და 30-მდე ნორმატიული აქტი, რომლებიც შეიცავენ ჩანაწერებს ელექტრონული ხელმოწერების შესახებ. დაინტერესებული პირებისათვის აღნიშნული დოკუმენტაცია გასაჯაროებულია კანადის იუსტიციის სამინისტროს ოფიციალურ ვებსაიტზე.

კანადაში, ელექტრონული სერვისებისა და ელექტრონული ხელმოწერის გამოყენებისას, ასევე ითვალისწინებენ ამერიკის შეერთებული შტატებისა და ევროკავშირის მიერ მიღებულ, საერთაშორისოდ აღიარებულ საკანონმდებლო აქტებს.

დიდ ბრიტანეთში პირველი აქტი „ელექტრონული კომუნიკაციების შესახებ“ (ECA) 2000 წელს იქნა მიღებული. აქტი ადასტურებს, რომ დოკუმენტი ბათილი ვერ იქნება მხოლოდ იმის გამო, რომ ხელმოწერა განხორციელებულია ელექტრონული სახით.[8.1-17]

ბრიტანული კანონმდებლობის თანახმად, აუცილებელი არ არის მოქმედ შეთანხმებას ჰქონდეს სველი ხელმოწერა, თუკი მხარეები შეთანხმდებიან აღნიშნულ პირობაზე.

კანონმდებლობა გამოყოფს ელექტრონული ხელმოწერის სამ ტიპს: მარტივი ელექტრონული ხელმოწერა (SES), განვითარებული ელექტრონული ხელმოწერა (AES) და კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერა (QES).[9.1-14]

მარტივი ელექტრონული ხელმოწერა არ ითვლება ტრადიციული სველი ხელმოწერის ტოლფასი ძალის მქონედ. ბრიტანული კანონმდებლობა აღიარებს ელექტრონულ ხელმოწერის ორ სხვა ტიპს, როგორც სავალდებულო ძალის მქონეს, ესენია: განვითარებული ელექტრონული ხელმოწერა (AES) და კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერა (QES).

აღნიშნული ხელმოწერები ერთმანეთისაგან განსხვავდება სამოქმედო არეალისა და იურიდიული ძალის მიხედვით. დაცულობის ყველაზე მაღალი მაჩვენელი აქვს კვალიფიციურ ელექტრონულ ხელმოწერას (QES). უნდა აღინიშნოს, რომ არსებული მონაცემების მიხედვით, ევროპულ სახელმწიფოებს შორის კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერით სარგებლობის ყველაზე დაბალი მაჩვენებელი სწორედ დიდ ბრიტანეთს აქვს.

ბრიტანეთში ელექტრონული ხელმოწერები გამოიყენება როგორც საჯარო, ისე კერძო სექტორში და კანონით განსაზღვრულია დოკუმენტების კონკრეტული სახეობა, რომლებზეც შესაძლებელია სხვასახვა სახის ხელმოწერის განხორციელება.

ისევე, როგორც თითქმის ყველა ქვეყანაში, სადაც დანერგილია ელექტრონული ხელმოწერა, ბრიტანეთშიც დღემდე არსებობს დოკუმენტების ტიპი, რომლებზეც სავალდებულოა სველი ხელმოწერის განხორციელება, მაგალითად: ქორწინებასთან ან განქორწინებასთან დაკავშირებული დოკუმენტები; ქონების გასხვისების, იპოთეკით დატვირთვის ან იპოთეკის მოხსნის და სხვა.

დიდმა ბრიტანეთმა ევროკავშირიდან ოფიციალურად გასვლის შემდეგ უცვლელად დატოვა ელექტრონულ ხელმოწერასთან დაკავშირებული ევროკავშირის საკანონმდებლო რეგულაციები.

ელექტრონული ხელმოწერა ევროკავშირის ქვეყნებში. 1998 წელს ევროკომისიამ გამოაქვეყნა ანგარიში „ციფრული და ელექტრონული ხელმოწერის დირექტივის შესახებ.“ თავის მოხსენებაში კომისიამ აღნიშნა ციფრული ხელმოწერების შესახებ მიღებული კანონმდებლობის მოცულობის ზრდა ევროკავშირის წევრ სახელმწიფოებში. ასევე, აუცილებლად მიიჩნია ციფრული ხელმოწერების ერთიანი სამართლებრივი სტრუქტურის შექმნის აუცილებლობა „შიდა ბაზრისათვის“. გარდა ამისა, კომისიამ რეკომენდაცია გაუწია ტექნოლოგიურად ნეიტრალურ სტანდარტებს და მიზანშეწონილად მიიჩნია ელექტრონული ხელმოწერის პროგრამების მაქსიმალური ჰარმონიზაცია და ისეთი ტექნიკური პირობების შექმნა, რითაც ხელმოწერა ჩაითვლებოდა უსაფრთხოდ.[10.1-9]

1999 წელს მიღებული ევროკავშირის დირექტივა (Directive 1999/93/EC of the European Parliament and of the Council of 13 December 1999 on a Community framework for electronic signatures) იყო ელექტრონული ხელმოწერებისათვის სამართლებრივი საფუძვლის შექმნა, რასაც შედეგად უნდა მოჰყოლოდა რაც შეიძლება მეტი მოქნილობა, ეფექტურობა და სტანდარტიზაცია.[10]

ელექტრონული ხელმოწერა, როგორც იურიდიულად სავალდებულო ძალის მქონე, ევროკავშირმა მიიღო 2000 წელს (eSignature Directive). მიღებული დოკუმენტი იყო ევროკავშირის დირექტივა წევრი ქვეყნებისათვის ელექტრონული ხელმოწერის გამოყენების შესახებ ელექტრონულ დოკუმენტბრუნვასა და ელექტრონულ შეთანხმებებში. აღნიშნულმა დოკუმენტმა დაადგინა, რომ ელექტრონული ხელმოწერა უარყოფილი ვერ იქნება მხოლოდ იმის გამო, რომ იგი შექმნილია ელექტრონული მეთოდების გამოყენებით.

აღსანიშნავია, რომ ევროკავშირის ბევრი ქვეყანა მთელ რიგ საკითხებში იზიარებს ბრიტანეთის მიდგომებს.

ევროკავშირმა 2015 წელს მიიღო „ელექტრონული იდენტიფიკაციის, ავთენტიფიკაციისა და სანდო სერვისების შესახებ“ რეგულაცია (EC) №910/2014, რომელიც ჩვეულებრივ მოიხსენიება როგორც eIDAS.

ევროკავშირის ფარგლებში არსებული საკანონმდებლო ბაზების თანახმად არსებობს ელექტრონული ხელმოწერის სამი ტიპი: მარტივი (SES), განვითარებული (AES) და კვალიფიციური (QES). ისინი ერთმანეთისაგან განსხვავდებიან სანდოობის, იურიდიული ძალისა და სამოქმედო არიალის მიხედვით. ამ სამი ტიპის ხელმოწერიდან სველი ხელმოწერის იდენტურ ძალას მხოლოდ კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერა ფლობს, რამდენადაც გამოირჩევა საიმედოობის, სანდოობისა და დაცულობის მაღალი ხარისხით.[11.1-42]

როგორც დიდ ბრიტანეთსა და ამერიკაში, ევროკავშირის მასშტაბითაც არსებობს რიგი დოკუმენტებისა, რომლებისთვისაც სავალდებულოა სველი ხელმოწერა. მაგალითად, უძრავი ქონების ჩუქების ან ყიდვა-გაყიდ-

ვის ხელშეკრულება, საქორწინო ხელშეკრულებები, სამსახურიდან გათავისუფლების/შემცირების შესახებ დოკუმენტი, შ.პ.ს-ს რეგისტრაცია და სხვა.

ამასთანავე, აუცილებელია გვახსოვდეს, რომ ევროკავშირის ყველა წევრ ქვეყანას დამატებითი საკანონმდებლო ნორმები აქვს ელექტრონულ ხელმოწერებთან დაკავშირებით.

რუსეთის ფედერაციაში ელექტრონული ციფრული ხელმოწერის შესახებ პირველი ჩანაწერი გაჩნდა 1994 წელს. ეს იყო რუსული სტანდარტი, რომელიც აღწერს ელექტრონულ-ციფრული ხელმოწერების ფორმირებისა და გადამოწმების ალგორითმებს. [12.1-23]

პირველი კანონი „ელექტრონული ციფრული ხელმოწერების შესახებ“, რომელიც რუსეთში არეგულირებს ელექტრონული ციფრული ხელმოწერების გამოყენებას, მიღებულია 2002 წელს. ამ კანონში ნათლად არ იყო ასახული ისეთი ძირითადი საკითხები, როგორებიცაა ხელმოწერის იდენტიფიკაციის, ხელმოწერაზე დროისა და თარიღის დასმის, ხელმოწერის სერტიფიკატის ვადისა და ნამდვილობის დადგენის საკითხი და სხვა.[13.1-24]

ამ პრობლემების გადაჭრის მიზნით ის ორგანიზაციები, რომლებიც ელექტრონულ ხელმოწერას იყენებდნენ, იძულებულნი გახდნენ მიეღოთ დამატებითი რეგულაციები, რაც მნიშვნელოვნად ართულებდა ელექტრონული სერვისების დანერგვას.

2010 წელს ცვლილებები იქნა შეიტანილი რუსეთის ფედერაციის საგადასახადო კოდექსში, რის შედეგადაც შესაძლებელი გახდა მაგალითად „ინვოისების“ ელექტრონული ფორმით მიღება, დამუშავება და გაცემა. აღნიშნული დოკუმენტის ელექტრონული ფორმით წარმოება იმ შემთხვევაში იქნებოდა ნებადართული, თუ გარიგებაში მონაწილე მხარეები შეთანხმდებოდნენ და ექნებოდათ შესაბამისი ტექნიკური საშუალებები.[14.1-25]

2011 წელს რუსეთის პრეზიდენტმა გამოსცა ახალ კანონს „ელექტრონული ხელმოწერის შესახებ“. ძველი კანონის ჩანაცვლება განპირობებული იყო თანამედროვე ელექტრონული ხელმოწერის რეგულაციებთან შესაბამისობაში მოსვლის აუცილებლობით.[15.1-38] ამავე წელს, რუსეთის

ფედერაციის პრემიერ მინისტრის ბრძანებით, განსაზღვრული სამოქმედო გეგმისა და შესაბამისი ღონისძიებების თანახმად, 2012 წლის 1 იანვრიდან ელექტრონული დოკუმენტბრუნვის სისტემა უნდა ამოქმედებულიყო ყველა ფედერალურ ორგანოში.[16.1-6]

ელექტრონული ხელმოწერა არ იყო მიზნული პიროვნებაზე და ამიტომ მომხმარებელს ყველა პროცესზე სხვადასხვაგვარი ელექტრონული ხელმოწერის გამოყენება უხდებოდა. ამასთანავე, უსაფრთხოების დაცვა ასეთ ვითარებაში კოლოსალურ ხარჯებს მოითხოვდა და დაცვის გარანტია მაინც არ არსებობდა.

2012 წელს გამოცემული ბრძანების თანახმად ელექტრონულ დოკუმენტზე და ხელმოწერის საშუალებაზე ხედვა უნდა ჰქონოდა ხელმოწერის უფლების მქონე პირს. ასევე, შემოწმებისას პროგრამას უნდა ეჩვენებინა ელექტრონულად ხელმოწერილ დოკუმენტში შეტანილი ყველა ცვლილება და პირი, ვინც ხელს მოაწერდა ცვლილებებს.[17.1.16]

2018 წლის კანონმდებლობა ადგენდა ელექტრონული ხელმოწერის სამ ტიპს: მარტივი და ორი გაძლიერებული - კვალიფიციური და არაკვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერა.

2019 წლის დეკემბრიდან კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის გაცემის უფლება აქვთ კომუნიკაციების სამინისტროს მიერ აკრედიტირებულ სასერთიფიკატო ცენტრებს. ფაქტიურად იურიდიული პირებისათვის ელექტრონული ხელმოწერების გაცემაზე სახელმწიფოს აქვს მონოპოლია.

2020 წელს დაგეგმილი იყო საბანკო სექტორის სრულად გადასვლა ელექტრონულ ხელმოწერაზე, თუმცა, ამ მომენტისათვის უცნობია რეფორმის ამ ეტაპის მიმდინარეობის შესახებ.

შეიძლება ითქვას, რომ რუსეთი ერთერთ იმ ქვეყანათაგანია, სადაც საკანონმდებლო ბაზების ცვლილების ყველაზე მეტი ფაქტია დაფიქსირებული, თუმცა მოქალაქეები მაინც ვერ ახერხებენ ელექტრონული ხელმოწერის განხორციელებას თუნდაც საჯარო მმართველობაში შემავალ ორგანიზაციებში.

1.2. საქართველოში ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვის საკანონმდებლო ბაზის მიმოხილვა

საქართველოს მიერ აღებულმა დასავლურმა კურსმა, ევროკავშირთან ურთიერთობამ, ასოცირების შესახებ შეთანხმებამ, აუცილებელი გახადა ქართული საკანონმდებლო ბაზის ევროპულ სამართლებრივ სტანდარტებთან მაქსიმალური დაახლოება.

ელექტრონული ხელმოწერის შესახებ მიღებულ ახალ კანონში ასახულია ყველა ნოვაცია, რომელიც „ელექტრონული იდენტიფიკაციის, შიდა ბაზარზე ელექტრონულ ტრანზაქციებთან დაკავშირებული სანდო სერვისებისა და 1999/93/EC დირექტივის გაუქმების შესახებ ევროპარლამენტისა და ევროსაბჭოს 2014 წლის 23 ივლისის N910/2014 რეგულაციის“ ფარგლებში იქნა შემუშავებული.

ბოლო ათწლეულში საქართველოში განხორციელებული რეფორმების შესაბამისად, ყველა საჯარო დაწესებულება ქალაქის დოკუმენტებიდან ეტაპობრივად გადავიდა ელექტრონულ დოკუმენტაციაზე - ელექტრონულ საქმის წარმოებაზე და შესაბამისად ელექტრონულ მმართველობაზე.

ელექტრონულ მმართველობაზეა გადასული კერძო სექტორის ის ნაწილი, რომელიც დაკავშირებულია საერთაშორისო ოპერაციებთან.

ქვეყანაში ელექტრონულად ხორციელდება საქმისწარმოება, ინფორმაციის მიღება, დამუშავება და გადაგზავნა, გადაწყვეტილების მიღება, აღსრულებისა და კონტროლის პროცედურები, ურთიერთქმედება მოსახლეობასთან, საკუთარ თანამშრომლებთან და სხვადასხვა საჯარო/კერძო დაწესებულებასთან. მუდმივად მიმდინარეობს ელექტრონული მმართველობის მოდელის დახვეწა და შესაბამისი რეფორმების გატარება.

საქართველოში ელექტრონული დოკუმენტისა და ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვა-განვითარებას არც თუ ისე დიდი ისტორია აქვს:

2008 წლის 14 მარტი - საქართველოს კანონი „ელექტრონული ხელმოწერისა და ელექტრონული დოკუმენტაციის შესახებ“.[18.1-7]

2017 წლის 21 აპრილი - საქართველოს კანონი „ელექტრონული დოკუმენტისა და ელექტრონული სანდო მომსახურების შესახებ.“ კანონის

მიღებიდან დღემდე მისი ცვლილებების ხუთი რედაქცია არსებობს.[19.1-14]

2017 წლის 30 ნოემბერი - მთავრობის განკარგულება N2503 „ელექტრონული დოკუმენტისა და ელექტრონული სანდო მომსახურების შესახებ“ საქართველოს კანონის დებულებათა აღსრულების სამოქმედო გეგმის დამტკიცების შესახებ. აღნიშნული განკარგულება არის ელექტრონული ხელმოწერისა და კვალიფიციური ელექტრონული შტამპის დანერგვისა და გამოყენების უზრუნველსაყოფად გაწერილი დეტალური სამოქმედო გეგმა, რომელიც ყოველი უწყებისათვის კონკრეტულ ვადებს მოიცავს.[20.1-6]

ადმინისტრაციული ორგანოებისათვის და ყველა იმ სუბიექტისათვის, რომელთათვისაც სავალდებულო ხდებოდა კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერისა და კვალიფიციური ელექტრონული შტამპის დანერგვა და გამოყენება, განისაზღვრა გასატარებელი ღონისძიებების ჩამონათვალი, რითაც უზრუნველყოფილი უნდა ყოფილიყო ინფორმაციული სისტემების მომხმარებელთა სწავლება, ორგანიზაციულ-ტექნიკური და ფინანსური ღონისძიებების განხორციელება;

სამოქმედო გეგმით გათვალისწინებული ყველა ღონისძიების კოორდინაცია დაევალა საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს დაქვემდებარებაში მყოფ ს.ს.ი.პ – „მონაცემთა გაცვლის სააგენტოს“.

განკარგულებაში ჩამოთვლილი უწყებებისათვის კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის/შტამპის ამოქმედების თარიღის განსაზღვრასთან ერთად, მკაფიოდ იყო მითითებული, რომ ყველა ის დაწესებულება ან ორგანო (მაგალითად ადგილობრივი მუნიციპალიტეტები), რომლებიც ამ განკარგულებით დამტკიცებულ ჩამონათვალში ვერ მოხვდა, არ თავისუფლდებოდა კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის/შტამპის გამოყენების ვალდებულებისაგან.

2018 წლის 1 ივლისი - კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის/შტამპის გამოყენება სავალდებულო ხდება საჯარო დაწესებულებების უმეტესობისათვის.

2019 წლის 1 იანვარი - ელექტრონულ დოკუმენტზე კვალიფიციური

ელექტრონული ხელმოწერის/შამპის შესრულება სავალდებულო ხდება ყველა იმ პირისა და ორგანიზაციისათვის, ვისაც ადმინისტრაციულ ორგანოებთან ურთიერთობა ელექტრონული კომუნიკაციის საშუალებით უწევს (მაგ.: სახელმწიფო შესყიდვებში მონაწილეობა).

„ელექტრონული დოკუმენტისა და ელექტრონული სანდო მომსახურების შესახებ“ საქართველოს კანონი ელექტრონულ დოკუმენტს განმარტავს შემდეგნაირად - „ელექტრონული ფორმით შენახული ტექსტობრივი, ხმოვანი, ვიზუალური ან აუდიოვიზუალური ინფორმაციის ან/და მონაცემთა ერთობლიობა“.[19.1]

კანონი ელექტრონული ხელმოწერის სამ სახეს გამოყოფს: ელექტრონული ხელმოწერა, განვითარებული ელექტრონული ხელმოწერა და კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერა.

ელექტრონული ხელმოწერა არის „ელექტრონულ მონაცემთა ერთობლიობა, რომელიც დაერთვის ან ლოგიკურად უკავშირდება ელექტრონულ დოკუმენტს და ელექტრონული დოკუმენტის ხელმოსაწერად გამოიყენება;

განვითარებული ელექტრონული ხელმოწერა არის ელექტრონული ხელმოწერა, რომელიც აკმაყოფილებს შემდეგ მოთხოვნებს: მხოლოდ ხელმომწერთანაა დაკავშირებული; მისი მეშვეობით ხელმომწერის დადგენაა შესაძლებელი; შექმნილია ელექტრონული ხელმოწერის შექმნის იმ მონაცემების საშუალებით, რომელთა გამოყენებაც ხელმომწერს, მტკიცე რწმუნებით, ერთპიროვნული კონტროლით შეუძლია; ხელმოწერილ მონაცემებთან ისეა დაკავშირებული, რომ მათი შემდგომი ცვლილების აღმოჩენის შესაძლებლობას იძლევა;

კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერა არის განვითარებული ელექტრონული ხელმოწერა, რომელიც კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის შექმნის საშუალების გამოყენებით, კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის სერტიფიკატის საფუძველზეა შესრულებული.“ [19.1-3]

ამ სამიდან მხოლოდ კვალიფიციურ ელექტრონულ ხელმოწერას აქვს სველი ხელმოწერის თანაბარი იურიდიული ძალა.

ელექტრონული ხელმოწერის/ელექტრონული შტამპის სერტიფიკატი

არის „უნიკალური ელექტრონული დოკუმენტი, რომელიც ელექტრონული ხელმოწერის/ელექტრონული შტამპის შემოწმების მონაცემებს ხელმომწერთან/შტამპის დამსმელთან აკავშირებს და შეიცავს, სულ მცირე, ხელმომწერის სახელს ან/და ფსევდონიმს/შტამპის დამსმელის სრულ სახელწოდებასა და საიდენტიფიკაციო კოდს (ასეთი კოდის არსებობის შემთხვევაში).“ [19.3]

მოქმედი კანონის შესაბამისად ელექტრონული ან/და ტრადიციული ხელმოწერის, ასევე ქაღალდის ან/და ელექტრონული დოკუმენტის გამოყენების არჩევანის სრული თავისუფლებაა.

კანონი არ ვრცელდება იმ დოკუმენტაციასა და ინფორმაციაზე, რომელიც სახელმწიფო საიდუმლოდაა აღიარებული.

ჯერ კიდევ 2008 წელს მიღებული კანონი აღიარებდა ტრადიციული ხელმოწერისა და ელექტრონული ხელმოწერის, ასევე ქაღალდის დოკუმენტისა და ელექტრონული დოკუმენტის თანაბარ იურიდიულ ძალას, თუკი მათი ნამდვილობის დადგენა იქნებოდა შესაძლებელი.

კანონში არსებული მნიშვნელოვანი ჩანაწერებია:

ნებისმიერი დოკუმენტი შესაძლოა წარდგენილი იყოს ელექტრონული ფორმით, გარდა გამონაკლისი შემთხვევებისა.

სასამართლო უარს ვერ იტყვის მტკიცებულებაზე, ხოლო ადმინისტრაციული ორგანო - დოკუმენტზე მისი ელექტრონული ფორმის გამო.

ელექტრონული დოკუმენტის ყველა ეგზემპლარი ორიგინალად ითვლება და მას არ შეიძლება ჰქონდეს ასლი.

სანდოობის ყველაზე მაღალი დონის მქონე კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის შესაქმნელად საჭიროა მომხმარებლის ID ბარათი, ID ბარათის წამკითხველი, ინტერნეტთან დაკავშირებული კომპიუტერი, შესაბამისი პროგრამული უზრუნველყოფა და კოდები (PIN და PUK, რომლებიც მოქალაქეს ეძლევა პირადობის ელექტრონული მოწმობის მიღების დროს. კოდების დაკარგვის შემთხვევაში მონაცემების აღდგენა შესაძლებელია იუსტიციის სახლებში.

„ელექტრონული დოკუმენტისა და ელექტრონული სანდო მომსახურების შესახებ“ საქართველოს კანონის მიღებით საქართველოს კანონმდებ-

ლობის ევროკავშირის კანონმდებლობასთან შესაბამისობაში მოყვანა განხორციელდა, რაც საქართველოსათვის დიდი წინგადადგმული ნაბიჯია განვითარებულ მსოფლიოსთან ინტეგრაციის კუთხით.

ელექტრონული სანდო მომსახურების დანერგვით ელექტრონულ მმართველობასთან დაკავშირებულ რეიტინგებში საქართველო თანდათან იუმჯობესებს პოზიციებს. გაეროს ელექტრონული მმართველობის კვლევაში 2016 წელს საქართველომ 61-ე პოზიცია დაიკავა 193 ქვეყანას შორის, ხოლო 2018 წლის კვლევაში მე-60-ე პოზიცია დაიკავა 193 ქვეყანას შორის. [21]

1.3. სანდო ელექტრონული სერვისების უსაფრთხოება საქართველოში

ელექტრონული მომსახურების დანერგვაზე მუშაობისას სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტომ საერთაშორისო აუდიტორული კომპანიის შეფასება გაიარა და ყველა სტანდარტი დააკმაყოფილა.

თუ დღეს მატერიალური ხელმოწერის მიმსგავსება, გაყალბება გარკვეულ დონეზე შესაძლებელია, კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის შემთხვევაში ეს წარმოუდგენელია. ამისთვის გამყალბებელს ერთდოულად დაჭირდება ხელმომწერის ID ბარათი და კოდები, რაც ფაქტიურად, შეუძლებელია.

უსაფრთხოების წესების დასაცავად და ტექნიკური ხარვეზების თავიდან ასაცილებლად PIN კოდის ალგორითმის განახლება და ახალი კოდების გაცემა ორწელიწად ნახევარში ერთხელ ხორციელდება.

დოკუმენტის დაცულობის თვალსაზრისით უნდა ითქვას, რომ ვინაიდან საქართველოს დღევანდელი კანონმდებლობა სრულად შეესაბამება საერთაშორისოდ აღიარებულ კანონებსა და აქტებს, კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის შესრულებისას შესაბამისადაა დაცული უსაფრთხოების ყველა მოთხოვნა.

ელექტრონული დოკუმენტების დაცულობაზე სახელმწიფო სხვადასხვა მიმართულებითაც ზრუნავს.

„საქართველოს ეროვნული უსაფრთხოების კონცეფციის“ დამტკიცების შესახებ საქართველოს პარლამენტის დადგენილებაში ვკითხულობთ,

რომ საქართველოს ეროვნული ინტერესების სფერო მოიცავს კიბერუსაფრთხოების განმტკიცებას. „საქართველოსთვის მეტად მნიშვნელოვანია ინფორმაციული სივრცის უსაფრთხოება და ელექტრონული ინფორმაციის დაცულობა. ინფორმაციული ტექნოლოგიების სწრაფ განვითარებასთან ერთად იზრდება მათზე სახელმწიფოს კრიტიკული ინფრასტრუქტურის დამოკიდებულება. ამის გათვალისწინებით, დიდი მნიშვნელობა ენიჭება კიბერდანაშაულთან ბრძოლას და კიბერსივრცეში დივერსიული აქტებისგან თავდაცვას.“ [22.1-6]

გარდა ამისა, ელექტრონული მმართველობისა და ელექტრონული სერვისების დაცულობას განაპირობებს საქართველოს კანონი „ეროვნული უსაფრთხოების პოლიტიკის დაგეგმვისა და კოორდინაციის წესის შესახებ“. ეროვნული უსაფრთხოების პოლიტიკის ერთერთი მნიშვნელოვანი ელემენტია ინფორმაციული უსაფრთხოება, რომელიც თავის თავში მოიცავს „ელექტრონული მმართველობის სისტემების უსაფრთხოების უზრუნველყოფას, კიბერ საკითხებზე საზოგადოების ცნობიერების ამაღლებას, შესაბამისი საგანმანათლებლო ბაზის ჩამოყალიბებას და განვითარებას.“ [23.1-5]

თავი 2. ელექტრონული ხელმოწერის ცნება, შექმნის ისტორია და ავთენტურობის პრობლემები

ელექტრონული ხელმოწერის არსის გასაგებად მნიშვნელოვანია, როგორც მისი საერთაშორისოდ აღიარებული განმარტებების, ისე ელექტრონული ხელმოწერის შესაქმნელად არსებული იმ ტექნოლოგიების ფართო სპექტრის განხილვა, რომელთა გამოყენების საშუალებასაც ითვალისწინებს საერთაშორისოდ აღიარებული კანონები.

ასევე, მნიშვნელოვანია ელექტრონული ხელმოწერის არსებული სახეების ავთენტურობისა და გაყალბების საფრთხეების განხილვა.

2.1. ელექტრონული ხელმოწერის ცნება და მისი სახეები

ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვის მომენტიდან დღემდე მისი შექმნისათვის საჭირო არაერთი ტექნოლოგია განვითარდა, რომლებიც ემყარებიან ელექტრონული ხელმოწერის ძირითად არსს - "ნებისმიერი ნიშანი, რომელიც გაკეთებულია არსებული დოკუმენტის დამოწმების მიზნით" წარმოადგენს ელექტრონულ ხელმოწერას.[24.41]

დღეისათვის ელექტრონული ხელმოწერის სხვადასხვა სახეობა არსებობს. ისინი ერთმანეთისაგან განსხვავდებიან შექმნისას გამოყენებული ტექნოლოგიებითა და უსაფრთხოების ხარისხით.

ტერმინი - „ელექტრონული ხელმოწერა“ს არაერთი საერთაშორისო განმარტება არსებობს.

საერთაშორისო ვაჭრობის სამართლის შესახებ გაერთიანებული ერების კომისია (UNCITRAL) ელექტრონულ ხელმოწერას განმარტავს როგორც - „მონაცემთა გზავნილში არსებული ელექტრონული მონაცემები, რომლებიც მიზნულია ან ლოგიკურად დაკავშირებულია მასთან და რომლებიც შეიძლება გამოყენებულ იქნეს ხელმოწერის მონაცემთა გზავნილთან კავშირის მიზნით ხელმოწერის იდენტიფიცირებისთვის და მიუთითებს ხელმოწერის თანხმობას იმ ინფორმაციაზე, რაც განთავსებულია მონაცემთა გზავნილში“.

ISO 7498-2 სტანდარტი - „ციფრულ ხელმოწერას“ განმარტავს,

როგორც უსაფრთხოების მექანიზმს, რომელიც შესაძლოა გამოყენებულ იქნეს უსაფრთხოების სხვადასხვა სერვისის მიწოდებისთვის, როგორცაა ავთენტიფიკაცია, მონაცემთა წარმომავლობის ავთენტურობა, მონაცემთა ერთიანობა (დაურღვეველობა) და უარყოფის შეუძლებლობა“.

ექსპერტთა ჯგუფი EESSI-ის საბოლოო დოკუმენტში განმარტავს, რომ 1999/93/EC დირექტივა „განვითარებული ელექტრონული ხელმოწერის“ აღწერისას გულისხმობს ასიმეტრიული კრიპტოგრაფიის და სერტიფიკატზე დამყარებული ვერიფიკაციის მახასიათებლებს. ამავე დოკუმენტში აღნიშნულია, რომ როგორც დირექტვით, ისე ISO 7498-2-ით აღწერილი „განვითარებული ელექტრონული ხელმოწერა“, რომელიც ასევე გვხვდება ტერმინით „კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერა“, რეალურად ISO სტანდარტით განმარტებული „ციფრული ხელმოწერის“ ექვივალენტურია (EESSII; გვ. 15).

თუ ელექტრონული ხელმოწერა დაკავშირებულია მხოლოდ ხელმომწერთან, მისი მეშვეობით შესაძლებელია ხელმომწერის იდენტიფიცირება, შექმნილია ხელმომწერისათვის აუცილებელი მონაცემების გამოყენებით, უზრუნველყოფილია ნდობის მაქსიმალური პირობებით, ექვემდებარება ხელმომწერის ერთპიროვნულ კონტროლს, ხელმოსაწერ მონაცემებთან იმგვარადაა დაკავშირებული, რომ იძლევა ამ მონაცემებში ნებისმიერი ცვლილების აღმოჩენის შესაძლებლობას, მაშინ ის აკმაყოფილებს ევროკავშირის დირექტივის 1999/93/EC მოთხოვნებს და გვევლინება „განვითარებულ ელექტრონულ ხელმოწერად.“

„ხელმოწერის შექმნის მონაცემებისა“ და ხელმოწერილი დოკუმენტის ხელმომწერთან დაკავშირებაში არის განვითარებული ელექტრონული ხელმოწერის გამოყენების არსი.

შეგვიძლია გამოვყოთ ელექტრონული ხელმოწერის 4 ძირითადი მეთოდი: ციფრული, ბიომეტრიული, პაროლების/კოდების გამოყენებით და ჰიბრიდული.

იმისათვის, რომ ელექტრონულმა ხელმოწერამ არ დაკარგოს იურიდიული ძალა, მისი განხორციელებისას დაცული უნდა იყოს გარკვეული

პირობები: ხელმომწერი პირის იდენტიფიცირება, ხელმომწერის განზრახვის დადასტურება, ელექტრონული ხელმოწერის გადამოწმების შესაძლებლობა და სხვა.

თანამედროვე სამყაროში ელექტრონული ხელმოწერის შექმნისათვის გამოიყენება სამი ძრითადი მეთოდი: ასიმეტრიული კრიპტოგრაფიის მეთოდი, ელექტრონული ხელმოწერის შესაქმნელად არსებული პლატფორმები და ელექტრონული ხელმოწერის მოწყობილობა - Sign Pad-ი.

UETA იძლევა ელექტრონული ხელმოწერების ტექნოლოგიების ფართო სპექტრის გამოყენების საშუალებას“. [25]

ზემოთქმულის ერთ-ერთ მაგალითად შეგვიძლია განვიხილოთ დღევანდელობაში ფართოდ გამოყენებადი ოფცია „გადასვლა ბმულზე“. იმისათვის, რომ ვებ-გვერდიდან გამოიწეროთ მაგალითად წიგნი, ვებ მომხმარებელმა უნდა „დააკლიკოს“ შესაბამის ფორმაზე, რომელშიც გამყიდველის მიერ მოცემულია პროდუქტის გაყიდვის პირობები. სისტემა იმგვარადაა მოწყობილი, რომ შეუძლებელია პროდუქტის გამოწერა პირობებზე წინასწარი შეთანხმების გარეშე. ამ შემთხვევაში უშუალოდ ხელმოწერა არ ხორციელდება, თუმცა, სისტემა იმგვარადაა მოწყობილი, რომ „ა“ ქმედებიდან „გ“ ქმედებაზე გადასვლა შესაძლებელია მხოლოდ „ბ“ ქმედების განხორციელების შედეგად, ხოლო „ბ“ ქმედება გვევლინება ხელმოწერის ექვივალენტურად - გამყიდველის მიერ მოცემულ პირობებზე თანხმობად.

UETA აკანონებს ისეთი ტექნოლოგიების გამოყენებას, როგორებიცაა: ფაქსი, ციფრული გამოსახულება, პინკოდის/პაროლის გამოყენება, ელექტრონული ხელმოწერა და ციფრული ხელმოწერა, ასევე ბიომეტრიული მონაცემების, მაგალითად თვალის ბადურის სკანირებას ელექტრონული ხელმოწერის რანგში. ნებისმიერ შემთხვევაში ელექტრონული ხელმოწერისა და ელექტრონული ჩანაწერის სანდოობის გარანტიას იძლევა იმ სისტემის სანდოობა, რომელშიც შეიქმნა, იმართება და ინახება ის.

კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერა იქმნება სპეციალური ტექნოლოგიის ე.წ. ასიმეტრიული კრიპტოგრაფიის მეშვეობით. აღნიშნულ-

ლი ტექნოლოგია იყენებს ორ განსხვავებულ, მაგრამ ერთმანეთთან მათემატიკურად დაკავშირებულ ე.წ. „გასაღებების წყვილს“ (ღია/საჯარო და დახურული/კერძო გასაღებები).

ღია გასაღები გამოიყენება ადრესატის მიერ ციფრულად ხელმოწერილი დოკუმენტის გამომგზავნის ვინაობის შესამოწმებლად და ის საჯაროა. მისი ცოდნა აუცილებელია ადრესატისათვის, რათა მოახდინოს გამომგზავნის ვინაობის საიმედო შემოწმება.

დახურული გასაღები გამოიყენება ციფრული ხელმოწერის შესაქმნელად და ელექტრონული დოკუმენტის შინაარსის დასაშიფრად. იგი მკაცრი დაცვის რეჟიმს ექვემდებარება.

გასაღებებში გამოყენებული ციფრები ასიმეტრიულია - ღია გასაღების ციფრებიდან არ გამომდინარეობს დახურული გასაღების ციფრების კომბინაცია, რაც „გასაღებების წყვილის“ დაცვას უზრუნველყოფს.

ციფრული ხელმოწერის შემთხვევაში პიროვნულ ელემენტს უზრუნველყოფს ციფრული ხელმოწერის დამამზადებლის მიერ გაცემული სერტიფიკატი. მისი მეშვეობით ციფრული ხელმოწერა და უნიკალური გასაღებების წყვილი დაკავშირებულია კონკრეტულ პირთან.

სერტიფიკატი წარმოადგენს ელექტრონულ მონაცემს, რომელიც შეიცავს ციფრული ხელმოწერის მფლობელის (ხელმოწერის) ვინაობას და იმავდროულად ადასტურებს, რომ ხელმოწერის მფლობელი ზუსტად ის პირია, ვინც მითითებულია ციფრული ხელმოწერის სერტიფიკატში. გარდა ამისა, იგი შესაძლოა შეიცავდეს სხვა აუცილებელ ინფორმაციას (მაგ.: მოქმედების ვადა, შეზღუდვები დასაღები გარიგებების მიმართ და სხვა).

სერტიფიკატის საერთაშორისოდ აღიარებულ განმარტებას იძლევა UNCITRAL, რომლის მიხედვით „სერტიფიკატი“ ნიშნავს მონაცემთა გზავნილს ან სხვა ჩანაწერს, რომელიც ადასტურებს კავშირს ხელმოწერასა და „ხელმოწერის შექმნის მონაცემებს“ შორის.

ელექტრონული კომუნიკაციისა და იდენტიფიკაციის პროცესის უსაფრთხოებისათვის საჭირო გახდა დამატებით მესამე პირის არსებობა, რომელიც უზრუნველყოფს ელექტრონულ კომუნიკაციებში ხელმოწერის

ვინაობის წინასწარ შემოწმებას. ასეთად გვევლინება კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის დამამზადებელი, იგივე სერტიფიკატის გამცემი პირი. მაგალითად, ქართულ რეალობაში - „ციფრული მმართველობის სააგენტო“. იგი წარმოადგენს ტექნიკურად და პროგრამულად აღჭურვილ სუბიექტს, რომელიც დაკვეთის საფუძველზე ამზადებს ციფრულ ხელმოწერას (მასთან ერთად გასაღების წყვილს) და გამოსცემს სერტიფიკატს, რომლითაც აცხადებს, რომ დამზადებული გასაღებების წყვილი ეკუთვნის მხოლოდ სერტიფიკატის მფლობელს (ხელმომწერს). ამით ციფრული ხელმოწერის დამამზადებელი იმავდროულად ამოწმებს და შესაბამისად ადასტურებს სერტიფიკატის მფლობელის ვინაობას.

როგორც წესი, ციფრული ხელმოწერის პროცესი მოიცავს სამ ალგორითმს: გასაღების გენერაცია (დახურული გასაღების შექმნა შესაბამის ღია გასაღებთან ერთად); ხელმოწერა (ხელმოწერა დახურული გასაღების მიღების შემდეგ); ვერიფიკაცია/შემოწმება (მოწმდება ჩანაწერის ნამდვილობა, ხელმოწერასა და ღია გასაღებთან ერთად). [26]

კრიპტოგრაფიული ალგორითმების გამოყენებით ხელმოწერის განმეორებით შექმნა შეუძლებელია მის დახურულ გასაღებზე წვდომის გარეშე. ასიმეტრიული კრიპტოგრაფიის გამოყენებისას, როგორც წესი, საჭირო არ არის დაცული არხების გამოყენება.

ევროკავშირის დირექტივისა და მსოფლიო მასშტაბით მიღებული კანონმდებლობის მოთხოვნის მიხედვით, მხოლოდ სერტიფიკატზე დამყარებული ციფრული ხელმოწერა წარმოადგენს სველი ხელმოწერის შემცვლელს და ვერცერთი სხვა ელექტრონული ხელმოწერის ტიპი ვერ ჩაანაცვლებს მას. შესაბამისად, მხოლოდ ციფრული ხელმოწერით დადასტურებული ელექტრონული დოკუმენტი უთანაბრდება კანონით დადგენილ წერილობით ფორმას.

ელექტრონული ხელმოწერის შესაქმნელად მსოფლიო მასშტაბით ყველაზე გამოყენებადი პროგრამული უზრუნველყოფაა - DocuSign და Adobe Sign (ადრე ნაცნობი, როგორც EchoSign). აღნიშნული ელექტრონული პლატფორმების გამოყენება ჩვეულებრივ ყოველდღიურობადაა ქცეული.

ისინი გვთავაზობენ ელექტრონული ფოსტის გამოყენებით დოკუმენტების იმგვარად გაცვლას, რომ მათზე ხორციელდება ელექტრონული ხელმოწერა და ამასთანავე პროგრამაში ინახება ინფორმაცია (ე.წ. საკონტროლო ჟურნალი) და რჩება ელექტრონული კვალი. „საკონტროლო ჟურნალი“ არის ელექტრონული ხელმოწერის სერვისის მიერ შენახული ციფრული ჩანაწერები, რომლებიც, სხვა საკითხებთან ერთად, განსაზღვრავს დოკუმენტის გაგზავნის, გახსნისა და ხელმოწერის დროს, აგრეთვე ხელმომწერთა სახელებს, ელექტრონული ფოსტის მისამართებს და ხელმოწერის უნიკალურ იდენტიფიკატორებს. ასევე შეიძლება შეიცავდეს ჩანაწერებს IP მისამართების ან კომპიუტერის ID-ს, რაც საშუალებას იძლევა საჭიროებისას ინახოს, თუ როდის და სად გაიხსნა და ხელი მოეწერა დოკუმენტს.

იურიდიული თვალსაზრისით, სასამართლო მტკიცებულებად გამოსადეგი ყველაზე მნიშვნელოვანი ფუნქცია სწორედ „საკონტროლო ჟურნალია“. ის შეიძლება გამოყენებულ იქნას სასამართლოში დოკუმენტების რეგისტრაციისა და მიწოდების გარემოებების დასადგენად.

საქართველოში კერძო სექტორი და კერძო პირები აქტიურად იყენებენ DocuSign პლატფორმას.

საქართველოში 2021 წელს შეიქმნა ელექტრონული ხელმოწერის პლატფორმა Signify. Signify NGT ჯგუფის შვილობილი კომპანიაა. პლატფორმა დოკუმენტის სრულად გაციფრულების საშუალებას იძლევა მისი შექმნიდან ხელმოწერამდე და არქივირებამდე. ევროკავშირის რეგულაციების შესაბამისად დაცულია უსაფრთხოების სტანდარტები. ელექტრონული ხელმოწერის განსახორციელებლად გამოიყენება პირად ელექტრონული ფოსტაზე დოკუმენტის გადაგზავნის მეთოდი. ამ დროისათვის Signify პლატფორმაზე გაწევრიანებულია 1000 ორგანიზაციაზე მეტი.[27]

2.2. სხვადასხვა სახის ელექტრონული ხელმოწერის გაყალბება

დაცულობის მაღალი დონის მიუხედავად, მსოფლიო პრაქტიკაში, ასიმეტრიული კრიპტოგრაფიის მეთოდით შექმნილი ე.წ. „გასაღებების წყვილის“ გატეხვის/გაყალბების არაერთ მცდელობას ჰქონია ადგილი.

მთავარი დახურული დასაღების უსაფრთხოების დაცვაა, რომელიც ძირითადად პერსონალურ კომპიუტერში ინახება. საყურადღებო თვით ამ კომპიუტერის უსაფრთხოების დაცვაა. პერსონალურ კომპიუტერზე მხოლოდ პროგრამული უზრუნველყოფით დაცული დახურული გასაღების კოპირება მარტივია, ხოლო სისტემის გატეხვის აღმოჩენა რთული. არსებობს ვერსია, სადაც დახურული გასაღებების შენახვა ხდება სმარტ-ბარათზე. ეს უფრო უსაფრთხოა, ვიდრე წინა შემთხვევა. ბარათის მოპარვისას გამყალბებელს სჭირდება ხელმოწერის პირადი საიდენტიფიკაციო ნომერი ან PIN კოდი, რათა მოახერხოს ბარათზე არსებული დახურული ხელმოწერით სარგებლობა. მისი მოპარვის შემთხვევის აღმოჩენა და შესაბამისი სერტიფიკატის გაუქმება მარტივია.

ელექტრონული ხელმოწერა შეიძლება გულისხმობდეს ბიომეტრიულ „ხელმოწერებს“. ასეთ ხელმოწერებში გამოიყენება დოკუმენტში ბიომეტრიული მონაცემების დამაგრების მეთოდი, რაც ამ ტიპის ხელმოწერის მაღალ სანდოობას განაპირობებს. ბიომეტრიული ხელმოწერები მოიცავს თითის ანაბეჭდებს, ხელის გეომეტრიას (თითის სიგრძე და ხელის გულის ზომა), თვალის ფერადი გარსის ნიმუშებს, ხმის მახასიათებლებს ან თუნდაც თვალის ბადურის ნიმუშებს. ამ მონაცემების შეგროვება ხორციელდება გარკვეული სახის ელექტრონული სენსორების გამოყენებით. ვინაიდან თითოეული ზემოთ ხსენებული მონაცემი უნიკალურია, შესაბამისად მათი გამოყენება ელექტრონული ხელმოწერის რანგში - იძლევა ხარისხობრივად სრულიად განსხვავებული და ავთენტურობის მაღალი დონის ხელმოწერის განხორციელების შესაძლებლობას. [28]

მიუხედავად იმისა, რომ ბიომეტრიული მონაცემი უცვლელია, ხოლო მისი გატეხვისა და გაყალბების მცდელობა მას სრულიად გამოუსადეგარს ხდის, ბიომეტრიული მონაცემებით შექმნილი ელექტრონული ხელმოწერის გაყალბების ალბათობა მაინც არსებობს „მოტყუების“ გზით. ის მაინც ერთ-ერთი ყველაზე სანდო ხელმოწერაა პიროვნების ავთენტურობის დასადგენად და შესაბამისად სანდოობის მაღალი დონით სარგებლობს.

მსოფლიო მასშტაბით არსებობს ბიომეტრიული მონაცემების გაყალ-

ბებისა და „მოტყუების“ არაერთი მაგალითი. მათ შორისაა „მოტყუების“ მიზნით ჩატარებული ექსპერიმენტები:

1. ხმის გაყალბების შემთხვევაში - სატელეფონო მოსმენის გზით მოპოვებული ხმის ნიმუშების გამოყენების შედეგად მიღებული ხმა;
2. თითის ანაბეჭდის შემთხვევაში - იაპონელი მეცნიერისა და მისი რამოდენიმე მაგისტრანტის ექსპერიმენტი, როდესაც მარმელადის, გელის და მცირედი გამომგონებლობის გამოყენებით შეძლეს ბაზარზე არსებული ყველა თითის ანაბეჭდის წამკითხველი მოწყობილობის მოტყუება. [29]
3. რაც შეეხება სახის ბიომეტრიის გაყალბებას - 2017 წელს ვიეტნამელმა მკვლევარებმა წარმატებული დემონსტრირება მოახდინეს იმისა, თუ როგორ შეძლეს სპეციალურად დამზადებული სახის ნიღბის გამოყენებით iPhone X-ის Apple's Face ID პროგრამის მოტყუება. [30]

როგორც ირკვევა, მიუხედავად ციფრული ტექნოლოგიებისა და ელექტრონული ხელმოწერის განვითარების კუთხით მსოფლიოში მიღწეული უდიდესი პროგრესისა, ელექტრონული ხელმოწერის ნებისმიერი ფორმის გამოყენებისას მაინც დგას მისი ავთენტურობის პრობლემა.

2.3. ელექტრონული ხელმოწერის შექმნის მოწყობილობის მინიმალური სტანდარტები

ევროკავშირის რეგულაციის (EU) No 910/2014 (eIDAS) განმარტების თანახმად, ელექტრონული ხელმოწერის მოწყობილობა არის პროგრამული უზრუნველყოფა ან აპარატურა, რომელიც კონფიგურირებულია ელექტრონული ხელმოწერის შესაქმნელად. იმისათვის, რომ ასეთი მოწყობილობა ჩაითვალოს უსაფრთხო ხელმოწერის შექმნის მოწყობილობად (SSCD), უნდა შეესაბამებოდეს eIDAS-ის II დანართის მკაცრ მოთხოვნებს. რაც გულისხმობს, რომ მან შესაბამისი ტექნიკური და პროცედურული საშუალებებით უნდა შეინარჩუნოს ხელმოწერისას გასაღების კონფიდენციალობა, რომელიც გამოყენებული იქნება ელექტრონული ხელმოწერის შესაქმნელად. არასანქცირებული გამოყენების თავიდან ასაცილებლად მონაცემები,

რომლებიც გამოიყენება ელექტრონული ხელმოწერის შესაქმნელად, უნდა იყოს უნიკალური და ექვემდებარებოდეს მომხმარებლის ექსკლუზიურ კონტროლს. ასევე, უნდა გამორიცხავდეს გამოყენებული მონაცემების კოპირებისა და გაყალბების შესაძლებლობას.[31]

უსაფრთხო ხელმოწერის შექმნის მოწყობილობა უნდა უზრუნველყოფდეს ხელმოწერის თანმხლები მონაცემების უცვლელობას, ასევე, რაიმე წინააღმდეგობის არსებობას იმ შემთხვევაში, როცა ხელმომწერს ხელმოწერამდე სურს მათი გაცნობა.[32]

ევროკავშირის დირექტივის დანართი III-დან გამომდინარე, „უსაფრთხო ხელმოწერის შექმნის მოწყობილობის“ მინიმალური ტექნიკური და პროცედურული მოთხოვნებია:

ხელმოწერის შექმნის მონაცემები, რომლებიც გამოიყენება ხელმოწერის გენერირებისთვის, წარმოიქმნას მხოლოდ ერთხელ, შეუძლებელი იყოს ორ მომხმარებელს ჰქონდეს წვდომა ერთსა და იმავე გასაღების წყვილზე, რაც უზრუნველყოფს კონფიდენციალურობის დაცვას და შეუძლებელი იყოს დახურული გასაღების მეორედ შექმნა ან/და კოპირება;

ხელმოწერის შექმნის მონაცემების მოპოვება იყოს შეუძლებელი და მიღებული ხელმოწერა გაყალბებისგან დაცული იქნეს დროის არსებული მომენტისთვის გამოყენებული მოწინავე ტექნოლოგიებით;

შეუძლებელი იყოს ღია გასაღების მეშვეობით დახურული გასაღების გამოთვლა. ეს პირობა, მინიმუმ, შენარჩუნებულ იქნეს შესაბამისი სერტიფიკატის იურიდიული ძალის არსებობის პერიოდში;

ხელმოწერის გენერირებისთვის გამოყენებული მონაცემები საიმედოდ იქნება დაცული, რათა ზიანი არ მიადგეს ხელმომწერის ინტერესებს. აღნიშნული გულისხმობს დახურული გასაღების დაცვას მოსალოდნელი შეტევებისაგან;

ხელმოწერის შექმნის მოწყობილობა უნდა უზრუნველყოფდეს ხელმოსაწერი მონაცემების უცვლელობას და ამასთანავე, ხელმომწერი პირისათვის ხელმოწერამდე მონაცემების წარდგენის შესაძლებლობას.

გამოყენებული მოწყობილობა არსებული პროგრამული უზრუნ-

ველყოფით უნდა წარმოადგენდეს ერთ მთლიანობას.

უსაფრთხოების მიზნებიდან გამომდინარე, ხელმოწერისთვის რეკომენდირებულია მხოლოდ PDF ფაილის გამოყენება, რომელიც ხელმოწერის შემდეგ გადადის ელექტრონულ არქივში. ამასთანავე, დოკუმენტს უნდა ჰქონდეს „დროის აღნიშვნის“, გრძელვადიანი არქივირებისა და ნებისმიერ პერიოდში დოკუმენტის/ელექტრონული ხელმოწერის ნამდვილობის შემოწმებისა და ექსპერტიზის შესაძლებლობა.

ელექტრონული ხელმოწერის შექმნის ერთერთი საშუალება ხელმოწერის დაფა ე. წ. Sign pad-ია. ამ მეთოდით შესრულებული ელექტრონული ხელმოწერა ეყრდნობა ბიომეტრიულ მონაცემებს და წარმოადგენს სტატიკური და დინამიური მონაცემების ერთობლიობას, რომლის მეშვეობითაც შესაძლებელია ხელმოწერის იდენტიფიცირება.

ელექტრონული ხელმოწერის შექმნის მოწყობილობა უნდა უზრუნველყოფდეს ექსპერტიზის ჩასატარებლად საკმარისი ბიომეტრიული მონაცემის მიღებას.

ბიომეტრიული მონაცემები ისე უკავშირდებოდეს ხელმოსაწერ მონაცემებს, რომ შესაძლებელი იყოს მათში ნებისმიერი ცვლილების დაფიქსირება და დაშიფრული ბიომეტრიული მონაცემების დაცულობა უნდა უზრუნველყოფდეს მათ დემიფრაციას.

ბიომეტრიული ელექტრონული ხელმოწერის შესრულება უნდა ეფუძნებოდეს ასიმეტრიული კრიპტოგრაფიის პრინციპებს.

ელექტრონული ხელმოწერის განხორციელებისას მნიშვნელოვანია დროის აღნიშვნა, რომელიც წარმოადგენს მტკიცებულებას, რომ ელექტრონული მონაცემები არსებობდა დროის მოცემულ მონაკვეთში. ელექტრონული სერტიფიკატის გაუქმების შემთხვევაში დროის აღნიშვნა საშუალებას იძლევა განისაზღვროს ხელმოწერა შესრულდა თუ არა სერტიფიკატის მოქმედების პერიოდში.

თავი 3. ელექტრონული ხელმოწერის შექმნის მოწყობილობის ისტორია და დღევანდელი მდგომარეობა

მსოფლიო მასშტაბით ელექტრონული ხელმოწერის შექმნის ერთ-ერთი გავრცელებული მეთოდია მისი შექმნა Sign Pad-ის გამოყენებით. ამ მოცემულობის გათვალისწინებით განვიხილეთ ელექტრონული ხელმოწერის შექმნის მოწყობილობების ევოლუცია. ასევე, შევისწავლეთ და გავანალიზეთ სენსორული მოწყობილობების მიმწოდებელი ლიდერი მწარმოებლების მიერ შექმნილი, დღეს მსოფლიო ბაზარზე ყველაზე მოთხოვნადი, Sign Pad-ების ტექნიკური მონაცემები.

3.1. ელექტრონული ხელმოწერის შექმნის მოწყობილობის ევოლუცია

თანამედროვე პლანშეტების პირველი წინამორბედი პროტოტიპი კომპიუტერული ეპოქის გაჩენამდე დიდი ხნით ადრე გამოჩნდა. ის 1888 წელს ცნობილმა ამერიკელმა გამომგონებელმა ილაიშა გრემ დააპატენტა.[33]

გრემის მიერ შექმნილ პლანშეტს „ტელეგრაფი“ (teleautograph) ერქვა. მომხმარებელი სპეციალურ ელექტრომაგიდაზე ქმნიდა ნახატს. მაგიდისა და „კალმის“ შეხების წერტილები გარდაიქმნებოდა ელექტრონულ იმპულსებად და გადაეცემოდა მიმღებ სადგურს. ტელეგრაფი პირველ რიგში განკუთვნილი იყო დისტანციაზე არსებული მნიშვნელოვანი დოკუმენტების ხელმოსაწერად. ამერიკის შეერთებულ შტატებში ტელეგრაფი გამოიყენებოდა 1960-იანი წლების ბოლომდე.

„პლანშეტი“, თანამედროვე გაგებით, ინჟინერ ტომ დაიმონდის მიერ 1957 წელს შეიქმნა. მისი სახელწოდება იყო სტილატორი Stylator (stylus translator). სისტემის მუშაობის საფუძველს წარმოადგენდა ჩვეულებრივი მართკუთხა კოორდინატთა სისტემა. პროგრამა ნულოვან წერტილთან მიმართებაში აღიქვავდა სტილუსის ყოველ ახალ შეხებას, შედეგებს ინახავდა კომპიუტერის მეხსიერებაში. ამ მოწყობილობას

პრაქტიკული გამოყენება არ ჰქონია.[34]

შემდეგი ეტაპი იყო ციფრულ ფორმატში გადაყვანა ე.წ. დიგიტალიზაცია.

დღეს ტერმინი „ციფრული პლანშეტი“ მოიცავს მოწყობილობების კონკრეტულ ჯგუფს, რომელსაც ჯერ კიდევ 20 წლის წინ მოიხსენიებდნენ სახელწოდებით - „დიგიტაიზერი“.

ამ ელექტრონულ მოწყობილობებში ერთერთი ყველაზე გავრცელებული და პოპულარული ტაბლეტი

1964 წელს გამოუშვა კომპანია „რანდ“-მა (RAND) სახელწოდებით რანდ ტაბლეტი (RAND Tablet / Grafacon, graphic converter). ის საკმაოდ კომფორტული იყო და იმდენად იაფი, რომ სხვადასხვა უნივერსიტეტს, ლაბორატორიასა და ინსტიტუტს შეძლებოდათ მისი შეძენა.[35]

პლანშეტის ამ „წინაპრის“ ეკრანის ქვეშ განთავსებული იყო მავთულების მკვრივი ქსელი. მათ და სტილუსს შორის წარმოიქმნებოდა მაგნიტური ურთიერთქმედება და მიღებული სიგნალები მიეწოდებოდა კომპიუტერის მეხსიერებას. ეს იყო პირველი ე.წ. ელექტრონული პლანშეტი. „RAND Tablet“ იყო ძალიან წარმატებული მოდელი და გამოიყენებოდა სამოციანი წლების ბოლომდე.

1981 წელს ამერიკელმა მუსიკოსმა ტოდ რანდგრენმა მოიფიქრა და დააპატენტა ტექნოლოგია, რომელიც საშუალებას იძლეოდა შექმნილიყო ფერადი პლანშეტი. მან პატენტი მიყიდა კომპანია „Apple“-ს. ეფლის ნიშნის ქვეშ პლანშეტმა მიიღო დასახელება „Utopia Graphics Tablet System“.

დაახლოებით ამავე დროს გამოჩნდა სხვა ტექნოლოგია, რომელიც აფიქსირებდა სტილუსის გადაადგილებას. ეს იყო აკუსტიკური პლანშეტი. ამ ტიპის პლანშეტის ეკრანის ქვეშ განლაგებული იყო მიკროფონების ქსელი, ხოლო სტილუსი ადამიანის ყურისათვის აღუქმელ უწყვეტ ხმას გამოსცემდა. სწორედ პლანშეტის მიკროფონების მიერ მიღებული ხმა „ხატავდა“ ეკრანზე გამოსახულებას. პირველი აკუსტიკური პლანშეტი დაპატენტდა 1971 წელს კომპანია „ScienceAccessoriesCorporation“-ის

ინჟინრების მიერ. სისტემა საკმაოდ ძვირადღირებული იყო, ხოლო პლანშეტის მიკროფონები ზედმეტად მგრძობიარენი იყვნენ სხვა ხმაურის მიმართ.[36]

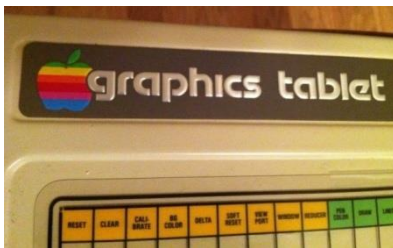
1970-1980 წლებში ყველაზე პოპულარული იყო კომპანია „SummagraphicsCorp“-ის მიერ წარმოებული პლანშეტები ID (IntelligentDigitizer) და BitPad.

1970-1980 იანი წლების მიჯნაზე Apple-მა BitPad-ისგან იყიდა „Summagraphics“-ის ბოლო ვერსია, დაამუშავა და თავისი მარკის ქვეშ გამოუშვა ახალი „Apple Graphics Tablet“-ის სახელწოდებით ცნობილი პლანშეტი.

ეს პლანშეტები იყენებდნენ მაგნიტოსტრიქციის ფუნქციას. ეკრანის ქვეშ მდებარე თხელი მავთულები თავის პარამეტრებს იცვლიდნენ მაგნიტიზირებული სტილუსის ზეგავლენის ქვეშ. [37]

ამ დროისათვის ინჟინრებმა გააცნობიერეს, რომ არსებობდა ათასობით ტექნოლოგია, რომელთა გამოყენებაც შესაძლებელი იქნებოდა სტილუსის მოძრაობის წასაკითხად.

1984 წელს გამოჩნდა პირველი გრაფიკული პლანშეტი, რომელიც მომხმარებლის ფართო ფენებისთვის იყო ხელმისაწვდომი. ეს იყო „KoalaPad“. პლანშეტი მუშაობდა რვაბიტთან პერსონალურ კომპიუტერთან ერთად და მუშაობდა „Graphics Exhibitor“ პროგრამაზე, რომელიც საშუა-

ლებას იძლეოდა შენახული სურათების გამოყენებით ეკრანზე მოეწყობოთ სლაიდ-შოუ.

„KoalaPad“ მენიუს პუნქტებზე გადაადგილება შესაძლებელი იყო სტილუსის გარეშე, თითების მეშვეობით. ამ გზით ეს პლანშეტი გახდა დღევანდელი სენსორული ეკრანების წინამორბედი.

შემდეგი წლების განმავლობაში არაერთმა ცნობილმა თუ ნაკლებად სახელოვანმა კომპანიამ გამოუშვა პადების საკუთარი ვერსია.

1980-იანი წლებიდან ელექტრონული პადების მწარმოებლებს შორის

მსოფლიო ლიდერის პოზიცია დაიკავა იაპონურმა კომპანია - „Wacom“-მა. მისი პირველი უსადენო „კალმიანი“ პლანშეტი შეიქმნა 1984 წელს.[38]

ამ დრომდე გამოშვებული ყველა პლანშეტი, ელექტრომაგნიტური იქნებოდა თუ ელექტროსტატიკური (სადაც ელექტრონული „კალმის“ დაწოლის ქვეშ იცვლებოდა ელექტრული პოტენციალი), - აუცილებლად მოითხოვდა კვების წყაროს, როგორც ეკრანისათვის, ისე „კალმისათვის“.

„Wacom“-ის მიერ დანერგილი ტექნოლოგია ეფუძნებოდა ელექტრომაგნიტური რეზონანსის ფენომენს. ამ შემთხვევაში ქსელს შეეძლო არა მხოლოდ სიგნალის მიღება, არამედ გამოსახულების გადაცემა მონიტორზე. ინჟინრებმა სტილუსის ენერგომომარაგება დაუკავშირეს უშუალოდ ეკრანს, რაც მოსახერხებლობის თვალსაზრისით გახდა დიდი წინგაგადგმული ნაბიჯი.

ასევე „Wacom“-ის ინჟინერების შემდგომ ინიციატივას წარმოადგენდა „ფრთა“ („კალამი“), რომლებითაც შესაძლებელი იყო დაწოლის ძალის აღქმა.

ამ გზით პლანშეტზე შესრულებული სამუშაო მაქსიმალურად მიახლოებული იყო კალმით ქაღალდზე შესრულებულ ნამუშევართან. გარდა ამისა „Wacom“-ის პლანშეტები აღიქვამენ კალმის დახრის კუთხეს ეკრანთან მიმართებაში.

ამრიგად, მუშაობის პრინციპისა და ტექნოლოგიის მიხედვით არსებობს პლანშეტის რამოდენიმე ტიპი:

ელექტროსტატიკური პლანშეტი, რომელშიც ქსელის (ზადის) ელექტრონული პოტენციალის ცვლილება აღიქმება კალმის დაწოლის ქვეშ.

ელექტრომაგნიტურ პლანშეტში „ფრთა“ ასხივებს ელექტრომაგნიტურ ტალღებს, ხოლო ქსელი (ზადე) ანხორციელებს მიმღების ფუნქციას.

აღნიშნულ ორივე შემთხვევაში „ფრთას“ უნდა მიეწოდებოდეს ელექტროენერგია.

ყველაზე თანამედროვე (მაგ.: „Wacom“-ის მოდელი) ელექტრომაგნიტო რეზონანსზე მომუშავე პლანშეტია, რომლის ქსელი (ზადე) ერთდროულად ასხივებს და იღებს სიგნალს. ქსელის მიერ გამოსხივებული ელექტრომაგნიტური სიგნალი გამოიყენება „ფრთის“ კვების წყაროდ, ეს უკანასკნელი კი საპასუხო სიგნალს უგზავნის პლანშეტს. საპასუხო სიგნალი არ არის „ტალღის“ უბრალო ასახვა ან გამეორება. ის აინდენტიფიცირებს კონკრეტულ „ფრთას“ და შეიცავს სრულებით ახალ, დამუშავებულ ინფორმაციას „ფრთის“ დაწოლის ძალის და კოორდინატების შესახებ, ასევე, ინფორმაციას იმაზე, მუშაობისას გამოიყენება საწერი/სამუშაო წვერი თუ საშლელი და სხვა.

3.2. Sign Pads - შედარებითი ანალიზი

კვლევის ფარგლებში განხილულია ელექტრონული ხელმოწერის შექმნის მოწყობილობის არაერთი მწარმოებლის მოდელი. ტექნიკური შესაძლებლობისა და მონაცემების საილუსტრაციოდ შერჩეულ იქნა მსოფლიო რეიტინგებით ლიდერი მწარმოებლების Topaz-ისა და Wacom-ის ოთხი მოდელი და საქართველოში, საჯარო სამსახურის პრაქტიკაში დანერგილი ორი მწარმოებლის Signotec-ისა და Step Over-ის ოთხი მოდელი. გამოკვეთილია ის ძირითადი პარამეტრები, რომლებსაც ეფუძნება Sign Pad-ების ფუნქციონირება და რასაც მომხმარებელი მისი შერჩევისას აქცევს ყურადღებას.

შედარების განსახორციელებლად შერჩეულია შემდეგი მონაცემები: პადის ზომები, სენსორის, მონიტორის მონაცემები, კალმის დაწოლის ძალის მონაცემები, დაცვის და უსაფრთხოების კომპონენტი, ინტერფეისი, ადაპტირებული ოპერატიული სისტემები.

პადების განხილული მონაცემები არსებითად მსგავსია. განსხვავებულია ზედაპირის ზომის, სენსორის მგრძობელობის, კალმის დაწოლის აქტის, ეკრანის ფერის, მონოქრომულობის, კალმის მოდელის, ინტეგრირებული ოპერატიული სისტემების მრავალფეროვნების, კვების წყაროს საჭიროების, ეკრანის გამძლეობის (მაგ.: ნაწრთობი მინა), სხვადასხვა მოწყობილობებთან დაკავშირების შესაძლებლობის, ეკრანზე პროგრამული

ლილაკების განთავსების მეთოდების, შესრულებული ხელმოწერების შენახვის რაოდენობის მიხედვით და სხვა.

გამოშვების თარიღების მიხედვით, შედარებით ძველსა და ახალ მოდელს შორის განსხვავებულია ხელმოწერისა და ხელმოსაწერი დოკუმენტის ხილვადობასთან დაკავშირებული პარამეტრები. ასევე, დისპლეიზე ფუნქციური ლილაკებისა და ხელმოწერილ დოკუმენტებზე ფაილების მიმაგრების შესაძლებლობა.

განვიხილეთ დღეისათვის მსოფლიო მასშტაბით ყველაზე მოთხოვნილი მწარმოებლების მიერ შექმნილი Sign Pad-ის რამოდენიმე მოდელი:

Step Over, naturaSign Pad Economy [39] (იხ.დანართი N01)

Dimensions	6.42 inch x 5.16 inch x 0.37 inch 16.3 cm x 13.1 cm x 0.95 cm
Sensor / Monitor	3.74 inch x 2.09 inch 9.5 cm x 5.3 cm 320 x 181 Pixels (native 320 x 160 Pixels)
Signature capture	500 4D Coordinates per second (X, Y, Pressure and Time) – internal sampling time of over 7,000 captures/second, 512 pressure levels, no need for a special pen
Security	Up to RSA 4096 Bit Signature capturing device, Pad-internal encryption of the biometric data with notarised, Public-Key (up to RSA 4096 Bit)
Interface	USB 2.0 and/or 1.1, HID (no driver required)
Operating system	Windows10, Windows 7, Windows 8, and Mac OS 10.9 and 10.10 with VMware Fusion or webSignatureOffice.

Step Over, duraSign Pad US 10.0 [40] (იხ.დანართი N02)

Dimensions	11.4 inch x 8.65 inch x 0.81 inch 29 cm x 22 cm x 2.1 cm
Sensor / Monitor	8.82 x 4.98 inch 22.41 x 12.67 cm 1024 x 600 Pixels with 64,000 Colors
Signature capture	330 4D coordinates per second (X, Y, pressure and time history) - captured X and Y coordinates X=2560 Y=2560 dpi, 2048 pressure levels, special stylus (duraPen 2) required
Security	Up to RSA 4096-bit signature capturing device, Pad-internal encryption of the biometric data with notarised, Public-Key (up to RSA 4096-bit)
Interface	USB 2.0 and/or 1.1, HID (no driver required)
Operating system	Win10, Win7, Win8, Mac OS 10.9 and 10.10 via VMware Fusion or our webSignatureOffice.

Signotec, Sigma LITE [41] (იხ.დანიშნულება N03)

Dimensions	4" (10,4 cm) large writing surface
Sensor / Monitor	Very high sensor resolution of 2.214 x 1.130 ppi. Extremely robust surface without display
Signature capture	Transmission rate of the 4D signature data at 500 Hz. Batteryless pen with special spring-loaded refill. Battery-less pen with special, spring-loaded lead (changeable).
Security	Special signing surface for precise signature capturing. Signature capturing with 500 Hz 4D samples and 1.024 pressure stages (x, y, z, t).. RSA encryption of the handwriting characteristics in the pad, Internal secure signature creation device. Supplied with protective bag for safe transport
Interface	Only one USB cable required for connection, HID-USB and approx. 2 m USB-cable
Operating system	Windows 7 and newer, Windows Server 2012 and newer, 32- and 64-Bit, Linux

Signotec, Delta [42] (იხ.დანიშნულება N04)

Dimensions	10.1" (25.6 cm) colour display with a resolution of 1,280 x 800 pixels
Sensor / Monitor	Resolution of the sensor of 1.264 x 1.292 dpi. Batteryless pen with 2,048 pressure levels
Signature capture	Transmission rate of the 4D biometric data at 500 Hz. Ergonomic pen holder. Batteryless pen with 2,048 pressure levels. Recording of the pen movement up to 15 mm height
Security	RSA-Encryption unit inside the pad. Signature capturing with 500 Hz 4D samples and 2.048 pressure stages (x, y, z, t).
Interface	Only one USB cable for connection. Optional Ethernet port for network integration
Operating system	Windows 7 and newer, Windows Server 2012 and newer, 32- and 64-Bit, Linux

Wacom, STU-540[43] (იხ.დანართი N05)

Dimensions	6.41 x 6.18 x 0.39 inches / 163 x 157 x 10 mm
Sensor / Monitor	2540 lpi / 0.01 mm/pt (non-interpolated). Signature pad, cordless and battery-free pen, USB cable (9.84 ft / 3 m), quick start guide, pen tether (nylon fiber, 19.7 inch / 50 cm),
Signature capture	using the digital pen with 1024 levels of pressure sensitivity
Security	AES256 / RSA2048 encryption
Interface	USB cable locking system. Real time image capture without data storage. Internal memory for images only
Operating system	Compatible with Windows signature / eSign software and Wacom's sign pro PDF and sign pro PDF Plug-in for Adobe Acrobat. For Windows, C++, .Net and Java development libraries available for developers (contact us for library and software availability in other development languages and platforms)

Wacom, STU-430 [44] (იხ.დანართი N06)

Dimensions	6.35 x 6.86 x 0.42 inches / 162 x 174 x 11 mm
Sensor / Monitor	F-STN Positive Reflective, Tempered glass, 320 x 200 pixels
Signature capture	Electromagnetic Resonance (EMR), 3.77 x 2.36 inches / 96 x 60 mm, 2540 lpi / 0.01 mm/pt (non-interpolated), 200 points per second (non-interpolated), 1024 (non-interpolated)
Security	AES256 / RSA 2048
Interface	USB cable locking system, Real time signature capture without internal pad memory
Operating system	Compatible with Windows signature / eSign software and Wacom's sign pro PDF and sign pro PDF Plug-in for Adobe Acrobat. For Windows, C++, .Net and Java development libraries available for developers (contact us for library and software availability in other development languages and platforms)

Topaz, TM-LBK460 [45] (იხ.დანართი N07)

Dimensions	6.0" x 3.8" x 1.4" 152mm x 95mm x 36mm
Sensor / Monitor	3rd-generation touch-screen Rated to 1 million signatures,
Signature capture	Create applications to capture/embed eSignatures in digital signature fields in PDF documents.
Security	High-quality biometric and forensic capture
Interface	Virtual Serial via USB Attached MSR Citrix Ready
Operating system	Supports Firefox, Chrome, Edge, and Opera under Windows. Can be used locally or remotely. Integrate sig capture functionality into a web app using Firefox, Chrome, Edge, IE 11+, and Opera. Incorporate eSignatures into existing document-processing work flows.

Topaz, SigGem Color 5.7 T-LBK57GC [46] (იხ.დანართი N08)

Dimensions	7.2" x 6.6" x 2.1" sloping 180mm x 160mm x 54mm
Sensor / Monitor	Tempered glass surface Rated to 2 million signatures High-performance E/M digitizer
Signature capture	Create applications to capture/embed eSignatures in digital signature fields in PDF documents.
Security	High-quality biometric and forensic capture
Interface	Dual Serial/Virtual Serial via USB Citrix Ready
Operating system	Supports Firefox, Chrome, Edge, and Opera under Windows. Can be used locally or remotely. Integrate sig capture functionality into a web app using Firefox, Chrome, Edge, IE 11+, and Opera. Incorporate eSignatures into existing document-processing work flows.

რაც შეეხება პალების განმასხვავებელ ფუნქციებს:

კომპანია Wacom-ის „Wacom feel IT“ ტექნოლოგია უზრუნველყოფს:

1. პლანშეტის ეკრანის მიერ „კალმის“ ისეთი ხარისხით აღქმას, რომლის მეშვეობით წერისას მიიღება საწერკალმით/ვანქრით წერის ბუნებრივი ეფექტი.

2. კალმის მაღალი სიზუსტე უზრუნველყოფს პადზე შესრულებული ხელმოწერის ბიომეტრიული სიზუსტით „დაჭერას“,

3. პადის უნიკალური იდენტიფიკატორი საშუალებას იძლევა ზუსტად დადგინდეს მოწყობილობა, რომლის გამოყენებითაც განხორციელდა ხელმოწერა.

4. სწორედ უსადენო „კალამი“ და მისი შესაძლებლობების მეტად განვითარება წარმოადგენს კომპანიის ძირითად მიზანს.

სხვა მწარმოებლებისაგან განსხვავდება კომპანია Topaz-ის პროდუქტი, რომელიც ერთ-ერთი გამორჩეულია. მისი განმასხვავებელი მახასიათებელია ხელმოწერის დადასტურების პროგრამული უზრუნველყოფების არსებობა. ეს პროგრამებია SigCompare™ და SigAnalyze.

პროგრამა SigCompare™ მომენტალურად ახდენს ელექტრონული ხელმოწერების შესწავლას და დადასტურებას ნიმუშების შექმნის ან შენახვის საჭიროების გარეშე. პროგრამა SigCompare-ის გამოყენებით თანამშრომლებს შეუძლიათ შეადარონ თითოეული მომხმარებლის ხელმოწერა ერთადერთ მოქმედ საკონტროლო ნიმუშს. კომპანია Topaz-ს გააჩნია დაპატენტებული Dynamic Pressure™ კომპონენტი, რომლის გამოყენებითაც კალმის სისქე იცვლება ხელმოწერის სიჩქარის შესაბამისად, რაც ხელმოწერის დინამიკური მახასიათებლებიდან გამომდინარე, იძლევა მისი ზუსტი დადასტურების შესაძლებლობას.

SigAnalyze® არის ხელმოწერის ანალიზის პროგრამა, რომელიც გაუმჯდავნებლობის ხელშეკრულების თანახმად, გამოიყენება საექვო დოკუმენტების ექსპერტიზისას. ამ პროგრამის დანიშნულებას Topaz-ის პადებზე დაფიქსირებული ხელმოწერების ნამდვილობის შესახებ დასკვნების მომზადება წარმოადგენს. პროგრამა SigAnalyze იმავე ძირითადი პრინციპებით ხელმძღვანელობს, რომლებსაც დოკუმენტების ექსპერტები ათეული წლებია იყენებენ.

ეს პროგრამა ხელმისაწვდომია მხოლოდ სასამართლო დოკუმენტების ექსპერტებისთვის ხელმოწერებთან დაკავშირებით მიმდინარე დავების დროს.

თავი 4. ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვისა და გავრცელების მაჩვენებლები საქართველოში

მსოფლიო პრაქტიკიდან ნათლად იკვეთება, რომ ელექტრონული ტექნოლოგიების მხრივ მოწინავე ქვეყნებშიც ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვის მხრივ პრობლემა გადაუჭრელია და ხშირია სასამართლო დავა მისი ნამდვილობის შესახებ. დღევანდელ საქართველოში ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვა-განვითარებისა და ექსპერტიზის საკითხთან ერთად კვლევის ინტერესს წარმოადგენდა კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის/შტამპის გავრცელებისა და გამოყენების დონე როგორც საჯარო სამსახურის სისტემაში, ისე კერძო სექტორში. ასევე, ქვეყანაში არსებული სასამართლო დავებისა და ექსპერტიზის პრაქტიკა ამ მიმართულებით.

4.1. მონაცემთა შეგროვების და კვლევის მეთოდოლოგია

საქართველოში კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის გავრცელების მაჩვენებლების სტატისტიკური ანალიზი განხორციელდა საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს დაქვემდებარებაში არსებული „სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტოს“ (SDA) მონაცემების საფუძველზე. სტატისტიკურ ანალიზზე დაყრდნობით გამოკვლეული იქნა საქართველოს მაშტაბით კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის გავრცელების მაჩვენებელი. განხორციელდა სამი პერიოდის - 2018, 2019 და 2020 წლების სტატისტიკური მონაცემების ანალიზი და შედარება.

საჯარო სამსახურის სისტემაში კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის/შტამპის დანერგვისა და გავრცელების მაჩვენებლის სტატისტიკური ანალიზი განხორციელდა ადგილობრივი თვითმმართველობის მაგალითზე. კერძოდ, „მუნიციპალური სერვისების განვითარების სააგენტო“-ს (MSDA) მიერ მოწოდებული მონაცემების საფუძველზე განხორციელდა ოთხი პერიოდის - 2017, 2018, 2019, 2020 წლების სტატისტიკური მონაცემების ანალიზი და შედარება.

საქართველოში კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის

ექსპერტიზის კუთხით ვითარების ანალიზისათვის ინფორმაცია ოფიციალურად გამოვითხოვეთ ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიუროსა და საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს საექსპერტო-კრიმინალისტიკური დეპარტამენტიდან.

საქართველოში კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის სასამართლო პრაქტიკის გასაანალიზებლად ინფორმაცია ოფიციალურად გამოვითხოვეთ თბილისის საქალაქო სასამართლოდან. ამასთანავე, გაანალიზებულია საქართველოს უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილებები.

ამასთანავე, ახალი მოწყობილობის შექმნისა და დანერგვის საკითხებთან, ამ გზით შექმნილი ელექტრონული ხელმოწერის ავთენტურობასთან და დაცულობასთან დაკავშირებით კონსულტაციები და ინტერვიუები შედგა სხვადასხვა სფეროს მაღალი კლასის პროფესიონალებთან. კერძოდ, შინაგან საქმეთა სამინისტროს საექსპერტო-კრიმინალისტიკური დეპარტამენტის გრაფიკული და დოკუმენტების ტექნიკური ექსპერტიზის განყოფილების უფროსთან/მთავარ ექსპერტთან - ქალბატონ მარინა გოგიჩაიშვილთან; კომპანია სოფთლაინ საქართველოს ბიზნეს განვითარების მენეჯერთან, Check Point-ის სერტიფიცირებულ უსაფრთხოების ექსპერტთან - ბატონ გიორგი ღონლაძესთან; კომპანია „ლომსა“-ს (lomsa.com) CTO - ტექნიკურ დირექტორთან - ბატონ გიორგი კურტანიძესთან.

განხორციელებული კვლევა საშუალებას იძლევა განისაზღვროს ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვის, გავრცელების, ავთენტურობისა და ექსპერტიზის მიმართულებით არსებული პრობლემები, გაკეთდეს შეფასებები და მოიძებნოს გამოსავალი არსებული მდგომარეობიდან.

4.2. ელექტრონული ხელმოწერის ექსპერტიზის პრაქტიკა საქართველოში

ელექტრონული ხელმოწერის ექსპერტიზის ქართული პრაქტიკის გაცნობის, ელექტრონული ხელმოწერის ექსპერტიზის კრიტერიუმების, არსებული საექსპერტო დასკვნების მოძიების მიზნით და ამ მიმართულებით საქართველოში ზოგადი სურათის მისაღებად ოფიციალურად

მიმართეთ ჩვენს ქვეყანაში ამ დროისათვის არსებულ საექსპერტო ბიურო-თაგან ორ ყველაზე სანდო, ტექნიკურად გამართულ, პროფესიონალებით დაკომპლექტებულ და ავტორიტეტულ ექსპერტიზის ბიუროს.

საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს დაქვემდებარებაში არსებული საექსპერტო-კრიმინალისტიკური დეპარტამენტი არ ახორციელებს ფასიან მომსახურებას, ის მხოლოდ ოპერატიულ-სამძებრო და საგამომიებო სამსახურის მომართვის საფუძველზე უზრუნველყოფს სხვადასხვა მიმართულებით ექსპერტიზის ჩატარებას, მათ მიერ განხორციელებულ ქმედებებში ექსპერტების ჩართვას, საექსპერტო-კრიმინალისტიკური და სპეციალური კვლევების ჩატარებას, მრავალი მიმართულებით ექსპერტიზას და სხვა, რაც განსაზღვრულია „საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს საექსპერტო-კრიმინალისტიკური დეპარტამენტის დებულების დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის 2015 წლის 30 სექტემბრის №746 ბრძანებით.[47.1-7]

ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიურო არის საჯარო სამართლის იურიდიული პირი. მისი ფუნქციაა სამოქალაქო, ადმინისტრაციული და სისხლის სამართლის საქმეზე სასამართლო ექსპერტიზის ჩატარება და შესაბამისი დასკვნის, დასკვნის შედგენის შეუძლებლობის შესახებ აქტის, ცნობის გაცემა, ასევე სასამართლო-საექსპერტო მომსახურების განხორციელება ფიზიკურ და იურიდიულ პირებთან დადებული ხელშეკრულების საფუძველზე და სხვა.

ის უფლებამოსილია კანონმდებლობით დადგენილი წესით აწარმოოს სხვადასხვა სახის ექსპერტიზა, რაც განსაზღვრულია „საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიუროს დებულების დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2010 წლის 20 აგვისტოს N255 დადგენილების საფუძველზე.[48.1-13]

კვლევის ინტერესებიდან გამომდინარე, შინაგან საქმეთა სამინისტროს საექსპერტო-კრიმინალისტიკური დეპარტამენტიდან ოფიციალურად მოვითხოვეთ ისეთი ტიპის ინფორმაცია, როგორცაა: დეპარტამენტში

ჩატარებული ელექტრონული ხელმოწერის ექსპერტიზის, ექსპერტიზის კრიტერიუმებისა და ასეთის არსებობის შემთხვევაში დეპარტამენტის მიერ შედგენილი დასკვნა. (იხ.დანართი 09)

ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიუროდან ოფიციალურად მოვითხოვეთ შემდეგი ინფორმაცია, როგორცაა: კერძო პირის ან და სახელმწიფო დაწესებულების მიმართვის საფუძველზე ელექტრონული ხელმოწერის ნამდვილობაზე ჩატარებული ექსპერტიზის, ექსპერტიზის კრიტერიუმებისა და ასეთის არსებობის შემთხვევაში ბიუროს მიერ შედგენილი დასკვნა. (იხ.დანართი 10)

საექსპერტო-კრიმინალისტიკური დეპარტამენტის პასუხიდან ირკვევა, რომ დეპარტამენტში კვალიფიციურ ელექტრონულ ხელმოწერაზე ექსპერტიზა არ ტარდება.(იხ. დანართი 11)

პირადი გასაუბრებისას დეპარტამენტის შესაბამისმა თანამდებობის პირებმა ხაზგასმით აღნიშნეს, რომ დღეს მსოფლიო მასშტაბით არსებული ხელმოწერის მოწყობილობები არ შეიცავს ისეთ პარამეტრებს, რომლებიც საშუალებას მისცემდნენ ექსპერტებს განხორციელდეს შესაბამისი ექსპერტიზა, რაც მათი აზრით არა მხოლოდ საქართველოში, არამედ მსოფლიოში ქმნის ელექტრონული ხელმოწერის ავთენტურობის უდიდეს პრობლემას.

რაც შეეხება ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიუროდან მიღებულ ინფორმაციას, წერილში ნათქვამია, რომ კომერციული იურიდიული პირის დაკვეთის საფუძველზე (საბანკო დაწესებულება) ბიუროს კომპიუტერული ექსპერტიზის სამმართველოში მომზადდა ექსპერტის დასკვნა, რომელსაც უნდა დაედგინა კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის ნამდვილობა.

ბიურომ განმარტა, რომ ამ სახის მხოლოდ ერთი ექსპერტიზა იყო დანიშნული და რადგანაც საექსპერტო დასკვნა არ წარმოადგენს საჯარო ინფორმაციის მატარებელ დოკუმენტს, მის გადმოცემაზე უარი გვეთქვა.

ამასთანავე, ბიურომ აღნიშნა, რომ ექსპერტიზისას გამოიყენა „ელექტრონული დოკუმენტისა და ელექტრონული სანდო მომსახურების შესახებ“ საქართველოს კანონის ნორმები და საქართველოს იუსტიციის

სამინისტროს სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტოს ვებ-გვერდზე არსებული „კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის ინტრუქციის ნორმები“. (იხ. დანართი 12)

აღნიშნულიდან გამომდინარე შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ქვეყანაში კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის ექსპერტიზის ნულოვანი პრაქტიკა გვაქვს, რომლის ერთერთი ძირითადი მიზეზი ისეთი მოწყობილობის არ არსებობაა, რომელზე შესრულებული ელექტრონული ხელმოწერის ექსპერტიზაც იქნებოდა შესაძლებელი.

სტატისტიკა, მაღალი ალბათობით, ელექტრონული ხელმოწერის იმპლემენტაციის პრობლემაზეც მიანიშნებს.

ანალიზისას გამოყენებული იქნა Excel-ის ვიზუალიზაციის საშუალებები. ნაშრომში მოცემული ცხრილები შედგენილია ჩვენს მიერ.

4.3. კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვისა და გავრცელების მაჩვენებლები საჯარო სექტორში (ადგილობრივი თვითმმართველობის მაგალითზე)

2017 წლიდან ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მასშტაბით, ხოლო 2020 წლიდან საქართველოს მასშტაბით, ადგილობრივ თვითმმართველობაში ერთიანი ელექტრონული დოკუმენტბრუნვისა და ელექტრონული სერვისების მიწოდებას უზრუნველყოფს ა.ა.ი.პ. „მუნიციპალური სერვისების განვითარების სააგენტო“ (MSDA). ის თავის ფუნქციებს ახორციელებს ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის „მუნიციპალური სერვისების განვითარების სააგენტო“-ს 2018 წლის წესდების შესაბამისად. [49.1-12]

მის სამოქმედო არეალს თანდათან ემატება საქართველოს სხვადასხვა რეგიონი და შესაბამისად სავარაუდოა, რომ ახლო მომავალში სრულიად საქართველოს ადგილობრივი თვითმმართველობა ჩართული იქნება ერთიან ელექტრონულ სისტემაში, რაც რა თქმა უნდა, გააუმჯობესებს ადგილობრივი თვითმმართველობის მხრიდან მოქალაქეთა მომსახურების ხარისხს, ელექტრონული სერვისებისა და ელექტრონული სანდო მომსახურების მიწოდებას, გააუმჯობესებს ელექტრონული დოკუმენტბრუნვის

ერთიანი სისტემის გამართულად მუშაობას. ყოველივე ზემოთქმული ადგილობრივი თვითმმართველობის დონეზე ელექტრონული მმართველობის დანერგვას შეუწყობს ხელს.

საჯარო სამსახურებში კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვის დონის დასადგენად ოფიციალური ინფორმაცია მოვითხოვეთ „მუნიციპალური სერვისების განვითარების სააგენტო“-საგან (MSDA) შემდეგი მიმართულებებით:

1. რომელ საჯარო დაწესებულებებში (ასევე სსიპ-ებსა და ააიპ-ებში) ვრცელდება მათი სერვისი;
2. რამდენი იუზერია რეგისტრირებული ორგანიზაციების მიხედვით (წლების მიხედვით);
3. რამდენ იუზერს აქვს კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერისათვის საჭირო პროგრამა ინსტალირებული;
4. MSDA ელექტრონული დოკუმენტბრუნვის სისტემის ამოქმედებიდან დღემდე რამდენი იუზერის მიერ ხორციელდება კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერა (წლების მიხედვით);
5. იმ დაწესებულებებში, სადაც MSDA-ს სერვისი ვრცელდება, თუ გამოიყენება ელექტრონული ხელმოწერის მოწყობილობა ე.წ. Sign Pad. (იხ. დანართი 13)

MSDA-ს მხრიდან მოსული საკმაოდ ამომწურავი პასუხი ვფიქრობნათლად გვიჩვენებს ადგილობრივი თვითმმართველობის დონეზე ელექტრონული სერვისებისა და კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვა-გავრცელების მიმართულებით არსებულ მდგომარეობას.

მიღებული ინფორმაციიდან დადგინდა, რომ MSDA საქართველოს მასშტაბით ემსახურება 961 ორგანიზაციას, რომელთა შორის არის როგორც თბილისის ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოები: ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია (საქალაქო სამსახურები, გამგეობები), ასევე, მის დაქვემდებარებაში მყოფი სსიპ-ები და ააიპ-ები და ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის საკრებულო - სულ 51 ორგანიზაცია, ასევე, ბათუმის, რუსთავის, ფოთის, ქუთაისის, ოზურგეთის, სენაკის, ჩოხატა-

ურის, წყალტუბოს, ხობის, ლანჩხუთის, მარნეულის, მცხეთის, აბაშის, ახალციხის, ბორჯომის, გარდაბნის, გორის, ზესტაფონის, ზუგდიდის, თელავის, თერჯოლის ადგილობრივი თვითმმართველობები - სულ 21 ერთეული, რომლებშიც ჯამურად 910 ორგანიზაციაა თავმოყრილი. (იხ. დანართი 14, 41.1, 14.2, 14.3)

MSDA-ს მიერ მოწოდებული ინფორმაციის დამუშავების შედეგად ელექტრონული ხელმოწერისა და ელექტრონული ინფრასტრუქტურის განვითარების მაჩვენებლები:

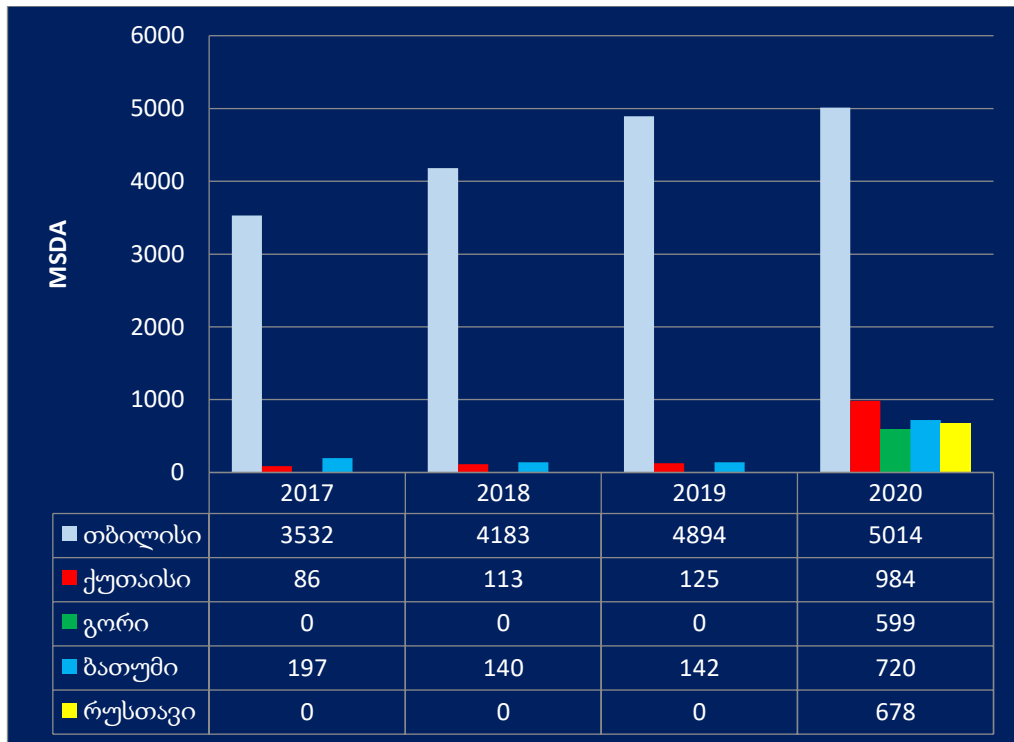
ადგილობრივი თვითმმართველობაში შემავალი ორგანიზაციების რიცხოვნობა, რომელსაც ემსახურება MSDA /2020/ ცხრილი N1 (იხ. დანართი 14, 41.1, 14.2, 14.3)

ცხრილი 1. ადგილობრივი თვითმმართველობაში შემავალი ორგანიზაციების რიცხოვნობა, რომელსაც ემსახურება MSDA 2020

MSDA სერვისის გავრცელება			
ქალაქი	ორგანიზაციების რიცხოვნობა	ქალაქი	ორგანიზაციების რიცხოვნობა
თბილისი	51	მარნეული	84
აბაშა	30	მცხეთა	38
ახალციხე	53	ოზურგეთი	62
ბორჯომი	34	სენაკი	30
გარდაბანი	45	ბათუმი	34
გორი	48	რუსთავი	37
ზესტაფონი	55	ფოთი	36
ზუგდიდი	68	ქუთაისი	27
თელავი	57	ჩოხატაური	44
თერჯოლა	38	წყალტუბო	34
ლანჩხუთი	15	ხობი	41

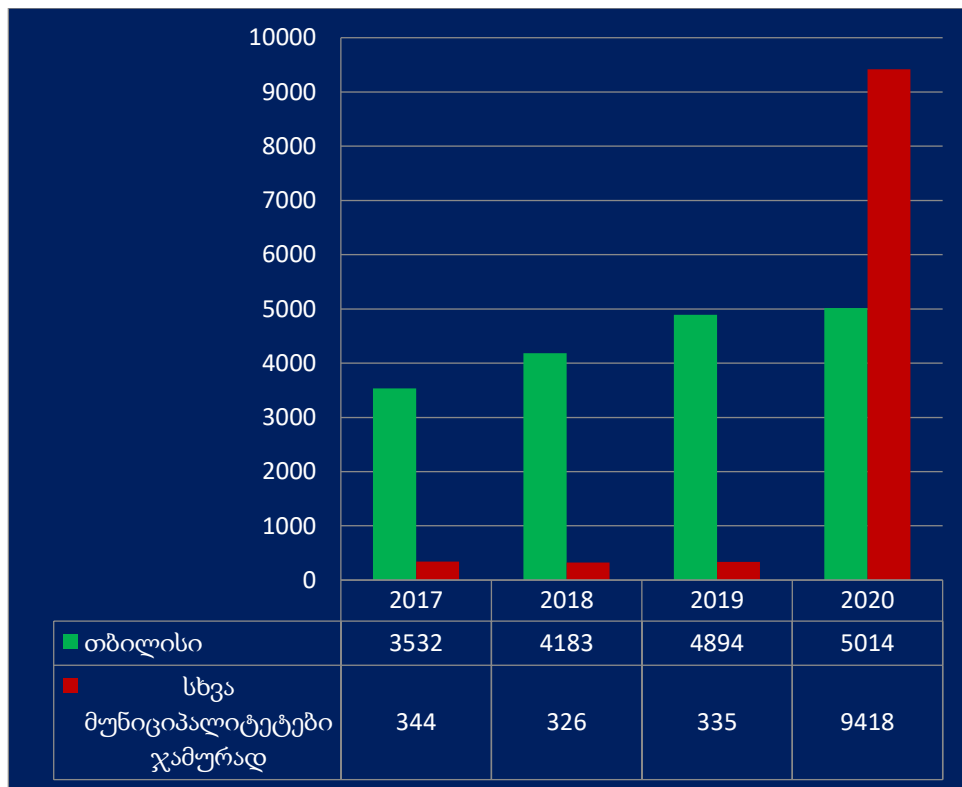
წყარო: შედგენილია ავტორის მიერ

5 დიდი ქალაქის შედარებითი ანალიზი, MSDA მიერ რეგისტრირებული იუზერები 2017-2020 წლებში ასახულია დიაგრამა 1-ზე (იხ. დანართი 14, 41.1, 14.2, 14.3)

დიაგრამა 1.5 დიდი ქალაქის შედარებითი ანალიზი, MSDA მიერ რეგისტრირებული იუზერები - /2017-2020/

წყარო: შედგენილია ავტორის მიერ

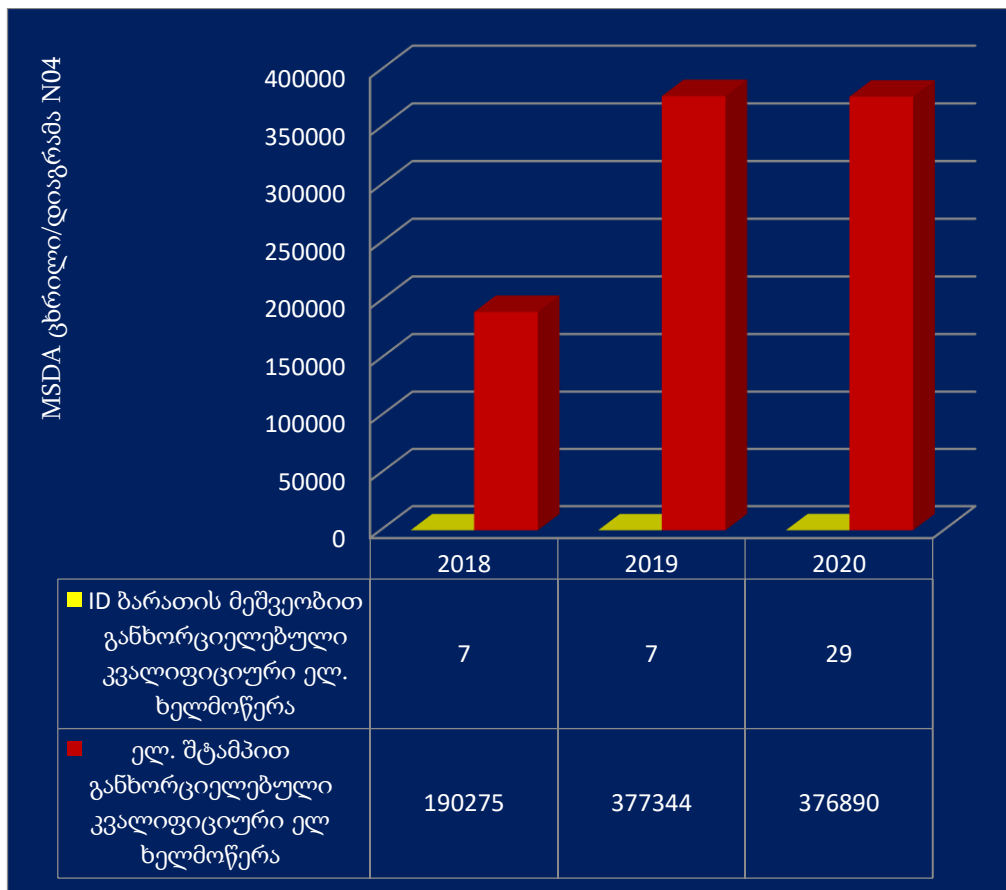
დიაგრამა 2. MSDA შედარებითი ანალიზი თბილისი და სხვა მუნიციპალიტეტები (ჯამური მონაცემი)

წყარო: შედგენილია ავტორის მიერ

მოცემული სტატისტიკა უდავოდ ადასტურებს ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვის მიმართულებით არსებულ პროგრესს, განსაკუთრებით 2020 წლიდან, რაც ცალსახად ხელს შეუწყობს კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის გავრცელებას მთელი ქვეყნის მასშტაბით (იხ. დანართი 14, 41.1, 14.2, 14.3).

გაანალიზებულია MSDA-ს ერთიანი ელექტრონული დოკუმენტბრუნვის პროგრამით განხორციელებული კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერების/შტამპების შესრულების 2018, 2019 და 2020 წლების მონაცემები.

ID ბარათის გამოყენებით განხორციელებული კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის/შტამპის მეშვეობით განხორციელებული ხელმოწერების რაოდენობა ასახულია დიაგრამა 3-ზე (იხ. დანართი 14, 14.1)

დიაგრამა 3. ID ბარათის გამოყენებით განხორციელებული კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის/შტამპის მეშვეობით განხორციელებული ხელმოწერების რაოდენობა.

წყარო: შედგენილია ავტორის მიერ

რაც შეეხება ელექტრონული ხელმოწერის შექმნის მოწყობილობის ე.წ. Sign Pad გამოყენებას - მიღებული ინფორმაციის მიხედვით MSDA-ს სერვისით მოსარგებლე არც ერთ ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოში, რომელთა რიცხვი საკმაოდ შთამბეჭდავია, ამ დროისათვის დანერგილი არ არის ელექტრონული ხელმოწერის შექმნისათვის საჭირო ე.წ. ხელმოწერის დაფა.

4.4. ID ბარათისა და მისი წამკითხველის გავრცელების მაჩვენებელი

საქართველოში ელექტრონული მმართველობის განვითარებისა და ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვის პროცესში უმნიშვნელოვანესი როლი ეკისრება „სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტო“-ს, რომელიც შეიქმნა სამოქალაქო რეესტრის სააგენტოს ბაზაზე 2012 წლის ივლისში.

სააგენტოს ფუნქციას როგორც საკუთარი, ისე ზოგადად, სახელმწიფო მომსახურების განვითარების ხელშეწყობა, ინოვაციური სერვისების დანერგვა საჯარო სექტორში, მოსახლეობის რეესტრის წარმოება, მუდმივი სრულყოფა და მის მიერ გაწეულ მომსახურებებთან დაკავშირებული დოკუმენტების გაცემა.

სააგენტოს აქვს სამოქალაქო რეესტრის ფუნქციები: მოსახლეობის ერთიანი რეესტრის წარმოება, სამოქალაქო აქტების რეგისტრაცია, საიდენტიფიკაციო დოკუმენტების გაცემა, მოქალაქეობასთან დაკავშირებული პროცედურების წარმართვა, მიგრაციასთან დაკავშირებული საქმიანობა, დოკუმენტის აპოსტილირებისა და ლეგალიზაციის წარმოება.

სააგენტოს მრავალ ფუნქციას შორის შედარებით ახალი მიმართულებაა - სახელმწიფო სერვისების განვითარების ხელშეწყობა, რაც გულისხმობს საჯარო უწყებების დახმარებას არსებული მომსახურების სრულყოფაში, ახალი მომსახურების შექმნაში, იდეების გენერირებაში, პროცესების დიაგნოსტიკასა და საჭიროების იდენტიფიცირებაში, პრობლემების ოპტიმალური გადაჭრის გზებზე რეკომენდაციების მომზადებაში, პროცესების

ოპტიმიზაციის გეგმის მომზადებაში, მის დანერგვაში და მუდმივი განვითარების პროცესებში.

სააგენტო მონაწილეობს რამდენიმე მნიშვნელოვან პროექტში, რომელთა შორის უმნიშვნელოვანესია 2011 წლის 07 დეკემბრიდან ევროკავშირის ფინანსური მხარდაჭერით მიმდინარე პროექტი - „**ელექტრონული მმართველობის დანერგვა ადგილობრივ თვითმმართველობებში**“.

პროექტის ძირითად კომპონენტებს შორის ერთერთი მნიშვნელოვანი მიმართულებაა - „ერთი ფანჯრის“ პრინციპით მოქმედი უსაფრთხო და ეფექტიანი მუნიციპალური ელექტრონული სერვისების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა მოქალაქეებისათვის. რის ყველაზე ნათელ მაგალითად გვევლინება პორტალი My.gov.ge.

აღნიშნული პროექტის მიმდინარეობა რამოდენიმე ფაზადაა განაწილებული (2011-2014 (I ფაზა); 2014-2016 (II ფაზა); 2016-2017 (III ფაზა); 2017 – 2020 (IV ფაზა)) და დღემდე „მიმდინარეს“ სტატუსს ატარებს.

ამრიგად, „სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტო“ წარმოადგენს ქვეყნის მასშტაბით იმ მნიშვნელოვან უწყებათაგან ერთერთს, რომელიც ინიციატორი და პასუხისმგებელია ელექტრონული მმართველობის ეფექტიან განვითარებაზე.

ამასთანავე, სააგენტოს კომპეტენციას მიეკუთვნება საქართველოს მოქალაქეებისათვის ID ბარათის, მისი წამკითხველისა და შესაბამისი კოდების გაცემა, რომლებიც აუცილებელი პირობაა კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის შექმნისათვის.

ზემოთქმულიდან გამომდინარე, საქართველოს მასშტაბით, სანდო, საერთო მონაცემების მიღებისა და შემდგომი ანალიზის მიზნით „სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტო“-საგან ოფიციალურად მოვითხოვეთ შემდეგი ინფორმაცია (იხ.დანართი 15):

2020 წლის მონაცემებით საქართველოს რამდენი მოქალაქეა რეგისტრირებული, ID ბარათის შემოღებიდან დღემდე საქართველოში სულ რამდენი ID ბარათია გაცემული (წლების მიხედვით), ID ბარათის შემოღებიდან დღემდე რამდენ მოქალაქეზეა გაცემული ID ბარათის

წამკითხველი (წლების მიხედვით), თუ იყენებენ ხელმოწერის დაფას. ე.წ. Sign Pad-ს, რომელი წლიდან და რა მოდელს.

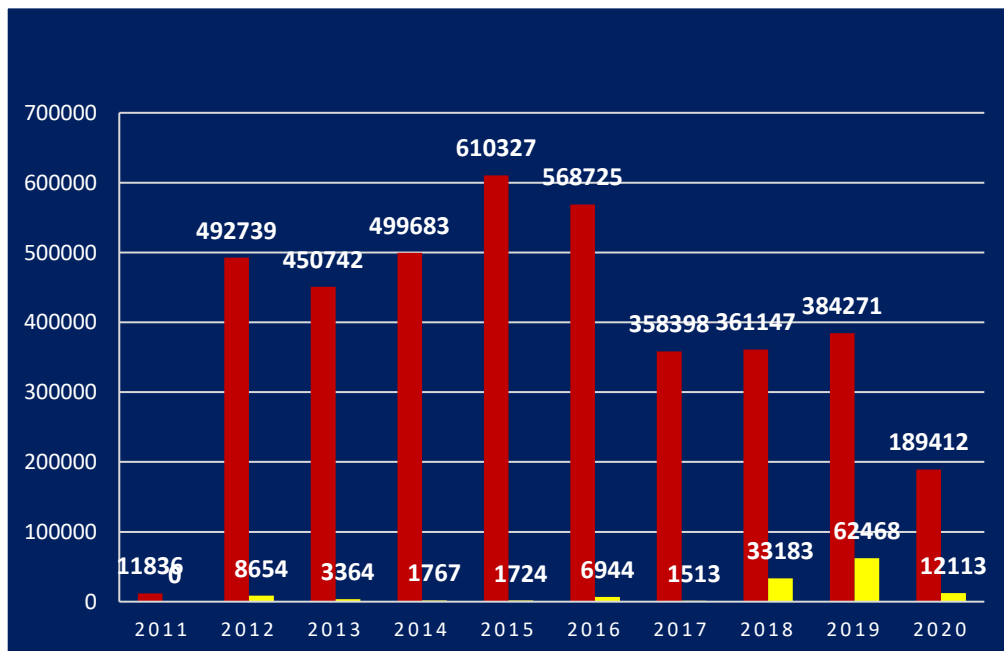
აღნიშნული ინფორმაციის განმეორებით მოთხოვნის შემდეგ სააგენტომ მოგვაწოდა მონაცემები (დანართი 16).

სააგენტოსაგან მიღებული ინფორმაციით, 2021 წლის 01 იანვრის მდგომარეობით მონაცემთა ელექტრონულ ბაზაში რეგისტრირებულია 4 702 859 საქართველოს მოქალაქე. აღნიშნულ მონაცემში შედის როგორც მისამართზე აქტიური რეგისტრაციის მქონე მოქალაქეები, ასევე რეგისტრაციიდან მოხსნილი პირებიც.

გაცემული ID ბარათებისა და ID ბარათების წამკითხველების შესახებ სააგენტომ ინფორმაცია მოგვაწოდა მონაცემთა ბაზის 2021 წლის 2 ივნისის მდგომარეობით.

საქართველოში ID ბარათების გაცემა დაიწყო 2011 წლიდან, ხოლო მისი წამკითხველის გაცემა 2012 წლიდან (იხ. დანართი 17, 17.1).

რაც შეეხება ID ბარათებისა მისი წამკითხველის გაცემის სტატისტიკას 2011- 2020 წლებში - შემდეგნაირად გამოიყურება:

დიაგრამა 4. ID ბარათებისა მისი წამკითხველის გაცემის სტატისტიკას 2011/2012 - 2020 წლებში

წყარო: შედგენილია ავტორის მიერ

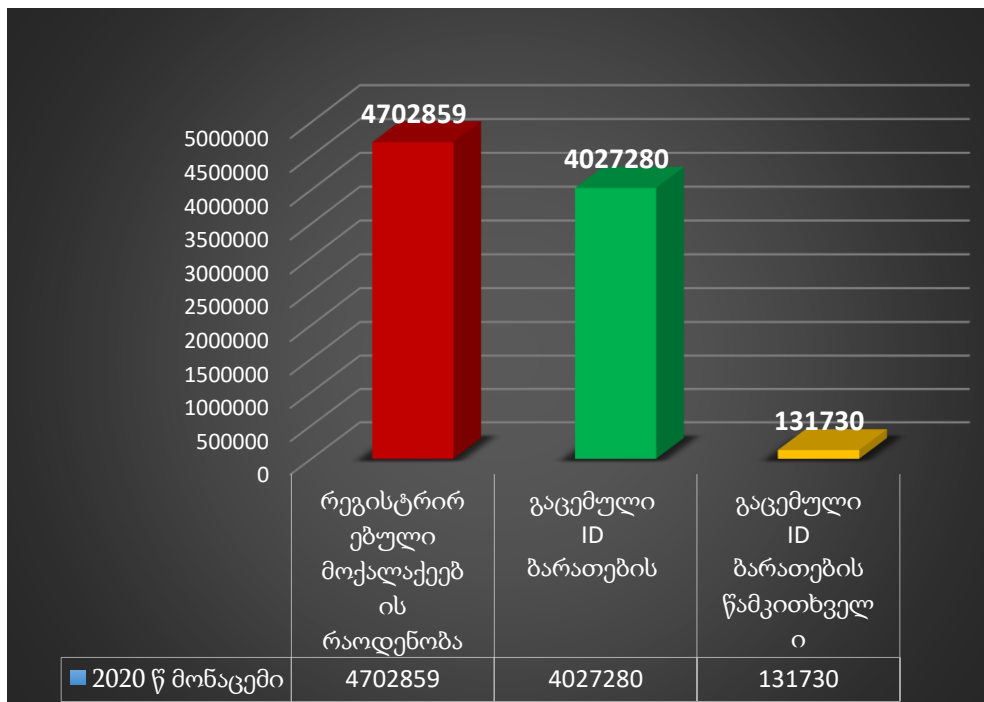
ცხრილი 2. ID ბარათების მისი წამკითხველის გაცემის სტატისტიკას 2011- 2020 წლებში

წელი	გაცემული ID ბარათი	გაცემული ID ბარათის წამკითხველი
2011	11836	0
2012	492739	8654
2013	450742	3364
2014	499683	1767
2015	610327	1724
2016	568725	6944
2017	358398	1513
2018	361147	33183
2019	384271	62468
2020	189412	12113

წყარო: შედგენილია ავტორის მიერ

ID ბარათების გაცემის ჯამური მაჩვენებელი 2011-2020 წლებში არის 4 027 280 ერთეული.

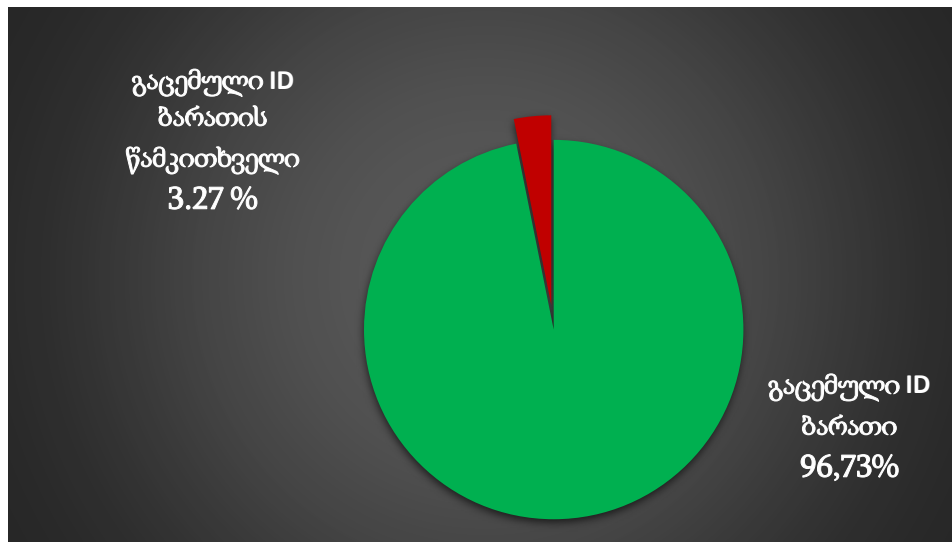
ID ბარათის წამკითხველის გაცემის ჯამური მაჩვენებელი 2012-2020 წლებში არის 131 730 ერთეული.

დიაგრამა 5. ID ბარათის წამკითხველის გაცემის ჯამური მაჩვენებელი 2012-2020 წლებში

წყარო: შედგენილია ავტორის მიერ

აღნიშნული მონაცემებიდან გამომდინარეობს (თუ მივიჩნევთ, რომ წამკითხველს მხოლოდ მფლობელი ერთი პირი გამოიყენებს), რომ ID ბარათების მფლობელი საქართველოს მოქალაქეების 3.27%-ს აქვს კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის განხორციელების შესაძლებლობა.

დიაგრამა 6. ID ბარათისა და მისი წამკითხველის გაცემის ჯამური მაჩვენებელი 2012-2020 წლებში

წყარო: შედგენილია ავტორის მიერ

განხორციელებული ანალიზის შედეგად შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ რაოდენ გამართული ელექტრონული მმართველობის სისტემა და საკანონმდებლო ბაზაც არ უნდა არსებობდეს ქვეყანაში, უახლოეს მომავალში იმისი ალბათობა, რომ კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის გამოყენების რაოდენობა რადიკალურად გაიზრდება - არ არსებობს.

რაც შეეხება ID ბარათების და მისი წამკითხველების გაცემის სტატისტიკას, ჩვენს ხელთ არსებული ინფრომაციით, 2021 წლის 02 ივნისის მდგომარეობით ციფრები (რაოდენობა) შემდეგნაირად გამოიყურება:

გაცემული ID ბარათები: - 91203.

გაცემული ID ბარათების წამკითხველები: - 2272.

აქვე უნდა აღინიშნოს ერთი გარემოება, რომელიც 2021 წლიდან მცირე ბიძგს მოახდენს კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის გავრცელების მაჩვენებელზე. მოქმედი კანონმდებლობის შესაბამისად, საჯარო

სექტორში დასაქმებული თანამდებობის პირი სსიპ - საჯარო სამსახურის ბიუროში თანამდებობის პირის ქონებრივი მდგომარეობის დეკლარაციას წარადგენს ელექტრონული ფორმით, დეკლარირების ერთიანი ელექტრონული სისტემის მეშვეობით www.declaration.gov.ge .

დეკლარირების პროცესის დახვეწის, თანამდებობის პირის იდენტიფიცირების, ელექტრონული დოკუმენტისა და ელექტრონული სანდო მომსახურების სტანდარტების დაცვის მიზნით, მიმდინარეობს დეკლარირების ერთიანი ელექტრონული სისტემის მოდიფიცირება. ნოვაციის ფარგლებში 2021 წლის 01 ივნისიდან თანამდებობის პირის მიერ დეკლარირების ერთიანი ელექტრონულ სისტემაში www.declaration.gov.ge - ზე ავტორიზაცია და დეკლარაციის წარდგენა შესაძლებელი იქნება მხოლოდ კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის გამოყენებით.[50]

4.5. ელექტრონული ხელმოწერის დაფა - საქართველოში

რაც შეეხება საქართველოში ელექტრონული ხელმოწერის დაფების - Sign Pad-ების მოხმარებას, ამ მხივ ჩვენი ოფიციალური მოთხოვნის საფუძველზე ინფორმაცია მოგვაწოდა „სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტომ“.

სააგენტო 2010 წლიდან ახორციელებს ხელმოწერის ნიმუშის ასაღები მოწყობილობის შესყიდვას. მიმწოდებელი კომპანიების მიერ მოწოდებულია ხელმოწერის ნიმუშის ასაღები მოწყობილობის შემდეგი მოდელები: NaturalSign Pad Mobile, StepOver GmbH და Signotec sigma, signotec GmbH, რომელთაც იუსტიციის სამინისტროს დაქვემდებარებაში მყოფი არაერთი სახელმწიფო მნიშვნელობის უწყება იყენებს.

NaturalSign Pad Mobile, StepOver GmbH - მწარმოებელია კომპანია StepOver.

StepOver-ის ხელმოწერის შექმნის მოწყობილობის თითოეული მოდელი ფლობს ციფრული ხელმოწერის განსახორციელებელ უნიკალურ სერთიფიკატს (4096-bit RSA). ხელმოწერა ხორციელდება ღია გასაღების მეშვეობით, რომელიც ახდენს ხელმოწერის ბიომეტრიული მონაცემების

სანდო შიფრაციას მოწყობილობაზე. ამგვარი მეთოდით დაშიფრული მონაცემების დეშიფრაცია ვერასდროს განხორციელდება სათანადო დაცვის არ მქონე გარემოში. პლანშეტი მომხმარებელს სთავაზობს მაქსიმალურ დაცვას, რამდენადაც მისი მონაცემები ვარგისია სასამართლოზე წარსადგენად, ხოლო მასზე განხორციელებული ხელმოწერა დაცულია მომხმარებლის მხრიდან ცვლილების შეტანის შესაძლებლობისაგან. პლანშეტზე შესაძლებელია დამოუკიდებელი ტექსტის ჩასმა, ფუნქციური დილაკებისა და ლოგოს დამაგრება დისპლეიზე და სხვა.

StepOver-ის naturalSign Pad Mobile ხელმოწერის შექმნის მოწყობილობის ტექნიკური მონაცემები: [51]

Technical data	
Dimensions	6.42 inch x 5.16 inch x 0.37 inch 16.3 cm x 13.1 cm x 0.95 cm
Sensor / Monitor	3.74 inch x 2.09 inch 9.5 cm x 5.3 cm 320 x 181 Pixels (native 320 x 160 Pixels)
Signature capture	500 4D Coordinates per second (X, Y, Pressure and Time) – internal sampling time of over 7,000 captures/second, 512 pressure levels, no need for a special pen
Security	Up to RSA 4096 Bit Signature capturing device, Pad-internal encryption of the biometric data with notarised, Public-Key (up to RSA 4096 Bit)
Interface	USB 2.0 and/or 1.1, HID (no driver required)
Operating system	Windows10, Windows 7, Windows 8, and Mac OS 10.9 and 10.10 with VMware Fusion or webSignatureOffice. For Linux or thin client systems please contact our consulting team.

Signotec sigma, signotec GmbH - მწარმოებელი კომპანია Signotec.

რაც შეეხება Signotec sigma-ს უსაფრთხოების გარანტი RSA ალგორითმია. PDF დოკუმენტების ხელმოწერა შესაძლებელია ხელმოწერის დაფის შიგნით და არა ნაკლებად დაცულ პერსონალურ კომპიუტერში. ბიომეტრიული ხელმოწერის მონაცემები დაშიფრულია (RSA) ხელმოწერის მოწყობილობაში ღია გასაღების გამოყენებით. ხელმოწერისას ეკრანზე ნაჩვენებია ხელმოსაწერი დოკუმენტის შინაარსი და ხელმოწერა. თითოეული პლანშეტი ფლობს უნიკალური ხელმოწერის სერტიფიკატს. პლანშეტის მხარდაჭერა: RSA PKCS # 1 v1.5, PKCS # 1 v2.1; სერტიფიკატების დამოწმება შესაძლებელია Root Authority-ის მიერ; მხარდაჭერი ჰემის ალგორითმებია: SHA-1, SHA-256 და SHA-512.

Signotec sigma-ს ხელმოწერის შექმნის მოწყობილობის ტექნიკური მახასიათებლებია: [52]

Signotec sigma (Signature pads) Specs		
DISPLAY	Type	10,5 cm (4») Mono-LCD, optional with LED backlight
	Colours	Monochrome
	Resolution	320 x 160 pixels
	Scroll-Function	No
SENSOR	Type	RTP (Resistive-Touch-Panel)
	Pen	Pen with special, resilient pen tip (changeable)
	Surface	Special foil surface for RTP sensors
	Life expectancy	approx. 1 Million Signatures
	Pressure Stages	1.024
	Sample Rate	500 Hz, 4D Samples (x, y, z, t)
	Active Signing Area	91 x 45 mm
SECURITY	Resolution	4.096 x 4.096 Pixel absolute \pm 2.214 x 1.130 ppi
	Encryption	AES- and RSA-Encryption
	Secure Mode	Real-time display of the signature without usable biometrics
	PDF-Signature	RSA signature creation device inside the pad
CONNECTION	Hash-Algorithms	SHA-256 und SHA-512
	Connection	USB (approx. 2,0 meters cable length)
	Power Supply	USB
	Network (TCP/IP)	Yes, with optional signotec USB-Ethernet-Adaptor
	Terminal Server / Citrix	Yes, optional with hardware FTDI chip or signotec vCOM driver
OTHERS	Citrix Virtual Channel	Yes, optional with signotec Virtual Channel driver
	Dimensions (W x D x H)	160 x 120 x 10 mm
	Weight	approx. 180g
	Status LED	2-colour status LED
	Slideshow	Yes, you can configure one standby image inside the pad.
Customization	Change of housing color and logo print (on request)	

თავი 5. საქართველოს საბანკო სექტორში ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვისა და განვითარების საკანონმდებლო საფუძვლების ზოგადი მიმოხილვა საერთაშორისოდ აღიარებულ სტანდარტებთან მიმართებაში

საქართველოში, საჯარო სექტორთან ერთად, ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვისა და გავრცელების მაჩვენებლის შესწავლისას, მნიშვნელოვანია კერძო სექტორში არსებული ვითარების დადგენა. ამ მიზნით შესწავლილი და გაანალიზებულია ელექტრონულ ხელმოწერასთან დაკავშირებით საბანკო სექტორში არსებული მდგომარეობა.

5.1. საქართველოს საბანკო სექტორში ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვის საკანონმდებლო ბაზის მიმოხილვა

საბანკო სექტორში ელექტრონული ხელმოწერის შექმნას საფუძვლად დაედო საქართველოს კანონები „ელექტრონული ხელმოწერისა და ელექტრონული დოკუმენტის შესახებ“, „კომერციული ბანკების საქმიანობის შესახებ“, „საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი“ და „საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი“ და მათ საფუძველზე შექმნილი, ელექტრონულ ხელმოწერასთან დაკავშირებული სპეციალური ნორმები და გამოყენებისთვის საჭირო სამართლებრივი აქტები.

„საქართველოს ეროვნული ბანკის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის (მე-15 მუხლის „ზ“ ქვეპუნქტი და 67-ე მუხლის მე-4, მე-5 პუნქტების) და „კომერციული ბანკების შესახებ“ საქართველოს კანონის (მე-19 მუხლი) შესაბამისად, საგადასახადო სისტემაში ელექტრონული დოკუმენტისა და ციფრული ხელმოწერის გამოყენების უზრუნველსაყოფად, საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტმა 2010 წლის 24 ნოემბერს გამოსცა N145/01 ბრძანება „საგადასახადო სისტემაში ელექტრონული საქმიანობის განხორციელების, საგადასახადო და ფასიანი ქაღალდების სისტემაში (GPSS) ელექტრონული დოკუმენტისა და ციფრული ხელმოწერის შესახებ დებულებების დამტკიცების თაობაზე“. აღნიშნული დოკუმენტით ქართულ საბანკო სივრცეში პირველად გაჩნდა რეგულაციები

ელექტრონული დოკუმენტისა და ციფრული ხელმოწერის დანერგვასთან დაკავშირებით.

რაც შეეხება ელექტრონული ხელმოწერის უშუალოდ დანერგვის პროცესს - მოგვიანებით, 2013 წლის თებერვალში განხორციელდა, როდესაც შეიქმნა კონკრეტული პროექტი და სახელმძღვანელო ამ სფეროსათვის.

კომერციულ ბანკებში ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვის სტანდარტებსა და უსაფრთხოებას არეგულირებს შემდეგი დოკუმენტები:

საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2013 წლის 04 დეკემბრის „კომერციული ბანკის მიერ შექმნილი ელექტრონული ხელმოწერის გამოყენების უსაფრთხოების პოლიტიკის საქართველოს ეროვნულ ბანკში წარდგენისა და შეთანხმების წესის დამტკიცების შესახებ“ N122/04 ბრძანება.

საქართველოს ეროვნული ბანკის 2013 წლის დეკემბრის „ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვის პროექტი“.

საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2014 წლის 30 სექტემბერს N94/04 ბრძანება - „ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვის მეთოდოლოგიური სახელმძღვანელოს დამტკიცების თაობაზე“.

„ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვის მეთოდოლოგიური სახელმძღვანელოს დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2016 წლის 23 თებერვალს N18/04 ბრძანებაში დეტალურადაა მოცემული კონკრეტული მითითებები იმის შესახებ, თუ როგორ უნდა მოახდინოს კომერციულმა ბანკმა ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვა.

საქართველოს ეროვნული ბანკი, როგორც საბანკო სექტორის რეგულატორი, გვევლინება „ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვის პროექტი“-ს ინიციატორად და კომერციული ბანკებისათვის აწესებს ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვის მინიმალური მოთხოვნების ზღვარს, რომლის დაცვა აუცილებელ პირობად მიიჩნევა. ასევე, ანხორციელებს აღნიშნული პროცესისათვის სანდო და დაცული გარემოს უზრუნველყოფას.

ეროვნული ბანკის მიერ შედგენილი დოკუმენტი განსაზღვრავს, რომ „ელექტრონული ხელმოწერის პრაქტიკაში გამოყენება გულისხმობს საქართველოს საბანკო სექტორში ქალაქებში შესრულებული ხელმოწერის

ჩანაცვლებას ელექტრონული ხელმოწერითა და ელექტრონული დოკუმენტბრუნვით ყველა იმ შესაძლო ოპერაციაზე, რომლებზეც კონკრეტული კომერციული ბანკი მიიღებს გადაწყვეტილებას”. [53.2]

ეროვნული ბანკის მიზანია იმ ძირითადი მოდელის განსაზღვრა, რომლის შესაბამისად შესრულებული ელექტრონული ხელმოწერა იქნება ქალაქებზე შესრულებული სველი ხელმოწერის თანაბარი ძალის მქონე. მხოლოდ ეროვნულ ბანკთან შეთანხმებული უსაფრთხოების პოლიტიკის შესაბამისად შექმნილი ელექტრონული ხელმოწერა იძენს ქალაქებზე მატერიალური ხელმოწერის თანაბარ იურიდიულ ძალას. [53.11]

საქართველოს საბანკო სექტორში ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვა და უსაფრთხოების პოლიტიკის შემუშავება დამყარებულია საქართველოს კანონმდებლობაზე, ევროკავშირის სივრცეში და იმ ქვეყნებში მოქმედ რეგულაციებზე, სტანდარტებსა და რეკომენდაციებზე, სადაც უკვე არსებობს ელექტრონული ხელმოწერის პრაქტიკა.

საქართველოს ეროვნული ბანკი ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვაში გულისხმობს კომერციული ბანკის ნებას და არა იძულებას - გამოიყენოს ელექტრონული ხელმოწერა, ამასთანავე, ელექტრონული ხელმოწერის გამოყენება არ გულისხმობს საბანკო საქმიანობაში ქალაქებზე შესრულებული მატერიალური ხელმოწერის მთლიანად ამოღებას.

ტექნოლოგიების განვითარებასთან და უსაფრთხოების ზომების ცვლილებასთან ერთად ის იზრუნველყოფს ელექტრონული ხელმოწერის გამოყენების გარემოსა და აუცილებელი მინიმალური / რეკომენდირებული მოთხოვნების განახლება-გადახედვას;

პროექტი მიზნად ისახავდა საქართველოს საბანკო სექტორში, სულ მცირე, „განვითარებული ელექტრონული ხელმოწერის” დანერგვას. [53.10.15-16]

როგორც უკვე ითქვა, დირექტივის მიზანს წარმოადგენს ელექტრონული ხელმოწერის, სასერთიფიკატო მომსახურების განვითარებისა და მისი აღიარებისათვის ბიძგის მიცემა და სამართლებრივი ჩარჩოს შექმნა. (დირექტივა, ნაწილი I) [10.3]

„განვითარებული ელექტრონული ხელმოწერის“ განმარტების ზოგადი და „ტექნოლოგიურად ნეიტრალური“ ბუნებიდან გამომდინარე, მისი პრაქტიკაში გამოყენება გულისხმობს ხელმოწერის იდენტიფიცირებისთვის საჭირო მონაცემების შიფრაციას, მათ დაკავშირებას ხელმოსაწერ დოკუმენტზე და ხელმოწერის განხორციელებისას სერტიფიკატზე დამყარებულ ასიმეტრიულ შიფრაციას რეკომენდირებული ალგორითმებით და PKI-ს სხვა პრინციპების გამოყენებით.

გათვალისწინებულია სერტიფიკატის გამცემი უფლებამოსილი პირის მომსახურება (CA), დროის აღნიშვნა (Time stamp services), ელექტრონული დოკუმენტის არქივირება და გრძელვადიანი ვალიდაცია.[53.18]

ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვისას უსაფრთხოების მინიმალური მოთხოვნები მოიცავს: ხელმოწერი ფლობს ხელმოწერის შექმნის მოწყობილობას და მასზე აქვს ერთპიროვნული კონტროლი; გარანტირებულია დოკუმენტის მთლიანობა, ავთენტურობა და უცვლელობა, უზრუნველყოფილია სანდო და მოწინავე ტექნოლოგიების გამოყენებით აღჭურვილი ხელმოწერის შექმნის მოწყობილობის გამოყენება, მომსახურების გამწევი სანდო პირის მიერ უზრუნველყოფილია დოკუმენტზე დროის აღნიშვნა, დაცულია ხელმოწერის ბიომეტრიული ან/და სხვა საიდენტიფიკაციო მონაცემები, ხელმოწერამდე დოკუმენტის გაცნობის, მის ორიგინალზე ხელმისაწვდომობისა და ექსპერტიზის ჩატარების შესაძლებლობა და სხვა. [53.23]

საბანკო სექტორში ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვის მიუხედავად, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი განსაზღვრავს გარკვეული კატეგორიის დოკუმენტებს, რომლებიც სავალდებულოა შეიქმნას მატერიალური სახით და მათზე განხორციელდეს ტრადიციული, სველი ხელმოწერა. ეს იმპერატიული მოთხოვნა ეხება: ვალის აღიარებას, თავდებობას, სამიდღემშიო რჩენას და ანდერძს. [54]

საბანკო სექტორში გამოყენებული ელექტრონული ხელმოწერის ექსპერტიზის შესაძლებლობის უზრუნველყოფის მიზნით, პროექტში ჩართული კომერციული ბანკები თანამშრომლობენ ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნულ ბიუროსთან.

რაც შეეხება „სახელმძღვანელოს“ კომერციული ბანკებისათვის, ის წარმოადგენს „ელექტრონული ხელმოწერის გამოყენების უსაფრთხოების პოლიტიკის“ შემუშავების საფუძველს.

სახელმძღვანელო შექმნილია საქართველოს კანონმდებლობის, ევროკავშირის eIDAS რეგულაციებით განსაზღვრული ტექნიკური, პროცედურული და ხარისხობრივი მოთხოვნების, ევროპარლამენტისა და ევროპული საბჭოს „ელექტრონული ხელმოწერის სახელმძღვანელო ჩარჩო“-ს შესახებ 1999/96/EC დირექტივისა და „ელექტრონული ხელმოწერის სტანდარტიზაციის ევროპის ინიციატივის“ (EESSI) ექსპერტთა ჯგუფის რეკომენდაციების შესაბამისად.

„საქართველოს საბანკო სექტორში გამოყენებული „ელექტრონული ხელმოწერა“ განიხილება მატერიალურ დოკუმენტზე შესრულებული ხელმოწერის თანაბარი იურიდიული ძალის მქონედ, თუ მისი გამოყენება დაკავშირებული იქნება მხოლოდ ღია/დახურული გასაღების პრინციპის, ასიმეტრიული კრიპტოგრაფიისა და სერტიფიკატზე დამყარებული ხელმოწერის შესრულებასთან“.[55.3]

5.2. საბანკო სისტემაში განვითარებული ელექტრონული ხელმოწერის პრაქტიკაში დანერგვა

საბანკო სექტორში ელექტრონული ხელმოწერისათვის უსაფრთხო და დაცული გარემოს შექმნის მიზნით საქართველოს ეროვნული ბანკი თანამშრომლობს სსიპ – სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტოსა და სსიპ ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნულ ბიუროსთან. ისინი საქართველოს მოქმედი კანონმდებლობით განსაზღვრული თავისი უფლებამოსილების ფარგლებში ასრულებენ 2013 წლის 10 ოქტომბრის „საბანკო სექტორში ელექტრონული ხელმოწერის გამოყენების პროცესში თანამშრომლობის შესახებ“ სამმხრივი მემორანდუმით განსაზღვრულ ფუნქციებს.

ბიუროსა და სააგენტოსათვის მემორანდუმით მინიჭებული ფუნქცია შესაძლოა შეასრულოს სხვა, ნებისმიერმა შესაბამისი კვალიფიკაციის და

ტექნიკური შესაძლებლობების მქონე პირმა.

იდენტიფიკაციისთვის PIN-ის, პაროლის ან ბიომეტრიული მონაცემების გამოყენებით შექმნილი „განვითარებული ელექტრონული ხელმოწერა“ (1999/93/EC დირექტივის შესაბამისად) უნდა აკმაყოფილებდეს არაერთ კრიტერიუმს, რომლებიც ზემოთ განვიხილეთ.

მისი შექმნისათვის გამოყენებული უნდა იყოს „კვალიფიციური სერტიფიკატი“, ხოლო „ხელმოწერის შექმნის მოწყობილობა“ - თავისი შინაარსით აკმაყოფილებდეს უსაფრთხო ხელმოწერის შექმნის მოთხოვნებს.

კომერციული ბანკის მიერ ეროვნულ ბანკთან შეუთანხმებულად ელექტრონული ხელმოწერის შექმნის მოწყობილობის გამოყენება ითვლება შემუშავებული უსაფრთხოების პოლიტიკის დარღვევად და ასეთი გზით შექმნილ ელექტრონულ ხელმოწერას არ ქნება რაიმე სახის იურიდიული ძალა.

ევროკავშირის წევრი ქვეყნების დაარსებული და მათ ტერიტორიაზე ოპერირებადი CSP-ზე ზედამხედველობის ვალდებულება განსაზღვრულია დირექტივით (პუნქტი 3.3). საზედამხედველო ორგანიზაციის ფუნქციაა განახორციელოს CSP-ს უწყვეტი ზედამხედველობა და მათი საქმიანობის შესაბამისობის კონტროლი დირექტივის დანართ II-თან, ხოლო მათ მიერ გამოშვებული კვალიფიციური სერტიფიკატისა - დირექტივის დანართ I-თან.

რაც შეეხება ხელმოწერის შექმნის მოწყობილობას, ის წარმოადგენს ხელმოწერის შექმნის სანდო და დაცული გარემოს ნაწილს. დირექტივის დანართი III-დან გამომდინარე, „უსაფრთხო ხელმოწერის შექმნის მოწყობილობის“ მინიმალური ტექნიკური და პროცედურული მოთხოვნებია:

შეუძლებელი უნდა იყოს:

ხელმოწერის შექმნის მონაცემების განმეორებით წარმოქმნა; ორი მომხმარებლის წვდომა გასაღებების ერთსა და იმავე წყვილზე; დახურული გასაღების მეორედ შექმნა ან/და კოპირება; ხელმოწერის შექმნის მონაცემების მოპოვება, რაც შეეხება ელექტრონული ხელმოწერის დაცვისა და უსაფრთხოების გარანტიებს:

მიღებული ხელმოწერა გაყალბებისაგან დაცული იქნება დროის მოცემული მომენტისათვის არსებული მოწინავე ტექნოლოგიებით, კრიპტოგ-

რაფიული ალგორითმი იქნება იმდენად უსაფრთხო, რომ ღია გასაღების მეშვეობით დახურული გასაღების გამოთვლას გახდის შეუძლებელს, ხელმოწერის შექმნის მონაცემები საიმედოდ იქნება დაცული მოსალოდნელი შეტევებისაგან, აუცილებელია პაროლის გამოთვლის ხელშემშლელი მექანიზმის არსებობა, ხელმოწერის შექმნის მოწყობილობა უნდა უზრუნველყოფდეს ხელმოსაწერად შეთანხმებული მონაცემების უცვლელობას.

დირექტივის შესაბამისად არ არსებობს ხელმოწერის გადამოწმების (ნამდვილობის დადგენის – verification) საშუალებების ოფიციალური კრიტერიუმები.

რაც შეეხება ელექტრონული ხელმოწერის ვერიფიკაციის მექანიზმებს:

ხელმოწერის დროის აღნიშვნა (Signature Time-Stamp) სრულდება ციფრული სერტიფიკატის გამოყენების შემდეგ დაუყოვნებლივ, იმდენად მცირე დროის ინტერვალით, რომ ეს დრო მიიჩნევა არაარსებით განსხვავებად. დროის აღნიშვნა მიუთითებს, რომ ხელმოწერა შესრულდა მოცემულ დრომდე, ხოლო ციფრული სერტიფიკატის გამოყენებასა და დროის აღნიშვნის სერვისის მიღებას შორის აღნიშნული დროის სხვაობის სიმცირის გამო, მიიჩნევა, რომ ხელმოწერა შესრულდა იმ დროს, როცა მასზე განხორციელდა დროის აღნიშვნა.

ხელმოწერის შემდგომი ვერიფიკაციის შესაძლებლობას იძლევა არქივირების სერვისის სანდო მიმწოდებელი (Trusted Archival Services), რამდენადაც ამ მომსახურებით გაკეთებული ჩანაწერები იძლევა ინფორმაციას ხელმოწერის არსებობის და ვალიდურობის შესახებ.

რაც შეეხება საბანკო სექტორში ბიომეტრიულ მონაცემებზე შექმნილ ელექტრონულ ხელმოწერას - ის გულისხმობს ელექტრონული ხელმოწერის იმ მოდელის გამოყენებას, რომელიც შესრულებული იქნება მომხმარებელთან საბანკო მომსახურების გაწევისას ე. წ. ხელმოწერის დაფის საშუალებით. ბიომეტრიული ელექტრონული ხელმოწერის იდენტიფიცირების საშუალებას იძლევა სტატიკური და დინამიკური მონაცემების ერთობლიობა. ელექტრონული ხელმოწერის შექმნის მოწყობილობა კი უნდა უზრუნველყოფდეს ბიომეტრიული მონაცემების ექსპერტიზის

ჩატარებისათვის საჭირო ხარისხით მიღებას.[55.17-18]

ელექტრონული ხელმოწერისათვის სავალდებულოა საერთაშორისოდ აღიარებული ყველა იმ სტანდარტისა და მოთხოვნის დაკმაყოფილება, რომლებიც აღიარებულია და წარმოადგენს მისი სანდოობის, უცვლელობისა და უსაფრთხოების გარანტს: ელექტრონული ხელმოწერის მთლიანობის დაცვა და დაურღვეველ მდგომარეობაში შენარჩუნება, ელექტრონულ დოკუმენტში ნებისმიერი ჩარევის შემჩნევა/დაფიქსირება, ბიომეტრიული მონაცემის დეშიფრაციის შეუძლებლობის გარანტია, ღია გასაღების ინფრასტრუქტურის (PKI) პრინციპების გამოყენება, რომელიც თავის მხრივ გულისხმობს ღია და დახურულ გასაღებს, სერტიფიკატის გამცემ უფლებამოსილ პირს (CA) და სხვა სერტიფიცირების სერვისის მიმწოდებელს (CSP).

საბანკო სექტორში იურიდიული პირის ხელმოწერის შესაძლებლობა დაშვებულია, თუ ის გამოიყენება კონკრეტული ოპერაციის მიმართ და წარმოადგენს განვითარებულ ელექტრონულ ხელმოწერას, რაც თავის მხრივ გულისხმობს ღია/დახურული გასაღების პრინციპის, ასიმეტრიული კრიპტოგრაფიისა და სერტიფიკატზე დამყარებული ხელმოწერის გამოყენებას.

ელექტრონული ხელმოწერის შექმნის მოწყობილობა და მისი პროგრამული უზრუნველყოფა უნდა წარმოადგენდეს ერთი მწარმოებლის პროდუქტს.

ისევე, როგორც მთელს მსოფლიოში, საქართველოს საბანკო სექტორშიც, უსაფრთხოების მიზნებიდან გამომდინარე, ელექტრონული ხელმოწერისთვის რეკომენდებულია მხოლოდ PDF ფორმატის ფაილის გამოყენება, რომელიც ხელმოწერის შემდეგ დასრულებული დოკუმენტის სახით გადადის ელექტრონულ არქივში. „ამასთანავე, PDF ფორმატის ფაილის გამოყენებასთან ერთად, დაცული უნდა იქნეს დოკუმენტზე „დროის აღნიშვნის“, მისი გრძელვადიანი არქივირებისა და დროის ნებისმიერ პერიოდში დოკუმენტის და მასზე შესრულებული ელექტრონული ხელმოწერის ვალიდაციის შემოწმების შესაძლებლობა. ხელმოწერის ბიომეტრიული მონაცემების გამოყენების შემთხვევაში, ამ მონაცემების ელექტრონულ ხელმოწერაში ისეთი მდგომარეობით შენარჩუნება, რომ დოკუმენტის კანონმდებლობით განსაზღვრული სავალდებულო შენახვის

ვადის ნებისმიერი მომენტისთვის შესაძლებელი იყოს ამ მონაცემებით ხელმოწერის ექსპერტიზის განხორციელება“.[55.19]

კომერციული ბანკის მიერ დანერგილი ელექტრონული ხელმოწერის მეთოდი უნდა აკმაყოფილებდეს და უზრუნველყოფდეს ისეთ პირობებს, როგორებიცაა: მთლიანობა, უარყოფის შეუძლებლობა, მომხმარებელთა ავთენტიფიკაცია, ატრიბუტების დამატების შესაძლებლობა, ხელმოწერის გამოყენების უწყვეტობა, ხელმოწერის დროის განსაზღვრა (დროითი ანალიზის შესაძლებლობა), დამოუკიდებელი დადასტურება (ხელმოწერის ფიზიკური თანდასწრების გარეშე), მრავალი ხელმოწერის შესაძლებლობა (ორი ან მეტი მხარისათვის ხელმოწერის შესაძლებლობა), მონაცემთა ტრანსპორტაბელურობა (დაუცველი ქსელის ან/და გარემოს პირობებში ელექტრონული ხელმოწერით დამოწმებული დოკუმენტის გაგზავნა/შენახვის შესაძლებლობა), კომუნიკაციის დაცულობა (არასანქცირებული წვდომისაგან ინფორმაციის დაცვა და ცვლილებების განხორციელების შეუძლებლობა) და სხვა.

სახელმძღვანელოში მითითებულია საქართველოს საბანკო სექტორში იმ დროისათვის არსებული ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვის ტექნიკური პარამეტრები, რომლებიც ასე გამოიყურება: [55.36]

ღია გასაღების სერტიფიკატის ფორმატი	X.509
გასაღების ტიპი	RSA
გასაღების ზომა	2048 ბიტი
კრიპტოგრაფიული ჰეშ ფუნქცია	SHA-256
დროის აღნიშვნის პროტოკოლი	RFC 3161
ხელმოსაწერი დოკუმენტის ფორმატი	PDF A/ - 1a; PDF A/ - 2a
ელექტრონული ხელმოწერის ბიომეტრიული მონაცემების მინიმალური ხარისხი	<ul style="list-style-type: none"> ●Minimum X resolution and variation The minimum value should be 40 dots per centimetre. ●Minimum Y resolution and variation The minimum value should be 40 dots per centimetre. Minimum sample frequency and variation The minimum value should be 50 samples per second. There should be no sequential sample points with $F > 0$ separated by more than 20 milliseconds. ●Force Where force measurements are returned the values should be within 10% of the equivalent millinewtons determined at calibration.

5.3. დღევანდელ საქართველოში საბანკო სექტორში ელექტრონული ხელმოწერის/შტამპის განვითარების მაჩვენებელი

იმ ფაქტის გათვალისწინებით, რომ საქართველოს ეროვნული ბანკი არის კომერციული ბანკების მარეგულირებელი, ქართულ საბანკო სივრცეში ელექტრონული ხელმოწერის განვითარების მაჩვენებლის დასადგენად ოფიციალურად მივმართეთ სწორედ მას. გამოვითხოვეთ შემდეგი სახის ინფორმაცია: რამდენი კომერციული ბანკია საქართველოში, რამდენ მათგანშია დანერგილი ელექტრონული ხელმოწერა და რომელი წლიდან, რამდენ მათგანში გამოიყენება ე.წ Sign Pad (თუ გამოიყენება - რომელი მოდელი?) (იხ.დანართი N18).

საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ მოწოდებულ ინფორმაციაზე დაყრდნობით საქართველოში ლიცენზირებული კომერციული საბანკო დაწესებულების რაოდენობა შეადგენს 15 ერთეულს: სს „თიბისი ბანკი«, სს „საქართველოს ბანკი«, სს „ლიბერთი ბანკი«, სს „ბაზისბანკი«, სს „ვითიბი ბანკი ჯორჯია«, სს „ბანკი ქართუ«, სს „პროკრედიტ ბანკი«, სს „სილქ როულ ბანკი«, სს „ზირათ ბანკი საქართველო«, სს »იმ ბანკი საქართველო«, სს „ტერაბანკი«, სს „ხალიკ ბანკი საქართველო«, სს „პაშა ბანკი საქართველო«, სს „ფინკა ბანკი საქართველო“, სს „კრედო ბანკი“. (იხ. დანართი N19)

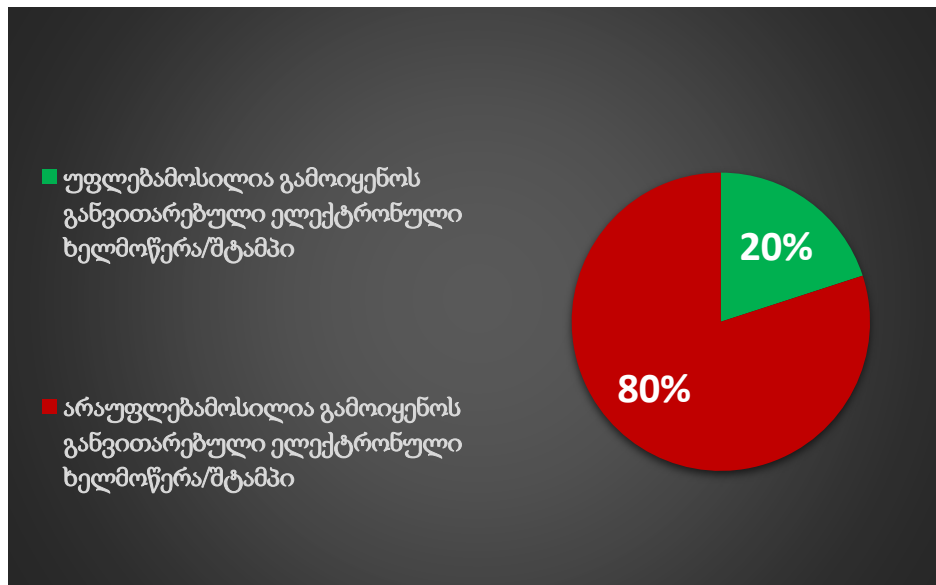
ზემოაღნიშნული 15 კომერციული ბანკიდან საქართველოს ეროვნულ ბანკს განვითარებული ელექტრონული ხელმოწერის/შტამპის გამოყენების შესახებ ინდივიდუალური სამართლებრივი აქტი გამოცემული აქვს მხოლოდ 3 (სამი) მათგანზე: სს „პროკრედიტ ბანკი“, სს „თიბისი ბანკი“, სს „ლიბერთი ბანკი“ (დანართი N19).

აღნიშნული სამართლებრივი აქტი ასევე გამოცემული იყო სს „ბანკი რესპუბლიკა“-სათვის, რომელიც ამ დროისათვის რეორგანიზებულია.

შესაბამისად, განვითარებული ელექტრონული ხელმოწერის/შტამპის დანერგვის მაჩვენებელი ქართულ საბანკო სექტორში დღევანდელი დღისათვის შეადგენს მხოლოდ 20 %-ს (დიაგრამა 7).

რაც შეეხება ელექტრონული ხელმოწერის შექმნის მოწყობილობის ე.წ.

Sign Pad-ის გამოყენებას, ეროვნულმა ბანკმა განმარტა, რომ რამდენადაც ხელმოწერის დაფისა და ხელმოწერის ტექნიკური მოდელები წარმოადგენენ ბანკის შიდა ინფორმაციას, მოკლებულია შესაძლებლობას მოგვაწოდოს ცნობები Sign Pad-ების დანერგვის, გავრცელებისა და გამოყენებული მოდელების შესახებ (დანართი N19).

დიაგრამა 7. ელექტრონული ხელმოწერის გამოყენებადობა

წყარო: შედგენილია ავტორის მიერ

აღნიშნული ინფორმაციისა და კვლევის წინა ეპიზოდში ასახული მონაცემების შესახებ, რომელშიც ვიკვლევდით ელექტრონული ხელმოწერის სასამართლო და საექსპერტო მიმართულებას - ნათელია რომ დღევანდელ საბანკო სექტორში, რომელიც უდავოდ მეტად განვითარებულია კერძო სექტორის წარმომადგენელ სფეროებს შორის, ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვის და გავრცელების მაჩვენებელი არც თუ მაღალია და თუ არ ჩავთვლით ქართული საბანკო სისტემის იმ 20%-ს, რომელმაც წარმატებით დანერგა როგორც განვითარებული ელექტრონული ხელმოწერა, ისე განვითარებული ელექტრონული შტამპი, მდგომარეობა არც ისე სახარბიელოდ გამოიყურება.

თავი 6. ელექტრონული ხელმოწერისა და ელექტრონული გზით შექმნილი დოკუმენტების ავთენტურობასთან დაკავშირებული სასამართლო პრაქტიკა

ელექტრონული ხელმოწერის ავთენტურობის პრობლემა ერთგვარ ასახვას სასამართლო პრაქტიკაშიც ჰპოვებს. ელექტრონული ხელმოწერის ექსპერტიზის შეუძლებლობა და მხოლოდ კომპიუტერული ექსპერტიზა ნათლად მეტყველებს ელექტრონული ხელმოწერის იდენტიფიცირების პრობლემებზე. რიგ შემთხვევებში ვერ ხორციელდება ხელმოწერის ავთენტურობის დადგენა. გადაწყვეტილებების გამოტანა მოსამართლეების მიერ ხდება მხოლოდ ელექტრონული ხელმოწერის/ელექტრონული დოკუმენტის დასაშვებობისა და კომპიუტერული ექსპერტიზის, ელექტრონული კვალის ანალიზის შედეგად.

6.1. სასამართლო პრაქტიკა - საქართველო

ელექტრონული ხელმოწერის ავთენტურობის საკითხის კვლევისას ძალზე მნიშვნელოვანია ინფორმაცია საქართველოში ამ მხივ არსებული სასამართლო დავების პრაქტიკის შესახებ. ინტერესის შესაბამისად, ინფორმაციისათვის ოფიციალურად მივმართეთ თბილისის საქალაქო სასამართლოს: თბილისის საქალაქო სასამართლოს პრაქტიკაში თუ ყოფილა განსახილველად დავა, რომელიც ეხებოდა კვალიფიციურ ელექტრონულ ხელმოწერას და ასეთის არსებობის შემთხვევაში ვითხოვეთ დამდგარი განაჩენის გადმოგზავნა. (იხ. დანართი 20)

მიღებული პასუხით დადგინდა, რომ თბილისის საქალაქო სასამართლო არ ახორციელებს როგორც განსახილველად შესული საქმეების, ასევე სასამართლო გადაწყვეტილებების სტატისტიკურ აღრიცხვასა და დამუშავებას, რის გამოც ვერ მოგვაწოდეს ვერანაირი ინფორმაცია იმის შესახებ, საქართველოს სასამართლოების პრაქტიკაში ყოფილა თუ არა განხილული კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერების შესახებ სარჩელი და არსებობს თუ არა დამდგარი განაჩენი. (იხ. დანართი 21).

თბილისის საქალაქო სასამართლოდან მიღებული პასუხის მიუხედავად, გავაგრძელებთ ინფორმაციის ძიებას. გაანალიზებულ იქნა საქართველოში ბოლო 10 წლის განმავლობაში უზენაესი სასამართლოს მიერ ელექტრონული ხელმოწერისა და ელექტრონული საშუალებით შექმნილი დოკუმენტების სადავობასთან დაკავშირებული 5 საქმე.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის მიერ 2013 წლის 23 იანვარს განხილული საქმე N ბს-745-729(კს-12) და მიღებული გადაწყვეტილება ეხება დ.გ.-ს სარჩელს სახელმწიფო ქონების აღრიცხვისა და პრივატიზაციის კახეთის სამხარეო სამმართველოსა და ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს წინააღმდეგ. მესამე პირი - შ.ზ.

მოსარჩელე დ.გ. მოითხოვდა სახელმწიფოს მხრიდან შ.ზ.-სათვის გადაცემული მიწისა და სხვა უძრავი ქონების შეძენის დამადასტურებელი ოქმის ბათილად ცნობას. ასევე, გასაჩივრებული იყო თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2012 წლის 27 აგვისტოს განჩინება იმ მიზეზით, რომ განჩინება ხარვეზის დადგენის შესახებ მას არ ჩაბარებია და მისი მეუღლის სახელით განხორციელებული ელექტრონული ხელმოწერა სინამდვილეში არ ეკუთვნის ხელმომწერს.

დ.გ-ს ერთერთი სასარჩელო მოთხოვნა მოიცავდა დავას ელექტრონული გზით განხორციელებული ხელმოწერის შესახებ, კერძოდ „საჩივრის ავტორის მითითებით, საქმეში არსებულ დოკუმენტზე გაკეთებული ხელმოწერა მის მეუღლეს - ქ. დ-ს არ ეკუთვნის. შესაბამისად, მას ხარვეზის განჩინება სასამართლოსგან არ მიუღია“.

პალატამ არ დააკმაყოფილა დ.გ-ს საჩივარი და უცვლელად დატოვა თბილისის სააპელაციო სასამართლოს განჩინება შემდეგი საფუძველით: „ადრესატის არყოფნის შემთხვევაში ოჯახის ქმედუნარიანი წევრის მიერ სასამართლოს გზავნილის ჩაბარება ითვლება ადრესატისათვის ჩაბარებად. განჩინება ხარვეზის დადგენის შესახებ გაიგზავნა დ. გ-ის საცხოვრებელი ადგილის მისამართზე და ჩაბარდა მის მეუღლეს - ქ. დ-ს, რაც დასტურდება შეტყობინების ბარათით გზავნილის ჩაბარების შესახებ. შპს „...“-ს

წერილით დგინდება, რომ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს განჩინება ჩაბარდა ადრესატის – დ. გ-ის მეუღლეს – ქ. დ-ს, რომლის რეკვიზიტების შევსება მოხდა ელექტრონულ მონაცემთა ბაზაში. საკასაციო პალატა აღნიშნავს, რომ „შპს „...“ მიერ საფოსტო ან საკურიერო მომსახურების განხორციელებისას ელექტრონული საშუალებების გამოყენებასთან დაკავშირებული ზოგიერთი ღონისძიების შესახებ” საქართველოს პრეზიდენტის 22.03.12წ. #234 ბრძანებულების 1-ლი პუნქტის თანახმად, შპს „...“ მიერ საფოსტო ან საკურიერო გზავნილის (წერილი, შეტყობინება, სასამართლო უწყება, ამანათი, ფულადი გზავნილი და სხვ.) მიღების, გაგზავნის, ჩაბარების ან ჩაუბარებლობის თაობაზე ელექტრონული საშუალებების გამოყენებით შექმნილი, გაგზავნილი, მიღებული, ჩაბარებული ან/და შენახული ელექტრონული დოკუმენტი ითვლება იურიდიული ძალის მქონედ, ხოლო ელექტრონულ დოკუმენტზე შესრულებული ელექტრონული ხელმოწერა ან/და ჩანაწერი ითვლება მატერიალურ დოკუმენტზე ხელმოწერის ან/და ჩანაწერის თანაბარი იურიდიული ძალის მქონედ. ვინაიდან საქმეში წარმოდგენილი არ არის საწინააღმდეგო მტკიცებულება, სასამართლო დადასტურებულად მიიჩნევს ქ. დ-ის გზავნილზე ხელმოწერის ნამდვილობას“.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის მიერ **2013 წლის 7 მაისს განხილული საქმე Nას-102-97-2013** და მიღებული გადაწყვეტილება ეხება ნ.მ-ს სარჩელს ნ.მ-ს წინააღმდეგ. გასაჩივრებულია - თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2012 წლის 13 სექტემბრის დაუსწრებელი გადაწყვეტილება და მისი ძალაში დატოვების შესახებ ამავე პალატის 2012 წლის 27 ნოემბრის განჩინება.

ერთერთი სასარჩელო მოთხოვნა ეხებოდა სააპელაციო საჩივრისა და თანდართული მასალების არა უშუალოდ მოსარჩელეზე, არამედ მის დედაზე გადაცემის ფაქტს, რომელმაც არ იცის ქართული ენა.

გარემოების გამოკვლევის მიზნით პალატამ ჩაატარა მოკვლევა. „დადგენილი წესით შემოწმებისას ირკვევა შეტყობინების პირადად ნ. მ-

ასათვის ჩაბარება, რაც ციფრული ხელმოწერითვეა დადასტურებული, ხოლო შპს „საქართველოს ფოსტის“ მიერ საფოსტო ან საკურიერო მომსახურების განხორციელებისას ელექტრონული საშუალებების გამოყენებასთან დაკავშირებული ზოგიერთი ღონისძიების შესახებ საქართველოს პრეზიდენტის 2012 წლის 22 მარტის N234 ბრძანებულების პირველი და მე-2 პუნქტების თანახმად, შპს „საქართველოს ფოსტის“ მიერ საფოსტო ან საკურიერო გზავნილის (წერილი, შეტყობინება, სასამართლო უწყება, ამანათი, ბანდეროლი, ფულადი გზავნილი და სხვ.) მიღების, გაგზავნის, ჩაბარების ან ჩაუბარებლობის თაობაზე ელექტრონული საშუალებების გამოყენებით შექმნილი, გაგზავნილი, მიღებული, ჩაბარებული ან/და შენახული ელექტრონული დოკუმენტი, აგრეთვე ამ ბრძანებულების მე-4 და მე-5 პუნქტებით დადგენილი წესით დამოწმებული ან/და დადასტურებული მისი ამონაბეჭდი, ჩაითვალოს იურიდიული ძალის მქონედ, „ხოლო ელექტრონულ დოკუმენტზე შესრულებული ელექტრონული ხელმოწერა ან/და ჩანაწერი ჩაითვალოს მატერიალურ დოკუმენტზე ხელმოწერის ან/და ჩანაწერის თანაბარი იურიდიული ძალის მქონედ“. „საფოსტო ან საკურიერო გზავნილის გამგზავნის, ადრესატის ან კანონმდებლობით განსაზღვრული სხვა უფლებამოსილი პირის მიერ განხორციელებული ელექტრონული ხელმოწერა ან/და ჩანაწერი, რომელიც ამ ბრძანებულების პირველი პუნქტის შესაბამისად ადასტურებს საფოსტო ან საკურიერო გზავნილის გასაგზავნად გადაცემას ან/და მის მიღებას/ჩაბარებას, ითვლება მატერიალურ დოკუმენტზე ხელმოწერის ან/და ჩანაწერის თანაბარი იურიდიული ძალის მქონედ.“ [56.1]

შედეგად, თბილისის სააკელაციო სასამართლოს 2012 წლის 13 სექტემბრის დაუსწრებელი გადაწყვეტილება და ამ გადაწყვეტილების ძალაში დატოვების შესახებ 2012 წლის 27 ნოემბრის განჩინება დარჩა უცვლელად.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის მიერ **2014 წლის 8 მაისს განხილული საქმე Nას-1275-1217-2013** და მიღებული გადაწყვეტილება ეხება მოსარჩელე ზ.მ-ს მიერ გასაჩივრებულ

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2013 წლის 20 ნოემბრის განჩინებას და მოპასუხე შპს „რ-ს“ მოთხოვნას გასაჩივრებული განჩინების გაუქმებისა და სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის თაობაზე.

სარჩელი მოიცავს ზ.მ-სა და შპს „რ-ს“ დირექტორს შორის დადებული ზეპირი სესხის ხელშეკრულებას. მოსარჩელე მიუთითებდა, რომ მსესხებლის მიერ არ არის შესრულებული მხარეებს შორის დადებული რეალური ხელშეკრულების პირობები.

მოსარჩელე მიუთითებს, რომ უტყუარ მტკიცებულებას წარმოადგენს კომპიუტერული ექსპერტიზის დასკვნა, რომლითაც დასტურდება სესხის აღება. მისი განმარტებით საზოგადოების გენერალური დირექტორის თ.მ-ის, ფინანსური დირექტორის გ.ც-ისა და საზოგადოების ფინანსისტის ნ.ე-ის მიმოწერები ადასტურებენ მოსარჩელის მიერ საზოგადოებისათვის თანხის გადარიცხვას.

შპს „რ-მა“ სარჩელი არ ცნო და შესაგებელში მიუთითა, რომ არ არსებობს არც ზეპირი და არც წერილობითი ფორმით შპს „რ“-სა და ზ. მ-ს შორის დადებული სესხის ხელშეკრულება და საბანკო გადარიცხვის ქვითარი არ წარმოადგენს უპირობოდ იმის მტკიცებულებას, რომ მხარეებს შორის წარმოშობილია სასესხო ვალდებულება.

სასარჩელო მოთხოვნაში ერთერთ ძირითად მტკიცებულებას წარმოადგენს მოსარჩელისა და მოპასუხის, ასევე ამ გარიგებაში ჩართული სხვა პირების მიმოწერა ელექტრონული მეილის საშუალებით.

სამსამართლოს პირველმა ინსტანციამ არ დააკმაყოფილა მოსარჩელის მოთხოვნა - ელექტრონული ფოსტით განხორციელებული მიმოწერა არ ჩათვალა ელექტრონულ დოკუმენტის ტოლფასად.

სააპელაციო სასამართლოში გასაჩივრების შემდგომ, სასამართლო გამოვიდა სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 134-ე მუხლის 11 ნაწილისა და „ელექტრონული ხელმოწერისა და ელექტრონული დოკუმენტის შესახებ“ საქართველოს კანონით გათვალისწინებული მოთხოვნებიდან - „ციფრული ხელმოწერით დადასტურებულ ან/და დამოწმებულ ელექტრონულ

დოკუმენტს აქვს მტკიცებულების ძალა“. „ელექტრონული ხელმოწერისა და ელექტრონული დოკუმენტის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-2 მუხლის „ა.ა“ პუნქტის თანახმად კი, ელექტრონულ დოკუმენტში მოიაზრება ელექტრონული, ოპტიკური ან სხვა მსგავსი საშუალების გამოყენებით შექმნილი, გაგზავნილი, მიღებული ან შენახული წერილობითი ინფორმაცია, რომელიც ადასტურებს იურიდიული მნიშვნელობის მქონე ან არ მქონე ფაქტს. სააპელაციო სასამართლომ აღნიშნა, რომ განსახილველ საქმეში მრავლად მოიპოვებოდა ისეთი ელექტრონული დოკუმენტი, რომლებიც სარჩელის ფაქტობრივ საფუძვლებთან კავშირში მყოფ ინფორმაციას შეიცავს.

სააპელაციო პალატამ მიიჩნია, რომ ელექტრონული დოკუმენტები (ელექტრონული ფოსტით განხორციელებული მიმოწერა) იყო წერილობით დოკუმენტებთან გათანაბრებული მტკიცებულებები, რომლითაც შეიძლება დადასტურებულიყო საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე სადავო გარემოებები და რომლებიც, საქმის ხელახლა განხილვისას, სათანადოდ უნდა შეფასებულიყო პირველი ინსტანციის სასამართლოს მიერ.

ამასთანავე სააპელაციო სასამართლომ ელექტრონული ფოსტით განხორციელებული მიმოწერა გაუთანაბრა ელექტრონულად ხელმოწერილ ელექტრონულ დოკუმენტს და მიანიჭა მტკიცებულებითი ძალა.

ელექტრონული მტკიცებულებების საფუძველზე სააპელაციო სასამართლომ მოსარჩელის მოთხოვნა დააკმაყოფილა ნაწილობრივ (შპს „რ..“-ს დაეკისრა ზ.მ-სათვის 300 000 ა.შ.შ დოლარის ექვივალენტის ლარის გადახდა (ნასესხები თანხა პროცენტის გარეშე).

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის მიერ **2014 წლის 23 სექტემბერს განხილული საქმე Nზს-226-223 (2კ-14)** და მიღებული გადაწყვეტილება ეხება მოსარჩელე შპს „...“ და მოპასუხეებს - სსიპ შემოსავლების სამსახურს და საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს. გასაჩივრებულია თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2013 წლის 17 ოქტომბრის გადაწყვეტილება.

დავის საგანს წარმოადგენს შემოსავლების სამსახურის აუდიტის

დეპარტამენტის მიერ შპს „...“ საგადასახადო შემოწმების შედეგად გადასახდელოდ დარიცხული თანხა, ჯარიმა და შესაბამისი საგადასახადო მოთხოვნა.

საგადასახადო მოთხოვნა შპს-ს გაეგზავნა ელექტრონულად, ელექტრონული ხელმოწერის გარეშე. ერთი თვის შემდეგ შპს-სათვის გადაგზავნილი საგადასახადო მოთხოვნა უკვე შეიცავდა რეკვიზიტს-ელექტრონული ხელმოწერას. შემოსავლების სამსახურში საჩივრის შეტანის ვადა აითვალა პირველი მოთხოვნის გაგზავნიდან. აღნიშნულის გათვალისწინებით, მოსარჩევლე შპს-ს მიერ შეტანილი საჩივარი 30 დღიანი ვადის გაშვების გამო ხანდაზმულად ჩაითვალა.

თბილისის საქალაქო სამსამართლომ მოსარჩელის მოთხოვნა ნაწილობრივ დააკმაყოფილა და ფინანსთა მინისტროს დავების განხილვის საბჭოს გადაწყვეტილება ბათილად ცნო. მას დაევალა შპს-ს მიმართ ახალი აქტის გამოცემა, ამასთანავე უდავოდ იქნა მიჩნეული დარიცხული და ჯარიმის თანხის დაკისრება.

სასამართლომ სადავოდ მიიჩნია შემდეგი ფაქტები:

შპსს მიმართ გამოცემული პირველი საგადასახადო მოთხოვნა მხარეს გაეგზავნა ელექტრონული ხელმოწერის გარეშე. შემოსავლების სამსახურის დავების დეპარტამენტის 2012 წლის №1270 21-21-1227 დეკემბრის წერილის და ერთიანი ელექტრონული ბაზის მონაცემების მიხედვით, შპს საგადასახადო მოთხოვნას გაეცნო იმავე დღეს. ამავე ბაზის მონაცემების მიხედვით შპს მეორე, უკვე ელექტრონული ხელმოწერის მქონე საგადასახადო მოთხოვნასაც გაეცნო იმავე დღეს;

სადავოა საჩივრის შეტანის ვადის ათვლის საკითხი.

საკასაციო სასამართლო განმარტავს, რომ საქართველოს ფინანსთა მინისტრის 2010 წლის 31 დეკემბრის №996 ბრძანებით დამტკიცებული „გადასახადების ადმინისტრირების შესახებ“ ინსტრუქციის მე-11 მუხლის სწორი განმარტების შედეგად, ცალსახაა, რომ ელექტრონული ხელმოწერის გარეშე საგადასახადო შეტყობინების გაგზავნა შეესაბამება კანონს, შედეგად, საგადასახადო კოდექსის 264-ე მუხლის მე-2 ნაწილის თანახმად, იგი

ჩაბარებულად ითვლება ადრესატის მიერ მისი გაცნობისთანავე, რაც განაპირობებს მისი გასაჩივრების 30 დღიანი ვადის ათვლის დაწყებას.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის მიერ **2021 წლის 19 ოქტომბერს განხილული საქმე Nას-709-2021** და მიღებული გადაწყვეტილება ეხება მოსარჩელე ნ.თ-ს სარჩელს გ.კ-ს წინააღმდეგ. გასაჩივრებულია თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2021 წლის 28 აპრილის განჩინება. დავის საგანია ფულადი ვალდებულების შესრულება.

მოსარჩელის განმარტებით საბანკო გადარიცხვის გზით მოპასუხეს სესხად გადასცა თანხა, მოპასუხემ თანხის ნაწილი დააბრუნა და დარჩენილი თანხის დაბრუნებაზე უარს აცხადებდა, რაც დასტურდებოდა ელექტრონულ ფოსტაზე მიმოწერით. მოპასუხემ არ უარყო აღნიშნული გარემოებები, თუმცა მიიჩნია, რომ მოსარჩელემ მას თანხა გადასცა საჩუქრად, პირადი ხასიათის ახლო ურთიერთობების ჩამოყალიბების მიზნით.

სააპელაციო სასამართლომ მიუთითა, რომ სესხის ხელშეკრულება ცალმხრივი და რეალური ხელშეკრულებაა, რაც იმას ნიშნავს, რომ ის დადებულად ითვლება და მხარეთა უფლება-მოვალეობები წარმოიშობა მხოლოდ გამსესხებლის მიერ მსესხებლისათვის ფულის ან სხვა გვაროვნული ნივთის საკუთრებაში გადაცემის მომენტიდან. ამასთან მოქმედი კანონი არ ადგენს გარიგების ფორმის შეზღუდვას და უშვებს სესხის ხელშეკრულების როგორც წერილობითი, ისე ზეპირი ფორმით დადების შესაძლებლობას.

მასალებით უდავოდ დგინდება მოპასუხის მიერ მოსარჩელისაგან თანხის მიღებისა და შემდგომში ნაწილის უკან დაბრუნების ფაქტი.

სააპელაციო პალატა დაეთანხმა თბილისის საქალაქო სასამართლოს მსჯელობას, რომ ნაწილ საგადასახადო დავალებებში დანიშნულების გრაფაში მოსარჩელის მიერ გაკეთებული ჩანაწერი „მეოცნების დაავადება“ ერთმნიშვნელოვნად არ ადასტურებს მხარეთა შორის ჩუქების ხელშეკრულების არსებობას. პალატამ ყურადღება გაამახვილა, რომ დანიშნულების გრაფაში მოსარჩელეს ასევე მითითებული აქვს „დივიდენდის კაპიტალში

დაბრუნება ივნისამდე“, „პირადი გადარიცხვა“, რაც მიუთითებს, რომ მოსარჩელე თავისი შეხედულებისამებრ ავსებდა დასახელებულ გრაფას და აღნიშნული არ შეიძლება გახდეს მხარეთა შორის სასესხო ურთიერთობის არსებობის გამომრიცხველი გარემოება. ამასთან, საქმეზე დადგენილი უდავო გარემოებების თანახმად, მოპასუხე ელექტრონული წერილით დაპირდა მოსარჩელეს თანხის დარჩენილი ნაწილის ჩარიცხვას. რაც კიდევ ერთხელ ადასტურებს სასესხო ურთიერთობის არსებობას.

სააპელაციო სასამართლოს მოსაზრებით მოპასუხემ ვერ დაადასტურა გარემოება, რომ მის მიერ თანხის ნაწილის გადარიცხვა იყო არა სესხის დაფარვის მიზნით, არამედ საჩუქარზე უარის თქმის გამო.

ყოველივე აღნიშნულიდან გამომდინარე, სააპელაციო პალატამ მიიჩნია, რომ მოსარჩელემ საქმეში წარმოდგენილი მტკიცებულებების - ელექტრონული ფოსტით მიმოწერისა და საბანკო გადარიცხვების დამადასტურებელი დოკუმენტაციის საფუძველზე დაადასტურა მხარეებს შორის სესხის ხელშეკრულება. მოპასუხემ კი აღნიშნულის გაქარწყლება შესაბამისი მტკიცებულებით ვერ შეძლო.

აღნიშნულის საფუძველზე უზენაესმა სასამართლომ საქმე განუხილველად დატოვა დაუშვებლობის გამო და წინა ინსტანციის გადაწყვეტილება დატოვა ძალაში.

აღნიშნული სასამართლო გადაწყვეტილებების გაანალიზების შედეგად ნათლად ჩანს, რამდენად დიდი მნიშვნელობა აქვს ელექტრონული ხელმოწერისა და ელექტრონული დოკუმენტის ავთენტურობისა და დაცულობის საკითხს და რაოდენ დიდი პრობლემების წინაშე დგება ხელმომწერი, როდესაც მტკიცების ვალდებულება ენიჭება.

6.2. სასამართლო პრაქტიკა - საზღვარგარეთის ქვეყნები

2016 წელს ა.შ.შ-ში, კალიფორნიის შტატში, საკრამენტოს სასამართლოში განიხილებოდა საინტერესო შემთხვევა, რომელიც ეხებოდა ადვოკატ (გაკოტრების საქმეებზე) პოლ ბეინსის მიერ პროფესიულ საქმიანობაში DocuSign-ის საშუალებით განხორციელებული ხელმოწერის

ნამდვილობის საკითხს.

ბეინსი საჭირო დოკუმენტაციის გაფორმებისას იყენებდა DocuSign-ის პროგრამულ უზრუნველყოფას.

მოსამართლე რობერტ ბარდვილმა დაადგინა, რომ მიუხედავად სხვადასხვა სფეროში DocuSign-ი ფართოდ გამოყენებისა, მისი მეშვეობით შესრულებული ელექტრონული ხელმოწერა არ ცვლის სველ ხელმოწერას იურიდიულ დოკუმენტებზე.

შეერთებული შტატების რწმუნებულმა (UST) სანქცია დაუწესა ადვოკატს, რასაც საფუძვლად დაუდო გაკოტრების შესახებ ადგილობრივი კანონმდებლობა, სადაც ნათქვამია, რომ ელექტრონულად ხელმოწერილი დოკუმენტი შეიძლება გამოყენებულ იქნას მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ იმავდროულად ხელმისაწვდომია დოკუმენტის ასლი „სველი“ ხელმოწერით. გარდა ამისა, მონაცემთა შენახვის ადგილობრივი რეგულაციების შესაბამისად, თავდაპირველად ხელმოწერილი დოკუმენტები შენახული უნდა იყოს 3 წლის განმავლობაში მოთხოვნის შემთხვევაში სასამართლოში მტკიცებულებების სახით წარსადგენად. ბეინსის მიერ შექმნილ დოკუმენტებს არ ჰქონდა სველი ხელმოწერა. გამოყენებული იყო მხოლოდ DocuSign-ის მეშვეობით შექმნილი ხელმოწერა, რაც ამ საქმეში ყველაზე დიდი პრობლემა იყო.

მთავარი პრობლემა იყო ის, რომ DocuSign ხელმოწერებით მანიპულირება ან გაყალბება ძალზე ადვილია, რაც კარს უხნის მხარეებს განაცხადონ, რომ ისინი არ არიან ხელმომწერები. ეს კი გავლენას მოახდენს სამართლებრივი სისტემის მთლიანობაზე. მნიშვნელოვანი ისაა, რომ ადვოკატს სთხოვეს დაემტკიცებინა ელექტრონული ხელმოწერა ნამდვილად ეკუთვნოდა თუ არა ლეგიტიმურ ხელმომწერს. აღმოჩნდა, რომ ეს შეუძლებელი იყო, რადგან DocuSign-ის ელექტრონული ხელმოწერა წარმოიქმნება უბრალოდ ღილაკ - „ხელმოწერა“-ზე „დაწკაპუნებით“. არ არსებობს არანაირი მექანიზმი იმის დასადგენად, ნამდვილად იმ პირის მიერ განხორციელდა „ხელმოწერაზე“ თანხმობის მიცემა, ვისი ხელმოწერაც აისახა, თუ სხვა პირმა ისარგებმა მისი იუზერით და განახორციელა

„ხელმოწერა“, რამდენადაც ეს არის მონაცემის უბრალოდ შევსება/ატვირთვა და მისი შევსება ნებისმიერს შეუძლია.

აშშ-ს სამართლებრივ სისტემაში ეს გადაწყვეტილება ციფრული ავთენტიფიკაციის პლატფორმის მეშვეობით შექმნილი ელექტრონული ხელმოწერის უარყოფის პირველი პრეცედენტი იყო.

მიუხედავად იმისა, რომ ეს გადაწყვეტილება შეეხო კალიფორნიის ერთ რაიონს, ჩვეულებრივი პრაქტიკაა სხვა ქალაქებისა და შტატებისთვის წინასწარ დადგენილი შემთხვევების ციტირება, რაც პრეცედენტს ქმნის აშშ-ში.

ხელმოწერის ბათილად ცნობისათვის უნდა არსებობდეს საკმარისი მიზეზი. ამ შემთხვევაში პლატფორმამ ვერ უზრუნველყო მისი მეშვეობით შესრულებული ელექტრონული ხელმოწერის გაყალბებისაგან დაცულობისა და ავთენტურობისათვის საჭირო მონაცემების შექმნა/წარდგენა.

მიღებულმა გადაწყვეტილებამ შესაძლოა სერიოზული გავლენა მოახდინოს DocuSign-ზე, რამდენადაც კითხვის ნიშნის ქვეშ დგება იურიდიული თვალსაზრისით მასზე შესრულებული ელექტრონული ხელმოწერის სანდოობა და ელექტრონულად შემოწმების შესაძლებლობა.

ელექტრონული ავთენტიფიკაცია ძალიან მნიშვნელოვანი კონცეფციაა დღევანდელ მსოფლიოში.

უნდა არსებობდეს კონტროლის საშუალება ხელმოწერის ავთენტურობის უზრუნველსაყოფად და გზა იმის დასადასტურებლად, რომ ხელმოწერა მართლაც ლეგიტიმური პირის მიერ იყო მოწოდებული. DocuSign-მა ვერ შეძლო სასამართლოში დაემტკიცებინა ხელმოწერის ნამდვილობა და ავტორის ავთენტურობა. სწორედ ეს ფაქტი აყენებს ციფრული ხელმოწერის პლატფორმებს უდიდეს ზიანს და გვევლინება მათ ფატალურ ხარვეზად.[57]

2018 წელს ჩრდილოეთ კაროლინას სააპელაციო სასამართლომ მხარი დაუჭირა Bank of America-ს შემაჯამებელ გადაწყვეტილებას, რომელიც ნაწილობრივ დაფუძნებულია DocuSign ჩანაწერებზე. **IO Moonwalkers, Inc. v Banc of America Merchant Services**, 814 S.E.2d 583 (N.C. App. 2018). სასამართლომ ძალაში დატოვა ელექტრონულად ხელმოწერილი ხელშეკ-

რულება, თუმცა მან ეს გააკეთა რატიფიკაციის თეორიის საფუძველზე, რაც ხაზს უსვამს რისკს, რომ სადავო ელექტრონული ხელმოწერის შემთხვევაში მხარეს, რომელიც ცდილობს ხელმოწერის აღსრულებას, შეიძლება დასჭირდეს დამატებითი მტკიცებულება უბრალო ციფრული კვალის მიღმა.

Banc of America Merchant Services (BAMS) საკრედიტო ბარათების დამუშავების მომსახურებას უწევდა კომპანია „IO Moonwalkers“-ს. მხარეებს შორის წარმოიშვა დავა თაღლითური გზით განხორციელებული შესყიდვების გამო თანხის უკან დაბრუნებაზე. კომპანიამ განაცხადა, რომ ბანკთან არასოდეს გაუფორმებია კონტრაქტი ელექტრონული ფორმით. სასამართლოს სხდომაზე ბანკმა წარადგინა DocuSign ჩანაწერები, სადაც ნაჩვენებია იყო თარიღი და დრო, როდესაც კომპანიამ ელექტრონული ფოსტის მეშვეობით ნახა ხელშეკრულება, მოაწერა ხელი და შემდეგ ნახა საბოლოო, ხელმოწერილი ვერსია. Moonwalkers არ დაობდა ბანკის მიერ წარდგენილ დოკუმენტებზე, ის ამტკიცებდა, რომ ხელშეკრულების ხელმოწერი იყო არაუფლებამოსილი პირი.

პირველი ინსტანციისა და სააპელაციო სასამართლოებმა მტკიცებულებების საფუძველზე აღიარეს ხელშეკრულების ნამდვილობა. თუმცა ვერ შეძლეს დაედგინათ, რომ კომპანიის მხრიდან ნამდვილად უფლებამოსილი პირის მიერ განხორციელდა ელექტრონული გზით დადებულ ხელშეკრულებაზე ხელმოწერა. ნაცვლად ამისა სასამართლოებმა დაადგინეს, რომ DocuSign-ის ჩანაწერებით დასტურდება Moonwalkers-ის მიერ კონტრაქტის პირობების შესწავლის და მისი ხელმოწერის ფაქტი.

სასამართლოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილებიდან ნათლად იკვეთება, რომ DocuSign-ის ჩანაწერები იყო დამაჯერებელი მტკიცებულება, მაგრამ თავისთავად არ მიუთითებდა ხელშეკრულების ნამდვილობაზე და სავალდებულო ბუნებაზე, ვინაიდან ვერ ახდენდა ხელმოწერის ავთენტიფიკაციას.[58]

2012 წლის მარტში განიხილებოდა საქმე **Golden Ocean Group Ltd v Salgaocar Mining Industries Pvt Ltd**. სააპელაციო სასამართლოს უნდა განეხილა, იყო თუ არა საგარანტიო ხელშეკრულება აღსასრულებლად

სავალდებულო. ხელშეკრულება გარანტიის ერთი დოკუმენტის ნაცვლად შეიცავდა დოკუმენტების სერიას, მათ შორის ელექტრონული ფოსტით გაგზავნილ წერილებს, რომლებიც სავარაუდოდ ხელმოწერილი იყო დამკვეთის მიერ.

დავა ეხებოდა Golden Ocean-ის პრეტენზიას სავარაუდო გარანტიის შესახებ დაახლოებით 57 მილიონი აშშ დოლარის ოდენობით, რაც გამოწვეული იყო სავარაუდო გრძელვადიან ჩარტერზე უარით. 2008 წლის დასაწყისში Golden Ocean-მა შესთავაზა SMI-ის (ან SMI გარანტირებული ანგარიშის) გემის დაქირავება იმ პირობით, რომ ჩარტერული პერიოდის ბოლოს ექნებოდა გემის შეძენის შესაძლებლობა. წესდების შესაქმნელად შეირჩა კომპანია Trustworth Shipping Pte Ltd. ამ გადაწყვეტილების შემდეგ მოლაპარაკებები ტარდებოდა ელექტრონული ფოსტით და ნდობა სრულად გარანტირებული იყო SMI-ს მიერ.

დაპირისპირების წარმოშობის შემდეგ ამტკიცებდნენ, რომ ელექტრონული ფოსტის ჯაჭვი იყო ძალიან ფრაგმენტული და არასაკმარისი გარანტიის შესაქმნელად. არ არსებობდა არც ერთი დოკუმენტი, რომელიც შეიძლებოდა ყოფილიყო იდენტიფიცირებული, როგორც საგარანტიო ხელშეკრულება. სწორედ ამიტომ შემდგომში ითქვა, რომ გარანტია არ არის აღრასრულებლად სავალდებულო.

პირველმა მოსამართლემ, კრისტოფერ კლარკმა განაცხადა:

„ძალზე სასურველია, რომ კანონს მოქმედებაში მოჰყავდეს შეთანხმებები, რომლებიც დადებულია ელექტრონული ფოსტის შეტყობინებების სერიის მეშვეობით, რომლებიც უფრო მკაფიოდ ასახავენ დადებულ შეთანხმებებს. აქ უფრო ნათლად ჩანს თანმიმდევრობა, საპასუხო შეთავაზებები და საბოლოოდ მიღებული გადაწყვეტილება, ვიდრე ბევრ მოლაპარაკებაში ბიზნესმენებს შორის“.

გარდა ამისა, მოსამართლემ დაადგინა ფაქტი, რომ კონტრაქტის შემადგენელი ელექტრონული წერილები ხელმოწერილი იყო მათი გამომგზავნი პირების ელექტრონულად დაბეჭდილი ხელმოწერებით - ეს საკმარისი იყო თაღლითობის შესახებ დებულების (Statute of Frauds)

მიზნებისთვის. მოსამართლის ამ მიდგომას მხარი დაუჭირა სააპელაციო სასამართლომაც.

სააპელაციო სასამართლოში მოსამართლე ლორდ ტომლინსონის განმარტებით თაღლითობის შესახებ დებულებაში არ არსებობს პირდაპირი მითითება, რომელიც ცალსახად აცხადებს, რომ წერილობითი შეთანხმება უნდა შედგებოდეს ერთი ან თუნდაც შეზღუდული რაოდენობის დოკუმენტებისაგან. გადამწყვეტია იმის უზრუნველყოფა, რომ მხარეებმა ზუსტად იცოდნენ, რას დაჰპირდნენ ერთმანეთს, თავიდან იქნეს აცილებული ორაზროვნება და გაურკვევლობა და არსებობდეს დასაბუთება იმის გადასაწყვეტად, რომელი მხარე ამბობს სიმართლეს, იყო თუ არა გაცემული სიტყვიერი დაპირება.

დღევანდელ მსოფლიოში კომერციული ხელშეკრულებების დადება ძალზე მოსახერხებელია გარანტიის ხელშეკრულების ერთ დოკუმენტში მოთავსების გზით, თუმცა ასევე მიღებული და გავრცელებულია ელექტრონული ფოსტის გაცვლის გზით დადებული გარიგებების მრავალი განსხვავებული ფორმა.

ფაქტობრივად, მკაფიო თანხმობის დასადგენად საჭიროა მხოლოდ ორი ელექტრონული წერილის განხილვა.

თუ ხელშეკრულების გაფორმებისას გამოყენებული დოკუმენტები გულისხმობს შემდეგი ხელშეკრულების შესრულებას, ჩნდება საკითხი, არის თუ არა ამ დამატებითი ხელშეკრულების შესრულება გარიგების პირობა, თუ ეს უბრალოდ მხარის ნების გამოხატვაა. თავდებს შეეძლო მკაფიოდ ეთქვა, რომ იგი არ იქნებოდა ვალდებული, სანამ რაიმე სახის ოფიციალურ დოკუმენტს არ მოაწერდა ხელს. ანალოგიურად შეეძლო მოქცევა მფლობელს. ეს არც ერთმა მხარემ არ გააკეთა.

როდესაც განხილვა მივიდა ელექტრონულ ხელმოწერამდე, მიიჩნიეს, რომ მთავარი იყო დოკუმენტზე არსებულიყო თავდების ხელმოწერა ნებისმიერი ფორმით. დოკუმენტი, რომელიც ადასტურებდა გარანტიას - იყო ელექტრონული წერილი, რომელსაც ბოლოში ერთვოდა ბროკერის სახელი. გამოითქვა მოსაზრება, რომ ეს სრულებითაც არ წარმოადგენდა

ელექტრონულ ხელმოწერას და არ გამოდგებოდა გარანტიის დოკუმენტის დასამოწმებლად. სასამართლოს აზრით, საკუთარი სახელის მითითებით ელექტრონული წერილის ბოლოს ბროკერმა დაადასტურა წერილის შემცველობაზე თანხმობა და თავისი უფლებამოსილების ფარგლებში აიღო პასუხისმგებლობა. გარდა ამისა, სასამართლომ აღნიშნა, რომ პროფესიონალი ბროკერები იაზრებენ, რომ მათ ქმედებებს და კომუნიკაციას მოყვება შედეგები. ამ შემთხვევაში ეს არ იყო უბრალო უშინაარსო მიმოწერა, მიმოწერის შედეგად განხორციელდა ჩარტერი და ასევე გაიცა გარანტია. შესაბამისად, სრულებით საკმარისია რომ წერილის ბოლოს სახელის მინაწერი განიხილებოდეს როგორც ხელმოწერა (როგორც ამას მოითხოვს თაღლითობის შესახებ დებულება).

სასამართლომ ელექტრონული ფოსტის გაცვლის გზით დადებულ ელექტრონულ ხელშეკრულებად მიიჩნია მხარეთა შორის გარიგების საკითხზე არსებული მიმოწერა და მიიღო შესაბამისი გადაწყვეტილება. [59]

2014 წელს ა.შ.შ-ში მეცხრე ოლქის სააპელაციო სასამართლოში განიხილებოდა სარჩელი (*J.B.B. Inv. Partners, Ltd. v. Fair* - 232 Cal. App. 4th 974, 182 Cal. Rptr. 3d 154), რომლის მიზანიც იყო ელექტრონული ხელმოწერის ნამდვილობის დადგენა. მხარეთა შორის არსებული ელექტრონული ფოსტით მიმოწერის, ტექსტური და ხმოვანი შეტყობინებების მიუხედავად, რომლებშიც მითითებული იყო შეთანხმების პირობები, მეცხრე ოლქის სააპელაციო სასამართლომ გამოიტანა გადაწყვეტილება არ ჩაეთვალა ელექტრონული ხელმოწერა ნამდვილად. რადგან სასამართლოსათვის წარდგენილი იქნა დოკუმენტი, რომლის მიხედვითაც მხარეები არასოდეს შეთანხმებულან გარიგების ელექტრონული ფორმით ჩატარებაზე. ამრიგად, მოპასუხე მხარის სახელი, რომელიც იბეჭდება ელექტრონულ წერილზე და რომლითაც განისაზღვრებოდა შეთანხმების პირობები, არ ჩაითვალა როგორც აღსასრულებლად სავალდებულო ელექტრონული ხელმოწერა.

UETA-ს თანახმად, თუკი დასაქმებული ასაჩივრებს, რომ დოკუმენტზე განხორციელებული ელექტრონული ხელმოწერა მის მიერ არ არის

შესრულებული, მტკიცების ტვირთი ეკისრება დამსაქმებელს.[60]

2014 წელს სააპელაციო სასამართლო განიხილავდა დავას ყოფილ დამსაქმებელსა და დასაქმებულს შორის (**Ruiz v. Moss Bros. Auto Grp., Inc.** - 232 Cal. App. 4th 836, 181 Cal. Rptr. 3d 781). დამსაქმებელს პრობლემა შეექმნა, როდესაც ყოფილმა თანამშრომელმა უარი განაცხადა, რომ მიიღო და ხელი მოაწერა საარბიტრაჟო შეთანხმებას. ყოფილი თანამშრომელი ამბობდა, რომ მისი კომპიუტერიდან ამობეჭდილი სახელი, გვარი და შაბლონზე მოცემული რიცხვების და ასოების შემთხვევითი სერია წარმოადგენდა მის გაყალბებულ თანხმობას არბიტრაჟზე და სინამდვილეში მას ხელი არაფერზე მოუწერია.

დამსაქმებელმა იმისათვის, რომ ეჩვენებინა ელექტრონული ხელმოწერის ნამდვილობა განმარტა და სასამართლოს წარუდგინა მტკიცებულება, რომ ყველა დასაქმებული პერსონალური, უნიკალური სახელითა და მხოლოდ მისთვის ცნობილი პაროლით შედიოდა პროგრამაში პერსონალური კომპიუტერის მეშვეობით, საიდანაც მოხდა საარბიტრაჟო დოკუმენტის ნახვა და ხელმოწერა.

მიუხედავად ზემოხსენებულისა, სააპელაციო სასამართლომ საკმარისად არ მიიჩნია დამსაქმებლის არგუმენტები იმის შესახებ, რომ ელექტრონული ხელმოწერა ნამდვილად ყოფილმა თანამშრომელმა განახორციელა. სასამართლომ მიიჩნია, რომ დამსაქმებლის მიერ წარმოდგენილი მტკიცებულებები ვერ ადასტურებდა იმას, რომ ელექტრონული ხელმოწერის შესრულება შეეძლო მხოლოდ ამ პიროვნებას, რომ მხოლოდ მას ჰქონდა დაშვება კონკრეტულ კომპიუტერთან და კონკრეტულ იუზერთან და სისტემაში ხელმოწერის განხორციელების საშუალება მისი უნიკალური სახელითა და პაროლით სხვას არავის შეეძლო.[61]

2016 წელს ა.შ.შ-ში კალიფორნიის შტატის სააპელაციო სასამართლოში (**Espejo v. Southern California Permanente Medical Group**) დავა მიდიოდა სამხრეთ კალიფორნიის პერმანენტული მედიცინის ჯგუფსა და მის ექიმს ესპეხო ვ-ს შორის.

ესპეხო ამტკიცებდა რომ მას ელექტრონული ხელმოწერა არ

განუხორციელება საარბიტრაჟო შეთანხმებაზე.

დამსაქმებელმა უზრუნველყო საკმარისი მტკიცებულების წარდგენა, რომ ელექტრონული ხელმოწერა ეკუთვნოდა ესპეხოს -ის სისტემაში შესასვლელად იყენებდა უნიკალურ სახელს და პაროლს, შემდეგ კი სისტემამ მას პაროლის განახლება სთხოვა, რათა მიეღო დოკუმენტი, რომლის შესახებაც მხოლოდ ესპეხომ იცოდა. დამსაქმებელმა ასევე აჩვენა, რომ სისტემამ შტამში დასვა ელექტრონული ხელმოწერის ზუსტი თარიღისა და დროის მითითებით, ამ დოკუმენტში ასევე მოცემული იყო ინტერნეტ მიმწოდებლის მისამართი, რომლიდანაც ესპეხომ ხელი მოაწერა დოკუმენტს. ამ მტკიცებულებების საფუძველზე, სასამართლომ დაასკვნა, რომ საარბიტრაჟო შეთანხმებაზე ელექტრონული ხელმოწერა შესრულდა სათანადოდ და ნამდვილად ესპეხოს მიერ იყო განხორციელებული. შესაბამისად, ხელმოწერილ საარბიტრაჟო შეთანხმებაში მოცემული პირობები დაექვემდებარა აღსრულებას.[62]

ამრიგად, განხილული სასამართლო გადაწყვეტილებები ნათლად აჩვენებს, რომ ელექტრონული ხელმოწერის ექსპერტიზის შეუძლებლობა უდიდეს პრობლემას წარმოადგენს მსოფლიო მასშტაბით სხვადასხვა მიმართულებით ოპერირებადი მრავალი ორგანიზაციისათვის, რასაც ხშირ შემთხვევაში დიდი ფინანსური დანაკარგები მოსდევს.

ასევე, სასამართლო გადაწყვეტილებებით ნაჩვენებია მოცემულობა, რომ ელექტრონული ხელმოწერის ნამდვილობის განხილვისას (ექსპერტიზის შეუძლებლობის ფონზე) გამოყენებული მაჩვენებლები არასაიმედოა და ერთგვაროვანი საკითხების განხილვისას ხშირად განაპირობებენ სხვადასხვა სახის გადაწყვეტილების მიღებას.

ლაბორატორიული ექსპერიმენტი.

კვლევის ფარგლებში კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის გამოყენების სირთულის დასდგენად ჩატარდა ლაბორატორიული ექსპერიმენტი. ასევე, შესწავლილ იქნა საქართველოში კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის განხორციელებისათვის საჭირო დრო.

კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერა სპეციალური მოწყობი-

ლობის საშუალებით ელექტრონულად შესრულებული ხელმოწერაა. ელექტრონულ დოკუმენტზე კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერისათვის საჭიროა ინტერნეტში ჩართული კომპიუტერი, ID ბარათი, მისი წამკითხველი, შესაბამისი კოდები და პროგრამები: პირადობის ელექტრონული მოწმობის უნივერსალური პროგრამა (რეკომენდირებულია :- Microsoft Windows 64-bit) ან PSDA NexU და Adobe Reader, რომელთა გადმოწერა შესაძლებელია www.id.ge-დან.

ექსპერიმენტი ჩატარდა მოცემულობით, რომ მოქალაქე უკვე ფლობს ID ბარათს, მის წამკითხველს და შესაბამის კოდებს.

აღნიშნული პროგრამების ჩამოტვირთვისა და ინსტალაციის შემდეგ, კომპიუტერზე ერთდება ID ბარათის წამკითხველი და მასში თავსდება ID ბარათი. პირადობის ელექტრონული მოწმობის უნივერსალური პროგრამის გასაშვებად საჭიროა პროგრამის პიკტოგრამაზე ორჯერ დაწკაპუნება, პროგრამის მენიუში ღილაკ „ციფრული ხელმოწერა“-ს არჩევა, გამოსულ ფანჯარაში ფაილის ველის გასწვრივ ღილაკ „არჩევა“-სა და ხელმოსაწერი PDF ფაილის მონიშვნა. აღნიშნული ქმედებების შემდეგ ხდება სასურველი ხელმოწერის ტიპის არჩევა. დოკუმენტზე შესაძლებელია დამატებითი ფაილის მიბმაც. პროცესის დასასრულებლად საჭიროა ღილაკ „ხელმოწერა“-ს არჩევა, შესაბამისი ელექტრონული ხელმოწერის პინ კოდის შეყვანა და ღილაკ „დადასტურება“-ს არჩევა.

კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის შესამოწმებლად საჭიროა კომპიუტერში დაინსტალირებული იყოს პროგრამა Adobe Reader. ამ პროგრამის მეშვეობით გახსნილი ხელმოწერილი PDF ფაილი მარცხენა ზოლში ჩანართ „signichers“ არჩევისას აჩენს ელექტრონულ ხელმოწერას.

თუ დოკუმენტზე ხელს აწერს ორი ან მეტი პირი, საჭიროა ხელმომწერებთან ელექტრონულად ხელმოწერილი დოკუმენტის გაგზავნა.

ექსპერიმენტის მიზანი იყო დადგენილიყო კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის განხორციელებისათვის საჭირო საერთო დრო. გათვალისწინებული იყო დამატებითი პროგრამისა და პროგრამული უზრუნველყოფის ინსტალაციისათვის საჭირო დრო.

ექსპერიმენტი განხორციელდა მაღალსიჩქარიანი ინტერნეტის პირობებში IT სპეციალისტის მიერ. ცდა გამეორდა 50-ჯერ.

ჩატარებული ექსპერიმენტის შედეგად დადგინდა შემდეგი:- კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის განხორციელებისათვის საჭირო პროგრამული უზრუნველყოფის კომპიუტერში ჩამოტვირთვისა და ინსტალაციისათვის საჭირო დრომ საშუალოდ შეადგინა 3 წუთი და 51 წამი.

Adobe Reader -ის ჩამოტვირთვისა და ინსტალაციისათვის საჭირო დრომ საშუალოდ შეადგინა 1 წუთი და 05 წამი.

ID ბარათით კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის განხორციელების საშუალო დრომ შეადგინა 1 წუთი და 58 წამი (გათვალისწინებული არ არის დამატებითი ფაილის მიმაგრების შემთხვევა).

ექსპერიმენტების შედეგებიდან გამომდინარე დადგინდა, რომ მაღალსიჩქარიანი ინტერნეტისა და IT ტექნოლოგიების სპეციალისტის მიერ შესრულებული ქმედებების შედეგად, იმის გათვალისწინებით, რომ განხორციელდა საჭირო პროგრამისა და პროგრამული უზრუნველყოფის დაინსტალირება, ჯამურად კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის შექმნისათვის საშუალოდ საჭიროა 6 წუთი და 14 წამი. ხოლო იმ შემთხვევაში, როდესაც კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის განხორციელება ხდება უკვე დაინსტალირებულ პროგრამაზე, იგივე მოცემულობით, ჯამური საშუალო დრო შეადგენს 2 წუთსა და 63 წამს.

ჩატარებული ლაბორატორიული კვლევის შედეგად გამოიკვეთა კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის განხორციელებისათვის საჭირო საშუალო მინიმალური დრო. (იხ. დანართი N22)

დასკვნა

სადისერტაციო ნაშრომზე მუშაობის პროცესში გაანალიზებულია მსოფლიოსა და საქართველოში ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვის, გავრცელებისა და ექსპერტიზის მიმართულებით არსებული მდგომარეობა და პრობლემები.

საქართველოში ელექტრონული ხელმოწერის იმპლემენტაციის მიმართულებით არსებული ვითარების დასადგენად გაანალიზებულია როგორც საჯარო (ადგილობრივი თვითმმართველობის მაგალითზე), ისე კერძო (საბანკო სექტორის მაგალითზე) სექტორში არსებული მდგომარეობა. გამოკვეთილია ამ მიმართულებით მიღწეული წარმატებები და არსებული პრობლემები.

ანალიზისათვის გამოყენებულია: „სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტოს“, „მუნიციპალური სერვისების განვითარების სააგენტოს“ და საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ მოწოდებული სტატისტიკური მონაცემები. ასევე, საქალაქო და უზენაესი სასამართლოების, ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიუროსა და შინაგან საქმეთა სამინისტროს საექსპერტო-კრიმინალისტიკური დეპარტამენტის მიერ მოწოდებული მონაცემები.

ასევე, გაანალიზებულია საქართველოს, ევროკავშირის ქვეყნების, დიდი ბრიტანეთის, კანადის, ამერიკის შეერთებული შტატებისა და რუსეთის ფედერაციის საკანონმდებლო ბაზები. გამოკვეთილია ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვის როგორც წარმატებული, ისე წარუმატებელი მაგალითები.

საქართველოში არსებული საკანონმდებლო ბაზის საერთაშორისო მოთხოვნებთან შესაბამისობისა და მსოფლიო მასშტაბით არსებული პრაქტიკის შესწავლის მიზნით, განხილულია მსოფლიოს ლიდერ სახელმწიფოებში ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვის, განვითარების, ავთენტურობისა და ექსპერტიზის კუთხით არსებული ვითარება.

განხორციელებულ ანალიზში ნათლადაა მოცემული, ამ ეტაპზე,

ელექტრონული ხელმოწერების სხვადასხვა ტიპის ავთენტურობისა და ექსპერტიზის მიმართულებით არსებული ყველა პრობლემა, რომლებიც მსოფლიოს განვითარებული ქვეყნებისათვისაც კი დღემდე გადაულახავ დაბრკოლებად რჩება.

საქართველოში ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვა მეტ-ნაკლებად წარმატებულად მიმდინარეობს. კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის იმპლემენტაციის პრობლემებზე მეტყველებენ ის კანონქვემდებარე აქტები, რომლებშიც ცვლილებებად აისახა იმპლემენტაციის ვადების გაგრძელების საკითხები. სადოქტორო კვლევის ფარგლებში მოძიებული ინფორმაციისა და სტატისტიკური მონაცემების ანალიზის შედეგად მიღებული მასალა სრულად ასახავს ამ დროისათვის კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის შესახებ ქვეყანაში არსებულ მდგომარეობას.

საქართველოში (ადგილობრივ თვითმმართველობასა და საბანკო სექტორში) კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვის კუთხით არსებული სტატისტიკური მონაცემების ანალიზის საფუძველზე დადგენილია, რომ გატარებული რეფორმებისა და შესაბამისი ღონისძიებების მიუხედავად, კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის იმპლემენტაცია სათანადოდ ვერ მიმდინარეობს.

ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიუროს ინფორმაციაზე დაყრდნობით დადგენილია, რომ არსებობს ექსპერტიზის მხოლოდ ერთი ფაქტი, ხოლო შინაგან საქმეთა სამინისტროს საექსპერტო-კრიმინალისტიკური დეპარტამენტისაგან მიღებული ინფორმაციით დასტურდება, რომ ელექტრონულ ხელმოწერაზე ექსპერტიზა არ ტარდება.

ქართული და საზღვარგარეთის ქვეყნების სასამართლო პრაქტიკის ანალიზის საფუძველზე დადგენილია, რომ ელექტრონული ხელმოწერის ექსპერტიზის შეუძლებლობის გამო, ექსპერტიზა ტარდება კომპიუტერებზე ან ელექტრონულ კვალზე. სასამართლოებში ელექტრონული ხელმოწერისა და ელექტრონული გზით შექმნილი დოკუმენტების ნამდვილობის შესახებ მსჯელობისას, ელექტრონული ხელმოწერის ექსპერტიზის შეუძლებლობის

გამო ვერ ხორციელდება სანდო მონაცემებზე დარყდნობით შესრულებული დასკვნის დადება, ხოლო გამოყენებული ალტერნატიული მაჩვენებლები არასაიმედოა და ერთგვაროვანი საკითხების განხილვისას ხშირად განაპირობებენ განსხვავებული გადაწყვეტილების მიღებას.

საქართველოს მიერ მიღებული საკანონმდებლო და კანონქვემდებარე აქტების და გატარებული რეფორმების მიუხედავად, კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვის მაჩვენებელი დაბალია. ამასთანავე, უნდა აღინიშნოს, რომ ქვეყნის საკანონმდებლო ბაზა სრულად შეესაბამება საერთაშორისოდ აღიარებულ სტანდარტებს.

ანალიზის შედეგად დადგენილია ელექტრონული ხელმოწერის მიმართულებით არსებული ძირითადი პრობლემები. კერძოდ, გავრცელების სირთულის მიზეზები და სასამართლო ექსპერტიზის შეუძლებლობის საკითხი.

ელექტრონული ხელმოწერისა და ელექტრონული დოკუმენტის შესახებ საქართველოსა და მსოფლიოს სასამართლო პრაქტიკისა და ექსპერტიზის კუთხით გაანალიზებული მონაცემებით დადგენილია დღეს არსებული ტექნოლოგიების, ელექტრონული ხელმოწერის პლატფორმების ხარვეზები და პრობლემები.

ხელმოწერის შექმნის თანამედროვე მოწყობილობების Sign Pad-ების ტექნიკური მახასიათებლების ანალიზით დასაბუთებულია ელექტრონული ხელმოწერის ექსპერტიზისათვის არასაკმარისი ტექნიკური მონაცემების არსებობა.

მომიებული სტატისტიკური მონაცემებისა და ინფორმაციის ანალიზის საფუძველზე, ასევე საერთაშორისო გამოცდილების გათვალისწინებით, ნაპოვნია არსებული პრობლემების გადაჭრის ინოვაციური გზა.

შემუშავებულია ინოვაციური კონცეფცია და ინიციატივა, რომლის თანაავტორი არის ასოცირებული პროფესორი, ბატონი დავით ლელაძე.

კვლევის ფარგლებში შეთავაზებული ინოვაციური კონცეფცია ეხება იდეას ახალი ტიპის ელექტრონული მოწყობილობის შექმნის შესახებ. მისი ტექნიკური მახასიათებლებიდან გამომდინარე, შესაძლებელი გახდება

ელექტრონულ ხელმოწერასთან დაკავშირებული პრობლემების გადაჭრა. აღნიშნული კონცეფცია უზრუნველყოფს ახალი ტექნოლოგიის დანერგვას, რომელიც განაპირობებს ელექტრონული ხელმოწერის ავთენტურობას, უსაფრთხოების მაღალ დონესა და ექსპერტიზის შესაძლებლობას. კონცეფციის დანერგვის შემთხვევაში, აღნიშნული ინიციატივა გულისხმობს, საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს ბაზაზე არსებულ სერვერებზე „დაშიფრული ელექტრონული ხელმოწერების საცავის“ შექმნას.

გამოვლენილ პრობლემებზე დაკვირვების, გაანალიზებული მონაცემების, არსებული სტატისტიკის, განხილული სასამართლო და საექსპერტო პრაქტიკის, სფეროს სპეციალისტების მიერ ჩატარებული კვლევების ანალიზისა და არსებული სამეცნიერო ლიტერატურის განხილვის შედეგად ნაპოვნია გამოსავალი, თუ როგორ უნდა გადაიჭრას ელექტრონული ხელმოწერის ავთენტურობის, ვერიფიკაციის და ექსპერტიზის შეუძლებლობის მიმართულებით არსებული პრობლემები.

კონცეფციის ფარგლებში შემუშავებულ მოწყობილობაზე შექმნილი ელექტრონული ხელმოწერის ტიპი სანდობისა და ავთენტურობის დონით გაუთანაბრდება კვალიფიციურ ელექტრონულ ხელმოწერას, ხოლო ხელმოწერის პროცედურის განხორციელება გახდება მეტად მარტივი, მოქნილი, სწრაფი და ყველასათვის ხელმისაწვდომი.

კვლევის მიგნებას წარმოადგენს თანამედროვე ტექნოლოგიებისა და სენსორული მოწყობილობების გამოყენებით ახალი ტიპის Sign Pad-ის შექმნა, რომელიც მოგვცემს სხვადასხვაგვარი ინფორმაციის **შეკრების, შენახვის და გადაცემის** საშუალებას. იგი დღეს არსებული პადებისაგან განსხვავებული იქნება ინფორმაციის წაკითხვისა და დამახსოვრების, მინიმუმ, შემდეგი უნარით: კალმის დაწოლის ძალა, კალმის დახრის კუთხე, ხელმოწერის ხანგრძლივობა, ხელმოწერის ვიზუალური მხარე (გრაფიკა), ხელმოწერის დრო, თარიღი და გეოლოკაცია.

ეს არის ის ძირითადი მარკერები, რომლებიც ექსპერტს საშუალებას მისცემენ დაადასტუროს ან უარყოს ელექტრონული ხელმოწერის ნამდვილობა.

უნდა აღინიშნოს, რომ ჩვენი მიგნება წარმოადგენს უნიკალურ სისტემას, რომელსაც აქვს უნარი განვითარდეს და ადაპტირდეს. საჭიროების შემთხვევაში დაემატოს სხვადასხვა ტიპის მარკერი, რაც მიგნებას გახდის უფრო სრულყოფილსა და ყოვლისმომცველს.

კვლევის ფარგლებში შემოთავაზებული მიგნება - ახალი ტიპის საინჟინერინგო შექმნა, რომელსაც ექნება შემდეგი უპირატესობები:

მომხმარებელს აღარ დასჭირდება კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის შექმნისათვის აუცილებელი - ID ბარათი, დამატებითი მოწყობილობა, კოდები და პაროლები, პროგრამული უზრუნველყოფა. ჩვენი მიგნების მიხედვით შექმნილი მოწყობილობა საშუალებას მოგვცემს ამ ყოველივეს გარეშე, შეიქმნას ავტენტური ელექტრონული ხელმოწერა და დაიტანებოდეს შესაბამის ელექტრონულ დოკუმენტზე.

აღნიშნული მიგნება არ საჭიროებს დამატებით პროცედურებს, კოდების დამახსოვრებას და სხვადასხვა მანიპულაციებს. იქნება ბევრად სწრაფი, ვიდრე დღეს არსებული მეთოდები. ამასთანავე, უნდა აღინიშნოს, რომ ჩვენს მიერ შემოთავაზებული მარკერების გაყალბება პრაქტიკულად შეუძლებელია.

ჩვენი მიგნება არის ინოვაციური გადაწყვეტილება, რომელსაც შეუძლია გადაჭრას ხელმოწერის სანდოობის და ექსპერტიზის კუთხით არსებული პრობლემები.

რაც შეეხება ელექტრონული ხელმოწერების ელექტრონულ დოკუმენტზე დატანისა და არქივირება/შენახვის საკითხს - საინჟინერინგო პადზე დატანის შემდეგ შესაბამისი პროგრამული უზრუნველყოფის მეშვეობით ელექტრონული ხელმოწერა აისახება ელექტრონულ დოკუმენტზე.

საქართველოში ელექტრონული მმართველობის განვითარების ამ ეტაპზე, ელექტრონული ხელმოწერის გავრცელების/განვითარების მაჩვენებლებიდან გამომდინარე, სრულად ელექტრონული ხელმოწერის შექმნა ვერ იქნება თვითმყოფადი. საინჟინერინგო პადზე შექმნილ ელექტრონულ ხელმოწერას გამოვიყენებთ ორი მიმართულებით - ის ამოიბეჭდება მატერიალურ დოკუმენტზე და შეინახება ელექტრონულ დოკუმენტში.

ხელმოწერის შესახებ ინფორმაციის ასახვა მატერიალურ დოკუმენტზე შესაძლებელი იქნება როგორც QR კოდის, ისე გრაფიკული გამოსახულების დატანით.

ელექტრონული ხელმოწერა განხორციელებისთანავე გადაეცემა შესაბამის საცავს. მონაცემთა გადაცემის პროცესი, საიმედოობის მაღალი სტანდარტის დასაკმაყოფილებლად, განხორციელდება ბლოკჩეინ ტექნოლოგიის გამოყენებით.

მონაცემების სანდოობისა და დაცულობის მიზნით, ასევე ექსპერტებისათვის შემდგომი ექსპერტიზის განხორციელების შესაძლებლობის მიცემისათვის, **შემუშავებულია ინიციატივა** - საქართველოში იუსტიციის სამინისტროს ბაზაზე არსებულ სერვერებზე **„დაშიფრული ელექტრონული ხელმოწერების საცავის“** შექმნის შესახებ. სწორედ აღნიშნულ საცავში გადაიგზავნება ახალი ტიპის პაღზე შექმნილი ხელმოწერები ყველა შესაბამისი მაიდენტიფიცირებელი მონაცემის დართვით.

ამ გზით დაგროვებული ელექტრონული ხელმოწერის მონაცემები შესაძლებლობას მისცემს ექსპერტებს, ექსპერტიზისას ერთმანეთთან შესადარებლად, გამოიყენონ როგორც შემუშავებული მარკერები, ისე კონკრეტული პიროვნების მიერ სხვადასხვა დროს განხორციელებული ელექტრონული ხელმოწერა. დასკვნისათვის გამოყენებული იყოს მაგალითად, შედარების გზით, საშუალო მონაცემის გამოყვანის პრინციპი. შედარების განხორციელება, რა თქმა უნდა, შესაძლებელი იქნება ზემოთ განხილულ მარკერებზე. შედეგად ექსპერტს შესაძლებლობა მიეცემა მიიღოს გადაწყვეტილება ელექტრონული ხელმოწერის ავთენტურობის ან სიყალბის შესახებ.

ახალ მოწყობილობას, „დაშიფრული ელექტრონული ხელმოწერების საცავს“, სერვერებსა და ექსპერტების კომპიუტერებს შორის ინფორმაციის გაცვლისათვის გამოყენებული იქნება ბლოკჩეინ ტექნოლოგია.

ჩვენი მიგნება - ახალი ტიპის საინ პადის შექმნის შესახებ და ნოვაციური იდეა - „დაშიფრული ელექტრონული ხელმოწერების საცავის“ შექმნის შესახებ ერთიანობაში უზრუნველყოფს ელექტრონული ხელმოწე-

რის ძირითადი პრობლემების გადაჭრას.

ავთენტურობისა და სანდოობის მაღალი დონე, ექსპერტიზის შესაძლებლობა, ხელმისაწვდომობა, სისწრაფე, დამატებითი პროგრამული უზრუნველყოფების, კოდების, პაროლების საჭიროების არ ქონა - არის მიგნების მთავარი უპირატესობა.

ასევე, უნდა აღინიშნოს, რომ ნაშრომის ფარგლებში განხორციელებული კვლევებისგან მიღებული შედეგების საფუძველზე, ინოვაციური კონცეფციის შემუშავების პროცესში, ნაშრომის მთავარი მიგნების - ახალი ტიპის საინჟინერო შესაძლებლობის, საჭიროების, გამოსადეგობის, მასზე შესრულებული ელექტრონული ხელმოწერის ექსპერტიზის შესაძლებლობის, მისი უსაფრთხოებისა და დაცულობის საკითხებზე ექსპერტული შეფასებისათვის მივმართეთ სხვადასხვა დარგის წამყვან ექსპერტებს.

სხვადასხვა დროს კონსულტაციები და ინტერვიუ განხორციელდა: -

შინაგან საქმეთა სამინისტროს საექსპერტო-კრიმინალისტიკური დეპარტამენტის გრაფიკული და დოკუმენტების ტექნიკური ექსპერტიზის განყოფილების უფროსთან/მთავარ ექსპერტთან - ქალბატონ მარინა გოგიჩაიშვილთან.

კომპანია სოფთლან საქართველოს ბიზნეს განვითარების მენეჯერთან, Check Point-ის სერტიფიცირებულ უსაფრთხოების ექსპერტთან - ბატონ გიორგი ღონდაძესთან.

კომპანია „ლომსა“-ს (lomsa.com) CTO - ტექნიკურ დირექტორთან - ბატონ გიორგი კურტანიძესთან.

კონცეფციის შემუშავებისას დასმულ ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს საკითხს წარმოადგენდა ახალი ტიპის საინჟინერო შესაძლებლობა ელექტრონული ხელმოწერის ექსპერტიზის შესაძლებლობა. ტექნიკურ მონაცემებში შესატანი მარკერების ერთობლიობის შერჩევა განხორციელდა ქალბატონ მარინა გოგიჩაიშვილთან კონსულტაციების და დეტალური განხილვის შემდგომ. შერჩეული მარკერები სრულიად საკმარისია იმისათვის, რომ ელექტრონული ხელმოწერის ექსპერტიზისას ექსპერტული დასკვნის შედგენა იყოს შესაძლებელი, ხოლო ელექტრონული ხელმოწერის

ავთენტურობის საკითხი განისაზღვროს კატეგორიულად.

ახალი ტიპის საინჟინერო პადის, ელექტრონული ხელმოწერის შიფრაციისა და შენახვის, სქემის დაცულობისა და უსაფრთხოების საკითხები განხილული და შეჯერებულია ბატონ გიორგი ღონდაძესთან კონსულტაციებისას.

უშუალოდ მოწყობილობის შექმნის საკითხი დეტალურადაა განხილული ბატონ გიორგი კურტანიძესთან. დადასტურებულია, რომ მოწყობილობის ინჟინრულად დაგეგმვა და შექმნა სრულებით შესაძლებელია შერჩეული მარკერების ერთდროულად გამოყენებით.

შესაბამისი სფეროს პროფესიონალების მხრიდან მიღებული ექსპერტული შეფასებები ადასტურებს, რომ ახალი ტიპის მოწყობილობის შექმნა შესაძლებელია და რომ ის ავთენტური, უსაფრთხო და დანერგვისათვის გამოსადეგია.

ნაშრომის ფარგლებში შემუშავებული ინოვაციური კონცეფციის ერთგვარ თეორიულ ექსპერტიზას წარმოადგენს განხორციელებული კონსულტაციები და ინტერვიუები, რომლებიც გავლილია ყველა იმ სფეროს წარმომადგენელთან, რომელთა მონაწილეობა და ჩართულობა სამომავლოდ საჭირო იქნება ახალი ტიპის მოწყობილობისა და მისი პლატფორმის შესაქმნელად. მათგან მიღებული შეფასებები კი ჩვენი კონცეფციის წარმატების ერთგვარი წინაპირობაა.

შემუშავებული ინოვაციური კონცეფციის პრაქტიკაში დანერგვა დიდ გავლენას მოახდენს ელექტრონული მმართველობის, მთლიანობაში კი საჯარო მმართველობის შემდგომ განვითარებაზე.

რეკომენდაციები:

1. სასურველია სახელმწიფომ ხელი შეუწყოს ჩვენი ინოვაციური კონცეფციისა და მიგნების პრაქტიკაში დანერგვას, ვინაიდან ეს განაპირობებს როგორც ბიზნესის, ისე სახელმწიფო მართვისათვის პროცედურების გამარტივებას, პროცესების დაჩქარებას, მეტ მოქნილობას, ეფექტიანობას, კომფორტულობას, ეკონომიურობას, თანაბარ ხელმისაწვდომობასა და სხვა. სახელმწიფოს მიეცემა შესაძლებლობა ყველა დარგის მართვის პროცესი გახადოს

გამჭვირვალე, მოქნილი, ეფექტური და ეკონომიური.

2. სასურველია, პრაქტიკაში დაინერგოს ინოვაციური ინიციატივა - „დაშიფრული ელექტრონული ხელმოწერების საცავი“;
3. განხორციელდეს არსებული ინოვაციური გადაწყვეტილების პრაქტიკაში დანერგვისათვის აუცილებელი საკანონმდებლო ბაზის შექმნა.

გამოყენებული ლიტერატურის ნუსხა

1. Gabriel, Henry. "The New United States Uniform Electronic Transactions Act: Substantive Provisions, Drafting History and Comparison to the UNCITRAL Model Law on Electronic Commerce", Uniform Law Review, Volume 5, Issue 4, December 2000, Pages 651–664
2. "UNCITRAL : Model Law on Electronic Signatures with Guide to Enactment 2001", United Nations, NY, 2002. Pages 1-83. <https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/ml-elecsig-e.pdf> (უკანასკნელად იქნა გადამოწმებული 10.11.2020)
3. "FIPS PUB 186-4: Digital Signature Standard (DSS)", FEDERAL INFORMATION PROCESSING STANDARDS PUBLICATION, U.S. Department of Commerce Cameron F. Kerry, Acting Secretary National Institute of Standards and Technology Patrick D. Gallagher, Under Secretary of Commerce for Standards and Technology and Director, 2013, Pages 1-130. <https://nvlpubs.nist.gov/nistpubs/FIPS/NIST.FIPS.186-4.pdf> (უკანასკნელად იქნა გადამოწმებული 10.11.2020)
4. REGULATION (EU) No 910/2014 of 23 July 2014 on electronic identification and trust services for electronic transactions in the internal market and repealing Directive 1999/93/EC", Official Journal of the European Union, 2014. Pages 1-42. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0910&from=EN> (უკანასკნელად იქნა გადამოწმებული 10.11.2020)
5. UNIFORM ELECTRONIC TRANSACTIONS ACT – UETA , NATIONAL CONFERENCE OF COMMISSIONERS ON UNIFORM STATE LAWS, U.S.A., 1999, pages. 1-65 <http://euro.ecom.cmu.edu/program/law/08-732/Transactions/ueta.pdf> (უკანასკნელად იქნა გადამოწმებული 10.11.2020)
6. Electronic Signatures in Global and National Commerce Act (ESIGN), PUBLIC LAW, U.S.A., 2000; 106-229. 2000. pages. 1-14. <https://www.govinfo.gov/content/pkg/PLAW-106publ229/pdf/PLAW-106publ229.pdf> (უკანასკნელად იქნა გადამოწმებული 10.11.2020)
7. Personal Information Protection and Electronic Documents Act, Canada, 2000 , pages -1-66, <https://laws-lois.justice.gc.ca/PDF/P-8.6.pdf>
8. Electronic Communications Act, Printed in the UK by The Stationery Office Limited, 2000, pages 1-17. http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2000/7/pdfs/ukpga_20000007_en.pdf (უკანასკნელად იქნა გადამოწმებული 10.11.2020)
9. Brexit briefing: what is the impact on electronic signature laws in the UK?. CMS|Adobe. pages 1-14. 2021.

10. Directive 1999/93/EC of the European Parliament and of the Council of 13 December 1999 on a Community framework for electronic signatures, Official Journal of the European Communities. E. 2000. pages1-9. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A31999L0093>
(უკანასკნელად იქნა გადამოწმებული 10.11.2020)
11. eIDAS Regulation (Regulation (EU) N°910/2) , Official Journal of the European Union, 2014, pages 1-42.
12. ГОСУДАРСТВЕННЫЙ СТАНДАРТ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ, ГОСТ Р 34.10-94.,москва, 1995, стр.1-23. <http://kaf403.rloc.ru/POVS/Crypto/GOST3410.pdf> (უკანასკნელად იქნა გადამოწმებული 10.11.2020)
13. „Об электронной цифровой подписи“ , РФ от 10 января 2002 г. № 1-ФЗ, москва, стр. 1-24, <http://base.garant.ru/184059/> (უკანასკნელად იქნა გადამოწმებული 10.11.2020)
14. Федеральный закон "О внесении изменений в часть первую и часть вторую Налогового кодекса Российской Федерации и некоторые другие законодательные акты Российской Федерации, а также о признании утратившими силу отдельных законодательных актов (положений законодательных актов) Российской Федерации в связи с урегулированием задолженности по уплате налогов, сборов, пеней и штрафов и некоторых иных вопросов налогового администрирования" от 27.07.2010 N 229-ФЗ (последняя редакция),москва, 1-25 стр. http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_103118/)
15. Федеральный закон "Об электронной подписи" , москва, 2011, стр. 1-38 http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_112701/ (უკანასკნელად იქნა გადამოწმებული 10.11.2020)
16. Об утверждении плана мероприятий по переходу федеральных органов исполнительной власти на безбумажный документооборот при организации внутренней деятельности» № 176-р 2011, москва,1-6 стр. <https://digital.gov.ru/ru/documents/3003/> (უკანასკნელად იქნა გადამოწმებული 10.11.2020)
17. Приказ ФСБ РФ от 27.12.2011 N 796 "Об утверждении Требований к средствам электронной подписи и Требований к средствам удостоверяющего центра" (Зарегистрировано в Минюсте РФ 09.02.2012 N 23191), москва,2011, стр. 1-16 , <https://uc.kadastr.ru/doc/796-.pdf>
(უკანასკნელად იქნა გადამოწმებული 10.11.2020)
18. „ელექტრონული ხელმოწერისა და ელექტრონული დოკუმენტაციის შესახებ“ საქართველოს კანონი.2008. 1-7გვ. საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე;
19. „ელექტრონული დოკუმენტისა და ელექტრონული სანდო მომსახურების შესახებ“ საქართველოს კანონი, 1-14 გვ. 2017.

საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე;

20. „ელექტრონული დოკუმენტისა და ელექტრონული სანდო მომსახურების შესახებ“ საქართველოს კანონის დებულებათა აღსრულების სამოქმედო გეგმის დამტკიცების შესახებ საქართველოს მთავრობის N 2503 განკარგულება, ქუთაისი, 2017, 1-6 გვ.
21. საქართველო გაეროს ელექტრონული მმართველობის ინდექსში - 2018 წლის შედეგების მიმოხილვა“. ინფორმაციის თავისუფლების განვითარების ინსტიტუტი . 2018. https://idfi.ge/ge/georgia_in_und_e_governance_index_2018 (უკანასკნელად იქნა გადამოწმებული 10.11.2020)
22. „საქართველოს ეროვნული უსაფრთხოების კონცეფციის“ დამტკიცების შესახებ საქართველოს პარლამენტის დადგენილება, გვ. 1-6. საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე;
23. საქართველოს კანონი „ეროვნული უსაფრთხოების პოლიტიკის დაგეგმვისა და კოორდინაციის წესის შესახებ“ ქუთაისი, 2015, საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე;
24. Dr. Abdulhadi M. Alghamdi, The Law of E-Commerce: E-Contracts, E-Business, author house, 2011, page 41
25. Minnesota Legislature, Office of the Revisor of Statutes, 2009 Minnesota Statutes. Chapter 325L: Uniform Electronic Transactions Act. 2009
26. Security Tip (ST04-018) Understanding Digital Signatures. CISA. 2009. <https://us-cert.cisa.gov/ncas/tips/ST04-018> (უკანასკნელად იქნა გადამოწმებული 10.11.2020)
27. Signify. <https://signify.ge/about/#about> (უკანასკნელად იქნა გადამოწმებული 10.11.2020)
28. Manikpuri, M.M. (2017). Biometric Security Systems for Beginner. Educreation Publishing. pp. 20–26.
29. Matsumoto (2002). "Impact of artificial gummy fingers on fingerprint systems". Proceedings of SPIE. pp. 275–289.
30. "Bkav's new mask beats Face ID in "twin way": Severity level raised, do not use Face ID in business transactions". News In Focus. Bkav Corporation. 2017.
31. Heather Walker, Luis Balbas, Guillaume Forget, and Dawn M. Turner Selected articles on Authentication (2014-16)
32. Ashiq JA, Guillaume Forget, Peter Landrock, Torben Pedersen, Dawn M. Turner and Tricia Wittig , Selected articles on Electronic Signing and Digital Signatures (2014-16)
33. Gray, Elisha (1888-07-31), [rwservices.no-ip.info:81/pens/biblio70.html#Gray1888b Telautograph], United States

Patent 386,815

34. Dimond, Tom (1957-12-01), [rwservices.no-ip.info:81/pens/biblio70.html#Dimond57 Devices for reading handwritten characters], Proceedings of Eastern Joint Computer Conference, c. 232–237.
35. An Historical Timeline of Computer Graphics and Animation - https://web.archive.org/web/20070629061126/http://sophia.javeriana.edu.co/~ochavarr/computer_graphics_history/historia/ (უკანასკნელად იქნა გადამოწმებული 10.11.2020)
36. Whetstone, A. Spark Pen. Science Accessories Corporation: United States Patent 3,626,483 (7 декабря 1971).
37. Отецвсехтачскринов: планшетRAND - <https://old.computerra.ru/vision/674529/> (უკანასკნელად იქნა გადამოწმებული 10.11.2020)
38. Wacom for creative world - <https://www.wacom.com/en-es/about-wacom> (უკანასკნელად იქნა გადამოწმებული 10.11.2020)
39. Step Over, naturaSign Pad Economy. <https://www.stepover.com/us/> (უკანასკნელად იქნა გადამოწმებული 10.11.2020)
40. Step Over, duraSign Pad US 10.0. <https://www.stepover.com/us/> (უკანასკნელად იქნა გადამოწმებული 10.11.2020)
41. Signotec, Sigma LITE. <https://www.signotec.com/> (უკანასკნელად იქნა გადამოწმებული 10.11.2020)
42. Signotec, Delta. <https://www.signotec.com/> (უკანასკნელად იქნა გადამოწმებული 10.11.2020)
43. Wacom, STU-540. <https://www.wacom.com/en-es> (უკანასკნელად იქნა გადამოწმებული 10.11.2020)
44. Wacom, STU-430. <https://www.wacom.com/en-es> (უკანასკნელად იქნა გადამოწმებული 10.11.2020)
45. Topaz, TM-LBK460. <https://www.topazsystems.com/index.html> (უკანასკნელად იქნა გადამოწმებული 10.11.2020)
46. Topaz, SigGem Color 5.7 T-LBK57GC
<https://www.topazsystems.com/index.html> (უკანასკნელად იქნა გადამოწმებული 10.11.2020)
47. „საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს საექსპერტო-კრიმინალისტიკური დეპარტამენტის დებულების დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის 2015 წლის 30 სექტემბრის №746 ბრძანება გვ.1-7. საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე;
48. საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიუროს

დებულების დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2010 წლის 20 აგვისტოს N255 დადგენილება გვ. 1-13. საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე;

49. ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის „მუნიციპალური სერვისების განვითარების სააგენტო“-ს 2018 წლის წესდება 1-12 გვ
50. საჯარო სამსახურის ბიუროს ოფიციალური ვებგვერდი <http://www.csb.gov.ge/> ნანახია: 28.09.2021 წ.
51. StepOver international. Signature pads.
<https://www.stepover.com/us/signature-pads/naturasign-pad-mobile-2/>(უკანასკნელად იქნა გადამოწმებული 08.06.2021)
52. Signotec Webstore. Signature pads.
<https://www.signotec-shop.com/webstore/en/>. (უკანასკნელად იქნა გადამოწმებული 08.06.2021)
53. „ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვის პროექტი (პროექტის აღწერა)“ საქართველოს ეროვნული ბანკი, N2-06/3948-13; 4.12.2013წ. გვ. 1-47
54. საქართველოს კანონი „საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი“ 1997 წ. 196 გვ. საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე
55. საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2016 წლის 23 თებერვლის N 18/04 ბრძანება „ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვის მეთოდოლოგიური სახელმძღვანელოს დამტკიცების თაობაზე“,დანართი 1, გვ. 1-38
56. საქართველოს პრეზიდენტის 2012 წლის 22 მარტის N234 ბრძანებულება „შპს „საქართველოს ფოსტის“ მიერ საფოსტო ან საკურიერო მომსახურების განხორციელებისას ელექტრონული საშუალებების გამოყენებასთან დაკავშირებული ზოგიერთი ღონისძიების შესახებ“, გვ. 1
57. 2016 WL 3958982, No. 16-22134-D-7 (E.D. Cal. July 15, 2016). https://www.govinfo.gov/content/pkg/USCOURTS-caeb-2_16-bk-22134/pdf/USCOURTS-caeb-2_16-bk-22134-0.pdf (უკანასკნელად იქნა გადამოწმებული 04.05.2021)
58. IO Moonwalkers, Inc. v. Banc of America Merchant Services; <https://caselaw.findlaw.com/nc-court-of-appeals/1893052.html> (უკანასკნელად იქნა გადამოწმებული 04.05.2021)
59. Golden Ocean Group Ltd v Salgaocar Mining Industries Pvt Ltd and Anr, [2012] EWCA Civ 265. <https://www.casemine.com/judgement/uk/5a8ff7b560d03e7f57eb1672> (უკანასკნელად იქნა გადამოწმებული 25.05.2021)

60. J.B.B. Inv. Partners, Ltd. v. Fair , 2014 .FindLaw. <https://lp.findlaw.com/> (უკანასკნელად იქნა გადამოწმებული 20.02.2021)
61. Ruiz v. Moss Bros. Auto Grp. , 2014, FindLaw. <https://lp.findlaw.com/> (უკანასკნელად იქნა გადამოწმებული 20.02.2021)
62. Espejo v. Southern California Permanente Medical Group, 2016. FindLaw. <https://lp.findlaw.com/> (უკანასკნელად იქნა გადამოწმებული 20.02.2021)
63. საქართველოს კანონი „კომერციული ბანკების საქმიანობის შესახებ“, 23.02.1996 წ., საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე;
64. საქართველოს კანონი „სახელმწიფო სერვისების სააგენტოს შესახებ“, 03.10.2013 წ., საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე;
65. საქართველოს კანონი „უკანონო შემოსავლების ლეგალიზაციის აღკვეთის ხელშეწყობის შესახებ“, 30.06.2006 წ., საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე;
66. საქართველოს კანონი „საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი“, 12.12.1997 წ., საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე;
67. საქართველოს ორგანული კანონი „საქართველოს ეროვნული ბანკის შესახებ“, 01.12.2009 წ., საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე;
68. საქართველოს მთავრობის 2010 წლის 20 აგვისტოს N255 დადგენილება „სსიპ ლევან სამხარაულის სახელობის ექსპერტიზის ეროვნული ბიუროს დებულების დამტკიცების შესახებ“, საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე;
69. საქართველოს მთავრობის 2012 წლის 8 მაისის N171 დადგენილება „საჯარო სამართლის იურიდიული პირის - ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიუროს მომსახურების ტარიფების დამტკიცების შესახებ“, საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე;
70. საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2012 წლის 13 ივლისის N117 ბრძანება „საჯარო სამართლის იურიდიული პირის - სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტოს დებულების დამტკიცების შესახებ“, საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე;
71. საქართველოს პარლამენტის N5589 დადგენილება „საქართველოს ეროვნული უსაფრთხოების კონცეფციის“ დამტკიცების შესახებ 23.12.2011, საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე;
72. საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის 2015 წლის 30 სექტემბრის №746 ბრძანება „საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს საექსპერტო-კრიმინალისტიკური დეპარტამენტის დებულების დამტკიცების შესახებ“, საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე;
73. 2013 წლის 10 ოქტომბრის სამმხრივი მემორანდუმი „საბანკო სექტორში ელექტრონული ხელმოწერის გამოყენების პროცესში

თანამშრომლობის შესახებ“, საქართველოს ეროვნული ბანკის ოფიციალური ვებგვერდი;

74. „არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის „თბილისის პორტალის“ დაფუძნების შესახებ ქალაქ თბილისის მთავრობის 2013 წლის 10 დეკემბრის N30.86.1586 დადგენილებაში ცვლილების შესახებ“ ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მთავრობის 2018 წლის 14 თებერვლის N06.30.185 დადგენილების შესაბამისად დამტკიცებული ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის „მუნიციპალური სერვისების განვითარების სააგენტო“-ს 2018 წლის წესდება;
75. „საქართველო-გაეროს ელექტრონული მმართველობის ინდექსში - 2018 წლის შედეგების მიმოხილვა“, ინფორმაციის თავისუფლების განვითარების ინსტიტუტი;
76. საქართველოს ეროვნული ბანკის 2013 წლის დეკემბრის „ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვის პროექტი“, საქართველოს ეროვნული ბანკის ოფიციალური ვებგვერდი;
77. საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2010 წლის 24 ნოემბრის N145/01 ბრძანება „საგადასახადო სისტემაში ელექტრონული საქმიანობის განხორციელების, საგადასახადო და ფასიანი ქაღალდების სისტემაში (GPSS) ელექტრონული დოკუმენტისა და ციფრული ხელმოწერის შესახებ დებულებების დამტკიცების თაობაზე“, საქართველოს ეროვნული ბანკის ოფიციალური ვებგვერდი;
78. საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2013 წლის 04 დეკემბრის N122/04 ბრძანება „კომერციული ბანკის მიერ შექმნილი ელექტრონული ხელმოწერის გამოყენების უსაფრთხოების პოლიტიკის საქართველოს ეროვნულ ბანკში წარდგენისა და შეთანხმების წესის დამტკიცების შესახებ“, საქართველოს ეროვნული ბანკის ოფიციალური ვებგვერდი;
79. საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2014 წლის 30 სექტემბრის N94/04 ბრძანება - „ელექტრონული ხელმოწერის დანერგვის მეთოდოლოგიური სახელმძღვანელოს დამტკიცების თაობაზე“, საქართველოს ეროვნული ბანკის ოფიციალური ვებგვერდი;
80. აღაპიშვილი ი., გუნაშვილი დ., გურემიძე თ., დვალიშვილი მ., ინაური ლ., მაგრაქველიძე გ., მიქაძე ი., პეტრიაშვილი მ., ფურცხვანიძე ნ., ღვალაძე ნ., ჩაჩანიძე ე., ჭკუასელი გ., ჯანიბეგაშვილი ნ., მართვა და ლიდერობა საჯარო სამსახურში, თბ.: გამოც. საჯარო სამსახურის ბიუროს მიერ.2020.108 გვ.
81. გაბისონია ზ., გაბრიელაშვილი გ., გაგნიძე ნ., პაიჭაძე გ., სამადაშვილი ლ., ელექტრონული მმართველობა და ლიდერობა, თბ.: გამოც. საჯარო სამსახურის ბიუროს მიერ. 2021.138 გვ.
82. გაბისონია ზ., გაგნიძე ნ., სამადაშვილი ლ., მართვა და ლიდერობა

- ელექტრონულ სამყაროში, თბ.: გამოც. საჯარო სამსახურის ბიუროს მიერ. 2021.98 გვ.
83. დარჯანია თ., საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი I(მუხ. 1-146) , გამოცემის ელექტრონული ვერსია lawlibrary.info/ge,თბ. 2017.მუხლი 69, 833 გვ.
 84. დისტანციური მუშაობის სახელმძღვანელო - Guidelines on Remote Work. საჯარო სამსახურის ბიურო, 2021. 98 გვ.
 85. დოლონაძე ს., დოლონაძე შ., იაშვილი გ., საჯარო მმართველობის საფუძვლები. სახელმძღვანელო, თბ.: გამომც. „ტექნიკური უნივერსიტეტი“. 2018.
 86. დოლონაძე შ., იაშვილი გ., საჯარო სამსახური საქართველოში: რეფორმები, გამოწვევები. ელექტრონული მთავრობა. თბ.: გამომც. „ცის ნამი“. 2013.
 87. ზამბახიძე თ., ელექტრონული ვაჭრობის სამართლებრივი რეგლამენტაციის საფუძვლები (პრობლემები და პერსპექტივა), ქართული სამართლის მიმოხილვა, თბ. 2005.გვ.
 88. თუმანიშვილი გ., გარიგებები (სამართლებრივი ბუნება და ნორმატიული რეგულირება), თბ. 2012 145 გვ.
 89. ლებანიძე მ., ბერიშვილი თ., ბონე ე., დეპე ი., სვანიშვილი ს., ტურავა პ., ფუკნერი გ., ქარდავა ე., ყალიჩავა კ., ხიშტოვანი გ., ხუბუა გ., ადმინისტრაციული მეცნიერების სახელმძღვანელო, ტომი IV, გამომც.: „პეტიტი“, თბ. 2018 გვ. 484 (თავი XV, ელექტრონული მმართველობა, გვერდები 374-422)
 90. ციხილოვი ა., ბლოკჩეინი პრინციპები და საფუძვლები, თბ.: გამოცემ. საქართველოს აკადემიური გამომცემლობა. 2021.254 გვ.
 91. Canada Evidence Act (R.S.C., 1985, c. C-5);
 92. European Electronic Signature Standardization Initiative (EESSI) Final Report of the EESSI Expert Team 20th July 1999;
 93. Part 1: PAdES Overview - a framework document for PadES;
 94. Part 2: PAdES Basic - Profile based on ISO 32000-1;
 95. Part 4: PAdES Long Term - PAdES-LTV Profile;
 96. REGULATION (EU) No 910/2014 of 23 July 2014 on electronic identification and trust services for electronic transactions in the internal market and repealing Directive 1999/93/EC". THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL.
 97. Uniform Electronic Transactions Act (UETA), Drafted by the NATIONAL CONFERENCE OF COMMISSIONERS ON UNIFORM STATE LAWS , U.S.A., 1999;

98. Agadi, R., Patil, J. N. (2020).“Driving More Users towards E-Government Services” A Study on Improving Positioning and Usage of E-Government Services. *Studies in Indian Place Names*, 40(60);
99. Barbosa, A. F., Pozzebon, M., &Diniz, E. H. (2013).Rethinking e- government performance assessment from a citizen perspective. *Public Administration*, 91(3), 744-762;
100. Bisen, S.S., Deshpande, Y. (2018). The Impact of the Internet in twenty-first century addictions: An overview. In *Psychological, Social, and Cultural Aspects of Internet Addiction* (pp. 1-19).IGI Global;
101. Blankers V.L., Van den Heuvel C.E., FrankeK.Y., Vuurpijl L.G., The ICDAR 2009 Signature Verification Competition, *Proceedings of the 10th International Conference on Document Analysis and Recognition (ICDAR2009)*, pp. 1403-1407
102. Bolam P./Choi R. Electronic signatures: when are they effective? *Internet Law Bulletin LexisNexis* October 2012 Vol 15 .No 7.p, 118
103. Brynjolfsson E., (1993). The productivity paradox of information technology. *Communications of the ACM*, 36(12), 66-77.
104. Carter L., Belanger, F. (2004, January), Citizen adoption of electronic government initiatives.In *37th Annual Hawaii International Conference on System Sciences, 2004.Proceedings of the* (pp. 10-pp).IEEE;
105. Caves, R. W. *Encyclopedia of the City*. First published 2005 by Routledge 2 Park Square, Milton Park, Abingdon, Oxon, OX14 4RN Simultaneously published in the USA and Canada by Routledge 270 Madison Avenue, New York, NY 10016, USA , 2004, 903 pages;
106. Cederberg A., Eronen P. (2015). How can societies be defended against hybrid threats. *Strategic Security Analysis*, 9(1), 1-10;
107. Chadwick, A. (2003). Bringing e-democracy back in: Why it matters for future research on egovernance. *Social science computer review*, 21(4), 443-455;
108. Chen, Y. C. (2010). Citizen-centric e-government services: Understanding integrated citizen service information systems. *Social Science Computer Review*, 28(4), 427-442;
109. Diffie W., Hellman M. E., *New Directions in Cryptography*, *IEEE Transactions on information theory*, Vol. 22, Iss. 6 novmber 1976, PP. 644-654
110. Dunleavy, P., & Hood, C. (1994).From old public administration to new public management.*Public money & management*, 14(3), 9-16;
111. *Electronic Records Management Guidelines, Electronic and Digital Signatures*, Minnesota State Archives, Minnesota Historical Society

March 2012, Version 5, PP 1-10

112. Erdosi P., Egersezegi K., Problems in the implementation of the electronic signature, Department of Information and Knowledge Management Budapest University of Technology and Economics, H-1521 Budapest, Hungary. 2003. PP. 67- 82
113. Forum of European Supervisory Authorities for Electronic Signature, Working Paper on Advanced Electronic Signature, 2004;
114. Goldwasser Sh., Micali S., Rivest R., A digital signature scheme secure against adaptive chosen-message attacks, SIAM Journal on Computing, 17(2), PP 281—308, Apr. 1988;
115. Gordon T.F., Center E.C., (2004, January). eGovernance and its Value for Public Administration. In KDNNet Symposium on Knowledge-Based Services for the Public Sector: Bonn, June (pp. 3-4);
116. Government Paperwork Elimination Act (GPEA), PUBLIC LAW, U.S.A., 1998;
117. Grönlund Å., Horan T.A., (2005). Introducing e-gov: history, definitions, and issues. Communications of the association for information systems, 15(1), 39;
118. Hafemann L.G, Sabourin R, Oliveira L.S., Offline Handwritten Signature Verification - Literature Review, Seventh International Conference on Image Processing Theory, Tools and Applications (IPTA); 2017; Montreal, QC, Canada, p. 1–8.
119. Harralson H.H., Forensic document examination of electronically captured signatures, Pario Communications Limited, 2012 PP 67- 73
120. Henry G., "The New United States Uniform Electronic Transactions Act: Substantive Provisions, Drafting History and Comparison to the UNCITRAL Model Law on Electronic Commerce" (PDF). International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT). Retrieved 30 April 2011; 14 pg. https://idfi.ge/ge/georgia_in_und_e_governance_index_2018;
121. Information Technology Laboratory National Institute of Standards and Technology. "FEDERAL INFORMATION PROCESSING STANDARDS PUBLICATION (FIPS PUB 186 -4): Digital Signature Standard (DSS)" (PDF). Retrieved 12 May 2016;
122. Jaeger P.T., Bertot J. C. (2010). Transparency and technological change: Ensuring equal and sustained public access to government information. Government Information Quarterly, 27(4), 371-376;
123. KOOPS B.J., THE CRYPTO CONTROVERSY: A KEY CONFLICT IN THE INFORMATION SOCIETY, Kluwer Law International, 1999, Pages 33-58;
124. Kuzkov s., Electronic vs. digital signatures: everything you need to know, 2020.
125. Linden, J., Marquis, R., Mazzella, W. Forensic Analysis of Digital Dynamic

Signatures: New Methods for Data Treatment and Feature Evaluation (2017)
Journal of Forensic Sciences, 62 (2), pp. 382-391.

126. Linden J., Marquis R., Mazzella W., Features of Digitally Captured Signatures vs. Pen and Paper Signatures: Similar or Completely Different?, Forensic Analysis of Digital Dynamic Signatures: New Methods for Treatment and Feature Evaluation, Journal of Forensic Sciences, 62 (2) PP 382-391
127. Mao W., Modern Cryptography: Theory & Practice, Prentice Hall Professional Technical Reference, New Jersey, 2004, pg. 308. ISBN 0-13-066943-1
128. Mason St. (March 19, 2012). Electronic Signatures in Law (Law Practitioner Series) Cambridge University Press; 3rd edition 408 pages;
129. Matsumoto T., Matsumoto H., Yamada K., Hoshino S., „Impact of Artificial "Gummy" Fingers on Fingerprint Systems”. Graduate School of Environment and Information Sciences Yokohama National University (Optical Security and Counterfeit Deterrence Techniques IV, Rudolf L. van Renesse, Editor, Proceedings of SPIE Vol. 4677 (2002) © 2002 SPIE · 0277-786X/02/\$15.00)Proceedings of SPIE. 2002, pp. 275–289. CiteSeerX 10.1.1.100.8172.
130. Menezes A. J., Oorschot P. v., Vanstone S. A. Handbook of Applied Cryptography (англ.) — CRC Press, 1996. — 816 p. — (Discrete Mathematics and Its Applications) — ISBN 978-0-8493-8523-0;
131. Ndou V., E – Government for developing countries: opportunities and challenges, Department of Business Administration University of Shkoder, Albania,
132. Otieno I., Omwenga E. (2015, May). Citizen-centric critical success factors for the implementation of e-government: A case study of Kenya HudumaCentres. In 2015 IST-Africa Conference (pp. 1-9).IEEE;
133. Richardson L., (April 28, 2021) A Practical Guide to Document Signing and Electronic Signatures for Conveyancers. 154 pages;
134. Rivest R., Shamir A., Adleman L., A Method for Obtaining Digital Signatures and Public-Key Cryptosystems, II Commun. ACM - NYC, USA: ACM, 1978. Vol. 21, Iss. 2., PP. 120—126
135. Robertson J. , Guest R., A feature based comparison of pen and swipe based signature characteristics, National Library of Medicine, National Center for Biotechnology information, 2015
136. Secure Electronic Signature Regulations (SOR/2005-30);
137. Shanmugham J.D., (January 1, 2011) Electronic Signature: Legal and Technical Perspectives. 78 pages’
138. Siswanto B., Surgawiwaha D., IMPLEMENTATION OF DIGITAL SIGNATURE FOR RESEARCH PAPER LEGALIZATION,

AUTHENTICATION AND RATIFICATION CASE STUDY: TRAINING CENTER FOR NATIONAL CYBER AND CRYPTO AGENCY, U.S.A., PEOPLE: International Journal of Social Sciences Volume 5 Issue 2, pp. 1003-1012. 2019.

139. Smart A.R., E-Sign versus State Electronic Signature Laws: The Electronic Statutory Battleground, North Carolina Bankikg Institute, Vol. 5 - Iss 1. 2001.
140. Srivastava A., Electronic signatures and security issues: An empirical study, Computer Law & Security Review, Volume 25, Issue 5, September 2009, Pages 432-446
141. The Forum of European Supervisory Authorities for Electronic Signature (FESA) - Working Paper on Advanced Electronic Signature, October 12, 2004;
142. The United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL) : Model Law on Electronic Signatures with Guide to Enactment, 2001;
143. Turner I.J., Kazmierczyk Z., Self-identification of electronically scanned signatures (ESS) and digitally constructed signatures (DCS), Forensic Sciences Research 2021
144. Wright C., Electronic Contracting In An Insecure World. SANS Institute 2008 37pp
145. Dmytrenko T., DIGITAL SIGNATURES AND CIRCULATION OF ELECTRONIC PROMISSORY NOTES AS MEANS OF IMPROVING THE FINANCIAL MARKET TRANSPARENCY, ЕКОНОМІЧНА НАУКА, PP 97-101, Kyiv, 2018.
146. «Об утверждении плана мероприятий по переходу федеральных органов исполнительной власти на безбумажный документооборот при организации внутренней деятельности» № 176-р 2011, Москва, 6 стр.;
147. «Об электронной цифровой подписи», РФ от 10 января 2002 г. № 1-ФЗ, Москва, 24 стр.;
148. Алферов А. П., Зубов А. Ю., Кузьмин А. С., Черемушкин А. В. Основы криптографии. — «Гелиос АРВ», 2002. — 480 с. — ISBN 5-85438-137-0;
149. Василенко И.А., Административно-государственное управление в странах запада: США, Великобритания, Франция, Германия, Издательство „Логос“, Москва. 2001. СС 220
150. Мухаев Р. Т., Система государственного и муниципального управления, Издательство „Юрайт“, Москва. 2014. СС 884
151. Петрова А.А., Компьютерная безопасность. Криптографические методы защиты. - Издательство: М.: ДМК, 2000. - 448с;
152. Рябко Б. Я., Фионов А. Н. Основы современной криптографии для специалистов в информационных технологиях — Научный мир, 2004. — 173 с. —

ISBN 978-5-89176-233-6;

153. Фергюсон Н., Шнайер Б., Практическая криптография = Practical Cryptography: Designing and Implementing Secure Cryptographic Systems. — М. :Диалектика, 2004. — 432 с. — 3000 экз. — ISBN 5-8459-0733-0, ISBN 0-4712-2357-3;

გამოყენებული ვებ გვერდები:

- 154. matsne.gov.ge;
- 155. nbg.gov.ge;
- 156. csb.gov.ge;
- 157. sda.gov.ge;
- 158. id.ge;
- 159. supremecourt.ge;
- 160. stepover.com;
- 161. signotec.com;
- 162. Wacom.com;
- 163. justice.gc;
- 164. di-mgt.com;
- 165. shawlawgroup.com;
- 166. signify.ge;
- 167. lp.findlaw.com

საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი

მარიამ ჭანტურია

ელექტრონული ხელმოწერის პრობლემები, საერთაშორისო
გამოცდილება და გამოწვევები საჯარო მმართველობაში

დანართები

Technical data sheet

naturaSign Pad Economy

TECHNICAL DATA SHEET

NATURASIGN PAD ECONOMY

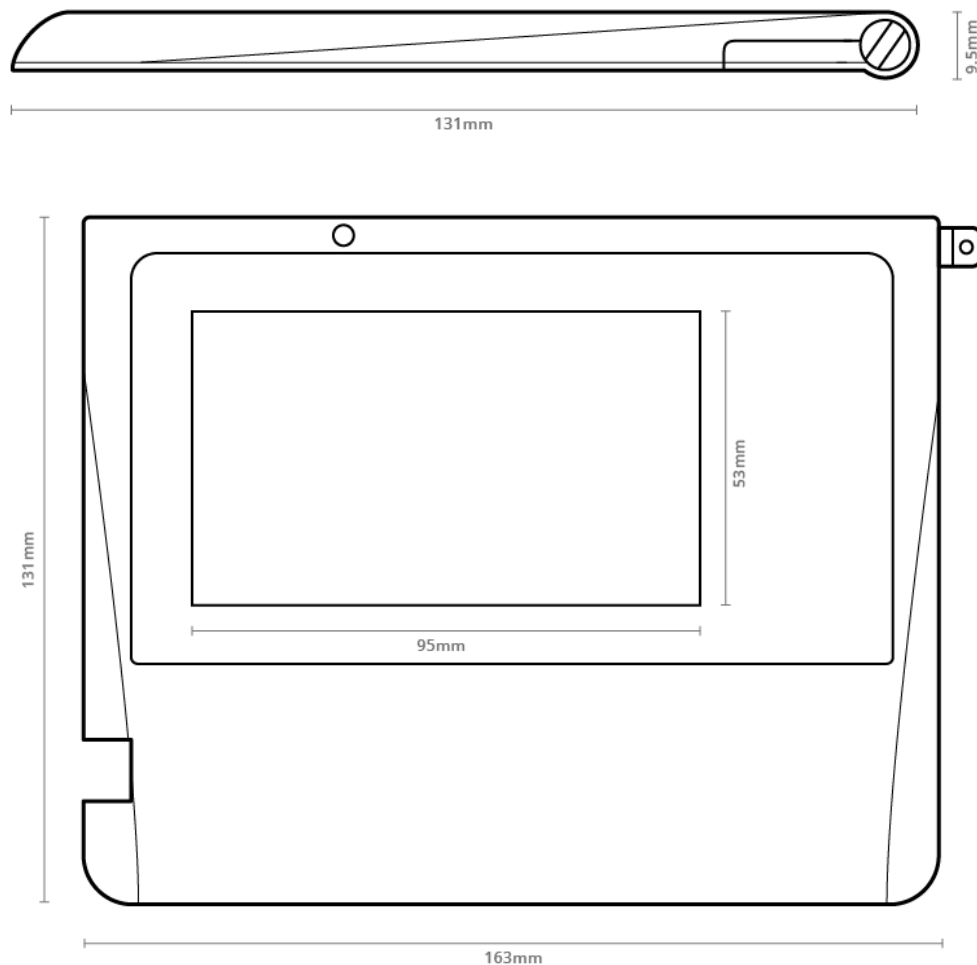

TECHNICAL DATA SHEET naturaSign Pad Economy

Technical data:

General			
Manufacturer	StepOver International GmbH	StepOver International GmbH Otto-Hirsch-Brücken 17 70329 Stuttgart Germany	Address
Country of origin	Country in which development, manufacture and quality assurance takes place.	Germany	Made in Germany
Order number	SOI article number.	SOI	130060596
Traceability/ serial number	Each signature pad of this type has been given a unique serial number. The serial number can be accessed from the device's firmware and read on the display after being plugged in. Optionally, for projects involving over 500 units, the serial number can be added to the back of the device in digits and as a bar code (subject to cost).	Code 39	Barcode type (Optional / Subject to surcharge - Only when ordered ex-works)

Dimensions / Casing / Composition			
Material	Casing	Polycarbonate	Material description
Width	Casing	6.42 / 16.3	inch / cm
Depth	Casing	5.16 / 13.1	inch / cm
Height	Casing	0.37 / 0.95	inch / cm
Weight	Signature pad without connector cable.	approx. 0.36 / 162	lbs / grams

TECHNICAL DATA SHEET

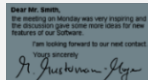
NATURASIGN PAD ECONOMY

Pen

Pen type	Signature-Pen (passive pen) attached to the casing with spiral cord.	Signature-Pen	Name
Material	Signature-Pen	POM	Material description
Pen attachment	Tear-proof, flexible cord attached to casing.	-	-

Display

Display type	Black-white LCD display	-	-
Width	Sensor and screen capture	3.74 / 9.5	inch / cm
Depth	Sensor and screen capture	2.09 / 5.3	inch / cm
Width	Active area of screen	3.7 / 9.4	inch / cm
Depth	Active area of screen	2.05 / 5.2	inch / cm
Display	x- and y- resolution of the built-in transfective graphic (matrix) black and white LCD. Note: The pad screen displays the signature in real time and can be used to display texts, documents and virtual surfaces.	320 x 181*	pixels *Native 320x160
Horizontal viewing angle	Left side / Right side	min 40° - typically 45°	°
Vertical viewing angle	Front / Opposite position	min 35° - typically 40°	°
Standard image resources	 <p>Standby mode: The standby mode displays the manufacturer logo.</p> <p>Optional customer logo: For larger projects, the pad can be supplied with a customer-specific "black/white" logo for the standby mode.</p> <p>Standard signature mode: The standard signature mode displays a signature line and the "rotate" button for the left- and right-hand mode.</p> <p>Show text in display: The text in the signature mode can be adapted dynamically via the signature software.</p>	-	The documents, signatures and advertisement images seen here are merely for illustration purposes.

Signature capture

Sensor type	Sensor type to capture date and signature.	Resistive sensor	-
Width	Active surface sensor (both sides greater than the active area from the screen)	3.74 / 9.5	inch / cm
Depth	Active surface sensor (below, bigger than active area from the screen)	2.09 / 5.3	inch / cm
Spatial resolution	Definition of the captured X and Y coordinates (without adding some coordinates to other/without interpolation).	1000	DPI
Accuracy of repetition	Accuracy of repetition of x-y measurements.	+/- 0.003 / +/- 0.1	inch / mm
Temporal resolution	Groups of 4D coordinates (Each group is made up of the coordinates X, Y, pressure and time).	500	Output per second
Temporal definition of the measurement	Internal reporting rate (samples).	7000	Reporting rate / 4D samples/sec. (14 times greater).
Measurement of pressure	Maximum number of differentiated pressure levels.	512	Pressure levels
Minimum pressure	Lowest measureable writing pressure.	1	Newton
Maximum pressure	Highest measureable writing pressure.	10	Newtons

TECHNICAL DATA SHEET

NATURASIGN PAD ECONOMY

Safety

Protection of biometric data	Patented encryption method with RSA public key safely stored in the signature pad and RSA Private Key safely stored with a notary for decryption in case of dispute.	-	-
Encryption algorithm	Name of the standard cryptographic algorithms used, which are used for encryption purposes in the pad.	Up to RSA 4096 bit AES 256 bit	-

System requirements

Driver	It is not necessary to install a driver.	-	-
Software compatibility	In order to make full use of this product, you will need a version of the following software that has, at the minimum, the same version number or higher.	eSignatureSuite from version 5.0 EasySigner from version 7.0 Hardware API from Version 5.6	-
Software compatibility >2048 bit encryption	Warning: To use with >2048 bit key lengths, you will require the following software versions at the minimum.	eSignatureSuite from version 6.2 EasySigner from version 7.1 Hardware API from version 6.2 Software API from version 4.13	-
Signature pad encryption >2048 Bit	Warning: To use with >2048 bit key lengths, you will require the following firmware version at the minimum.	From version 5.03.0.2020	-

Connections / Connectors / Cable supplied / Power supply and consumption

Connector cable	USB-A connector Mini USB-B connector	Length	79 inch / 200 cm
Accessories included	Standard accessories.	Connector cable, Multi-lingual operating manual,	per 1 unit
Power consumption	A low power consumption helps the environment and extends the battery life of notebook.	Approx. 200	mAh
Transmission type	Encrypted HID. This device does not require a HW driver; it is directly recognised by Windows/Linux like a mouse or keyboard.	USB/HID	USB 2.0 device (backwardly compatible to USB 1.1)

Other features

Operating temperature	Temperatures at which the pad can function according to what is specified here.	0 to +50	°C With a max. of 90% RH without condensation
Storage temperature	Temperature at which the device can be transported and stored.	-10 to +80	°C With a max. of 90% RH without condensation
Conformity	Certificates / licenses	FCC	-
Quality assurance measures per device	QA tests of all devices. Test protocols are linked to the serial number of the device and the coded initials of the person who carried out the tests. They can be sent to the customer via email upon request, free of charge.	Each device tested for function and measurement error	1/1
General quality assurance measures	Selection of component suppliers and standardised, documented production processes. StepOver International GmbH works exclusively with ISO-certified component suppliers, and works in line with ISO regulations.	EN ISO 9000 ff	-
Recycling	Most of this product can be recycled. Components such as the casing, etc. are labelled with information about the materials used.	WEE registration no.	DE 27870259
Environmental protection	The use of the signature pads saves paper.	CO ₂ -neutral emissions	-

TECHNICAL DATA SHEET NATURASIGN PAD ECONOMY

Drilling jig

The device has two screw holes on the back for desktop or wall assembly.

- [Download PDF document](#)

Original product presentation:

Important information:

Use of this product is limited to the intended purpose. Use for electronic signing only.

Be aware that this product may have small parts that may be harmful or fatal if swallowed. It can be dangerous if thrown, broken or handled careless.

Keep away from children and infants. Pay attention to the instructions and warnings written in the manual and on the device. This product is intended for use in the United States of America.

This product is protected by intellectual property rights and national and international patents.

We reserve the right to make technical changes that result in an improvement in the functioning of the device.

All names and trademarks are property of their respective owners.

The content and structure of this documentation are protected by copyright. The use of information, data, and especially images, text, or sections of text without the express permission of StepOver International GmbH is not permitted.

It is important to follow the indications given in the operating and safety instructions. The operating instructions can be found in the following electronic manual at www.StepOverInfo.net/MAN.

Copyright StepOver International GmbH 2021

StepOver International GmbH
Otto-Hirsch-Brücken 17 | 70329 Stuttgart | Germany
HRB-Nr. 757630 | Amtsgericht Stuttgart
Managing director: Andreas Günther

Technical data sheet

duraSign Pad US 10.0

TECHNICAL DATA SHEET

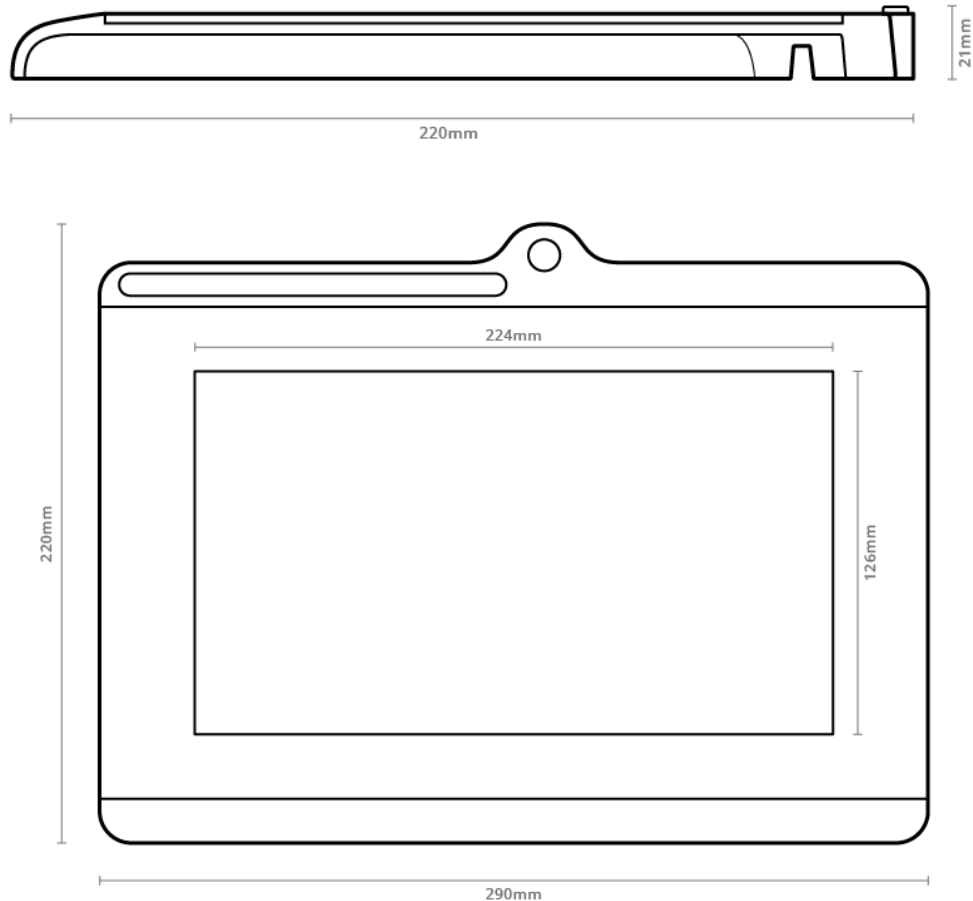
DURASIGN PAD US 10.0

Technical data:

General			
Manufacturer	StepOver International GmbH	StepOver International GmbH Otto-Hirsch-Brücken 17 70329 Stuttgart Germany	Address
Country of origin	Country in which development, manufacture and quality assurance takes place.	Germany	Made in Germany
Order number	SOI article number.	SOI	130061234
Traceability/ serial number	Each signature pad of this type has been given a unique serial number. The serial number can be accessed from the device's firmware and read on the display after being plugged in. Optionally, for projects involving over 500 units, the serial number can be added to the back of the device in digits and as a bar code (subject to cost).	Code 39	Barcode type (Optional / Subject to surcharge - Only when ordered ex-works)

Dimensions / Casing / Composition			
Material	Casing	PC/ABS	Material description
Width	Casing	11.4 / 29	inch / cm
Depth	Casing	8.65 / 22	inch / cm
Height	Casing	0.81 / 2.1	inch / cm
Weight	Signature pad without connector cable.	2.11 / 955	lbs / grams
Glass	Chemically tempered glass over the display.	-	-

TECHNICAL DATA SHEET

DURASIGN PAD US 10.0

Pen			
Pen type	duraPen 2 (electro-magnetic pen; battery-free)	duraPen 2	Name
Pen pressure resistance	Max. pressure that may be applied to the pen tip	1.76 / 800	lbs / grams
Pen attachment	Textile cord affixed to the casing. Pen is easy to replace, with no tools required.	-	-

Display			
Display type	Color display TFT	-	64k colors
Width	Sensor and screen capture	11.39 / 28.95	inch / cm
Depth	Sensor and screen capture	6.80 / 17.29	inch / cm
Width	Active area of sensor and display	8.82 / 22.41	inch / cm
Depth	Active area of sensor and display	4.98 / 12.67	inch / cm
Display brightness	Values of display brightness	310	cd/m ²
Display	x- and y- resolution of the integrated colour screen:	1024 x 600	pixels
<p>Note:</p> <p>The pad screen displays the signature in real time and can be used to display texts, documents, and virtual buttons.</p> <p>The LED backlight has an expected lifespan of 20,000 operating hours. The screen can be switched off and on again via software (recommended if the device is also connected to a switched-on computer outside of working hours e.g. to a computer running 24/7).</p>			
Horizontal viewing angle	Left side / right side	min 60° - typically 70° °	
Vertical viewing angle	Front / Opposite position	min 60° - typically 70° ° min 45° - typically 50°	
Standard image resources	 <p>Standby mode: If the customer has not loaded a slide show onto the signature pad, the standby mode will display the serial number, FW version, manufacturer logo and additional information.</p> <p>Optional slide show: In standby mode, advertising images (slide show) can be displayed. The signature pad also has an internal memory for at least four exchangeable advertising images. The advertising images/slide show images can be loaded and changed by the customer.</p> <p>Standard signature mode: The background images (information section above and capture section below) can be changed by the customer. Backgrounds are loaded onto the signature pad as standard (see image left). The text in the information section at the top can be adapted dynamically using the signature software. A bar listing available functions is displayed on the right.</p> <p>Signing in the document: The section of the document around the signature field is displayed in the main field. A bar listing available functions is displayed on the right-hand side of the screen.</p> <p>Document view: In document view mode, users can view a multiple-page document. A function bar located on the right-hand side assists navigation.</p>	<p>- The documents, signatures and advertisement images seen here are merely for illustration purposes.</p>	

TECHNICAL DATA SHEET

DURASIGN PAD US 10.0

Signature capture			
Sensor type	Sensor type to capture date and signature.	ERT sensor	-
Sensor durability	Max. number of signatures possible with the sensor (with different pens, if necessary).	> 30 million	signatures
Sensor material	Glass in the capture section with ERT sensor situated underneath.	Chemically tempered glass	Surface material
Width	Active surface	8.64 / 21.9	inch / cm
Depth	Active surface	5.34 / 13.6	inch / cm
Spatial resolution	Resolution of captured x- and y- coordinates (without interpolation/ without adding some coordinates to other).	X=2560 Y=2560	DPI
Accuracy of repetition	Accuracy of repetition of x-y measurements.	+/- 0.016 / +/- 0.4	inch / mm
Temporal resolution output	Groups of 4D coordinates (Each group consists of x, y, pressure and time).	330	Output per second
Measurement of pressure	Maximum number of differentiated pressure levels.	2048	Pressure levels
Minimum pressure	Lowest measureable writing pressure.	Approx. 0.5	Newtons
Maximum pressure	Highest measureable writing pressure.	Approx. 8	Newtons

Safety			
Protection of biometric data	Patented encryption method with RSA public key safely stored in the signature pad and RSA Private Key safely stored with a notary for decryption in case of dispute.	-	-
Encryption algorithm	Name of the standard cryptographic algorithms used, which are used for encryption purposes in the pad.	Up to RSA 4096 bit AES 256 bit	-
Date stamp (optional)	The UTC/GMT date stamp must be requested when placing your order (subject to cost). It cannot be activated retrospectively, as it requires an internal battery which supplies an internal pad clock with power. The date stamp may deviate by one day per year.	Optional function	Subject to surcharge – Only when ordered ex-works.
Opening recognition (optional)	The opening detection function must be requested when placing your order (subject to surcharge). It cannot be activated retrospectively, as it requires an internal battery that supplies an internal memory with power. This internal memory unit holds a key that is unique to each pad, so long as it is supplied with power. If the casing is opened, the power supply is interrupted and the key is deleted. The next time it is used, the firmware integrated into the main processor detects that the key for the volatile memory is no longer equivalent to its own, and therefore that the signature pad may have been tampered with. If the signature pad should exceed the battery lifespan, it can be renewed by StepOver. In this regard, the device is also checked for integrity (tampering) and the alarm is reset.	Optional function	Subject to surcharge – Only when ordered ex-works.

System requirements			
Driver	It is not necessary to install a driver.	-	-
Software compatibility for 2048 bit encryption	In order to make full use of this product, you will need a version of the following software that has, at the minimum, the same version number or higher.	eSignatureSuite from version 5.9 EasySigner from version 7.0 Hardware API from version 5.9	-
Software compatibility >2048 bit encryption	Warning: To use with >2048 bit key lengths, you will require the following software versions at the minimum.	eSignatureSuite from version 6.2 EasySigner from version 7.1 Hardware API from version 6.2 Software API from version 4.13	-
Signature pad - encryption >2048 bit	Warning: To use with >2048 bit key lengths, you will require the following firmware version at the minimum.	From version 7.09.0.47	-

TECHNICAL DATA SHEET

DURASIGN PAD US 10.0

Connections / Connectors / Cable supplied / Power supply and consumption

Connector cable	Y-cable / 2x USB A connector Mini-USB B connector	Length	118.11 inch / 300 cm
Accessories included	Standard accessories.	Connector cable, Multi-lingual operating manual	per 1 unit
Power consumption	Maximum power consumption	1100	mAh
Transmission type	Encrypted HID. This device does not require a HW driver; it is directly recognised by Windows/Linux like a mouse or keyboard. Can be switched to serial transmission via USB (including for port forwarding at the Thin Client). Driver for Windows, Windows Embedded and Win CE available as optional. Also compatible with Linux and Thin-OS.	USB-HID Can be switched to USB-CDC/ACM	USB 2.0 device (backwardly compatible to USB 1.1)
Kensington Slot anti-theft system	The back of the casing has a Kensington Security Slot. This slot is suitable for normal Kensington locks and flat ClickSafe Kensington locks (e.g. model K64637WW). Inside, the slot is reinforced with a metal plate. Only mild/moderate force should be applied to the ClickSafe Security Anchor, otherwise the casing may crack.	Slot for Kensington locks	-

Other features

Battery	Button cell (Li-MnO2). The button cell is required for the functions "opening recognition" and "date stamp" which can be ordered as optional. Signature pads that are not equipped with these functions ex works may not contain any batteries.	CR2032	Type
Operating temperature	Temperatures at which the pad can function according to what is specified here.	0 up to +50	°C With a max. of 65% RH without condensation
	Limited temperature range in particularly humid environments.	0 to +40	°C With a max. of 90% RH without condensation
Storage temperature	Temperatures at which the device can be transported and stored.	-10 to +70	°C With a max. of 90% RH without condensation
	Recommended storage temperature for the set.	-10 to +70	°C With a max. of 90% RH without condensation
Conformity	Certificates / licenses	FCC	-
Quality assurance measures per device	QA tests of all devices. Test protocols are linked to the serial number of the device and the coded initials of the person who carried out the tests. They can be sent to the customer via email upon request, free of charge.	Each device tested for function and measurement error	1/1
General quality assurance measures	Selection of component suppliers and standardised, documented production processes. StepOver International GmbH works exclusively with ISO-certified component suppliers, and works in line with ISO regulations.	EN ISO 9000 ff	-
Recycling	Most of this product can be recycled. Components such as the casing, etc. are labelled with information about the materials used.	WEE registration no.	DE 27870259
Environmental protection	The use of the signature pads saves paper.	CO ₂ -neutral emissions	-
Drilling jig	The device has two screw holes on the back for desktop or wall assembly.	-	Download PDF document

TECHNICAL DATA SHEET

DURASIGN PAD US 10.0

Original product:

Important information:

Use of this product is limited to the intended purpose. Use for electronic signing only.

Be aware that this product may have small parts that may be harmful or fatal if swallowed. It can be dangerous if thrown, broken or handled careless.

Keep away from children and infants. Pay attention to the instructions and warnings written in the manual and on the device. This product is intended for use in the United States of America.

This product is protected by intellectual property rights and national and international patents.

We reserve the right to make technical changes that result in an improvement in the functioning of the device.

All names and trademarks are property of their respective owners.

The content and structure of this documentation are protected by copyright. The use of information, data, and especially images, text, or sections of text without the express permission of StepOver International GmbH is not permitted.

It is important to follow the indications given in the operating and safety instructions. The operating instructions can be found in the following electronic manual at www.StepOverInfo.net/MAN.

Copyright StepOver International GmbH 2021

StepOver International GmbH
 Otto-Hirsch-Brücken 17 | 70329 Stuttgart | Germany
 HRB-Nr. 757630 | Amtsgericht Stuttgart
 Managing director: Andreas Günther

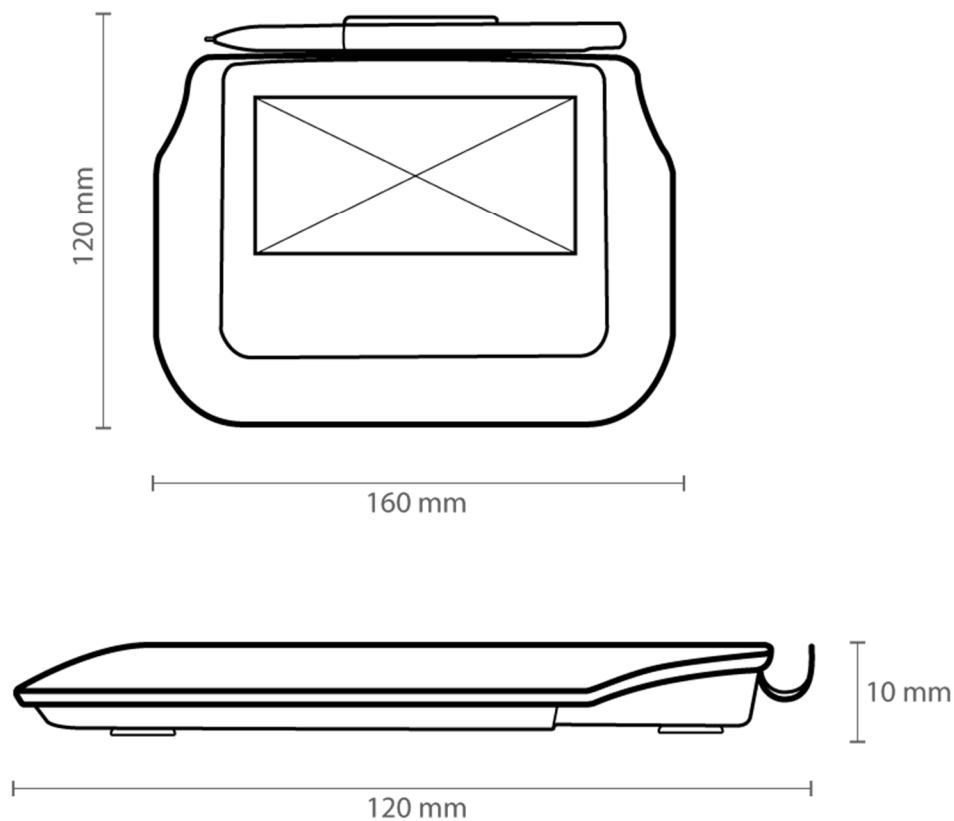
signotec Sigma LITE

Highlights & Data Sheet

HIGHLIGHTS

- Cost-efficient signature pad without display 10,4 cm (4") active signing area.
- Special signing surface for precise signature capturing.
- Signature capturing with 500 Hz 4D samples and 1.024 pressure stages (x, y, z, t).
- Including soft case for transport protection.
- Including free of charge software packages.
- Unique RSA-signature creation and RSA-encryption methods inside the pad.
- Secure Mode to display the signature on the screen in real-time.
- Various options for the secure management of certificates and keys in the pad.
- Delivery comes with completely assembled USB cable, pen and cord.

TECHNICAL DATA

General data

Dimensions	160 x 120 x 10 mm (W x D x H)
Casing colours	Upper shell: RAL 7021, black-grey Lower shell: RAL 7021, black-grey
Cable port	USB
Cable length	Approx. 2 meters
Power consumption	Standby-status: <500 μ A Running: 20mA
Power supply	USB
Status-LED	2 coloured and freely programmable LEDs
Stand	Mounting stand on the backside, compatible Multigrip™ plate available.
Weight	Approx. 170 grams (incl. cable)
Warranty	2 years, optional extension up to 5 years.
Country of origin	Germany

Display

Type	Plastic surface for signature capturing.
Size	4" (10,4 cm)
Colour space	No
Backlight	No
Configuration of backlight	No
Resolution	No
Pixel size	No
Visible area	No
Line of sight	No
Scroll-function	No

Sensor

Type	Resistive Touch Panel (RTP)
Active signing area	91 x 45 mm
Resolution	4.096 x 4.096 pixels \pm 2.214 x 1.130 ppi
Linearity	\pm 1,5% in x-, y- and z- direction
Method of input	Special sensor for pen input
Surface	Special signing surface with wear-protection.
Surface hardness	No
Life expectancy	Approx. 2 million signatures
Pressure stages	1.024 pressure stages
Output rate of coordinates	500 Hz 4D-samples (x, y, z, t)
Internal sampling rate	6.000 samples per second
Stability of output rate	Constant through integrated quartz
Pen	Battery-less pen with special, spring-loaded lead (changeable).
Life expectancy of the pen	Approx. 150.000 signatures at 250 grams pressure and 2,5 cm length.
Pen tilt angle	No
Possible height of the pen	No
Pen attachment	Highly flexible textile-cord and horizontal pen holder. (assembled at the factory)

Connection types

USB	HID-USB and WinUSB
Serial	Optional with internal USB-Serial-Converter (VCOM-Port) using FTDI or chargeable VCOM-Port-Driver.
USB-Standby-Support	Yes, if the corresponding signal is given, the device switches off.
Ethernet	Yes, with an optionally available USB-to-Ethernet adapter.

Driver and Software

Driver	No special driver is required for a USB connection.
Plug and Play	Yes, available for all connection types.
SDK (API)	Several SDKs including updates and support available.
Tools	Tools free of charge including updates and support.
Software	Further chargeable software available.

System environment

Operating System	Windows 7 and newer, Windows Server 2012 and newer, 32- and 64-Bit, Linux
Terminal Server and Citrix	Compatible with Windows Remote Desktop and Citrix ICA
Citrix Virtual Channel	Optionally available

Security mechanisms

Data transfer	AES-256 encrypted data transfer between host and pad via RSA key exchange.
Encryption	RSA-Encryption unit inside the pad.
Firmware	Flash memory is protected against data theft.
Secure Mode	Real-time display of the signature without usable biometrics.
Signature unit	RSA signature creation unit in the pad.
Key storage	Creation and storage of certificates in the pad.
Key size	4096 Bit
Certificate Signing Request (CSR)	CSR can be generated in the pad and extracted.
Trusted certificates	The CSR can be signed by a root authority. Additional information: eIDAS Pad Signature Seal
Supported Hash-algorithms	SHA-1, SHA-256 und SHA-512
Signature-Performance	Transmission and Signing of a SHA-256 Hash via WinUSB: 2048 Bit: 850 ms; 3072 Bit: 2.500 ms; 4096 Bit: 5.600 ms
signotec „Content-Signing“	No
Protection against forceful break in	The casing can be glued optionally.

Miscellaneous

Transport protection	Protective transport-bag (soft case) included.
Individualization	Change of casing colour and logo print (on request).
Slideshow	The standby image is freely configurable.
Certifications and standards	CE, FCC, DIN EN 60950-1, DIN EN 61000-6-1, EN 61000-6-3, EN 55022, EN 55024
RoHS	RoHS-compliant according to EU-regulations.
WEEE-Reg.-No. (German register for used devices)	DE 41995888
Packaging law Reg.-No.:	DE 3470684644700
Serial number	Unique and retrievable, internal serial number.
Device label	There is a label on the packaging and the device with information regarding the article number, hardware revision and serial number, including a barcode.

Operating and storage conditions

Operating temperature	-10°C to +60°C
Storage temperature	-25°C to +70°C
Air humidity for operation and storage	<= 90%, non-condensing
Air pressure for operation and storage	> 700 hPa
Degree of protection	IP 52

Reliability / Quality assurance

Quality test	Individual testing of devices with test log.
High temperature test of the components	240 hours at 80°C
Low temperature test of the components	240 hours at - 40°C
Humidity test of the components	240 hours at 60°C and 90% humidity
Thermal shock test of the components	30 minutes at – 40°C and directly 30 minutes at + 80°C (10x in succession)

Article numbers

ST-LTE105-2-U100	signotec Sigma Lite with HID-USB and approx. 2 m USB-cable
ST-LTE105-2-FT100	signotec Sigma Lite with FTDI (VCOM) and approx. 2 m USB-cable
ST-LTE105-5-U100	signotec Sigma Lite with HID-USB and approx. 5 m USB-cable
ST-LTE105-5-FT100	signotec Sigma Lite with FTDI (VCOM) and approx. 5 m USB-cable

Copyright

Copyright © 2000 - 2021 signotec GmbH

All rights reserved. This documentation and the components described therein are copyrighted products of signotec GmbH Ratingen in Germany. Partial or full reproduction is only permitted with the written consent of signotec GmbH. All hardware and software names used are trade names and / or trademarks of the respective manufacturers / owners. Subject to changes at any time. We accept no liability for errors in the documentation.

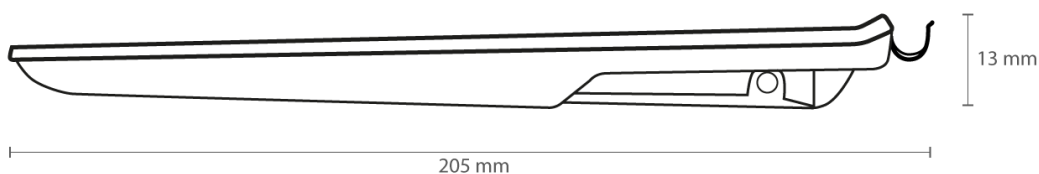
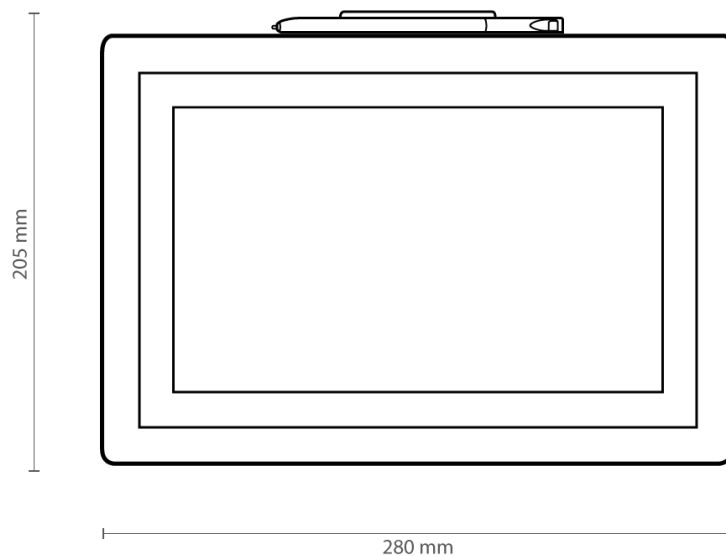
signotec Delta

Highlights & Data Sheet

HIGHLIGHTS

- 10,1" (25,6 cm) full-colour display.
- Extremely robust, hardened Sensor glass-surface (8H) with ER-technology.
- Signature capturing with 500 Hz 4D samples and 2.048 pressure stages (x, y, z, t).
- Unique RSA-signature creation and RSA-encryption methods inside the pad.
- Slideshow with up to 32 individually configurable images.
- Battery-free pen with changeable pen tip.
- „Content Signing“ allows signing the LCD-content with the captured signature.
- Secure Mode to display the signature on the screen in real-time.
- Delivery comes with completely assembled USB cable, pen and cord.
- Including free of charge software packages.

TECHNICAL DATA

General data

Dimensions	280 x 205 x 13 - 23 mm (W x D x H), with fold-out stand: 85 mm height
Casing colours	Upper shell: RAL 7021, black-grey Lower shell: RAL 9010, pure white
Cable port	Micro-USB (with strain relief) to 2x USB-B (Y-cable)
Cable length	Approx. 2,7 meters
Power consumption	USB: 950 mA at 4,75 – 5,25 V DC PoE: max. 160 mA (6,84 W)
Power supply	USB, optionally available USB power adapter (2.1 A, 5 V) Power over Ethernet (PoE)
Status-LED	2 coloured and freely programmable LEDs
Stand	VESA-Stand size: 75x75mm, thermoplastic screws Diameter: 3mm, max. penetration depth: 6,5mm
Weight	Approx. 830 grams (incl. cable)
Warranty	2 years, optional extension up to 5 years.
Country of origin	Germany

Display

Type	Full-Colour-TFT
Size	10.1" (25,6 cm)
Colour space	16,7 million
Backlight	LED-Backlight, brightness: 250 cd/m ²
Configuration of backlight	The backlight can be configured with an API or configuration file.
Resolution	1.280 x 800 pixels \pm 150 x 150 ppi
Pixel size	0,1695 x 0,1695 mm
Visible area	216,96 x 135,6 mm
Line of sight	6 o'clock
Scroll-function	Maximum size of the displayed image: 1.280 x 37.600 pixels.

Sensor

Type	ERT (Electronic Resonance Technology)
Active signing area	216,96 x 135,6 mm
Resolution	10.800 x 6.900 pixels \pm 1.264 x 1.292 dpi
Linearity	+/- 0,4 mm (centre), +/- 1.00 mm (edge)
Method of input	Special sensor for pen input (no influence by hand touch).
Surface	Extremely durable, hardened, highly polished special glass.
Surface hardness	8H
Life expectancy	Approx. 30 million signatures
Pressure stages	2.048 pressure stages
Output rate of coordinates	500 Hz 4D-samples (consisting of x, y coordinates, time and pressure)
Internal sampling rate	6.000 samples per second
Stability of output rate	Constant through integrated quartz
Pen	Active and battery-free pen with changeable pen tips.
Minimal pressure force	0.098 N (10 gf)
Maximal pressure force	7.845 N (800 gf)
Life expectancy of the pen	Approx. 1,2 million signatures at 250 grams pressure and 2,5 cm length.
Pen tilt angle	+/- 45°

Possible height of the pen	5 - 15 mm
Pen attachment	Highly flexible textile-cord and horizontal pen holder.

Connection types

USB	HID-USB and WinUSB
Serial	Optional with internal USB-Serial-Converter (VCOM-Port) or chargeable VCOM-Port-Driver.
USB-Standby-Support	Yes, if the corresponding signal is given, the device switches off.
Ethernet	Optional; RJ45 Ethernet-Port (10/100 Mbit/s), DHCP available.

Driver and Software

Driver	No special driver is required for a USB connection.
Plug and Play	Yes, available for all connection types.
SDK (API)	Several SDKs including updates and support available.
Tools	Tools free of charge including updates and support.
Software	Further chargeable software available.

System environment

Operating System	Windows 7 and newer, Windows Server 2012 and newer, 32- and 64-Bit, Linux
Terminal Server and Citrix	Compatible with Windows Remote Desktop and Citrix ICA
Citrix Virtual Channel	Optionally available

Security mechanisms

Data transfer	AES-256 encrypted data transfer between host and pad via RSA key exchange.
Encryption	RSA-Encryption unit inside the pad.
Firmware	Flash memory is protected against data theft.
Secure Mode	Real-time display of the signature without usable biometrics.
Signature unit	RSA signature creation unit in the pad.
Key storage	Creation and storage of certificates in the pad.
Key size	4096 Bit
Certificate Signing Request (CSR)	CSR can be generated in the pad and extracted.
Trusted certificates	The CSR can be signed by a root authority. Additional information: eIDAS Pad Signature Seal
Supported Hash-algorithms	SHA-1, SHA-256 and SHA-512
Signature-Performance	Transmission and Signing of a SHA-256 Hash via WinUSB: 2048 Bit: 150 ms; 3072 Bit: 500 ms; 4096 Bit: 1.000 ms
signotec „Content-Signing“	Yes
Protection against forceful break in	The casing can be glued optionally.

Miscellaneous

Transport protection	No
Individualization	Change of casing colour and logo print (on request).
Slideshow	A standby slideshow with up to 32 images is freely configurable.
Certifications and standards	CE, FCC, DIN EN 60950-1, DIN EN 61000-6-1, EN 61000-6-3, EN 55022, EN 55024

RoHS	RoHS-compliant according to EU-regulations.
WEEE-Reg.-No. (German register for used devices)	DE 41995888
Packaging law Reg.-No.:	DE 3470684644700
Serial number	Unique and retrievable, internal serial number.
Device label	There is a label on the packaging and the device with information regarding the article number, hardware revision and serial number, including a barcode.

Operating- and storage conditions

Operating temperature	-10°C to +45°C
Storage temperature	-25°C to +70°C
Air humidity for operation and storage	<= 90%, non-condensing
Air pressure for operation and storage	> 700 hPa
Degree of protection	IP 52

Reliability / Quality assurance

Quality test	Individual testing of devices with test log.
High temperature test of the components	240 hours at 80°C
Low temperature test of the components	240 hours at - 40°C
Humidity test of the components	240 hours at 60°C and 90% humidity
Thermal shock test of the components	30 minutes at - 40°C and directly 30 minutes at + 80°C (10x in succession)

Article numbers

ST-DERT-3-U100	signotec Delta USB, 2,7 m USB-cable
ST-DERT-3-UE100	signotec Delta USB and Ethernet, 2,7m USB-cable
ST-DERT-3-UPOE100	signotec Delta USB and Ethernet incl. Power over Ethernet, 2,7m USB-cable

Copyright

Copyright © 2000 - 2021 signotec GmbH

All rights reserved. This documentation and the components described therein are copyrighted products of signotec GmbH Ratingen in Germany. Partial or full reproduction is only permitted with the written consent of signotec GmbH. All hardware and software names used are trade names and / or trademarks of the respective manufacturers / owners. Subject to changes at any time. We accept no liability for errors in the documentation.

STU-540

5-inch color
Signature Pad

STU-540

*The premium
eSignature solution*

Product Overview

The STU-540 signature pad is Wacom's most advanced and robust premium electronic signature device. It is ideal for high-traffic environments where in-person handwritten electronic signatures are required to confirm transactions, such as at bank teller desks, hotel check-ins, shop purchases or clinic registrations. The 5-inch high-resolution color LCD screen with hardened glass provides an attractive point of sale signing area with a paper-like feel and superb durability. When not in signature mode, it can also be used for displaying advertising, promotions or branding. A broad range of connectivity options ensure maximum deployment flexibility, including multiple alternatives for virtualized desktop environments. Transaction security is supported with advanced encryption built-in.

WACOM® for Business

Key Features & Benefits

- **Low maintenance** costs thanks to high durability and the patented cordless, battery-free digital pen
- **Biometrically accurate signatures** using the digital pen with 1024 levels of pressure sensitivity
- **High durability and a natural, paper-like feel** enabled by the hardened glass with anti-glare screen treatment
- **Secure transactions** enabled by state-of-the-art AES256 / RSA2048 encryption
- **Support for virtualized environments** through the Virtual COM Port (VCP) for compatibility with Citrix XenDesktop and XenApp v6.5 and later
- **Customizable key pad and PIN pad** enabling input using graphic images or numerals
- **Attractive signature rendering** through the use of WILL™ (Wacom Ink Layer Language) technology that renders the best and most authentic-looking representation of handwritten electronic signatures
- **Enhanced signature traceability** through a UID (Unique hardware ID) for identifying the exact signature pad unit used for a particular signature and other inputs
- **Straightforward integration of signature pad support** into applications through the WILL™ SDK (Software Development Kit) for Signature
- **Ability to display promotional material** through an upgraded USB protocol and internal image storage that enables ads to be shown at natural speeds with no delays

General Specifications

	Dimensions (W x H x D)	6.41 x 6.18 x 0.39 inches / 163 x 157 x 10 mm
	Weight (including stand)	0.6 lbs / 275 g
	Main body color	Black
	Power supply	USB bus powered
	Power consumption	2.5 W maximum
	Communication interface	USB/VCP/RS-232

LCD Display

	Display Type	Amorphous TFT LCD
	Cover plate surface	AG etched glass
	Native resolution	800 x 480 pixels

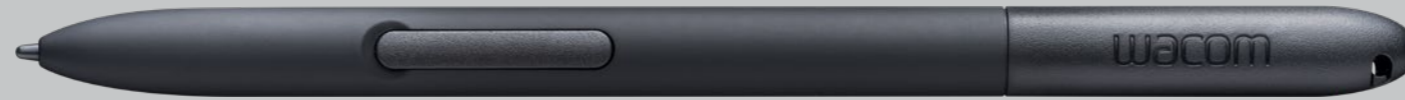
Pad and Pen

	Reading Technology	Electromagnetic Resonance (EMR)
	Active area size	4.25 x 2.56 inches / 108 x 65 mm
	Coordinate resolution	2540 lpi / 0.01 mm/pt (non-interpolated)
	Coordinate accuracy	±0.02 inches / ±0.5 mm (center)
	Report rate	200 points per second (non-interpolated)
	Pressure levels	1024 (non-interpolated)
	Encryption	AES256 / RSA2048

Miscellaneous

	Pen storage	Pen compartment
	Connectivity security	USB cable locking system
	Data security	Real time image capture without data storage. Internal memory for images only.
	Security lock slot	Yes, Kensington
	Operating temperature, relative humidity	+41° F to +104° F (+5° C to +40° C), (humidity 30 % to 80 % RH, no condensing)
	Storage temperature, relative humidity	-4° F to +140° F (-20° C to +60° C), (humidity 30% to 90% RH, no condensing)
	Signature software compatability	Compatible with Windows signature / eSign software and Wacom's sign pro PDF and sign pro PDF Plug-in for Adobe Acrobat. For Windows, C++, .Net and Java development libraries available for developers (contact us for library and software availability in other development languages and platforms)
	Package content	Signature pad, cordless and battery-free pen, USB cable (9.84 ft / 3 m), quick start guide, pen tether (nylon fiber, 19.7 inch / 50 cm)
	Warranty	3 year (standard), 5 year (extended, sold separately)

More human

More digital

Japan (HQ)

For more information please contact:

Wacom Co., Ltd. · Sumitomo Fudosan Shinjuku Grand Tower 31F, 35F,
8-17-1 Nishi-Shinjuku, Shinjuku-ku, Tokyo 160-6131, Japan
vm-info@wacom.co.jp · 03-5337-6706

Americas

For more information please contact / Pour de plus amples informations,
veuillez contactez / Para obtener información adicional, póngase en contacto
con: Wacom Technology Corporation · 1455 NW Irving Street, Suite 800 |
Portland, OR 97209 USA
esign@wacom.com · 1-503-525-3100

Europe, Middle East and Africa

For more information please contact / Pour de plus amples informations,
veuillez contactez / Para obtener información adicional, póngase en contacto
con: Wacom Europe GmbH · Zollhof 11-15, 40221 Düsseldorf, Germany
solutions@wacom.eu · +49 211 385 48 0

China

For more information please contact:

Wacom China Corporation · 518, West Wing Office, China World Trade Center,
No. 1 Jianguomenwai Avenue, Chaoyang District, Beijing 100004, China
WW@wacom.com · 400-810-5460

Hong Kong

For more information please contact:

Wacom Hong Kong Ltd. · Unit 1610, 16/F, Exchange Tower, 33 Wang Chiu Road
Kowloon Bay, Hong Kong
e-signature@wacom.com · +852 2573 9322

Australia

For more information please contact:

Wacom Australia Pty. Ltd. · Ground floor, Building 1, 3 Richardson Place,
North Ryde, NSW, 2113, Australia
Contactapbs@Wacom.com · +61 2 9422 6730

Korea

For more information please contact:

Wacom Korea Co., Ltd. · Rm #1211, 12F, KGIT Sangam Center, 402 Worldcup
Bukro, Mapo-gu, Seoul 03925, Korea
Contactapbs@Wacom.com · 080-800-1231

Singapore

For more information please contact:

Wacom Singapore Pte. Ltd. · 5 Temasek Boulevard, #12-09, Suntec Tower Five,
Singapore 038985, Contactapbs@Wacom.com · (503) 525-3100

India

For more information please contact:

Wacom India Pvt. Ltd. · 426, Tower B, DLF Building Jasola District Centre,
Mathura Road, New Delhi 110025 India, Contactapbs@Wacom.com
Customer Support: 000-800-100-4159, +91-11-47239412

wacom.com/for-business

© 2021 Wacom Co., Ltd.

Data Sheet

STU-430

*4.5-inch
Signature Pad*

WACOM® for Business

STU-430

*The versatile
eSignature solution*

Product Overview

Ideal for any electronic signing environment, the STU-430 is a versatile, full-featured, monochrome signature pad with a new thin design and a low-profile surface. The 4.5-inch LCD screen is large enough to capture longer handwritten electronic signatures, and accommodates soft buttons in addition to the signature area. The screen is easily readable in varying light conditions. State-of-the-art encryption and a unique hardware ID ensure a secure signing experience.

Key Features & Benefits

- **Practical electronic signature capture** via the 4.5-inch monochrome, reflective LCD display that easily accommodates larger handwritten electronic signatures, as well as soft buttons
- **Biometrically accurate electronic signatures** using the digital pen with 1024 levels of pressure sensitivity
- **Low maintenance** effort and costs through the use of Wacom's patented electro-magnetic resonance (EMR) technology and battery-free digital pen
- **Outstanding durability** via the scratch-resistant hardened cover glass, proven during testing to capture 500,000 electronic signatures with no surface wear
- **Secure transactions** enabled by state-of-the-art AES256 / RSA2048 encryption
- **Secure PC connections** via the integrated digital pen holder/USB cable lock combination, providing a dedicated area to place the pen when not in use, and a USB lock to prevent accidental disconnection of the USB cable
- **Enhanced signature traceability** through a UID (Unique hardware ID) for identifying the exact signature pad unit used for a particular signature
- **Enhanced device security** with built-in Kensington® Security Slot

General Specifications

	Dimensions (W x H x D)	6.35 x 6.86 x 0.42 inches / 162 x 174 x 11 mm
	Weight (including stand)	0.62 lbs / 279 g
	Main body color	Gray
	Power supply	Via USB, no additional power adapter required
	Power consumption	1.0 W maximum
	Communication interface	USB

LCD Display

	Display Type	F-STN Positive Reflective
	Cover plate surface	Tempered glass
	Native resolution	320 x 200 pixels

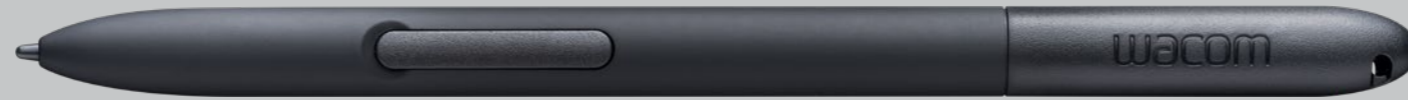
Pad and Pen

	Reading Technology	Electromagnetic Resonance (EMR)
	Active area size	3.77 x 2.36 inches / 96 x 60 mm
	Coordinate resolution	2540 lpi / 0.01 mm/pt (non-interpolated)
	Coordinate accuracy	±0.02 inches / ±0.5 mm (center)
	Report rate	200 points per second (non-interpolated)
	Pressure levels	1024 (non-interpolated)
	Encryption	AES256 / RSA2048

Miscellaneous

	Pen storage	Pen tray
	Connectivity security	USB cable locking system
	Data security	Real time signature capture without internal pad memory
	Security lock slot	Yes, Kensington
	Operating temperature, relative humidity	+41° F to +104° F (+5° C to +40° C), (humidity 30 % to 80 % RH, no condensing)
	Storage temperature, relative humidity	-4° F to +140° F (-20° C to +60° C), (humidity 30% to 90% RH, no condensing)
	Signature software compatability	Compatible with Windows signature / eSign software and Wacom's sign pro PDF and sign pro PDF Plug-in for Adobe Acrobat. For Windows, C++, .Net and Java development libraries available for developers (contact us for library and software availability in other development languages and platforms)
	Package content	Signature pad, cordless and battery-free pen, USB cable (9.84 ft / 3 m), quick start guide, pen tether (nylon fiber, 19.7 inch / 50 cm)
	Warranty	3 year (standard), 5 year (extended, sold separately)

More human

More digital

Japan (HQ)

For more information please contact:
Wacom Co., Ltd. · Sumitomo Fudosan Shinjuku Grand Tower 31F, 35F,
8-17-1 Nishi-Shinjuku, Shinjuku-ku, Tokyo 160-6131, Japan
vm-info@wacom.co.jp · 03-5337-6706

Americas

For more information please contact / Pour de plus amples informations,
veuillez contactez / Para obtener información adicional, póngase en contacto
con: Wacom Technology Corporation · 1455 NW Irving Street, Suite 800 |
Portland, OR 97209 USA
esign@wacom.com · 1-503-525-3100

Europe, Middle East and Africa

For more information please contact / Pour de plus amples informations,
veuillez contactez / Para obtener información adicional, póngase en contacto
con: Wacom Europe GmbH · Zollhof 11-15, 40221 Düsseldorf, Germany
solutions@wacom.eu · +49 211 385 48 0

China

For more information please contact:
Wacom China Corporation · 518, West Wing Office, China World Trade Center,
No. 1 Jianguomenwai Avenue, Chaoyang District, Beijing 100004, China
WW@wacom.com · 400-810-5460

Hong Kong

For more information please contact:
Wacom Hong Kong Ltd. · Unit 1610, 16/F, Exchange Tower, 33 Wang Chiu Road
Kowloon Bay, Hong Kong
e-signature@wacom.com · +852 2573 9322

Australia

For more information please contact:
Wacom Australia Pty. Ltd. · Ground floor, Building 1, 3 Richardson Place,
North Ryde, NSW, 2113, Australia
Contactapbs@Wacom.com · +61 2 9422 6730

Korea

For more information please contact:
Wacom Korea Co., Ltd. · Rm #1211, 12F, KGIT Sangam Center, 402 Worldcup
Bukro, Mapo-gu, Seoul 03925, Korea
Contactapbs@Wacom.com · 080-800-1231

Singapore

For more information please contact:
Wacom Singapore Pte. Ltd. · 5 Temasek Boulevard, #12-09, Suntec Tower Five,
Singapore 038985, Contactapbs@Wacom.com · (503) 525-3100

India

For more information please contact:
Wacom India Pvt. Ltd. · 426, Tower B, DLF Building Jasola District Centre,
Mathura Road, New Delhi 110025 India, Contactapbs@Wacom.com
Customer Support: 000-800-100-4159, +91-11-47239412

wacom.com/for-business

© 2021 Wacom Co., Ltd.

SigLite LCD 1x5 MSR

TM-LBK460

The Topaz® SigLite® LCD 1x5 MSR is a small, pressure-sensitive, low-cost electronic signature pad with an attached MSR and transfective LCD that displays “electronic ink” under the pen tip during signing.

Bundled secure software APIs provide for interactive text, graphics, and pen-tap hotspots and checkboxes which enable users to navigate screens and select preferred options.

The SigLite LCD 1x5 MSR shows the signature on the signature pad, as well as the computer screen.

BENEFITS

- ✓ 3rd-generation touchscreen signing surface for **cost efficiency**
- ✓ LCD display and attached MSR for **customization**
- ✓ Small size and weight for **portability**
- ✓ High-quality **biometric and forensic** capture
- ✓ Topaz software suite bundled at **no additional cost** for complete signing and signature solution customization techniques

MODELS & DESCRIPTIONS

TM-LBK460-BSB-R
Virtual Serial via USB
Attached MSR
Citrix Ready

TM-LBK460-HSB-R
USB
Attached MSR

SPECIFICATIONS

Warranty
1-year, with renewal option

Sensor Type
3rd-generation touch-screen
Rated to 1 million signatures

TM-LBK460

SigLite LCD 1x5 MSR

BUNDLED DEVELOPER'S TOOLS

- SigPlus® Pro ActiveX** Create applications using ActiveX or view electronically signed documents.
- SigPlus Pro Java** Available as a native Java bean.
- SigPlus Pro C++** Create applications in C.
- SigPlus Pro .NET** Native assembly for the .NET environment.
- pDoc® SDKs** Create applications to capture/embed eSignatures in digital signature fields in PDF documents.
- SigCard1™** Capture swiped magnetic card data from Topaz MSR pads.

BUNDLED UTILITIES & PLUG-INS

- pDoc Signer®** Create fillable forms and capture eSignatures in PDF documents or fillable forms.
- SigTool Imager Plus™** Make images from eSignatures.
- SignMeln™** HIPAA-compatible software for front-desk sign-in.
- Microsoft Office** For signing in Word and Excel.
- Adobe Acrobat** Add and view signatures in PDFs using Acrobat.
- OPOS Driver** Signature pad drivers for OPOS systems.

PAD'S REMOTE USAGE OPTIONS

- Virtual Serial** "BSB" signature pads.

BUNDLED SERVER/BROWSER TOOLS

- SigPlusExtLite™** Supports Firefox, Chrome, Edge, and Opera under Windows. Can be used locally or remotely.
- SigWeb™** Integrate sig capture functionality into a web app using Firefox, Chrome, Edge, IE 11+, and Opera.
- eSign Emcee®** Incorporate eSignatures into existing document-processing work flows.

VERIFICATION SOFTWARE

- SigCompare™** Visually verify eSignatures without the need to create or store templates.
- SigAnalyze®** Available to forensic document examiners with an active signature dispute.

SPECIFICATIONS

Pen Type
Rugged, passive pen & tether
Patented, battery-less

Resolution & Conversion Rate
Exceeds industry standards
Programmable PPI

Dimensions
6.0" x 3.8" x 1.4"
152mm x 95mm x 36mm

Signing Area
4.4" x 1.3"
112mm x 33mm

Authentication Capability
Forensic quality .SIG data capable of examination and authentication with Topaz software

SigGem Color 5.7

T-LBK57GC

The Topaz® SigGem® Color 5.7 is Topaz's largest, rugged, and advanced biometric electronic signature pad with a 5.7 inch, full-color TFT VGA (640x480) LCD that captures and displays "electronic ink" under the pen tip for a natural signature.

The large signing area and rugged signing surface make this a versatile pad for the most demanding applications.

Bundled secure software APIs provide for interactive text, graphics, and pen-tap hotspots and checkboxes which enable users to navigate screens, read agreements, and select preferred options before signing.

The SigGem Color 5.7 shows the signature on the signature pad, as well as the computer screen.

BENEFITS

- ✓ Large, rugged signing area for **long life**
- ✓ Full-color TFT VGA LCD display for **customization**
- ✓ High-quality **biometric and forensic** capture
- ✓ Topaz software suite bundled at **no additional cost** for complete signing and signature solution customization techniques

MODELS & DESCRIPTIONS

T-LBK57GC-BHSX-R

Dual Serial/High-Performance USB
Citrix Ready

T-LBK57GC-BBSB-R

Dual Serial/Virtual Serial via USB
Citrix Ready

T-LBK57GC-BHSB-R

Dual Serial/USB

**Bluetooth, Wi-Fi, and MSR models available. Visit www.topazsystems.com/siggemcolor57.html.*

SPECIFICATIONS

Warranty

3-years, with renewal option

QUALITY SIG
CAPTURE

BACKLIT TFT
LCD DISPLAY

ROHS
COMPLIANT

875 Patriot Drive
Unit A | Moorpark, CA
93021 | USA

P: 805.520.8282
F: 805.520.0867
www.topazsystems.com

T-LBK57GC

SigGem Color 5.7

BUNDLED DEVELOPER'S TOOLS

- SigPlus® Pro ActiveX** Create applications using ActiveX or view electronically signed documents.
- SigPlus Pro Java** Available as a native Java bean.
- SigPlus Pro C++** Create applications in C.
- SigPlus Pro .NET** Native assembly for the .NET environment.
- pDoc® SDKs** Create applications to capture/embed eSignatures in digital signature fields in PDF documents.
- SigPlusLCD™** Add interactive LCD functionality using the T-LBK43LC and T-LBK57GC.

BUNDLED UTILITIES & PLUG-INS

- pDoc Signer®** Create fillable forms and capture eSignatures in PDF documents or fillable forms.
- SigTool Imager Plus™** Make images from eSignatures.
- SignMeln™** HIPAA-compatible software for front-desk sign-in.
- Microsoft Office** For signing in Word and Excel.
- Adobe Acrobat** Add and view signatures in PDFs using Acrobat.
- OPOS Driver** Signature pad drivers for OPOS systems.

PAD'S REMOTE USAGE OPTIONS

- High-Performance USB** "HSX" signature pads.
- Virtual Serial** "BSB" signature pads.
- Serial** "B" signature pads.

BUNDLED SERVER/BROWSER TOOLS

- SigPlusExtLite™** Supports Firefox, Chrome, Edge, and Opera under Windows. Can be used locally or remotely.
- SigWeb™** Integrate sig capture functionality into a web app using Firefox, Chrome, Edge, IE 11+, and Opera.
- eSign Emcee®** Incorporate eSignatures into existing document-processing work flows.

VERIFICATION SOFTWARE

- SigCompare™** Visually verify eSignatures without the need to create or store templates.
- SigAnalyze®** Available to forensic document examiners with an active signature dispute.

SPECIFICATIONS

Sensor Type

Tempered glass surface
Rated to 2 million signatures
High-performance E/M digitizer

Pen Type

Active low-power, rugged E/M
Battery-less, 1024 pressure level option

Resolution & Conversion Rate

Exceeds industry standards
Programmable PPI

Data Encryption

AES optional, FIPS-197 compliant

Dimensions

7.2" x 6.6" x 2.1" sloping
180mm x 160mm x 54mm

Signing Area

4.6" x 3.4"
118mm x 86mm

Authentication Capability

Forensic quality .SIG data capable of examination and authentication with Topaz software

გ ა ნ ც ხ ა დ ე ბ ა

მოგახსენებთ, რომ ვარ საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის ბიზნეს-ტექნოლოგიების ფაკულტეტის საჯარო მმართველობის სადოქტორო პროგრამის მეორე კურსის დოქტორანტი, დამოუკიდებელი მკვლევარი. ვმუშაობ სადოქტორო თემაზე „ელექტრონული ხელმოწერის პრობლემები, საერთაშორისო გამოცდილება და გამოწვევები საჯარო მმართველობაში“ (სამეცნიერო ხელმძღვანელი - ასოცირებული პროფესორი - დავით ლელაძე). თემატიკიდან გამომდინარე, კვლევისათვის უაღრესად მნიშვნელოვანი და საჭიროა ვფლობდე გარკვეულ მონაცემებს.

გთხოვთ, თქვენი კომპეტენციის ფარგლებში, კანონმდებლობით დადგენილი წესით მომაწოდოთ შემდეგი ინფორმაცია (ან მიმითითოთ სად შეიძლება გავეცნო):

1. თქვენს დეპარტამენტში თუ ჩატარებულა კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის ექსპერტიზა.
2. ასეთის არსებობის შემთხვევაში რა კრიტერიუმებით განხორციელდა ექსპერტიზა.
3. ასეთის არსებობის შემთხვევაში, გთხოვთ გამომიგზავნოთ დასკვნა.

წინასწარ გიხდით მადლობას.

პატივისცემით,

მარიამ ჭანტურია

30.12. 2020

დანართი N10

სსიპ ლევან სამხარაულის სახელობის
სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნულ ბიუროს
მის.: ი. ჭავჭავაძის გამზ. N84

მოქალაქე მარიამ ჭანტურიას
მცხ.: ქ. თბილისი, თამარაშვილის გამზ. N5, ბ32ა.

პ/ნ 01008024713

ტელ.: 599021015

ელ ფოსტა: mia.chanturia@gmail.com

გ ა ნ ც ხ ა დ ე ბ ა

მოგახსენებთ, რომ ვარ საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის ბიზნეს-ტექნოლოგიების ფაკულტეტის საჯარო მმართველობის სადოქტორო პროგრამის მეორე კურსის დოქტორანტი, დამოუკიდებელი მკვლევარი. ვმუშაობ სადოქტორო თემაზე „ელექტრონული ხელმოწერის პრობლემები, საერთაშორისო გამოცდილება და გამოწვევები საჯარო მმართველობაში“ (სამეცნიერო ხელმძღვანელი - ასოცირებული პროფესორი - დავით ლელაძე). თემატიკიდან გამომდინარე, კვლევისათვის უადრესად მნიშვნელოვანი და საჭიროა ვფლობდე გარკვეული მონაცემებს.

გთხოვთ, თქვენი კომპეტენციის ფარგლებში, კანონმდებლობით დადგენილი წესით მომაწოდოთ შემდეგი ინფორმაცია (ან მიმითითოთ სად შეიძლება გავცნო):

1. თუ მოუმართავთ (კორძო პირი/სახელმწიფო დაწესებულება) კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის ექსპერტიზისათვის.
2. ასეთის არსებობის შემთხვევაში რა კრიტერიუმებით განხორციელდა ექსპერტიზა.
3. ასეთის არსებობის შემთხვევაში, გთხოვთ გამომიგზავნოთ დასკვნა.

წინასწარ გიხდით მადლობას.

პატივისცემით,

მარიამ ჭანტურია

30.12.2020

MIA 6 21 00111311

18/01/2021

მოქალაქე მარიამ ჭანტურას
მის: ქ. თბილისი, თამარაშვილის N10ა
ტელ: 599 02 10 15

ქალბატონო მარიამ,

თქვენი, 2020 წლის 30 დეკემბრის, განცხადებით დასმულ კითხვაზე, საექსპერტო-კრიმინალისტიკურ დეპარტამენტში თუ ჩატარებულა ელექტრონული ხელმოწერის ექსპერტიზა, გაცნობებთ, რომ დეპარტამენტში ელექტრონულ ხელმოწერაზე ექსპერტიზა არ ტარდება.

პატივისცემით,

გიორგი ახალმოსულიშვილი

საექსპერტო-კრიმინალისტიკური დეპარტამენტი /
ხარისხის კონტროლისა და ორგანიზაციული
უზრუნველყოფის სამმართველო
სამმართველოს უფროსი

ლევან სამხარაულის სახელობის
სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიურო
LEVAN SAMKHARAU LI NATIONAL FORENSICS BUREAU

საჯარო სამართლის იურიდიული პირი
LEGAL ENTITY OF PUBLIC LAW

№ 5000265621

18/01/2021 წ.

5000265621

საქართველოს მოქალაქეს
მარიამ ჭანტურიას

თბილისი, თამარაშვილის გამზ. N5, ბN 32ა

ქალბატონო მარიამ,

თქვენი 2020 წლის 30 დეკემბრის განცხადების (ბიუროში რეგისტრაციის N 1008527620) პასუხად გაცნობებთ, რომ კომერციული იურიდიული პირის დაკვეთის საფუძველზე (საბანკო დაწესებულება) სსიპ-ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიუროს (შემდგომში-ბიურო) კომპიუტერული ექსპერტიზის სამმართველოში მომზადდა ექსპერტის დასკვნა, რომელსაც უნდა დაედგინა კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის ნამდვილობა.

საექსპერტო გამოკვლევისას ექსპერტის მიერ იყო გამოყენებული „ელექტრონული დოკუმენტისა და ელექტრონული სანდო მომსახურების შესახებ“ საქართველოს კანონის ნორმები და საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტოს ვებ-გვერდზე არსებული „კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის ინსტრუქციის ნორმები“ (დაწვრილებით იხ. „http://www.id.ge“ და https://sda.gov.ge/?us_portfolio=15243).

განგიმარტავთ, რომ ბიუროში იყო დანიშნული ამ სახის მხოლოდ ერთი ექსპერტიზა, ვინაიდან ექსპერტის დასკვნა თავისი შინაარსით არ წარმოადგენს საჯარო ინფორმაციის მატარებელ დოკუმენტს, მასზე ვერ გავრცელდება საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 28-ე მუხლით გათვალისწინებული მოთხოვნა საჯარო ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის თაობაზე. აღნიშნულის გათვალისწინებით ბიურო მოკლებულია შესაძლებლობას გადასცეს სხვა პირს (დამკვეთი მხარის წერილობითი თანხმობის გარეშე) ბიუროში მომზადებული ექსპერტის დასკვნის ასლი.

5000265621

პატივისცემით,

წ. ნ. ჯაფარიძე

ტარიელ ზამბახიძე

იურიდიული სამმართველოს უფროსი

100
500

100
500

100
500

ელექტრონული დოკუმენტის ასლის მატერიალურ დოკუმენტთან თანაბარ იურიდიულ ძალას ვადასტურებ,
ხელმოწერისთვის პასუხისმგებელი პირი _____

თარიღი _____

(ხელმოწერა) ბ.ა

100
500

100
500

my.gov.ge

"ელექტრონული სერვისების ერთიანი პორტალი"
საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს სსიპ. „ციფრული მმართველობის სააგენტო“

კორესპონდენცია წარმოებულია საჯარო უწყებებთან მიმოწერის სერვისის
მეშვეობით

№ CA0041207036225

30.12.2020

მუნიციპალური სერვისების
განვითარების სააგენტო
ლაშა მაჭავარიანი
სააგენტოს თავმჯდომარე

სათაური: საჯარო ინფორმაცია

შინაარსი: განცხადება მოგახსენებთ, რომ ვარ საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის ბიზნეს-ტექნოლოგიების ფაკულტეტის საჯარო მმართველობის სადოქტორო პროგრამის მეორე კურსის დოქტორანტი, დამოუკიდებელი მკვლევარი. ვმუშაობ სადოქტორო თემაზე „ელექტრონული ხელმოწერის პრობლემები, საერთაშორისო გამოცდილება და გამოწვევები საჯარო მმართველობაში“ (სამეცნიერო ხელმძღვანელი - ასოცირებული პროფესორი - დავით ლელაძე). თემატიკიდან გამომდინარე, კვლევისათვის უაღრესად მნიშვნელოვანი და საჭიროა ვფლობდე გარკვეული მონაცემებს. გთხოვთ, თქვენი კომპეტენციის ფარგლებში, კანონმდებლობით დადგენილი წესით მომაწოდოთ შემდეგი ინფორმაცია (ან მიმითითოთ სად შეიძლება გავეცნო): 1. რომელ საჯარო დაწესებულებებში/სსიპ-ებსა და ააიპ-ებში ვრცელდება თქვენი სერვისი. 2. ორგანიზაციების მიხედვით: • რამდენი იუზერია რეგისტრირებული (წლების მიხედვით). • რამდენ იუზერს აქვს კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერისათვის საჭირო პროგრამა ინსტალირებული (წლების მიხედვით). • MSDA ელექტრონული ფოსტის ამოქმედებიდან დღემდე რამდენი იუზერის მიერ ხორციელდება კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერა (წლების მიხედვით). • თუ იყენებთ ხელმოწერის დაფას (ე.წ. sign pad), რომელი წლიდან და რა მოდელს. წინასწარ გიხდით მადლობას. პატივისცემით, მარიამ ჭანტურია

პატივისცემით,

მარიამ ჭანტურია

პ. #: 01008024713

მობილური: +995599021015

ელფოსტა: mia.chanturia@gmail.com

წერილის ნომერი: **64-01210271902**
თარიღი: **27/01/2021**
პინი: **9877**

ადრესატი: მოქალაქის პორტალი - my.gov.ge
მისამართი: წმ. ნიკოლოზის/ნ. ჩხეიძის 2, თბილისი, 0102, საქართველო

გადაამოწმეთ: document.municipal.gov.ge

მოქ: მარიამ ჭანტურიას

მის: ქ. თბილისი, წმ. ნიკოლოზის/ნ. ჩხეიძის 2

ქალბატონო მარიამ,

ა(ა)იპ „მუნიციპალური სერვისების განვითარების სააგენტოში“ შემოსულია თქვენი 2020 წლის 30 დეკემბრის #19-01203651691-64 განცხადება, რომლითაც მოთხოვნილია ელექტრონული ხელმოწერის გამოყენებისა და გამოყენებული ელექტრონული ხელმოწერების სტატისტიკური მონაცემების შესახებ ინფორმაცია. აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით დანართების სახით გიგზავნით შემდეგ მონაცემებს:

- დაწესებულებები სადაც ვრცელდება ა(ა)იპ „მუნიციპალური სერვისების განვითარების სააგენტოს“ სერვისი - დანართი № 3;
- რეგისტრირებული იუზერების რაოდენობა წლების მიხედვით - დანართი №2;
- გამოყენებული ელ. ხელმოწერების რაოდენობა წლების მიხედვით - დანართი №1.

რაც შეეხება ინფორმაციას ხელმოწერის დაფის sing pad-ის გამოყენების შესახებ გაცნობებთ, რომ დღეის მდგომარეობით სამსახური აღნიშნულ სერვისს არ იყენებს.

ლაშა მაჭავარიანი

ა(ა)იპ მუნიციპალური სერვისების განვითარების
სააგენტოს თავმჯდომარე (მოვალეობის შემსრულებელი)

გამოყენებულია კვალიფიცირი
ელექტრონული ხელმოწერა/
ელექტრონული შტამპი

		ელ. ხელმოწერა			
id ბარათით ხელმოწერილი				შტამპით და id ბარათით ხელმოწერილი	
წელი	რაოდენობა	წელი	რაოდენობა	წელი	რაოდენობა
2018	7	2018	190282	2018	190282
2019	7	2019	377351	2019	377351
2020	29	2020	376919	2020	376919

დასახელება	კლიენტი	2020	2019	2018	2017
1 ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია	4457	4208	3510	3127
2 სსიპ ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის არქიტექტურის სამსახური	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია	69	78	88	141
3 შიდა აუდიტისა და მონიტორინგის საქალაქო სამსახური	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია	21	21	24	40
4 გარემოს დაცვის საქალაქო სამსახური	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია	34	33	27	41
5 გლდანის რაიონის გამგეობა	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია	69	67	68	76
6 ვაკის რაიონის გამგეობა	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია	69	67	72	60
7 ისნის რაიონის გამგეობა	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია	65	79	65	73
8 დიდუბის რაიონის გამგეობა	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია	61	62	62	66
9 სამგორის რაიონის გამგეობა	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია	74	69	65	86
10 კრწანისის რაიონის გამგეობა	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია	61	59	57	54
11 მთაწმინდის რაიონის გამგეობა	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია	72	71	71	80
12 ჩუღურეთის რაიონის გამგეობა	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია	55	55	56	62
13 საბურთალოს რაიონის გამგეობა	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია	66	58	62	61
14 ნაძალადევის რაიონის გამგეობა	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია	68	64	64	85
15 ჯანდაცვისა და სოციალური მომსახურების საქალაქო სამსახური	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია	37	43	40	38
16 კულტურის საქალაქო სამსახური	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	33
17 ა(ა)იპ მუნიციპალური სერვისების განვითარების სააგენტო	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია	349	333	288	77
18 ეკონომიკური განვითარების საქალაქო სამსახური	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია	25	27	24	30

19	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის ტრანსპორტისა და ურბანული განვითარების სააგენტო	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია	127	46	46	46
20	იურიდიული საქალაქო სამსახური	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია	72	74	58	59
21	მუნიციპალური შესყიდვების საქალაქო სამსახური	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია	31	31	27	36
22	საფინანსო საქალაქო სამსახური	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია	38	38	41	46
23	უსაფრთხოების საქალაქო სამსახური	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია	482	476	444	464
24	ადმინისტრაცია	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია	141	142	140	197
25	სსიპ ცხოველთა მონიტორინგის სააგენტო	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია	32	31	1	0
26	ინფრასტრუქტურის განვითარების საქალაქო სამსახური	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია	62	58	59	69
27	სსიპ ქონების მართვის სააგენტო	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია	73	75	63	60
28	შპს „თბილისის სატრანსპორტო კომპანია“	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია	246	248	296	248
29	შპს "თბილსერვის ჯგუფი"	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია	396	354	348	427
30	ა(ა)იპ საქართველოს ეროვნული ბოტანიკური ბაღი	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია	195	198	187	183
31	მუნიციპალური ინსპექცია	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია	276	305	275	134
32	კულტურის, განათლების, სპორტისა და ახალგაზრდულ საქმეთა საქალაქო სამსახური	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია	49	51	51	29
33	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერთან არსებული თვითნებურად დაკავებულ მიწაზე საკუთრების უფლების აღიარების კომისია.	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია	#N/A	#N/A	#N/A	#N/A
34	პირის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ცხოვრების (ყოფნის) ფაქტის დამდგენი კომისია	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია	4	4	4	4
35	ა(ა)იპ თბილისის საბავშვო ბაგა-ბაღების მართვის სააგენტო	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია	49	49	44	0
36	სსიპ ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის ურბანული განვითარების სამსახური	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
37	შპს "ჰერმესი"	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია	36	49	1	0

38	ა(ა)იპ თბილისის მუნიციპალური ლაბორატორია	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
39	ა(ა)იპ თბილისის განვითარების ფონდი	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
40	ა(ა)იპ "საზოგადოებასთან კომუნიკაციის სააგენტო"	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია	#N/A	#N/A	#N/A	#N/A
41	შპს "ეკოსერვის ჯგუფი"	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია	88	73	67	0
42	ა(ა)იპ "ეროვნული სკრინინგ-ცენტრი"	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია	#N/A	#N/A	#N/A	#N/A
43	ა(ა)იპ „მოსწავლე-ახალგაზრდობის ეროვნული სასახლე“	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია	18	14	1	0
44	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის ა(ა)იპ მუზეუმების გაერთიანება	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია	71	75	0	0
45	ა(ა)იპ „თბილისის მუნიციპალური თავშესაფარი“	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია	#N/A	#N/A	#N/A	#N/A
46	ა(ა)იპ თბილისის ელენე ახვლედიანის სახელობის ბავშვთა სურათების გალერეა	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია	1	1	0	0
47	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მულტიფუნქციური ბიბლიოთეკების გაერთიანება	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია	#N/A	#N/A	#N/A	#N/A
48	ა(ა)იპ სოციალური მზრუნველობის სააგენტო	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია	135	0	0	0
49	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია	180	0	0	0
50	ქონების მართვის, ეკონომიკური განვითარების, სტატისტიკის, ინფრასტრუქტურის, სივრცითი მოწყობის, არქიტექტურის და მშენებლობის სამსახური	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია	#N/A	#N/A	#N/A	#N/A
51	სამხედრო აღრიცხვისა და გაწვევის სამსახური	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია	11	0	0	0
52	კულტურის, განათლების, სპორტისა და ახალგაზრდობის სამსახური	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია	5	0	0	0
53	ჯანმრთელობის დაცვისა და სოციალურ საკითხთა სამსახური	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია	10	0	0	0
54	შიდა აუდიტის სამსახური	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
55	ეკონომიკური განვითარებისა და ქონების მართვის სამსახური	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია	10	0	0	0

56	იურიდიული სამსახური	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
57	ადმინისტრაციული სამსახური	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
58	საფინანსო-საბიუჯეტო სამსახური	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
59	ინფრასტრუქტურის, სივრცითი მოწყობის, მშენებლობის, არქიტექტურისა და ძეგლთა დაცვის სამსახური	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია	15	0	0	0
60	ა(ა)იპ თელავის მუნიციპალიტეტის უმწეოთა და უპოვართა სამსახური	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
61	„ცენტრალური თელავის“ ადმინისტრაციული ერთეული	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
62	„დასავლეთ თელავის“ ადმინისტრაციული ერთეული	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
63	„მველი თელავის“ ადმინისტრაციული ერთეული	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
64	„ალაზანი-კავკასიონის“ ადმინისტრაციული ერთეული	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
65	აკურის ადმინისტრაციული ერთეული	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
66	„აღმოსავლეთ თელავის“ ადმინისტრაციული ერთეული	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
67	ვანთის ადმინისტრაციული ერთეული	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
68	ქვემო ხოდაშენის ადმინისტრაციული ერთეული	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
69	კონდოლის ადმინისტრაციული ერთეული	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
70	ნასამხრალის ადმინისტრაციული ერთეული	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
71	გულგულის ადმინისტრაციული ერთეული	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
72	ბუშეთის ადმინისტრაციული ერთეული	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
73	წინანდალის ადმინისტრაციული ერთეული	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
74	კისისხევის ადმინისტრაციული ერთეული	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0

75	შალაურის ადმინისტრაციული ერთეული	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
76	კურდღელაურის ადმინისტრაციული ერთეული	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
77	იყალთოს ადმინისტრაციული ერთეული	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
78	ვარდისუბნის ადმინისტრაციული ერთეული	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
79	რუისპირის ადმინისტრაციული ერთეული	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
80	ყარაჯალის ადმინისტრაციული ერთეული	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
81	ნაფარეულის ადმინისტრაციული ერთეული	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
82	ლაფანყურის ადმინისტრაციული ერთეული	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
83	სანიორის ადმინისტრაციული ერთეული	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
84	ართანის ადმინისტრაციული ერთეული	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
85	ფშაველის ადმინისტრაციული ერთეული	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
86	თეთრიწყლების ადმინისტრაციული ერთეული	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
87	ლალისყურის ადმინისტრაციული ერთეული	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
88	თელავის მუნიციპალიტეტთან არსებული თვითნებურად დაკავებულ მიწაზე საკუთრების უფლების აღიარების კომისია	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
89	თელავის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მაღალმთიან დასახლებაში მუდმივად მცხოვრები პირის სტატუსის მინიჭებისა და შეწყვეტის საკითხის განხილვისა და შესაბამისი რეკომენდაციების წარდგენის მიზნით სათათბირო ორგანო - საბ.ჭო	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
90	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია	471	122	110	84
91	ზედამხედველობის სამსახური	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0

92	მერიის ადმინისტრაციული სამსახური	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია	153	3	3	2
93	ა(ა)იპ "ქუთაისის არქიტექტურის, ურბანული დაგეგმარებისა და ძეგლთა დაცვის სააგენტო"	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია	#N/A	#N/A	#N/A	#N/A
94	სამხედრო სამსახური	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
95	საბინაო სამსახური	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია	23	0	0	0
96	ინფრასტრუქტურის განვითარების, კეთილმოწყობისა და დასუფთავების სამსახური	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია	36	0	0	0
97	სოციალურ საკითხთა სამსახური	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია	27	0	0	0
98	ა(ა)იპ „ქალაქ ქუთაისის მადლიერების სახლი“	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია	8	0	0	0
99	ეკონომიკური განვითარებისა და ადგილობრივი თვითმმართველობის ქონებისა და ტრანსპორტის მართვის სამსახური	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია	21	0	0	0
100	საფინანსო პოლიტიკისა და სახელმწიფო შესყიდვების სამსახური	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია	22	0	0	0
101	ა(ა)იპ „სპეციალური სერვისები“	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია	50	0	0	0
102	შპს „პარკინგსერვისი“	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია	12	0	0	0
103	შიდა აუდიტის სამსახური	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
104	კაზიანოურის ადმინისტრაციული ერთეული	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია	7	0	0	0
105	ნიკვას ადმინისტრაციული ერთეული	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია	8	0	0	0
106	სულხან-საბას ადმინისტრაციული ერთეული	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
107	ქალაქ-მუზეუმის ადმინისტრაციული ერთეული	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია	7	0	0	0
108	გამარჯვების ადმინისტრაციული ერთეული	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
109	უქიმერიონის ადმინისტრაციული ერთეული	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია	9	0	0	0
110	გუმათის ადმინისტრაციული ერთეული	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0

111	ვაკისუბნის ადმინისტრაციული ერთეული	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია	10	0	0	0
112	მელქვიანის ადმინისტრაციული ერთეული	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია	6	0	0	0
113	ავტოქარხნის ადმინისტრაციული ერთეული	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია	11	0	0	0
114	საფიჩხის ადმინისტრაციული ერთეული	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია	7	0	0	0
115	მუხნარის ადმინისტრაციული ერთეული	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
116	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	557	686	673	405
117	ქალაქ სოხუმის მუნიციპალიტეტის მერია	ქალაქ სოხუმის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
118	ვაკის რაიონის გამგეობა	ქალაქ სოხუმის მუნიციპალიტეტის მერია	69	67	72	60
119	სსიპ ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის ურბანული განვითარების სამსახური	ქალაქ სოხუმის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
120	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერია	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერია	298	0	0	0
121	მუნიციპალური ქონების და სერვისების მართვის სამსახური	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერია	24	0	0	0
122	განათლების, კულტურის, სპორტისა და ახალგაზრდობის სამსახური	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერია	16	0	0	0
123	მობილიზაციის, სამხედრო აღრიცხვისა და გაწვევის სამსახური	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერია	10	0	0	0
124	შიდა აუდიტის სამსახური	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
125	ადმინისტრაცია	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერია	141	142	140	197
126	საფინანსო-საბიუჯეტო სამსახური	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
127	მუნიციპალური პოლიტიკის სამსახური	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერია	16	0	0	0
128	ქალაქგანვითარებისა და ურბანული პოლიტიკის სამსახური	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერია	18	0	0	0
129	ა(ა)იპ ბათუმის საბავშვო ბაღების გაერთიანება	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0

130	ა(ა)იპ ბათუმის გამწვანებისა და ლანდშაფტური დაგეგმარების სამსახური	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
131	ა(ა)იპ „საქალაქო ინფრასტრუქტურისა და კეთილმოწყობის სამმართველო“	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერია	66	0	0	0
132	ა(ა)იპ მუნიციპალური სერვისების სააგენტო	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
133	ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამსახური	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერია	10	0	0	0
134	შპს „ბათუმის წყალი“	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
135	შპს „ბათუმის ავტოტრანსპორტი“	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
136	ა(ა)იპ ქ. ბათუმის სოციალური სერვისების სააგენტო	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
137	შპს „სანდასუფთავება“	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
138	ა(ა)იპ ბათუმის მუნიციპალური ინსპექცია	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
139	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე თვითნებურად დაკავებულ მიწაზე საკუთრების უფლების აღიარების კომისია	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
140	ტერიტორიაზე ცხოვრების (ყოფნის) ფაქტის დამდგენი კომისია	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
141	მიწის ნაკვეთებზე უფლებათა სისტემური და სპორადული რეგისტრაციის წესისა და საკადასტრო მონაცემების სრულყოფის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-3 მუხლის პირველი პუნქტის „თ“ ქვეპუნქტით და მე-7 მუხლის მე-9 პუნქტით გათვალისწინებული უფლებამოსილებების განმარტებული კომისია	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერია	#####	#####	#####	#####
142	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	79	0	0	0
143	საკრებულოს აპარატი	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	9	0	0	0
144	საკრებულოს იურიდიულ და საპროცედურო საკითხთა კომისია	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	0	0	0	0
145	საკრებულოს ინფრასტრუქტურის განვითარების კომისია	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	2	0	0	0

146	საკრებულოს ფრაქცია "ქართული ოცნება - მრეწველები"	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	3	0	0	0
147	საკრებულოს ფრაქცია "ბათუმი"	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	3	0	0	0
148	საკრებულოს ფრაქცია "ერთიანი ნაციონალური მოძრაობა"	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	3	0	0	0
149	საკრებულოს საფინანსო და ეკონომიკური განვითარების კომისია	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	0	0	0	0
150	საკრებულოს განათლების, კულტურის, ტურიზმისა და სპორტის საკითხთა კომისია	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	2	0	0	0
151	საკრებულოს ფრაქცია "ქართული ოცნება - დემოკრატიული საქართველო"	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	3	0	0	0
152	საკრებულოს ფრაქცია "ქართული ოცნება - კონსერვატორები"	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	3	0	0	0
153	საკრებულოს ჯანმრთელობისა და სოციალურ საკითხთა კომისია	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	2	0	0	0
154	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერია	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
155	შიდა აუდიტის და ინსპექტირების სამსახური	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერია	7	0	0	0
156	ადმინისტრაციული სამსახური	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
157	ეკონომიკური განვითარებისა და ქონების მართვის სამსახური	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერია	10	0	0	0
158	იურიდიული სამსახური	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
159	საფინანსო-საბიუჯეტო სამსახური	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
160	განათლების, კულტურის, სპორტის, ახალგაზრდულ საკითხთა, ჯანდაცვისა და სოციალური მომსახურების სამსახური	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერია	26	0	0	0
161	სამხედრო აღრიცხვის, გაწვევის და მობილიზაციის სამსახური	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერია	8	0	0	0
162	არქიტექტურის, სივრცითი მოწყობის, ინფრასტრუქტურის და კომუნალური სერვისების განვითარების სამსახური	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერია	19	0	0	0
163	ზედამხედველობის სამსახური	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0

164	შპს სატისი	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერია	41	0	0	0
165	ა(ა)ი.პ. ოზურგეთის მუნიციპალური მომსახურების ცენტრი	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერია	270	0	0	0
166	ა(ა)ი.პ. ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის პარკირების მართვის ცენტრი	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
167	დაბა ლაითურის ადმინისტრაციული ერთეული	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
168	დაბა ნარუჯას ადმინისტრაციული ერთეული	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
169	დაბა ურეკის ადმინისტრაციული ერთეული	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
170	ბაილეთის ადმინისტრაციული ერთეული	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
171	ბახვის ადმინისტრაციული ერთეული	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
172	ბოხვაურის ადმინისტრაციული ერთეული	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
173	დვამბუხის ადმინისტრაციული ერთეული	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
174	ვაკიჯვარის ადმინისტრაციული ერთეული	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
175	ლიხაურის ადმინისტრაციული ერთეული	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
176	მელექედურის ადმინისტრაციული ერთეული	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
177	სოფელ ოზურგეთის ადმინისტრაციული ერთეული	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
178	სილაურის ადმინისტრაციული ერთეული	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
179	ქ.ოზურგეთის ადმინისტრაციული ერთეული	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
180	დაბა ნასაკირალის ადმინისტრაციული ერთეული	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
181	ასკანას ადმინისტრაციული ერთეული	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
182	გურიანთას ადმინისტრაციული ერთეული	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0

183	თბინვალის ადმინისტრაციული ერთეული	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
184	კონჭკათის ადმინისტრაციული ერთეული	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
185	მაკვანეთის ადმინისტრაციული ერთეული	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
186	მერიის ადმინისტრაციული ერთეული	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
187	მთისპირის ადმინისტრაციული ერთეული	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
188	ნაგომარის ადმინისტრაციული ერთეული	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
189	ნატანების ადმინისტრაციული ერთეული	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერია	5	0	0	0
190	ცხემლისხიდის ადმინისტრაციული ერთეული	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
191	ჭანიეთის ადმინისტრაციული ერთეული	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
192	შემოქმედის ადმინისტრაციული ერთეული	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
193	ძიმითის ადმინისტრაციული ერთეული	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
194	ჯუმათის ადმინისტრაციული ერთეული	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
195	შრომის ადმინისტრაციული ერთეული	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
196	დაბა გომისმთის ადმინისტრაციული ერთეული	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
197	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერიის თვითნებურად დაკავებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების კომისია	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
198	პირის ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ცხოვრების (ყოფნის) ფაქტის დამდგენი კომისია	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
199	საკონკურსო კომისია	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერია	5	0	0	0
200	სატენდერო კომისია	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერია	8	0	0	0

201	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	35	0	0	0
202	განათლების, კულტურის, სპორტის, ახალგაზრდულ საქმეთა, ჯანმრთელობისა და სოციალურ საკითხთა კომისია	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	1	0	0	0
203	სამანდატო, საპროცედურო, იურიდიულ საკითხთა და ეთიკის კომისია	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	1	0	0	0
204	სივრცით-ტერიტორიული დაგეგმარების და ინფრასტრუქტურის კომისია	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	1	0	0	0
205	საფინანსო-საბიუჯეტო კომისია	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	1	0	0	0
206	ფრაქცია „ქართული ოცნება-კონსერვატორები“	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	1	0	0	0
207	აგრარულ საკითხთა, ქონების მართვისა და ბუნებრივი რესურსების საკითხების კომისია	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	1	0	0	0
208	ფრაქცია „ქართული ოცნება - დემოკრატიული საქართველო“	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	1	0	0	0
209	ფრაქცია „ქართული ოცნება-მრეწველები“	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	1	0	0	0
210	ფრაქცია „ქართული ოცნება-მწვანეები“	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	1	0	0	0
211	ფრაქცია „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობა“	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	1	0	0	0
212	ფრაქცია „ოზურგეთის მომავლისათვის“	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	1	0	0	0
213	ფრაქცია „ოზურგეთელ მშრომელთა და ხელმოკლეთა ინტერესებისთვის“	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	1	0	0	0
214	ფრაქცია „ქართული ოცნება - სოციალ დემოკრატები“	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	1	0	0	0
215	გენდერული თანასწორობის საბჭო	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	1	0	0	0
216	ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის მერია	ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
217	საფინანსო-საბიუჯეტო სამსახური	ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
218	ეკონომიკისა და ქონების მართვის სამსახური	ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის მერია	6	0	0	0
219	განათლების, კულტურის, სპორტისა და ახალგაზრდულ საქმეთა სამსახური	ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0

220	სოციალური და ჯანდაცვის სამსახური	ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
221	ზედამხედველობის სამსახური	ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
222	ადმინისტრაციული და შესყიდვების სამსახური	ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის მერია	18	0	0	0
223	შიდა აუდიტისა და ინსპექტირების სამსახური	ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
224	იურიდიული სამსახური	ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
225	სამხედრო აღრიცხვის, გაწვევისა და მობილიზაციის სამსახური	ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
226	სივრცითი მოწყობისა და ინფრასტრუქტურის სამსახური	ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის მერია	15	0	0	0
227	ა(ა)იპ კეთილმოწყობისა და მომსახურების ცენტრი	ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის მერია	9	0	0	0
228	ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის მერიის ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების კომისია	ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის მერია	8	0	0	0
229	პირის ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ცხოვრების (ყოფნის) ფაქტის დამდგენი კომისია	ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის მერია	6	0	0	0
230	ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	138	0	0	0
231	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია	ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
232	ადმინისტრაციული სამსახური	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
233	საფინანსო-საბიუჯეტო სამსახური	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
234	შიდა აუდიტისა და ინსპექტირების სამსახური	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
235	ეკონომიკისა და ქონების მართვის სამსახური	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია	6	0	0	0
236	არქიტექტურის, სივრცითი მოწყობისა და ინფრასტრუქტურის სამსახური	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია	6	0	0	0

237	მუნიციპალური შესყიდვების სამსახური	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
238	ზედამხედველობის სამსახური	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
239	განათლების, კულტურისა და სპორტის სამსახური	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია	12	0	0	0
240	სოციალური და ჯანდაცვის სამსახური	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
241	სამხედრო აღრიცხვის, გაწვევისა და მობილიზაციის სამსახური	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
242	დაბა ჩოხატაურის ადმინისტრაციული ერთეული	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
243	კონხარის ადმინისტრაციული ერთეული	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
244	ჯვარცხმის ადმინისტრაციული ერთეული	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
245	ხიდისთავის ადმინისტრაციული ერთეული	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
246	დაბლაციხის ადმინისტრაციული ერთეული	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
247	გუთურის ადმინისტრაციული ერთეული	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
248	საჭამიასერის ადმინისტრაციული ერთეული	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
249	ზემოხეთის ადმინისტრაციული ერთეული	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
250	ზომლეთის ადმინისტრაციული ერთეული	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
251	ბუკისციხის ადმინისტრაციული ერთეული	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
252	დიდი ვანის ადმინისტრაციული ერთეული	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
253	შუა სურების ადმინისტრაციული ერთეული	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
254	ზემო სურების ადმინისტრაციული ერთეული	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
255	გოგოლესუბნის ადმინისტრაციული ერთეული	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0

256	ფარცხმის ადმინისტრაციული ერთეული	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
257	შუა ამაღლების ადმინისტრაციული ერთეული	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
258	ამაღლების ადმინისტრაციული ერთეული	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
259	გორაბერეჟოულის ადმინისტრაციული ერთეული	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
260	ნაბელავის ადმინისტრაციული ერთეული	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
261	ზოტის ადმინისტრაციული ერთეული	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
262	ხევის ადმინისტრაციული ერთეული	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
263	ერკეთის ადმინისტრაციული ერთეული	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
264	ქვენობნის ადმინისტრაციული ერთეული	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
265	დაბა ბახმაროს ადმინისტრაციული ერთეული	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
266	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის აღმასრულებელ ორგანოსთან არსებული თვითნებურად დაკავებულ მიწაზე საკუთრების უფლების აღიარების კომისია	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია	8	0	0	0
267	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მიერ დადებული სახელმწიფო შესყიდვების ხელშეკრულებებით განხორციელებული შესყიდვების მიღება-ჩაბარების ინსპექტირების ჯგუფი	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია	5	0	0	0
268	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე განხორციელებული მშენებლობის ვარგისად აღიარების (ექსპლუატაციაში მიღების) კომისია	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია	5	0	0	0
269	ტერიტორიაზე ცხოვრების (ყოფნის) ფაქტის დამდგენი კომისია	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
270	საკონკურსო კომისია	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია	5	0	0	0
271	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის სატენდერო კომისია	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია	8	0	0	0

	მაღალმთიან დასახლებაში მუდმივად მცხოვრები პირის სტატუსის მინიჭების და შეწყვეტის საკითხის განხილვისა და მუნიციპალიტეტის მერისთვის შესაბამისი რეკომენდაციების წარდგენის მიზნით შექმნილი სათათბირო ორგანო - საბჭო	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
272						
273	ა(ა)იპ კომუნალური სამსახური „სხივი“	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
274	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	61	0	0	0
275	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
276	ჯანმრთელობის და სოციალური დაცვის სამსახური	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია	12	0	0	0
277	შიდა აუდიტისა და მონიტორინგის სამსახური	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
278	ადმინისტრაციული სამსახური	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
279	საფინანსო-საბიუჯეტო სამსახური	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
280	არქიტექტურის, სივრცითი მოწყობისა და ადმინისტრაციული ზედამხედველობის სამსახური	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია	13	0	0	0
281	შესყიდვებისა და მატერიალური უზრუნველყოფის სამსახური	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია	11	0	0	0
282	კულტურის, განათლების, მეგლთა დაცვის სპორტისა და ახალგაზრდულ საქმეთა სამსახური	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია	12	0	0	0
283	სამხედრო აღრიცხვის, გაწვევისა და მობილიზაციის სამსახური	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
284	ინფრასტრუქტურული პროექტების მართვისა და ტრანსპორტის სამსახური	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია	17	0	0	0
285	ა(ა)იპ ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მელიორაცია	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია	10	0	0	0
286	ცენტრის უბანი	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
287	ნაბადის უბანი	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
288	მალთაყვის უბანი	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0

289	კუნძული უბანი	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
290	ა(ა)იპ ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის სოციალური მომსახურების ცენტრი	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია	81	0	0	0
291	ა(ა)იპ ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის სერვისები ცენტრი	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია	207	0	0	0
292	ა(ა)იპ ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის სასაფლაოების მოვლა-პატრონობის ცენტრი	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
293	ა(ა)იპ ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის ფოლკლორის ცენტრი	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
294	ა(ა)იპ ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის სპორტისა და ტურიზმის ცენტრი	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
295	ა(ა)იპ ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის სახელოვნებო სამხატვრო სასწავლებელი	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
296	ა(ა)იპ ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მოსწავლე-ახალგაზრდობის შემოქმედების ცენტრი	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
297	ა(ა)იპ ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის საგამოფენო დარბაზი	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
298	ა(ა)იპ-სკოლისგარეშე სასპორტო საგანმანათლებლო დაწესებულება - რაგბის სასპორტო სკოლა	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
299	ა(ა)იპ-თვითმმართველი ქალაქ ფოთის სკოლამდელი სააღმზრდელო გაერთიანება	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
300	ა(ა)იპ-თვითმმართველი ქალაქ ფოთის საბიბლიოთეკო გაერთიანება	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
301	ა(ა)იპ თვითმმართველი ქალაქ ფოთის საზოგადოებრივი ჯანდაცვის ცენტრი	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
302	შპს ლაბორატორიული კვლევის ცენტრი	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
303	ა(ა)იპ ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის საჭადრაკო კლუბი ნანა	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
304	ა(ა)იპ არჩილ ხორავას სახელობის სკოლისგარეშე სახელოვნებო სასწავლებელი	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
305	შპს ფოთიქალაქპროექტი	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
306	შპს ფოთის სატრანსპორტო კომპანია	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
307	ა(ა)იპ-თვითმმართველი ქალაქის-ფოთის ხელბურთის კლუბი ოქროს ვერძი	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0

308	შპს საფეხბურთო კლუბი კოლხეთი 1913	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
309	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერიის საკონკურსო კომისია	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია	5	0	0	0
310	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	56	0	0	0
311	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
312	ადმინისტრაციული სამსახური	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
313	შიდა აუდიტის და ინსპექტირების სამსახური	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია	7	0	0	0
314	სამხედრო აღრიცხვის, გაწვევისა და მობილიზაციის სამსახური	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
315	ინფრასტრუქტურული პროექტების მართვის და არქიტექტურის სამსახური	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
316	სოციალური და ჯანდაცვის სამსახური	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
317	ზედამხედველობის სამსახური	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
318	განათლების, ძეგლთა დაცვის, კულტურის, სპორტის და ახალგაზრდულ საქმეთა სამსახური	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია	16	0	0	0
319	საფინანსო-საბიუჯეტო და შესყიდვების სამსახური	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია	18	0	0	0
320	ეკონომიკური პოლიტიკის და მუნიციპალური სერვისების სამსახური	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია	22	0	0	0
321	ა(ა)იპ "ზუგდიდისა და სოფლის მეურნეობის ცენტრი"	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია	15	0	0	0
322	ა(ა)იპ "კეთილმოწყობის მართვის ცენტრი"	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია	34	0	0	0
323	აბასთუმნის ადმინისტრაციული ერთეული	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
324	ანაკლიის ადმინისტრაციული ერთეული	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
325	ახალკახათის ადმინისტრაციული ერთეული	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
326	დავითიანის ადმინისტრაციული ერთეული	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0

365	ცაცხვის ადმინისტრაციული ერთეული	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
366	ცვანეს ადმინისტრაციული ერთეული	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
367	ჭაქვინჯის ადმინისტრაციული ერთეული	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
368	ჭითაწყარის ადმინისტრაციული ერთეული	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
369	ჭკადუაშის ადმინისტრაციული ერთეული	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
370	ხურჩას ადმინისტრაციული ერთეული	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
371	ჯუმის ადმინისტრაციული ერთეული	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
372	ქ. ზუგდიდის ენგურის ადმინისტრაციული ერთეული	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
373	ქ. ზუგდიდის კოლხეთის ადმინისტრაციული ერთეული	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
374	ქ. ზუგდიდის მაცხოვრისკარის ადმინისტრაციული ერთეული	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
375	ქ. ზუგდიდის ოდიშის ადმინისტრაციული ერთეული	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
376	პირის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ცხოვრების (ყოფნის) ფაქტის დამდგენი კომისია	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
377	ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების კომისია	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია	1	1	1	1
378	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	161	0	0	0
379	ხოზის მუნიციპალიტეტის მერია	ხოზის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
380	შიდა აუდიტისა და კონტროლის სამსახური	ხოზის მუნიციპალიტეტის მერია	6	0	0	0
381	საფინანსო-საბიუჯეტო სამსახური	ხოზის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
382	ინფრასტრუქტურის, ურბანული განვითარებისა და არქიტექტურის სამსახური	ხოზის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0

383	შრომის, საზოგადოებრივი ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამსახური	ხოზის მუნიციპალიტეტის მერია	6	0	0	0
384	კულტურის, განათლების, სპორტის, მეგლთა დაცვის, ტურიზმისა და ახალგაზრდულ საქმეთა სამსახური	ხოზის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
385	წვევამდელთა, რეზერვისტთა, სამხედრო აღრიცხვის, გაწვევის და მობილიზაციის სამსახური	ხოზის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
386	ადმინისტრაციული სამსახური	ხოზის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
387	ეკონომიკური განვითარებისა და ქონების მართვის სამსახური	ხოზის მუნიციპალიტეტის მერია	10	0	0	0
388	შპს „ხოზი დასუფთავება და განათება“	ხოზის მუნიციპალიტეტის მერია	12	0	0	0
389	შპს „ხოზის მუნიციპალიტეტის წყალმომარაგება“	ხოზის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
390	ხოზის მუნიციპალიტეტის მერთან არსებული, თვითნებურად დაკავებულ მიწაზე საკუთრების უფლების აღიარების კომისია	ხოზის მუნიციპალიტეტის მერია	6	0	0	0
391	ხოზის მუნიციპალიტეტის მერთან არსებული კოლექტიური ორგანო - პირის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ცხოვრების (ყოფნის) ფაქტის დამდგენი კომისია	ხოზის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
392	სახელმწიფო შესყიდვების შესახებ ხელშეკრულებების პირობების შესრულების კონტროლის ჯგუფი ხოზის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული	ხოზის მუნიციპალიტეტის მერია	6	0	0	0
393	მრავალწლიანი ნარგავებისა და მუნიციპალიტეტისთვის გამოყოფილი პირველი ხარისხის მერქნული რესურსის განაწილების შემსწავლელი კომისია	ხოზის მუნიციპალიტეტის მერია	6	0	0	0
394	სოციალური და ჯანმრთელობის დაცვის მუნიციპალური პროგრამების უზრუნველყოფის კომისია	ხოზის მუნიციპალიტეტის მერია	7	0	0	0
395	ხოზის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე სტიქიისაგან მიყენებული ზარალის შემსწავლელი კომისია	ხოზის მუნიციპალიტეტის მერია	7	0	0	0
396	ახალი ხიბულის ადმინისტრაციული ერთეული	ხოზის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
397	გურიფულის ადმინისტრაციული ერთეული	ხოზის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
398	ზემო ქვალონის ადმინისტრაციული ერთეული	ხოზის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0

418	საკონკურსო კომისია	ხოზის მუნიციპალიტეტის მერია	5	0	0	0
419	ხოზის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	ხოზის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	50	0	0	0
420	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
421	ადმინისტრაციული სამსახური	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
422	საფინანსო-საბიუჯეტო სამსახური	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
423	შიდა აუდიტის სამსახური	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
424	სივრცითი მოწყობისა და ინფრასტრუქტურის სამსახური	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია	15	0	0	0
425	ზედამხედველობის სამსახური	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია	7	0	0	0
426	ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამსახური	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია	10	0	0	0
427	ეკონომიკური განვითარების, სტატისტიკის და ქონების მართვის სამსახური	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
428	განათლების, კულტურის, სპორტისა და ახალგაზრდობის სამსახური	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია	16	0	0	0
429	სამხედრო აღრიცხვის, გაწვევისა და მობილიზაციის სამსახური	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
430	ა(ა)იპ „სენაკის მუნიციპალიტეტის მზრუნველობამოკლებულთა კვების ცენტრი“	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია	12	0	0	0
431	ა(ა)იპ „სენაკის მუნიციპალიტეტის საზოგადოებრივი მომსახურების ცენტრი“	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია	121	0	0	0
432	ქალაქ სენაკის ადმინისტრაციული ერთეული	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია	8	0	0	0
433	ფოცხოს ადმინისტრაციული ერთეული	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
434	მენჯის ადმინისტრაციული ერთეული	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
435	ახალსოფლის ადმინისტრაციული ერთეული	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
436	ლემამამეს ადმინისტრაციული ერთეული	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0

437	ნოქალაქევის ადმინისტრაციული ერთეული	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
438	ზემო ჭალადიდის ადმინისტრაციული ერთეული	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
439	ხორშის ადმინისტრაციული ერთეული	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია	5	0	0	0
440	ნოსირის ადმინისტრაციული ერთეული	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
441	ძველი სენაკის ადმინისტრაციული ერთეული	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
442	გეჯეთის ადმინისტრაციული ერთეული	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
443	ეკის ადმინისტრაციული ერთეული	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
444	თეკლათის ადმინისტრაციული ერთეული	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
445	უშაფათის ადმინისტრაციული ერთეული	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
446	ზანის ადმინისტრაციული ერთეული	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
447	„სენაკის მუნიციპალიტეტის მერიასთან არსებული პირის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ცხოვრების (ყოფნის) ფაქტის დამდგენი კომისია“	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
448	„სენაკის მუნიციპალიტეტის მერიასთან არსებული ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მიერ თვითნებურად დაკავებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარებაზე უფლებამოსილი მუდმივმოქმედი კომისია“	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
449	სენაკის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	სენაკის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	49	0	0	0
450	აბაშის მუნიციპალიტეტის მერია	აბაშის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
451	სოფლის მეურნეობისა და ბუნებრივი რესურსების სამსახური	აბაშის მუნიციპალიტეტის მერია	5	0	0	0
452	ინფრასტრუქტურის, კეთილმოწყობის, არქიტექტურისა და მშენებლობის სამსახური	აბაშის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
453	შიდა აუდიტის სამსახური	აბაშის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0

454	სახედრო აღრიცხვის, გაწვევისა და მობილიზაციის სამსახური	აბაშის მუნიციპალიტეტის მერია აბაშის	6	0	0	0
455	საფინანსო-საბიუჯეტო სამსახური	მუნიციპალიტეტის მერია აბაშის	0	0	0	0
456	ზედამხედველობის სამსახური	მუნიციპალიტეტის მერია აბაშის	0	0	0	0
457	სტატისტიკის სამსახური	მუნიციპალიტეტის მერია აბაშის	0	0	0	0
458	ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამსახური	მუნიციპალიტეტის მერია აბაშის	10	0	0	0
459	ადმინისტრაციული სამსახური	მუნიციპალიტეტის მერია აბაშის	0	0	0	0
460	კულტურის, განათლების, სპორტის, ძველთა დაცვისა და ახალგაზრდულ საქმეთა სამსახური	მუნიციპალიტეტის მერია აბაშის	0	0	0	0
461	ა(ა)იპ „აბაშის კეთილმოწყობა“	მუნიციპალიტეტის მერია აბაშის	14	0	0	0
462	მარნის ადმინისტრაციული ერთეული	მუნიციპალიტეტის მერია აბაშის	1	0	0	0
463	პირველი მაისის ადმინისტრაციული ერთეული	მუნიციპალიტეტის მერია აბაშის	0	0	0	0
464	ქალაქ აბაშის ადმინისტრაციული ერთეული	მუნიციპალიტეტის მერია აბაშის	3	0	0	0
465	ნორიოს ადმინისტრაციული ერთეული	მუნიციპალიტეტის მერია აბაშის	1	0	0	0
466	სუჯუნის ადმინისტრაციული ერთეული	მუნიციპალიტეტის მერია აბაშის	1	0	0	0
467	წყემის ადმინისტრაციული ერთეული	მუნიციპალიტეტის მერია აბაშის	1	0	0	0
468	ნაესაკოვოს ადმინისტრაციული ერთეული	მუნიციპალიტეტის მერია აბაშის	1	0	0	0
469	ძველი აბაშის ადმინისტრაციული ერთეული	მუნიციპალიტეტის მერია აბაშის	1	0	0	0
470	ონტოფოს ადმინისტრაციული ერთეული	მუნიციპალიტეტის მერია აბაშის	1	0	0	0
471	ქოლოზნის ადმინისტრაციული ერთეული	მუნიციპალიტეტის მერია აბაშის	1	0	0	0
472	გეზათის ადმინისტრაციული ერთეული	მუნიციპალიტეტის მერია აბაშის	1	0	0	0

473	სეფიეთის ადმინისტრაციული ერთეული	აბაშის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
474	კეთილარის ადმინისტრაციულ ერთეულში	აბაშის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
475	სამიქაოს ადმინისტრაციული ერთეული	აბაშის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
476	ტყვირის ადმინისტრაციული ერთეული	აბაშის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
477	ზანათის ადმინისტრაციული ერთეული	აბაშის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
478	აბაშის მუნიციპალიტეტის მერთან არსებული ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მიერ თვითნებურად დაკავებულ (სარგებლობაში არსებული) მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარებაზე უფლებამოსილი მოდმიგმოქმედი კომისია	აბაშის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
479	აბაშის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	აბაშის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	36	0	0	0
480	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	82	0	0	0
481	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
482	საფინანსო - საბიუჯეტო სამსახური	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია	8	0	0	0
483	ეკონომიკური განვითარებისა და ქონების მართვის სამსახური	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია	10	0	0	0
484	სივრცითი მოწყობის, ინფასტრუქტურის, არქიტექტურისა და კეთილმოწყობის სამსახური	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია	10	0	0	0
485	ზედამხედველობის სამსახური	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
486	ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამსახური	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
487	კულტურის, განათლების, სპორტისა და ახალგაზრდობის საქმეთა სამსახური	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
488	ადმინისტრაციული და შესყიდვების სამსახური	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია	18	0	0	0
489	შიდა აუდიტისა და მონიტორინგის სამსახური	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0

490	სამხედრო აღრიცხვის, გაწვევისა და მობილიზაციის სამსახური	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
491	ა(ა)იპ წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობისა და დასუფთავების გაერთიანება	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია	11	0	0	0
492	ა(ა)იპ წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის სათნოების სახლი	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
493	ქალაქ წყალტუბოს ადმინისტრაციული ერთეული	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
494	გეგუთის ადმინისტრაციული ერთეული	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია	5	0	0	0
495	გვიშტიბის ადმინისტრაციული ერთეული	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
496	დღნორისის ადმინისტრაციული ერთეული	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
497	მაღლაკის ადმინისტრაციული ერთეული	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
498	მექვენის ადმინისტრაციული ერთეული	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
499	გუმბრის ადმინისტრაციული ერთეული	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
500	რიონის ადმინისტრაციული ერთეული	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
501	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის აღმასრულებელ ორგანოსთან არსებულ თვითნებურად დაკავებულ მიწაზე საკუთრების უფლების აღიარების კომისია	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
502	მუხიანის ადმინისტრაციული ერთეული	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
503	ოფურჩხეთის ადმინისტრაციული ერთეული	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
504	ოფშკვითის ადმინისტრაციული ერთეული	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
505	პატრიკეთის ადმინისტრაციული ერთეული	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
506	საყულიის ადმინისტრაციული ერთეული	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
507	ფარცხანაყანევის ადმინისტრაციული ერთეული	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0

508	ქვეტირის ადმინისტრაციული ერთეული	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
509	ცხუნკურის ადმინისტრაციული ერთეული	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია	6	0	0	0
510	სოფელ წყალტუბოს ადმინისტრაციული ერთეული	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია	5	0	0	0
511	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტში ტენდერის ფორმით შესყიდვების განხორციელების მიზნით სატენდერო კომისია	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
512	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის საკონკურსო კომისია	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
513	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მაღალმთიან დასახლებაში მუდმივად მცხოვრები პირის სტატუსის მინიჭებისა და შეწყვეტის საკითხის განხილვისა და რეკომენდაციის წარდგენის მიზნით მერის სათათბირო ორგანო - საბჭო	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია	6	0	0	0
514	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის საკრებულო	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის საკრებულო	44	0	0	0
515	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
516	თერჯოლის სახელოვნებო განათლების, კულტურისა და ტურიზმის მუნიციპალური ცენტრი	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია	21	0	0	0
517	თერჯოლის სპორტულ-გამაჯანსაღებელი მუნიციპალური ცენტრი	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
518	თერჯოლის მოსწავლე ახალგაზრდობის სოციალური დაცვის, მოქალაქეობრივი და ესთეტიკური აღზრდის მუნიციპალური ცენტრი	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია	16	0	0	0
519	თერჯოლის დასუფთავებისა და კეთილმოწყობის მუნიციპალური სამსახური	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია	18	0	0	0
520	თერჯოლის სკოლამდელი აღზრდის მუნიციპალური ცენტრი	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია	12	0	0	0
521	ზედამხედველობის სამსახური	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
522	ადმინისტრაციული და შესყიდვების სამსახური	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია	18	0	0	0
523	იურიდიული სამსახური	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
524	ჯანდაცვისა და სოციალურ საკითხთა სამსახური	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0

525	ეკონომიკისა და ქონების მართვის სამსახური	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია	6	0	0	0
526	სამხედრო აღრიცხვის, გაწვევისა და მობილიზაციის სამსახური	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია	10	0	0	0
527	შიდა აუდიტისა და ინსპექტირების სამსახური	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
528	სივრცითი მოწყობის, ინფრასტრუქტურისა და არქიტექტურის სამსახური	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია	12	0	0	0
529	განათლების, კულტურის, სპორტისა და ახალგაზრდულ საქმეთა სამსახური	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
530	საფინანსო-საბიუჯეტო სამსახური	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
531	თერჯოლის საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის მუნიციპალური ცენტრი	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
532	თერჯოლის ადმინისტრაციული ერთეული	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
533	ეწრის ადმინისტრაციული ერთეული	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
534	მეგრის ადმინისტრაციული ერთეული	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
535	ახალთერჯოლის ადმინისტრაციული ერთეული	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
536	ჩხარის ადმინისტრაციული ერთეული	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
537	სიქთარვის ადმინისტრაციული ერთეული	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
538	ქვედა სიმონეთის ადმინისტრაციული ერთეული	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
539	ბარდუბნის ადმინისტრაციული ერთეული	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
540	ღვანკითის ადმინისტრაციული ერთეული	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
541	ზედა სიმონეთის ადმინისტრაციული ერთეული	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
542	რუფოთის ადმინისტრაციული ერთეული	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
543	თუზის ადმინისტრაციული ერთეული	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0

544	კვანჭირის ადმინისტრაციული ერთეული	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
545	ალისუბნის ადმინისტრაციული ერთეული	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
546	ჭოგნარის ადმინისტრაციული ერთეული	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
547	გოგნის ადმინისტრაციული ერთეული	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
548	საზანოს ადმინისტრაციული ერთეული	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
549	ნახშირღელის ადმინისტრაციული ერთეული	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
550	გოდოგნის ადმინისტრაციული ერთეული	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
551	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მიერ თვითნებურად დაკავებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების კომისია	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია	10	0	0	0
552	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	47	0	0	0
553	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
554	შიდა აუდიტის და მონიტორინგის სამსახური	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
555	ადმინისტრაციული სამსახური	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
556	ინფრასტრუქტურის, კეთილმოწყობისა და საზოგადოებრივი მომსახურების სამსახური	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	11	0	0	0
557	ა(ა)იპ ზესტაფონის დასუფთავებისა და კეთილმოწყობის სერვის ცენტრი	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
558	ეკონომიკის, ქონების მართვისა და მშენებლობაზე ზედამხედველობის სამსახური	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	5	0	0	0
559	საფინანსო - საბიუჯეტო სამსახური	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	8	0	0	0
560	იურიდიული მომსახურებისა და სახელმწიფო შესყიდვების სამსახური	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	7	0	0	0
561	განათლების, კულტურის, ძეგლთა დაცვის, სპორტისა და ახალგაზრდობის საქმეთა სამსახური	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	5	0	0	0

562	სამხედრო აღრიცხვისა და გაწვევის სამსახური	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	11	0	0	0
563	სოციალური დაცვის სამსახური	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	7	0	0	0
564	ქვედა საზანოს ადმინისტრაციული ერთეული	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
565	ქ.ზესტაფონის ადმინისტრაციული ერთეული	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
566	მეორე სვირის ადმინისტრაციული ერთეული	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
567	როდინაულის ადმინისტრაციული ერთეული	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
568	ქვედა საქარის ადმინისტრაციული ერთეული	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
569	შორაპნის ადმინისტრაციული ერთეული	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
570	ზედა საქარის ადმინისტრაციული ერთეული	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
571	პირველი სვირის ადმინისტრაციული ერთეული	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
572	კვალითის ადმინისტრაციული ერთეული	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
573	ცხრაწყაროს ადმინისტრაციული ერთეული	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
574	კლდეეთის ადმინისტრაციული ერთეული	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
575	ილემის ადმინისტრაციული ერთეული	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
576	ძირულის ადმინისტრაციული ერთეული	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
577	სანახშირის ადმინისტრაციული ერთეული	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
578	ბოსლევის ადმინისტრაციული ერთეული	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
579	დილიკაურის ადმინისტრაციული ერთეული	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
580	შრომის ადმინისტრაციული ერთეული	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0

581	ფუთის ადმინისტრაციული ერთეული	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
582	ზოვრეთის ადმინისტრაციული ერთეული	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
583	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერიის დისციპლინური წარმოების კომისია	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
584	მიწის ნაკვეთებზე უფლებათა სისტემური და სპორადული რეგისტრაციის წესისა და საკადასტრო მონაცემების სრულყოფის შესახებ კომისია	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
585	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერიის "ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების მუდმივმოქმედი კომისია	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	10	0	0	0
586	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერიის საშუალოვადაიანი სამოქმედო გეგმის, პრიორიტეტის დოკუმენტის, ბიუჯეტის პროექტის (2021 წლის ბიუჯეტის პროექტისა და 2021-2024 წლების ბიუჯეტის პროგნოზის) დამდგენი მუდმივმოქმედი კომისია	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
587	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მუნიციპალიტეტის საკუთრებაში მყოფი მრავალწლიანი ნარგავების განაშენიანებისა და გაშენებული (ხანდაზმული, გამხმარი, ავარიული) ნარგავების შეფასებისათვის მუდმივმოქმედი კომისია	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
588	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერიის ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულის ქონების მუდმივმოქმედი სააუქციონო კომისია	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
589	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციულ ერთეულებს შორის საზღვრების გამიჯვნა/დადგენის მიზნით მუდმივმოქმედი კომისია	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
590	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მუდმივმოქმედი საინვენტარიზაციო კომისია	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
591	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მუდმივმოქმედი სატენდერო კომისია	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
592	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერიის "სოციალური დახმარების განმკარგავი" მუდმივმოქმედი კომისია	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0

593	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტში სტიქიის შედეგად მიყენებული ზარალის აღმრიცხველი მუდმივმოქმედი კომისია	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
594	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე უსახლკარო პირთა და ავარიულ მდგომარეობაში მყოფი სახლების პრობლემების შემსწავლელი მუდმივმოქმედი კომისია	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
595	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე პირის ცხოვრების (ყოფნის) ფაქტის დამდგენი კომისია	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
596	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის გამოჩენილ ადამიანთა პატივგების მუდმივმოქმედი კომისია	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
597	ა(ა)იპ ზესტაფონის მიხეილ სალადის სახელობის სპორტულ-გამაჯანსაღებელი მუნიციპალური ცენტრი	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
598	ა(ა)იპ ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებების გაერთიანება	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
599	ა(ა)იპ ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მუზეუმების გაერთიანება	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
600	ა(ა)იპ საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ზესტაფონის მუნიციპალური ცენტრი	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
601	ა(ა)იპ ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის ცენტრალური ბიბლიოთეკა	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
602	ა(ა)იპ ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის სიმონ საყვარელიძის სახელობის სპორტული სკოლა	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
603	ა(ა)იპ ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის სამხატვრო სკოლა	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
604	ა(ა)იპ ზესტაფონის მუნიციპალიტეტთან არსებული კულტურისა და შემოქმედების ცენტრი	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
605	ა(ა)იპ ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის რევაზ ლალიძის სახელობის სამუსიკო სკოლა	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
606	ა(ა)იპ ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის ელდარ შალამბერიძის სახელობის ხელოვნების სკოლა	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
607	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	16	0	0	0
608	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0

609	ა(ა)იპ „ახალციხის მუნიციპალიტეტის სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულება“	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია	13	0	0	0
610	ა(ა)იპ ახალციხის მუნიციპალიტეტის წყალმომარაგება და წყალანიერება	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
611	ა(ა)იპ ახალციხის მუნიციპალიტეტის საზოგადოებრივი ჯანდაცვის ცენტრი	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
612	ა(ა)იპ ქალაქ ახალციხის სათნოების სახლი	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
613	შპს კეთილმოწყობა	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია	160	0	0	0
614	ადმინისტრაციული და იურიდიული სამსახური	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია	27	0	0	0
615	სახელმწიფო შესყიდვების სამსახური	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია	5	0	0	0
616	საფინანსო-საბიუჯეტო სამსახური	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
617	კულტურის, განათლების, სპორტის, ძეგლთა დაცვის, ახალგაზრდულ საქმეთა და ტურიზმის სამსახური	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია	12	0	0	0
618	სამხედრო აღრიცხვის, გაწვევისა და მობოლიზაციის სამსახური	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია	5	0	0	0
619	ეკონომიკური განვითარებისა და ქონების მართვის სამსახური	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია	10	0	0	0
620	სივრცითი მოწყობისა და ინფრასტრუქტურის სამსახური	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია	15	0	0	0
621	ზედამხედველობის სამსახური	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
622	შიდა აუდიტისა და ინსპექტირების სამსახური	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
623	ახალციხის ადმინისტრაციულ ერთეული	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
624	ახალციხის ადმინისტრაციულ ერთეული	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
625	ვალეს ადმინისტრაციულ ერთეული	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
626	ახალციხის ადმინისტრაციულ ერთეული	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
627	ახალციხის ადმინისტრაციულ ერთეული	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0

628	წყრუთის ადმინისტრაციული ერთეული	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
629	სხვილისის ადმინისტრაციული ერთეული	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
630	წყალთბილის ადმინისტრაციული ერთეული	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
631	პამაჯის ადმინისტრაციული ერთეული	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
632	ურაველის ადმინისტრაციული ერთეული	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
633	სვირის ადმინისტრაციული ერთეული	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
634	ელიაწმინდის ადმინისტრაციული ერთეული	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
635	სამელის ადმინისტრაციული ერთეული	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
636	ანდრიაწმინდის ადმინისტრაციული ერთეული	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
637	აგარის ადმინისტრაციული ერთეული	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
638	აწყურის ადმინისტრაციული ერთეული	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
639	ფერსის ადმინისტრაციული ერთეული	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
640	კლდის ადმინისტრაციული ერთეული	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
641	მინამის ადმინისტრაციული ერთეული	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
642	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მიერ, სახელმწიფო შესყიდვით განხორციელებული, 2020 წელს მიღებული საქონლის, მომსახურების და სამუშაოების მიღება-ჩაბარების კომისია	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია	8	0	0	0
643	ახალციხის მუნიციპალიტეტის დასახლებებში, საქართველოს რეგიონებში განსახორციელებელი პროექტების ფონდიდან სოფლის მხარდაჭერის პროგრამის ფარგლებში დასაფინანსებელი პროექტების შერჩევის მიზნით სამუშაო ჯგუფი	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია	7	0	0	0

644	ახალციხის მუნიციპალიტეტის 2020 წლის ბიუჯეტიდან სოციალური დახმარების მიზნობრივად გაცემის მიზნით სამუშაო ჯგუფი	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია	13	0	0	0
645	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერის სათათბირო ორგანოს - „მაღალმთიან დასახლებაში მუდმივად მცხოვრები პირის სტატუსის მინიჭების, ჩამორთმევის, შეჩერებისა და აღდგენის განხილვის მიზნით შექმნილი საბჭო	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია	8	0	0	0
646	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მიერ სახელმწიფო შესყიდვის კონტროლის მიზნით ინფრასტრუქტურული პროექტების ინსპექტირების ჯგუფი	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია	12	0	0	0
647	ახალციხის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებული მიწის ნაკვეთზე საკუთრების უფლების აღიარების კომისი	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია	8	0	0	0
648	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მიერ განხორციელებული სახელმწიფო შესყიდვის კონტროლის მიზნით ინსპექტირების ჯგუფი	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია	8	0	0	0
649	ახალციხის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე პირის ცხოვრების (ყოფნის) ფაქტის დამდგენი კომისი	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
650	ახალციხის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტის სარეზერვო ფონდიდან, თანხის განკარგვის მიზნით სამუშაო ჯგუფი	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია	5	0	0	0
651	ახალციხის მუნიციპალიტეტის სატენდერო კომისიის შექმნისა და წევრთა ოდენობის განსაზღვრისა შესახებ	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია	8	0	0	0
652	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერის სათათბირო ორგანოს - სანებართვო პირობების შესრულებისა და მშენებლობის ნებართვის გაცემის სამუშაო ჯგუფი	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია	6	0	0	0
653	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერიის ბიუჯეტის დაგეგმვის ელექტრონული მექანიზმის - „დაგეგმე მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტი“-ს მართვის უზრუნველყოფის მიზნით სამუშაო ჯგუფი	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია	11	0	0	0
654	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერის სათათბირო ორგანოს - „შენობა-ნაგებობის ვარგისად აღიარების სამუშაო ჯგუფი	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია	5	0	0	0
655	შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირთა საკითხებზე მომუშავე საბჭო	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია	6	0	0	0

ახალციხის მუნიციპალიტეტის სამოქმედო ტერიტორიაზე	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია	9	0	0	0
656 წარმოქმნილი მუნიციპალური ნარჩენების მართვის 5-წლიან გეგმაზე მომუშავე სამუშაო ჯგუფი					
657 სააუქციონო კომისი	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია	5	0	0	0
ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერიის გამჭვირვალობის და	ახალციხის				
658 კეთილსინდისიერების ამაღლების სტრატეგიის და სამოქმედო გეგმის შემუშავების მიზნით სამუშაო ჯგუფი	მუნიციპალიტეტის მერია	8	0	0	0
ახალციხის მუნიციპალიტეტის საკუთრებაში, ექსპლუატაციაში მყოფი	ახალციხის				
659 აქტივების, მატერიალური მარაგებისა და არაფინანსური აქტივების ინვენტარიზაციის ჩატარებასთან დაკავშირებით საინვენტარიზაციო კომისია	მუნიციპალიტეტის მერია	12	0	0	0
660 ახალციხის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	ახალციხის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	98	0	0	0
661 ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია	147	0	0	0
662 ადმინისტრაციული სამსახური	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
663 იურიდიული სამსახური	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
664 საფინანსო-საბიუჯეტო სამსახური	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
665 კულტურის, განათლების, სპორტის, ძველთა დაცვის, ახალგაზრდულ საქმეთა და ტურიზმის სამსახური	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია	12	0	0	0
666 ეკონომიკური განვითარებისა და ქონების მართვის სამსახური	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია	10	0	0	0
667 შესყიდვების სამსახური	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
668 ინფრასტრუქტურის, არქიტექტურისა და ზედამხედველობის სამსახური	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია	18	0	0	0
669 სამხედრო აღრიცხვის, გაწვევისა და მობილიზაციის სამსახური	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია	5	0	0	0
670 შიდა აუდიტის სამსახური	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
671 ა(ა)იპ „ბორჯომის საზოგადოებრივი ტრანსპორტი“	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია	7	0	0	0

672	ა(ა)იპ „ბორჯომის დასუფთავება და კეთილმოწყობა“	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია	7	0	0	0
673	ა(ა)იპ „ბორჯომის კულტურისა და ხელოვნების ცენტრი“	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია	10	0	0	0
674	ა(ა)იპ „ბორჯომის სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის მომსახურების ცენტრი“	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
675	ა(ა)იპ „ბორჯომის გარე განათება“	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია	5	0	0	0
676	ა(ა)იპ „ბორჯომის სოფლის წყალი“	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია	7	0	0	0
677	სოფ. ყვიბისის ადმინისტრაციული ერთეული	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
678	სოფ. ტბის ადმინისტრაციული ერთეული	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
679	სოფ. ბალანთის ადმინისტრაციული ერთეული	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
680	სოფ. ციხისჯვრის ადმინისტრაციული ერთეული	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
681	დაბა წალღერის ადმინისტრაციული ერთეული	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
682	ქ. ბორჯომის ადმინისტრაციული ერთეული	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
683	დაბა ბაკურიანის ადმინისტრაციული ერთეული	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
684	დაბა ახალდაბის ადმინისტრაციული ერთეული	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
685	სოფ. ტაძრისის ადმინისტრაციული ერთეული	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
686	სოფ. დვირის ადმინისტრაციული ერთეული	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
687	სოფ. ტაბაწყურის ადმინისტრაციული ერთეული	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
688	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერიის სატენდერო კომისია	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
689	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების კომისია	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0

690	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე პირის ცხოვრების (ყოფნის) ფაქტის დამდგენი კომისია	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
691	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერიის სარეკრეაციო ტერიტორიებზე მწვანე ნარგავების მოჭრის, გადაბეღვის და განკარგვის რეგულირების კომისია	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
692	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის საკონკურსო კომისია	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
693	ბორჯომის მუნიციპალიტეტში მაღალმთიან დასახლებაში მუდმივად მცხოვრები პირის სტატუსის მინიჭების, შეწყვეტის, შეჩერების და აღდგენის საკითხის განხილვის სათათბირო ორგანო-საბჭო	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
694	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	41	0	0	0
695	გორის მუნიციპალიტეტის მერია	გორის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
696	სამხედრო აღრიცხვის გაწვევისა და მობილიზაციის სამსახური	გორის მუნიციპალიტეტის მერია	12	0	0	0
697	ადმინისტრაციული და შესყიდვების სამსახური	გორის მუნიციპალიტეტის მერია	18	0	0	0
698	შიდა აუდიტისა და ინსპექტირების სამსახური	გორის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
699	საფინანსო-საბიუჯეტო სამსახური	გორის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
700	ეკონომიკის სამსახური	გორის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
701	ზედამხედველობის სამსახური	გორის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
702	სივრცითი მოწყობის და ინფრასტრუქტურის სამსახური	გორის მუნიციპალიტეტის მერია	16	0	0	0
703	განათლების, კულტურის, სპორტისა და ახალგაზრდულ საქმეთა სამსახური	გორის მუნიციპალიტეტის მერია	23	0	0	0
704	სოციალური და ჯანდაცვის სამსახური	გორის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
705	ცენტრალურის დასახლების 1-ლი უბანის ადმინისტრაციული ერთეული	გორის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
706	ცენტრალურის დასახლების მე-2 უბნის ადმინისტრაციული ერთეული	გორის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0

707	კომბინატის დასახლების მე-2 უბნის ადმინისტრაციული ერთეული	გორის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
708	ჭალა-წყაროსუბნის დასახლების ადმინისტრაციული ერთეული	გორის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
709	სადგური-ელექტროფიკაციის დასახლების ადმინისტრაციული ერთეული	გორის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
710	წმინდაწყლის მე-2 უბნის ადმინისტრაციული ერთეული	გორის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
711	წმინდაწყლის 1-ლი უბნის ადმინისტრაციული ერთეული	გორის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
712	ვერხვების დასახლების ადმინისტრაციული ერთეული	გორის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
713	დევნილთა ჩასახლების ადმინისტრაციული ერთეული	გორის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
714	კვერნაქის ადმინისტრაციული ერთეული	გორის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
715	ბერბუკის ადმინისტრაციული ერთეული	გორის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
716	კარალეთის ადმინისტრაციული ერთეული	გორის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
717	მეჯვრისხევის ადმინისტრაციული ერთეული	გორის მუნიციპალიტეტის მერია	7	0	0	0
718	სკრის ადმინისტრაციული ერთეული	გორის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
719	ტირძნისის ადმინისტრაციული ერთეული	გორის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
720	დიცის ადმინისტრაციული ერთეული	გორის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
721	ტინისხიდის ადმინისტრაციული ერთეული	გორის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
722	ქვახვრელის ადმინისტრაციული ერთეული	გორის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
723	შინდისის ადმინისტრაციული ერთეული	გორის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
724	მევერის ადმინისტრაციული ერთეული	გორის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
725	ზელდულეთის ადმინისტრაციული ერთეული	გორის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0

726	ატენის ადმინისტრაციული ერთეული	გორის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
727	ახალუბნის ადმინისტრაციული ერთეული	გორის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
728	ნიქოზის ადმინისტრაციული ერთეული	გორის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
729	მღებრიანის ადმინისტრაციული ერთეული	გორის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
730	საყავრის ადმინისტრაციული ერთეული	გორის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
731	ხიდისთავის ადმინისტრაციული ერთეული	გორის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
732	მერეთის ადმინისტრაციული ერთეული	გორის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
733	ვარიანის ადმინისტრაციული ერთეული	გორის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
734	ბოშურის ადმინისტრაციული ერთეული	გორის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
735	შავშვების ადმინისტრაციული ერთეული	გორის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
736	ტყვიავის ადმინისტრაციული ერთეული	გორის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
737	გორის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ცხოვრების (ყოფნის) ფაქტის დამდგენი კომისია	გორის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
738	გორის მუნიციპალიტეტის მერთან არსებული ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების კომისია	გორის მუნიციპალიტეტის მერია	10	0	0	0
739	გორის მუნიციპალიტეტის მერიის საჯარო მოხელეთა საკონკურსო კომისია	გორის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
740	გორის მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის სააგენტო	გორის მუნიციპალიტეტის მერია	348	0	0	0
741	მაღალმთიან დასახლებაში მუდმივად მცხოვრები პირის სტატუსის მინიჭების, შეწყვეტის, შეჩერებისა და აღდგენის მიზნით შექმნილი სამუშაო ჯგუფი (საბჭო)	გორის მუნიციპალიტეტის მერია	6	0	0	0
742	გორის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	გორის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	63	0	0	0

743	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
744	ეკონომიკის სამსახური	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
745	ადმინისტრაციული სამსახური	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
746	განათლების, კულტურის და სპორტის სამსახური	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
747	საფინანსო-საბიუჯეტო სამსახური	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
748	შიდა აუდიტისა და ინსპექტირების სამსახური	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
749	სივრცითი მოწყობის და ინფრასტრუქტურის სამსახური	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია	16	0	0	0
750	სამხედრო აღრიცხვის, გაწვევის და მობილიზაციის სამსახური	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია	8	0	0	0
751	ზედამხედველობის სამსახური	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
752	სოციალური და ჯანდაცვის სამსახური	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
753	მცხეთის კეთილმოწყობის სამსახური	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
754	ქ. მცხეთის ადმინისტრაციული ერთეული	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
755	საგურამოს ადმინისტრაციული ერთეული	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
756	მუხრანის ადმინისტრაციული ერთეული	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
757	ვაზიანის ადმინისტრაციული ერთეული	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
758	წეროვნის ადმინისტრაციული ერთეული	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
759	ძალისის ადმინისტრაციული ერთეული	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
760	წილკნის ადმინისტრაციული ერთეული	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
761	მისაქციელის ადმინისტრაციული ერთეული	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0

762	ქსნის ადმინისტრაციული ერთეული	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
763	ციხისძირის ადმინისტრაციული ერთეული	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
764	აღდგომლიანთვარის ადმინისტრაციული ერთეული	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
765	ქსოვრისის ადმინისტრაციული ერთეული	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
766	გალავნის ადმინისტრაციული ერთეული	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
767	ლისის ადმინისტრაციული ერთეული	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
768	ნავაზის ადმინისტრაციული ერთეული	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
769	ნავდარაანთვარის ადმინისტრაციული ერთეული	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
770	ჯილაურის ადმინისტრაციული ერთეული	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
771	ნიჩბისის ადმინისტრაციული ერთეული	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
772	მეგვის ადმინისტრაციული ერთეული	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
773	ნატახტრის ადმინისტრაციული ერთეული	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
774	ცხვარიჭამიის ადმინისტრაციული ერთეული	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
775	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერიის თვითნებურად დაკავებულ მიწაზე საკუთრების უფლების აღიარების კომისია	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია	7	0	0	0
776	ძველი ქანდის ადმინისტრაციული ერთეული	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
777	მცხეთის მუნიციპალიტეტში არსებული კანონიერი მოსარგებლეებისათვის გადასაცემი არაპრივატიზებული საცხოვრებელი და არასაცხოვრებელი (იზოლირებული და არაიზოლირებული) ფართობის კანონიერი მოსარგებლეებისათვის უსასყიდლოდ საკუთრებაში გადაცემის კომისია	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0

778	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერთან არსებული, პირის მცხეთის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ცხოვრების (ყოფნის) ფაქტის დამდგენი კომისია	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
779	მაღალმთიან დასახლებაში მუდმივად მცხოვრები პირის სტატუსის მინიჭების, შეწყვეტის, შეჩერებისა და აღდგენის საკითხის შემსწავლელი საბჭო	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
780	მცხეთის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	მცხეთის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	37	0	0	0
781	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია	287	0	0	0
782	შიდა აუდიტის სამსახური	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
783	სამხედრო აღრიცხვისა და გაწვევის სამსახური	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია	11	0	0	0
784	ქონების მართვისა და ეკონომიკური განვითარების სამსახური	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია	12	0	0	0
785	საფინანსო-საბიუჯეტო სამსახური	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
786	ა(ა)იპ „გიგა ლორთქიფანიძის სახელობის რუსთავის მუნიციპალური თეატრი“	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
787	ზედამხედველობისა და ადგილობრივი მოსაკრებლების სამსახური	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია	23	0	0	0
788	ინფრასტრუქტურის განვითარებისა და ტრანსპორტის სამსახური	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია	17	0	0	0
789	არქიტექტურისა და მშენებლობის საჯარო ზედამხედველობის სამსახური	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია	13	0	0	0
790	ჯანმრთელობის დაცვისა და სოციალური მხარდაჭერის სამსახური	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია	24	0	0	0
791	აპარატი	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია	76	0	0	0
792	ა(ა)იპ „რუსთავის საბიბლიოთეკო გაერთიანება „ილია ჭავჭავაძის სახელობის მთავარი ბიბლიოთეკა“	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
793	ა(ა)იპ „რუსთავის ისტორიული მუზეუმი“	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
794	შპს „საკალათბურთო კლუბი რუსთავი 1991“	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
795	ა(ა)იპ „რუსთავის მუნიციპალური არქივი“	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0

796	შპს „საფეხბურთო კლუბი რუსთავი“	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
797	ა(ა)იპ „შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირთა ცენტრი“	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
798	ა(ა)იპ „რუსთავის კორპუსი“	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია	5	0	0	0
799	ა(ა)იპ „რუსთავის წმინდა აკაკი მორჩილის სახელობის მოხუცებულთა სახლი“	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
800	ა(ა)იპ „ქალაქ რუსთავის საბავშვო ბაგა-ბაღების გაერთიანება“	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია	6	0	0	0
801	ა(ა)იპ „რუსთავსერვის ცენტრი“	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია	11	0	0	0
802	შპს „რუსთავის მუნიციპალური ავტოტრანსპორტის საწარმო“	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
803	შპს „გემა“	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
804	ა(ა)იპ "ქალაქ რუსთავის სახელოვნებო, სპორტისა და ახალგაზრდობის განვითარების ცენტრი"	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია	8	0	0	0
805	ა(ა)იპ „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობისა და უსაფრთხო გარემოს უზრუნველყოფის ცენტრი“	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
806	ჭიული შარტავას სახელობის ადმინისტრაციული ერთეული	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
807	დავით აღმაშენებლის სახელობის ადმინისტრაციული ერთეული	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
808	ილია ჭავჭავაძის სახელობის ადმინისტრაციული ერთეული	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
809	გიორგი ჭყონდიდელის სახელობის ადმინისტრაციული ერთეული	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
810	იაკობ ცურტაველის სახელობის ადმინისტრაციული ერთეული	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
811	შოთა რუსთაველის სახელობის ადმინისტრაციული ერთეული	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
812	ნიკოლოზ ბარათაშვილის სახელობის ადმინისტრაციული ერთეული	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
813	ცამეტი ასურელი მამის სახელობის ადმინისტრაციული ერთეული	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
814	ვახტანგ გორგასალის სახელობის ადმინისტრაციული ერთეული	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0

815	ძველი რუსთავის სახელობის ადმინისტრაციული ერთეული	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
816	მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების მუდმივმოქმედი კომისია	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
817	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის საკრებულო მარნეულის	142	0	0	0
818	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	მუნიციპალიტეტის მერია მარნეულის	818	0	0	0
819	საფინანსო-საბიუჯეტო სამსახური	მუნიციპალიტეტის მერია მარნეულის	0	0	0	0
820	შიდა აუდიტის სამსახური	მუნიციპალიტეტის მერია მარნეულის	4	0	0	0
821	სივრცითი მოწყობისა და ინფრასტრუქტურის სამსახური	მუნიციპალიტეტის მერია მარნეულის	15	0	0	0
822	სამხედრო აღრიცხვის, გაწვევისა და მობილიზაციის სამსახური	მუნიციპალიტეტის მერია მარნეულის	0	0	0	0
823	ადმინისტრაციული სამსახური	მუნიციპალიტეტის მერია მარნეულის	0	0	0	0
824	ზედამხედველობის სამსახური	მუნიციპალიტეტის მერია მარნეულის	0	0	0	0
825	ჯანდაცვის, სოციალური უზრუნველყოფის, კულტურისა და სპორტის სამსახური	მუნიციპალიტეტის მერია მარნეულის	20	0	0	0
826	ეკონომიკის სამსახური	მუნიციპალიტეტის მერია მარნეულის	0	0	0	0
827	არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირი „სუფთა მარნეული“	მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
828	არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირი "მარნეულის მუნიციპალიტეტის დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანდაცვის ცენტრი"	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	16	0	0	0
829	არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის, "მარნეულის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული ბაგა-ბაღების გაერთიანება (სკოლამდელი აღზრდის ცენტრი)"	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	351	0	0	0
830	არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირი, მარნეულის მუნიციპალიტეტის კულტურის საკლუბო, საბიბლიოთეკო და სამუზეუმო გაერთიანება (კულტურის ცენტრი)	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	97	0	0	0
831	შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოება "მარნეულის მუნიციპალიტეტის ავტოპარკი"	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0

832	არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირი "მარნეულის მუნიციპალიტეტის სპორტული სკოლა"	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	80	0	0	0
833	შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოება "მარნეულის ორგანული ნარჩენების გადამამუშავებელი საწარმო"	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
834	ქ. მარნეულის ადმინისტრაციული ერთეული	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	7	0	0	0
835	წერეთლის ადმინისტრაციული ერთეული	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	5	0	0	0
836	შულავრის ადმინისტრაციული ერთეული	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	5	0	0	0
837	შაუმიანის ადმინისტრაციული ერთეული	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
838	კასუმლოს ადმინისტრაციული ერთეული	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
839	წერაქვის ადმინისტრაციული ერთეული	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
840	ქუთლიარის ადმინისტრაციული ერთეული	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	5	0	0	0
841	ახკერპის ადმინისტრაციული ერთეული	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
842	ყიზილაჯლოს ადმინისტრაციული ერთეული	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	5	0	0	0
843	სადახლოს ადმინისტრაციული ერთეული	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
844	დამია-გეურარხის ადმინისტრაციული ერთეული	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
845	ყულარის ადმინისტრაციული ერთეული	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
846	ოფრეთის ადმინისტრაციული ერთეული	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
847	ალგეთის ადმინისტრაციული ერთეული	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	6	0	0	0
848	თამარისის ადმინისტრაციული ერთეული	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	5	0	0	0
849	კაჩაგნის ადმინისტრაციული ერთეული	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0

850	კაპანაზჩის ადმინისტრაციული ერთეული	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
851	ხოჯორის ადმინისტრაციული ერთეული	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
852	ქალაქ მარნეულის კულტურის სახლი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	29	0	0	0
853	სოფელ ხიხანის საბავშვო ბაგა-ბაღი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	11	0	0	0
854	სოფელ ალგეთის კულტურის სახლი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
855	სოფელ წერაქვის კულტურის სახლი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
856	სოფელ აღმამედლოს კულტურის სახლი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
857	სოფელ თამარისის კულტურის სახლი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
858	სოფელ კაჩაგანის კულტურის სახლი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
859	სოფელ სადახლოს კულტურის სახლი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
860	ქალაქ მარნეულის ბიბლიოთეკა	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	16	0	0	0
861	სოფელ სადახლოს ბიბლიოთეკა	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
862	სოფელ სიონის ბიბლიოთეკა	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
863	სოფელ წერეთლის ბიბლიოთეკა	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
864	სოფელ შაუმანის ბიბლიოთეკა	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
865	მიხეილ ჯავახიშვილის სახელობის მუზეუმი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
866	მელის ფაშაევის სახელობის მუზეუმი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
867	ქალაქ მარნეულის მუსიკალური სკოლა	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	13	0	0	0
868	სოფელ შულავერის საბავშვო ბაგა-ბაღი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	16	0	0	0

869	სოფელ შაუმიანის ახალი დასახლების საბავშვო ბაგა-ბაღი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	11	0	0	0
870	მარნეულის #1 ბაგა-ბაღი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	22	0	0	0
871	#4 საბავშვო ბაგა-ბაღი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	29	0	0	0
872	# 3 ბაგა-ბაღი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	43	0	0	0
873	შაუმიანის ბაგა-ბაღი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	11	0	0	0
874	თამარისის ბაგა-ბაღი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	16	0	0	0
875	ციხილაჯლოს ბაგა-ბაღი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	26	0	0	0
876	საიმერლოს ბაგა-ბაღი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	19	0	0	0
877	წერეთლის ბაგა-ბაღი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	19	0	0	0
878	კაპანახჩის ბაგა-ბაღი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	16	0	0	0
879	სადახლოს ბაგა-ბაღი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	25	0	0	0
880	ალგეთის ბაგა-ბაღი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	25	0	0	0
881	სოფელ აღმამედლოს სასკოლო მზაობის ცენტრი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
882	წითელი სოფლის სასკოლო მზაობის ცენტრი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
883	სოფელ დამიას სასკოლო მზაობის ცენტრი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
884	ქ. მარნეულის #4 საჯარო სკოლა სასკოლო მზაობის ცენტრი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	8	0	0	0
885	სოფელ თაზაქენდის 1-ლი საჯარო სკოლა სასკოლო მზაობის ცენტრი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
886	სოფელ ალგეთის #1 საჯარო სკოლა სასკოლო მზაობის ცენტრი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
887	სოფელ ქეშალოს საჯარო სკოლა სასკოლო მზაობის ცენტრი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0

888	სოფელ ჯანდარის საჯარო სკოლა სასკოლო მზაობის ცენტრი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
889	სოფელ კირაჩმუდანლოს საჯარო სკოლა სასკოლო მზაობის ცენტრი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
890	შშმ პირებისთვის სენსორული და მრავლობითი დარღვევის მქონე ბავშვების ჯგუფი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	14	0	0	0
891	სოფელ დამია-გეურარხის სასკოლო მზაობის ცენტრი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
892	სოფელ ბაიდარის სასკოლო მზაობის ცენტრი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
893	სოფელ კაჩაგანის 1-ლი საჯარო სკოლა სასკოლო მზაობის ცენტრი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
894	სოფელ აზიზკენდის საჯარო სკოლა სასკოლო მზაობის ცენტრი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
895	მარნეულის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე თვითნებურად დაკავებულ მიწაზე საკუთრების უფლების აღიარების კომისია მარნეულის მუნიციპალიტეტში რეგისტრირებული მოქალაქეებისათვის, მათ შორის იძულებით გადაადგილებული პირის-	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	10	0	0	0
896	დევენილი მოსახლეობისათვის, ჯანდაცვის მიმართულებით გარკვეული შეღავათებითა და სოციალური დახმარებით უზრუნველყოფის საბჭო	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	5	0	0	0
897	მარნეულის მუნიციპალიტეტში სტიქიისა და ხანძრის შედეგად წარმოქმნილი ზარალის დამდგენი სამუშაო ჯგუფი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	5	0	0	0
898	სამხედრო სავალდებულო სამსახურში მარნეულის მუნიციპალიტეტიდან მოქალაქეთა 2020 წლის საშემოდგომო გაწვევისა და გამწვევი კომისია	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	7	0	0	0
899	პირის მარნეულის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ცხოვრების (ყოფნის) ფაქტის დამდგენი კომისია	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
900	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მაღალმთიან დასახლებაში მუდმივად მცხოვრები პირის სტატუსის მინიჭების, შეწყვეტის, შეჩერებისა და აღდგენის საკითხის განმხილველი საბჭო	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	9	0	0	0
901	მარნეულის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	მარნეულის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	70	0	0	0
902	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0

903	შიდა აუდიტის სამსახური	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
904	საფინანსო-საბიუჯეტო და შესყიდვების სამსახური	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია	18	0	0	0
905	ეკონომიკური განვითარებისა და მუნიციპალური ქონების მართვის სამსახური	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია	18	0	0	0
906	ინფრასტრუქტურის, მშენებლობისა და სივრცითი მოწყობის სამსახური	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია	17	0	0	0
907	განათლების, კულტურის, ახალგაზრდობისა და სპორტის სამსახური	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია	10	0	0	0
908	ჯანმრთელობის, სოციალური, ბავშვის უფლებების დაცვისა და მხარდაჭერის სამსახური	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია	11	0	0	0
909	სამხედრო აღრიცხვისა და გაწვევის სამსახური	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია	11	0	0	0
910	ზედამხედველობის სამსახური	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
911	ადმინისტრაციული სამსახური	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
912	ა(ა)კ გარდაბნის მუნიციპალიტეტის სუფთა ქალაქი	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
913	აღთაკლიის ადმინისტრაციული ერთეული	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
914	ქესალოს ადმინისტრაციული ერთეული	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
915	კალინინოს ადმინისტრაციული ერთეული	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
916	გარდაბნის ადმინისტრაციული ერთეული	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
917	ყარათაკლიის ადმინისტრაციული ერთეული	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
918	ყარაჯალარის ადმინისტრაციული ერთეული	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
919	კრწანისის ადმინისტრაციული ერთეული	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია	0	0	0	0
920	ნაზარლოს ადმინისტრაციული ერთეული	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
921	ვახტანგისის ადმინისტრაციული ერთეული	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0

922	ჯანდარის ადმინისტრაციული ერთეული	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
923	ლემშვანიერას ადმინისტრაციული ერთეული	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
924	ახალი სამგორის ადმინისტრაციული ერთეული	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
925	გამარჯვების ადმინისტრაციული ერთეული	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
926	თელეთის ადმინისტრაციული ერთეული	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია	4	0	0	0
927	კუმისის ადმინისტრაციული ერთეული	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია	2	0	0	0
928	მარტყოფის ადმინისტრაციული ერთეული	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია	5	0	0	0
929	ახალსოფლის ადმინისტრაციული ერთეული	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია	3	0	0	0
930	ნორიოს ადმინისტრაციული ერთეული	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია	1	0	0	0
931	სართიჭალის ადმინისტრაციული ერთეული	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია	6	0	0	0
932	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე თვითნებურად დაკავებულ მიწაზე საკუთრების უფლების აღიარების კომისია	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია	8	0	0	0
933	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	48	0	0	0
934	სოციალურ საკითხთა კომისია	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	0	0	0	0
935	საფინანსო-საბიუჯეტო კომისია	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	2	0	0	0
936	სივრცით ტერიტორიული დაგეგმარებისა და ინფრასტრუქტურის კომისია	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	0	0	0	0
937	ქონების მართვისა და ბუნებრივი რესურსების საკითხების კომისია	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	0	0	0	0
938	სამანდატო, საპროცედურო საკითხთა და ეთიკის კომისია	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	0	0	0	0
939	პირველადი სტრუქტურული ერთეული (აპარატი)	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	0	0	0	0
940	ფრაქცია „ახალი გარდაბანი“	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	0	0	0	0

941	ფრაქცია „ქართული ოცნება-კონსერვატორები“	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	0	0	0	0
942	ფრაქცია „ქართული ოცნება-მრეწველები“	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	0	0	0	0
943	ფრაქცია „ქართული ოცნება-დემოკრატიული საქართველო“	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	0	0	0	0
944	ფრაქცია „ქართული ოცნება-დემოკრატიული საქართველო“	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	0	0	0	0
945	ფრაქცია „ქართული ოცნება-მაჟორიტარები“	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	0	0	0	0
946	ფრაქცია „ქართული ოცნება-მაჟორიტარები“	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	0	0	0	0
947	თელავის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	თელავის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	34	0	0	0
948	საფინანსო-საბიუჯეტო კომისია	თელავის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	2	0	0	0
949	ეკონომიკისა და ქონების მართვის საკითხთა კომისია	თელავის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	2	0	0	0
950	სივრცით -ტერიტორიული დაგეგმარების, ინფრასტრუქტურის და ბუნებრივი რესურსების კომისია	თელავის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	2	0	0	0
951	სამანდატო, საპროცედურო და იურიდიულ საკითხთა კომისია	თელავის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	2	0	0	0
952	სოციალური, კულტურის, განათლების და ახალგაზრდულ საქმეთა კომისია	თელავის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	2	0	0	0
953	ფრაქცია „ქართული ოცნება - დემოკრატიული საქართველო“	თელავის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	#N/A	#N/A	#N/A	#N/A
954	მოქალაქეთა მომსახურებისა და საქმისწარმოების განყოფილება	თელავის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	3	0	0	0
955	საკრებულოს აპარატი	თელავის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	9	0	0	0
956	ფრაქცია - “ ქართული ოცნება - მრეწველები”	თელავის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	1	0	0	0
957	ფრაქცია - „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობა“	თელავის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	1	0	0	0
958	ფრაქცია - „ქართული ოცნება - კონსერვატორები“	თელავის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	1	0	0	0
959	ფრაქცია - "საქართველოს პატრიოტთა ალიანსი"	თელავის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	1	0	0	0

UNIT_NAME	CL
1 ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია სსიპ ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია ქალაქ თბილისის
2 არქიტექტურის სამსახური შიდა აუდიტისა და მონიტორინგის საქალაქო	მუნიციპალიტეტის მერია ქალაქ თბილისის
3 სამსახური	მუნიციპალიტეტის მერია ქალაქ თბილისის
4 გარემოს დაცვის საქალაქო სამსახური	მუნიციპალიტეტის მერია ქალაქ თბილისის
5 გლდანის რაიონის გამგეობა	მუნიციპალიტეტის მერია ქალაქ თბილისის
6 ვაკის რაიონის გამგეობა	მუნიციპალიტეტის მერია ქალაქ თბილისის
7 ისნის რაიონის გამგეობა	მუნიციპალიტეტის მერია ქალაქ თბილისის
8 დიდუბის რაიონის გამგეობა	მუნიციპალიტეტის მერია ქალაქ თბილისის
9 სამგორის რაიონის გამგეობა	მუნიციპალიტეტის მერია ქალაქ თბილისის
10 კრწანისის რაიონის გამგეობა	მუნიციპალიტეტის მერია ქალაქ თბილისის
11 მთაწმინდის რაიონის გამგეობა	მუნიციპალიტეტის მერია ქალაქ თბილისის
12 ჩუღურეთის რაიონის გამგეობა	მუნიციპალიტეტის მერია ქალაქ თბილისის
13 საბურთალოს რაიონის გამგეობა	მუნიციპალიტეტის მერია ქალაქ თბილისის
14 ნაძალადევის რაიონის გამგეობა ჯანდაცვისა და სოციალური მომსახურების	მუნიციპალიტეტის მერია ქალაქ თბილისის
15 საქალაქო სამსახური	მუნიციპალიტეტის მერია ქალაქ თბილისის
16 კულტურის საქალაქო სამსახური ა(ა)იპ მუნიციპალური სერვისების განვითარების	მუნიციპალიტეტის მერია ქალაქ თბილისის
17 სააგენტო	მუნიციპალიტეტის მერია ქალაქ თბილისის
18 ეკონომიკური განვითარების საქალაქო სამსახური ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის	მუნიციპალიტეტის მერია ქალაქ თბილისის
19 ტრანსპორტისა და ურბანული განვითარების	მუნიციპალიტეტის მერია ქალაქ თბილისის
20 იურიდიული საქალაქო სამსახური	მუნიციპალიტეტის მერია ქალაქ თბილისის
21 მუნიციპალური შესყიდვების საქალაქო სამსახური	მუნიციპალიტეტის მერია ქალაქ თბილისის
22 საფინანსო საქალაქო სამსახური	მუნიციპალიტეტის მერია ქალაქ თბილისის
23 უსაფრთხოების საქალაქო სამსახური	მუნიციპალიტეტის მერია ქალაქ თბილისის
24 ადმინისტრაცია	მუნიციპალიტეტის მერია ქალაქ თბილისის
25 სსიპ ცხოველთა მონიტორინგის სააგენტო ინფრასტრუქტურის განვითარების საქალაქო	მუნიციპალიტეტის მერია ქალაქ თბილისის
26 სამსახური	მუნიციპალიტეტის მერია ქალაქ თბილისის
27 სსიპ ქონების მართვის სააგენტო	მუნიციპალიტეტის მერია

28 შპს „თბილისის სატრანსპორტო კომპანია“	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია
29 შპს "თბილსერვის ჯგუფი"	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია
30 ა(ა)იპ საქართველოს ეროვნული ბოტანიკური ბაღი	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია
31 მუნიციპალური ინსპექცია კულტურის, განათლების, სპორტისა და	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია
32 ახალგაზრდულ საქმეთა საქალაქო სამსახური	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია
ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერთან არსებული თვითნებურად დაკავებულ მიწაზე	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია
33 საკუთრების უფლების აღიარების კომისია.	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია
პირის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია
34 ცხოვრების (ყოფნის) ფაქტის დამდგენი კომისია ა(ა)იპ თბილისის საბავშვო ბაგა-ბაღების მართვის	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია
35 სააგენტო სსიპ ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია
36 ურბანული განვითარების სამსახური	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია
37 შპს "ჰერმესი"	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია
38 ა(ა)იპ თბილისის მუნიციპალური ლაბორატორია	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია
39 ა(ა)იპ თბილისის განვითარების ფონდი	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია
40 ა(ა)იპ "საზოგადოებასთან კომუნიკაციის სააგენტო"	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია
41 შპს "ეკოსერვის ჯგუფი"	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია
42 ა(ა)იპ "ეროვნული სკრინინგ-ცენტრი"	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია
ა(ა)იპ „მოსწავლე-ახალგაზრდობის ეროვნული	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია
43 სასახლე“	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია
ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის ა(ა)იპ	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია
44 მუზეუმების გაერთიანება	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია
45 ა(ა)იპ „თბილისის მუნიციპალური თავშესაფარი“	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია
ა(ა)იპ თბილისის ელენე ახვლედიანის სახელობის	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია
46 ბავშვთა სურათების გალერეა	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია
ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია
47 მულტიფუნქციური ბიბლიოთეკების გაერთიანება	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია
48 ა(ა)იპ სოციალური მზრუნველობის სააგენტო	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია
49 თელავის მუნიციპალიტეტის მერია ქონების მართვის, ეკონომიკური განვითარების, სტატისტიკის, ინფრასტრუქტურის, სივრცითი მოწყობის, არქიტექტურის და მშენებლობის	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია
50 სამსახური	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია
51 სამხედრო აღრიცხვისა და გაწვევის სამსახური	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია

კულტურის, განათლების, სპორტისა და	თელავის მუნიციპალიტეტის
52 ახალგაზრდობის სამსახური	მერია
ჯანმრთელობის დაცვისა და სოციალურ საკითხთა	თელავის მუნიციპალიტეტის
53 სამსახური	მერია
	თელავის მუნიციპალიტეტის
54 შიდა აუდიტის სამსახური	მერია
ეკონომიკური განვითარებისა და ქონების მართვის	თელავის მუნიციპალიტეტის
55 სამსახური	მერია
	თელავის მუნიციპალიტეტის
56 იურიდიული სამსახური	მერია
	თელავის მუნიციპალიტეტის
57 ადმინისტრაციული სამსახური	მერია
	თელავის მუნიციპალიტეტის
58 საფინანსო-საბიუჯეტო სამსახური	მერია
ინფრასტრუქტურის, სივრცითი მოწყობის,	
მშენებლობის, არქიტექტურისა და ძეგლთა დაცვის	თელავის მუნიციპალიტეტის
59 სამსახური	მერია
ა(ა)იპ თელავის მუნიციპალიტეტის უმწეოთა და	თელავის მუნიციპალიტეტის
60 უპოვართა სამსახური	მერია
„ცენტრალური თელავის“ ადმინისტრაციული	თელავის მუნიციპალიტეტის
61 ერთეული	მერია
„დასავლეთ თელავის“ ადმინისტრაციული	თელავის მუნიციპალიტეტის
62 ერთეული	მერია
	თელავის მუნიციპალიტეტის
63 „ძველი თელავის“ ადმინისტრაციული ერთეული	მერია
„ალაზანი-კავკასიონის“ ადმინისტრაციული	თელავის მუნიციპალიტეტის
64 ერთეული	მერია
	თელავის მუნიციპალიტეტის
65 აკურის ადმინისტრაციული ერთეული	მერია
„აღმოსავლეთ თელავის“ ადმინისტრაციული	თელავის მუნიციპალიტეტის
66 ერთეული	მერია
	თელავის მუნიციპალიტეტის
67 ვანთის ადმინისტრაციული ერთეული	მერია
	თელავის მუნიციპალიტეტის
68 ქვემო ხოდაშენის ადმინისტრაციული ერთეული	მერია
	თელავის მუნიციპალიტეტის
69 კონდოლის ადმინისტრაციული ერთეული	მერია
	თელავის მუნიციპალიტეტის
70 ნასამხრალის ადმინისტრაციული ერთეული	მერია
	თელავის მუნიციპალიტეტის
71 გულგულის ადმინისტრაციული ერთეული	მერია
	თელავის მუნიციპალიტეტის
72 ბუშეტის ადმინისტრაციული ერთეული	მერია
	თელავის მუნიციპალიტეტის
73 წინანდალის ადმინისტრაციული ერთეული	მერია
	თელავის მუნიციპალიტეტის
74 კისისხევის ადმინისტრაციული ერთეული	მერია
	თელავის მუნიციპალიტეტის
75 შალაურის ადმინისტრაციული ერთეული	მერია
	თელავის მუნიციპალიტეტის
76 კურდღელაურის ადმინისტრაციული ერთეული	მერია
	თელავის მუნიციპალიტეტის
77 იყალთოს ადმინისტრაციული ერთეული	მერია
	თელავის მუნიციპალიტეტის
78 ვარდისუბნის ადმინისტრაციული ერთეული	მერია

79 რუისპირის ადმინისტრაციული ერთეული	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია
80 ყარაჯალის ადმინისტრაციული ერთეული	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია
81 ნაფარეულის ადმინისტრაციული ერთეული	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია
82 ლაფანყურის ადმინისტრაციული ერთეული	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია
83 სანიორის ადმინისტრაციული ერთეული	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია
84 ართანის ადმინისტრაციული ერთეული	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია
85 ფშაველის ადმინისტრაციული ერთეული	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია
86 თეთრიწყლების ადმინისტრაციული ერთეული	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია
87 ლალისყურის ადმინისტრაციული ერთეული თელავის მუნიციპალიტეტთან არსებული თვითნებურად დაკავებულ მიწაზე საკუთრების	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია
88 უფლების აღიარების კომისია თელავის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მაღალმთიან დასახლებაში მუდმივად მცხოვრები პირის სტატუსის მინიჭებისა და შეწყვეტის საკითხის განხილვისა და შესაბამისი რეკომენდაციების წარდგენის მიზნით სათათბირო	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია
89 ორგანო - საბჭო	თელავის მუნიციპალიტეტის მერია
90 ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია
91 ზედამხედველობის სამსახური	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია
92 მერიის ადმინისტრაციული სამსახური	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია
93 ა(ა)იპ "ქუთაისის არქიტექტურის, ურბანული დაგეგმარებისა და ძეგლთა დაცვის სააგენტო"	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია
94 სამხედრო სამსახური	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია
95 საბინაო სამსახური	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია
96 ინფრასტრუქტურის განვითარების, კეთილმოწყობისა და დასუფთავების სამსახური	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია
97 სოციალურ საკითხთა სამსახური	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია
98 ა(ა)იპ „ქალაქ ქუთაისის მადლიერების სახლი“	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია
99 ეკონომიკური განვითარებისა და ადგილობრივი თვითმმართველობის ქონებისა და ტრანსპორტის მართვის სამსახური	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია
100 საფინანსო პოლიტიკისა და სახელმწიფო შესყიდვების სამსახური	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია
101 ა(ა)იპ „სპეციალური სერვისები“	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია

102 შპს „პარკინგსერვისი“	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია
103 შიდა აუდიტის სამსახური	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია
104 "კახიანოურის" ადმინისტრაციული ერთეული	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია
105 "ნიკეას" ადმინისტრაციული ერთეული	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია
106 "სულხან-საბას" ადმინისტრაციული ერთეული	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია
107 "ქალაქ-მუზეუმის" ადმინისტრაციული ერთეული	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია
108 "გამარჯვების" ადმინისტრაციული ერთეული	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია
109 "უქიმერიონის" ადმინისტრაციული ერთეული	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია
110 "გუმათის" ადმინისტრაციული ერთეული	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია
111 "ვაკისუბნის" ადმინისტრაციული ერთეული	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია
112 "მელქვიანის" ადმინისტრაციული ერთეული	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია
113 "ავტოქარხნის" ადმინისტრაციული ერთეული	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია
114 "საფიჩხის" ადმინისტრაციული ერთეული	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია
115 "მუხნარის" ადმინისტრაციული ერთეული	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის მერია
116 ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
117 ქალაქ სოხუმის მუნიციპალიტეტის მერია	ქალაქ სოხუმის მუნიციპალიტეტის მერია
118 ვაკის რაიონის გამგეობა	ქალაქ სოხუმის მუნიციპალიტეტის მერია
119 ურბანული განვითარების სამსახური	ქალაქ სოხუმის მუნიციპალიტეტის მერია
120 ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერია	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერია
121 სამსახური	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერია
122 განათლების, კულტურის, სპორტისა და ახალგაზრდობის სამსახური	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერია
123 მობილიზაციის, სამხედრო აღრიცხვისა და გაწვევის სამსახური	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერია
124 შიდა აუდიტის სამსახური	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერია
125 ადმინისტრაცია	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერია
126 საფინანსო-საბიუჯეტო სამსახური	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერია
127 მუნიციპალური პოლიტიკის სამსახური	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერია
128 ქალაქგანვითარებისა და ურბანული პოლიტიკის სამსახური	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერია

129 ა(ა)იპ ბათუმის საბავშვო ბაღების გაერთიანება	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერია
130 ა(ა)იპ ბათუმის გამწვანებისა და ლანდშაფტური დაგეგმარების სამსახური	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერია
131 ა(ა)იპ „საქალაქო ინფრასტრუქტურისა და კეთილმოწყობის სამმართველო“	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერია
132 ა(ა)იპ მუნიციპალური სერვისების სააგენტო	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერია
133 ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამსახური	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერია
134 შპს „ბათუმის წყალი“	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერია
135 შპს „ბათუმის ავტოტრანსპორტი“	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერია
136 ა(ა)იპ ქ. ბათუმის სოციალური სერვისების სააგენტო	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერია
137 შპს „სანდასუფთავება“	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერია
138 ა(ა)იპ ბათუმის მუნიციპალური ინსპექცია	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერია
139 ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე თვითნებურად დაკავებულ მიწაზე საკუთრების უფლების აღიარების კომისია	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერია
140 პირის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ცხოვრების (ყოფნის) ფაქტის დამდგენი კომისია მიწის საკვეთეზე უფლებათა სისტემური და სპორადული რეგისტრაციის წესისა და საკადასტრო მონაცემების სრულყოფის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-3 მუხლის პირველი პუნქტის „თ“ ქვეპუნქტით და მე-7 მუხლის მე-9 პუნქტით გათვალისწინებული უფლებამოსილებების განმახორციელებელი კომისია	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერია
142 ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
143 საკრებულოს აპარატი	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
144 საკრებულოს იურიდიულ და საპროცედურო საკითხთა კომისია	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
145 საკრებულოს ინფრასტრუქტურის განვითარების კომისია	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
146 საკრებულოს ფრაქცია "ქართული ოცნება - მრეწველები"	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
147 საკრებულოს ფრაქცია "ბათუმი"	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის საკრებულო

საკრებულოს ფრაქცია "ერთიანი ნაციონალური მოძრაობა"	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
საკრებულოს საფინანსო და ეკონომიკური განვითარების კომისია	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
საკრებულოს განათლების, კულტურის, ტურიზმისა და სპორტის საკითხთა კომისია	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
საკრებულოს ფრაქცია "ქართული ოცნება - დემოკრატიული საქართველო"	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
საკრებულოს ფრაქცია "ქართული ოცნება - კონსერვატორები"	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
საკრებულოს ჯანმრთელობისა და სოციალურ საკითხთა კომისია	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის საკრებულო ოზურგეთის
ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერია	მუნიციპალიტეტის მერია ოზურგეთის
შიდა აუდიტის და ინსპექტირების სამსახური	მუნიციპალიტეტის მერია ოზურგეთის
ადმინისტრაციული სამსახური ეკონომიკური განვითარებისა და ქონების მართვის სამსახური	მუნიციპალიტეტის მერია ოზურგეთის
იურიდიული სამსახური	მუნიციპალიტეტის მერია ოზურგეთის
საფინანსო-საბიუჯეტო სამსახური განათლების, კულტურის, სპორტის, ახალგაზრდულ საკითხთა, ჯანდაცვისა და	ოზურგეთის
სოციალური მომსახურების სამსახური სამხედრო აღრიცხვის, გაწვევის და მობილიზაციის	მუნიციპალიტეტის მერია ოზურგეთის
სამსახური არქიტექტურის, სივრცითი მოწყობის, ინფრასტრუქტურის და კომუნალური სერვისების	ოზურგეთის
განვითარების სამსახური	მუნიციპალიტეტის მერია ოზურგეთის
ზედამხედველობის სამსახური	მუნიციპალიტეტის მერია ოზურგეთის
შპს სატისი ა(ა)ი.პ. ოზურგეთის მუნიციპალური	მუნიციპალიტეტის მერია ოზურგეთის
მომსახურების ცენტრი ა(ა)ი.პ. ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის	მუნიციპალიტეტის მერია ოზურგეთის
პარკირების მართვის ცენტრი	მუნიციპალიტეტის მერია ოზურგეთის
დაბა ლაითურის ადმინისტრაციული ერთეული	მუნიციპალიტეტის მერია ოზურგეთის
დაბა ნარუჯას ადმინისტრაციული ერთეული	მუნიციპალიტეტის მერია ოზურგეთის
დაბა ურეკის ადმინისტრაციული ერთეული	მუნიციპალიტეტის მერია ოზურგეთის
ბაილეთის ადმინისტრაციული ერთეული	მუნიციპალიტეტის მერია ოზურგეთის

ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერიის თვითნებურად დაკავებულ მიწის ნაკვეთებზე	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერია
197 საკუთრების უფლების აღიარების კომისია პირის ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ცხოვრების (ყოფნის) ფაქტის	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერია
198 დამდგენი კომისია	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერია
199 საკონკურსო კომისია	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერია
200 სატენდერო კომისია	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მერია
201 ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის საკრებულო განათლების, კულტურის, სპორტის, ახალგაზრდულ საქმეთა, ჯანმრთელობისა და	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
202 სოციალურ საკითხთა კომისია	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
სამანდატო, საპროცედურო, იურიდიულ საკითხთა და ეთიკის კომისია	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
203	
სივრცით-ტერიტორიული დაგეგმარების და ინფრასტრუქტურის კომისია	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
204	
205 საფინანსო-საბიუჯეტო კომისია	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
206 ფრაქცია „ქართული ოცნება-კონსერვატორები“	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
აგრარულ საკითხთა, ქონების მართვისა და ბუნებრივი რესურსების საკითხების კომისია	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
207	
ფრაქცია „ქართული ოცნება - დემოკრატიული საქართველო“	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
208	
209 ფრაქცია „ქართული ოცნება-მრეწველები“	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
210 ფრაქცია „ქართული ოცნება-მწვანეები“	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
211 ფრაქცია „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობა“	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
212 ფრაქცია „ოზურგეთის მომავლისათვის“	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
ფრაქცია „ოზურგეთელ მშრომელთა და ხელმოკლეთა ინტერესებისთვის“	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
213	
ფრაქცია „ქართული ოცნება - სოციალ დემოკრატები“	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
214	

215 გენდერული თანასწორობის საბჭო	ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
216 ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის მერია	ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის მერია
217 საფინანსო-საბიუჯეტო სამსახური	ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის მერია
218 ეკონომიკისა და ქონების მართვის სამსახური	ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის მერია
განათლების, კულტურის, სპორტისა და	ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის მერია
219 ახალგაზრდულ საქმეთა სამსახური	ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის მერია
220 სოციალური და ჯანდაცვის სამსახური	ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის მერია
221 ზედამხედველობის სამსახური	ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის მერია
222 ადმინისტრაციული და შესყიდვების სამსახური	ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის მერია
223 შიდა აუდიტისა და ინსპექტირების სამსახური	ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის მერია
224 იურიდიული სამსახური	ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის მერია
სამხედრო აღრიცხვის, გაწვევისა და	ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის მერია
225 მობილიზაციის სამსახური	ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის მერია
სივრცითი მოწყობისა და ინფრასტრუქტურის	ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის მერია
226 სამსახური	ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის მერია
227 ა(ა)იპ კეთილმოწყობისა და მომსახურების ცენტრი	ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის მერია
ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის ძირის ფიზიკური	
და კერძო სამართლის იურიდიული პირების	
მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის	
ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების	ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის მერია
228 კომისია	
პირის ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის	
ტერიტორიაზე ცხოვრების (ყოფნის) ფაქტის	ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის მერია
229 დამდგენი კომისია	
230 ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
231 ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია
232 ადმინისტრაციული სამსახური	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია
233 საფინანსო-საბიუჯეტო სამსახური	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია
234 შიდა აუდიტისა და ინსპექტირების სამსახური	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია
235 ეკონომიკისა და ქონების მართვის სამსახური	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია
არქიტექტურის, სივრცითი მოწყობისა და	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია
236 ინფრასტრუქტურის სამსახური	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია
237 მუნიციპალური შესყიდვების სამსახური	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია
238 ზედამხედველობის სამსახური	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია

266	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის აღმასრულებელ ორგანოსთან არსებული თვითნებურად დაკავებულ მიწაზე საკუთრების უფლების აღიარების კომისია	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია
267	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მიერ დადებული სახელმწიფო შესყიდვების ხელშეკრულებებით განხორციელებული შესყიდვების მიღება-ჩაბარების ინსპექტირების ჯგუფი	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია
268	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე განხორციელებული მშენებლობის ვარგისად აღიარების (ექსპლუატაციაში მიღების) კომისია	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია
269	პირის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ცხოვრების (ყოფნის) ფაქტის დამდგენი კომისია	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია
270	საკონკურსო კომისია	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია
271	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის სატენდერო კომისია	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია
272	მაღალმთიან დასახლებაში ძუღმძივად მცხოვრები პირის სტატუსის მინიჭების და შეწყვეტის საკითხის განხილვისა და მუნიციპალიტეტის მერისთვის შესაბამისი რეკომენდაციების წარდგენის მიზნით შექმნილი სათათბირო ორგანო	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია
273	საბჭო	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია
274	ა(ა)იპ კომუნალური სამსახური „სხივი“	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მერია
275	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
276	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია
277	ჯანმრთელობის და სოციალური დაცვის სამსახური	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია
278	შიდა აუდიტისა და მონიტორინგის სამსახური	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია
279	ადმინისტრაციული სამსახური	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია
280	საფინანსო-საბიუჯეტო სამსახური	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია
281	არქიტექტურის, სივრცითი მოწყობისა და ადმინისტრაციული ზედამხედველობის სამსახური	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია
282	შესყიდვებისა და მატერიალური უზრუნველყოფის სამსახური	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია
283	კულტურის, განათლების, ძეგლთა დაცვის სპორტისა და ახალგაზრდულ საქმეთა სამსახური	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია
284	სამხედრო აღრიცხვის, გაწვევისა და მობილიზაციის სამსახური	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია
285	ინფრასტრუქტურული პროექტების მართვისა და ტრანსპორტის სამსახური	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია
286	ა(ა)იპ ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მელიორაცია	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია

286 ცენტრის უბანი	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია
287 ნაბადის უბანი	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია
288 მალთაყვის უბანი	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია
289 კუნძული უბანი	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია
ა(ა)იპ ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის	ქალაქ ფოთის
290 სოციალური მომსახურების ცენტრი	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია
ა(ა)იპ ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის სერვისები	ქალაქ ფოთის
291 ცენტრი	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია
ა(ა)იპ ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის	ქალაქ ფოთის
292 სასაფლაოების მოვლა-პატრონობის ცენტრი	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია
ა(ა)იპ ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის	ქალაქ ფოთის
293 ფოლკლორის ცენტრი	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია
ა(ა)იპ ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის სპორტისა	ქალაქ ფოთის
294 და ტურიზმის ცენტრი	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია
ა(ა)იპ ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის	ქალაქ ფოთის
295 სახელოვნებო სამხატვრო სასწავლებელი	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია
ა(ა)იპ ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მოსწავლე-	ქალაქ ფოთის
296 ახალგაზრდობის შემოქმედების ცენტრი	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია
ა(ა)იპ ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის	ქალაქ ფოთის
297 საგამოფენო დარბაზი	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია
ა(ა)იპ-სკოლისგარეშე სასპორტო	
საგანმანათლებლო დაწესებულება - რაგბის	ქალაქ ფოთის
298 სასპორტო სკოლა	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია
ა(ა)იპ-თვითმმართველი ქალაქ ფოთის	ქალაქ ფოთის
299 სკოლამდელი სააღმზრდელო გაერთიანება	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია
ა(ა)იპ-თვითმმართველი ქალაქ ფოთის	ქალაქ ფოთის
300 საბიბლიოთეკო გაერთიანება	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია
ა(ა)იპ თვითმმართველი ქალაქ ფოთის	ქალაქ ფოთის
301 საზოგადოებრივი ჯანდაცვის ცენტრი	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია
302 შპს ლაბორატორიული კვლევის ცენტრი	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია
ა(ა)იპ ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის საჭადრაკო	ქალაქ ფოთის
303 კლუბი ნანა	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია
ა(ა)იპ არჩილ ხორავას სახელობის სკოლისგარეშე	ქალაქ ფოთის
304 სახელოვნებო სასწავლებელი	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია
305 შპს ფოთიქალაქპროექტი	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია
306 შპს ფოთის სატრანსპორტო კომპანია	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია
ა(ა)იპ-თვითმმართველი ქალაქის-ფოთის	ქალაქ ფოთის
307 ხელბურთის კლუბი ოქროს ვერძი	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია
308 შპს საფეხბურთო კლუბი კოლხეთი 1913	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია
ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერიის	ქალაქ ფოთის
309 საკონკურსო კომისია	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის მერია
310 ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
311 ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია

312 ადმინისტრაციული სამსახური	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია
313 შიდა აუდიტის და ინსპექტირების სამსახური	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია
სამხედრო აღრიცხვის, გაწვევისა და	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის
314 მობილიზაციის სამსახური	მერია
ინფრასტრუქტურული პროექტების მართვის და	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის
315 არქიტექტურის სამსახური	მერია
316 სოციალური და ჯანდაცვის სამსახური	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია
317 ზედამხედველობის სამსახური	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია
განათლების, ძველთა დაცვის, კულტურის,	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის
318 სპორტის და ახალგაზრდულ საქმეთა სამსახური	მერია
319 საფინანსო-საბიუჯეტო და შესყიდვების სამსახური	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია
ეკონომიკური პოლიტიკის და მუნიციპალური	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის
320 სერვისების სამსახური	მერია
321 ა(ა)იპ "ზუგდიდდასუფთავების ცენტრი"	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია
322 ა(ა)იპ "კეთილმოწყობის მართვის ცენტრი"	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია
323 აბასთუმნის ადმინისტრაციული ერთეული	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია
324 ანაკლიის ადმინისტრაციული ერთეული	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია
325 ახალკახათის ადმინისტრაციული ერთეული	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია
326 დავითიანის ადმინისტრაციული ერთეული	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია
327 ინგირის ადმინისტრაციული ერთეული	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია
328 ალერტკარის ადმინისტრაციული ერთეული	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია
329 ახალაბასთუმნის ადმინისტრაციული ერთეული	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია
330 ახალსოფლის ადმინისტრაციული ერთეული	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია
331 ბაშის ადმინისტრაციული ერთეული	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია
332 განმუხურის ადმინისტრაციული ერთეული	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია
333 დარჩელის ადმინისტრაციული ერთეული	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია
334 დიდინემის ადმინისტრაციული ერთეული	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია
დიდინემის კახათის ადმინისტრაციული	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის
335 ერთეული	მერია
336 ერგეტის ადმინისტრაციული ერთეული	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია
337 ზედაეწერის ადმინისტრაციული ერთეული	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია
338 ორულუს ადმინისტრაციული ერთეული	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია

366	ცვანეს ადმინისტრაციული ერთეული	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია
367	ჭაქვინჯის ადმინისტრაციული ერთეული	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია
368	ჭითაწყარის ადმინისტრაციული ერთეული	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია
369	ჭკადუაშის ადმინისტრაციული ერთეული	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია
370	ხურჩას ადმინისტრაციული ერთეული	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია
371	ჯუმის ადმინისტრაციული ერთეული	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია
	ქ. ზუგდიდის ენგურის ადმინისტრაციული	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია
372	ერთეული	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია
	ქ. ზუგდიდის კოლხეთის ადმინისტრაციული	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია
373	ერთეული	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია
	ქ. ზუგდიდის მაცხოვრისკარის	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია
374	ადმინისტრაციული ერთეული	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია
	ქ. ზუგდიდის ოდიშის ადმინისტრაციული	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია
375	ერთეული	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია
	პირის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია
376	ცხოვრების (ყოფნის) ფაქტის დამდგენი კომისია ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია
377	აღიარების კომისია	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია
378	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
379	ხობის მუნიციპალიტეტის მერია	ხობის მუნიციპალიტეტის მერია
380	შიდა აუდიტისა და კონტროლის სამსახური	ხობის მუნიციპალიტეტის მერია
381	საფინანსო-საბიუჯეტო სამსახური	ხობის მუნიციპალიტეტის მერია
382	ინფრასტრუქტურის, ურბანული განვითარებისა და არქიტექტურის სამსახური	ხობის მუნიციპალიტეტის მერია
383	შრომის, საზოგადოებრივი ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამსახური	ხობის მუნიციპალიტეტის მერია
384	კულტურის, განათლების, სპორტის, ძეგლთა დაცვის, ტურიზმისა და ახალგაზრდულ საქმეთა სამსახური	ხობის მუნიციპალიტეტის მერია
385	წვევამდელთა, რეზერვისტთა, სამხედრო აღრიცხვის, გაწვევის და მობილიზაციის სამსახური	ხობის მუნიციპალიტეტის მერია
386	ადმინისტრაციული სამსახური	ხობის მუნიციპალიტეტის მერია
	ეკონომიკური განვითარებისა და ქონების მართვის	ხობის მუნიციპალიტეტის მერია
387	სამსახური	ხობის მუნიციპალიტეტის მერია
388	შპს „ხობი დასუფთავება და განათება“	ხობის მუნიციპალიტეტის მერია
389	შპს „ხობის მუნიციპალიტეტის წყალმომარაგება“	ხობის მუნიციპალიტეტის მერია

390	ხოზის მუნიციპალიტეტის მერთან არსებული, თვითნებურად დაკავებულ მიწაზე საკუთრების უფლების აღიარების კომისია	ხოზის მუნიციპალიტეტის მერია
391	ხოზის მუნიციპალიტეტის მერთან არსებული კოლეგიური ორგანო - პირის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ცხოვრების (ყოფნის) ფაქტის დამდგენი კომისია	ხოზის მუნიციპალიტეტის მერია
392	სახელმწიფო შესყიდვების შესახებ ხელშეკრულებების პირობების შესრულების კონტროლის ჯგუფი	ხოზის მუნიციპალიტეტის მერია
393	ხოზის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული მრავალწლიანი ნარგავებისა და მუნიციპალიტეტისთვის გამოყოფილი პირველი ხარისხის მერქნული რესურსის განაწილების შემსწავლელი კომისია	ხოზის მუნიციპალიტეტის მერია
394	სოციალური და ჯანმრთელობის დაცვის მუნიციპალური პროგრამების უზრუნველყოფის კომისია	ხოზის მუნიციპალიტეტის მერია
395	ხოზის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე სტიქიისაგან მიყენებული ზარალის შემსწავლელი კომისია	ხოზის მუნიციპალიტეტის მერია
396	ახალი ხიბულის ადმინისტრაციული ერთეული	ხოზის მუნიციპალიტეტის მერია
397	გურიფულის ადმინისტრაციული ერთეული	ხოზის მუნიციპალიტეტის მერია
398	ზემო ქვალონის ადმინისტრაციული ერთეული	ხოზის მუნიციპალიტეტის მერია
399	პირველი ხორგის ადმინისტრაციული ერთეული	ხოზის მუნიციპალიტეტის მერია
400	ძველი ხიბულის ადმინისტრაციული ერთეული	ხოზის მუნიციპალიტეტის მერია
401	ჭალადიდის ადმინისტრაციული ერთეული	ხოზის მუნიციპალიტეტის მერია
402	ხამისკურის ადმინისტრაციული ერთეული	ხოზის მუნიციპალიტეტის მერია
403	ხეთის ადმინისტრაციული ერთეული	ხოზის მუნიციპალიტეტის მერია
404	ხოზის ადმინისტრაციული ერთეული	ხოზის მუნიციპალიტეტის მერია
405	ახალსოფლის ადმინისტრაციული ერთეული	ხოზის მუნიციპალიტეტის მერია
406	ბის ადმინისტრაციული ერთეული	ხოზის მუნიციპალიტეტის მერია
407	თორსა-დღვაბის ადმინისტრაციული ერთეული	ხოზის მუნიციპალიტეტის მერია
408	ნოჯიხევის ადმინისტრაციული ერთეული	ხოზის მუნიციპალიტეტის მერია
409	პატარა ფოთის ადმინისტრაციული ერთეული	ხოზის მუნიციპალიტეტის მერია
410	პირველი მასის ადმინისტრაციული ერთეული	ხოზის მუნიციპალიტეტის მერია
411	საგვიჩიოს ადმინისტრაციული ერთეული	ხოზის მუნიციპალიტეტის მერია

412 საჯიჯაოს ადმინისტრაციული ერთეული	ხოზის მუნიციპალიტეტის მერია
413 ქარიატის ადმინისტრაციული ერთეული	ხოზის მუნიციპალიტეტის მერია
414 ქვემო ქვალონის ადმინისტრაციული ერთეული	ხოზის მუნიციპალიტეტის მერია
415 ყულევის ადმინისტრაციული ერთეული	ხოზის მუნიციპალიტეტის მერია
416 შავღელეს ადმინისტრაციული ერთეული	ხოზის მუნიციპალიტეტის მერია
417 შუა ხორგის ადმინისტრაციული ერთეული	ხოზის მუნიციპალიტეტის მერია
418 საკონკურსო კომისია	ხოზის მუნიციპალიტეტის მერია
419 ხოზის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	ხოზის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
420 სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია
421 ადმინისტრაციული სამსახური	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია
422 საფინანსო-საბიუჯეტო სამსახური	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია
423 შიდა აუდიტის სამსახური	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია
სივრცითი მოწყობისა და ინფრასტრუქტურის	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია
424 სამსახური	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია
425 ზედამხედველობის სამსახური	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია
ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია
426 სამსახური	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია
ეკონომიკური განვითარების, სტატისტიკის და	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია
427 ქონების მართვის სამსახური	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია
განათლების, კულტურის, სპორტისა და	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია
428 ახალგაზრდობის სამსახური	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია
სამხედრო აღრიცხვის, გაწვევისა და	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია
429 მობილიზაციის სამსახური	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია
ა(ა)იპ „სენაკის მუნიციპალიტეტის	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია
430 მზრუნველობამოკლებულთა კვების ცენტრი“	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია
ა(ა)იპ „სენაკის მუნიციპალიტეტის	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია
431 საზოგადოებრივი მომსახურების ცენტრი“	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია
432 ქალაქ სენაკის ადმინისტრაციული ერთეული	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია
433 ფოცხოს ადმინისტრაციული ერთეული	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია
434 მენჯის ადმინისტრაციული ერთეული	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია
435 ახალსოფლის ადმინისტრაციული ერთეული	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია
436 ლეძამამეს ადმინისტრაციული ერთეული	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია
437 ნოქალაქევის ადმინისტრაციული ერთეული	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია
438 ზემო ჭალადიდის ადმინისტრაციული ერთეული	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია

439 ხორშის ადმინისტრაციული ერთეული	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია
440 ნოსირის ადმინისტრაციული ერთეული	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია
441 ძველი სენაკის ადმინისტრაციული ერთეული	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია
442 გეჯეთის ადმინისტრაციული ერთეული	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია
443 ეკის ადმინისტრაციული ერთეული	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია
444 თეკლათის ადმინისტრაციული ერთეული	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია
445 უმაფათის ადმინისტრაციული ერთეული	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია
446 ზანის ადმინისტრაციული ერთეული	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია
447 „სენაკის მუნიციპალიტეტის მერიასთან არსებული პირის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ცხოვრების (ყოფნის) ფაქტის დამდგენი კომისია“	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია
448 „სენაკის მუნიციპალიტეტის მერიასთან არსებული ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მიერ თვითნებურად დაკავებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარებაზე უფლებამოსილი მუდმივმოქმედი კომისია“	სენაკის მუნიციპალიტეტის მერია
449 სენაკის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	სენაკის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
450 აბაშის მუნიციპალიტეტის მერია	აბაშის მუნიციპალიტეტის მერია
451 სამსახური	აბაშის მუნიციპალიტეტის მერია
452 ინფრასტრუქტურის, კეთილმოწყობის, არქიტექტურისა და მშენებლობის სამსახური	აბაშის მუნიციპალიტეტის მერია
453 შიდა აუდიტის სამსახური	აბაშის მუნიციპალიტეტის მერია
454 სახედრო აღრიცხვის, გაწვევისა და მობილიზაციის სამსახური	აბაშის მუნიციპალიტეტის მერია
455 საფინანსო-საბიუჯეტო სამსახური	აბაშის მუნიციპალიტეტის მერია
456 ზედამხედველობის სამსახური	აბაშის მუნიციპალიტეტის მერია
457 სტატისტიკის სამსახური	აბაშის მუნიციპალიტეტის მერია
458 ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამსახური	აბაშის მუნიციპალიტეტის მერია
459 ადმინისტრაციული სამსახური	აბაშის მუნიციპალიტეტის მერია
460 კულტურის, განათლების, სპორტის, ძეგლთა დაცვისა და ახალგაზრდულ საქმეთა სამსახური	აბაშის მუნიციპალიტეტის მერია
461 ა(ა)იპ „აბაშის კეთილმოწყობა“	აბაშის მუნიციპალიტეტის მერია
462 მარნის ადმინისტრაციული ერთეული	აბაშის მუნიციპალიტეტის მერია

463 პირველი მასის ადმინისტრაციული ერთეული	აბაშის მუნიციპალიტეტის მერია
464 ქალაქ აბაშის ადმინისტრაციული ერთეული	აბაშის მუნიციპალიტეტის მერია
465 ნორიოს ადმინისტრაციული ერთეული	აბაშის მუნიციპალიტეტის მერია
466 სუჯუნის ადმინისტრაციული ერთეული	აბაშის მუნიციპალიტეტის მერია
467 წყემის ადმინისტრაციული ერთეული	აბაშის მუნიციპალიტეტის მერია
468 ნაესაკოვოს ადმინისტრაციული ერთეული	აბაშის მუნიციპალიტეტის მერია
469 ძველი აბაშის ადმინისტრაციული ერთეული	აბაშის მუნიციპალიტეტის მერია
470 ონტოფოს ადმინისტრაციული ერთეული	აბაშის მუნიციპალიტეტის მერია
471 ქოლოზნის ადმინისტრაციული ერთეული	აბაშის მუნიციპალიტეტის მერია
472 გეზათის ადმინისტრაციული ერთეული	აბაშის მუნიციპალიტეტის მერია
473 სეფიეთის ადმინისტრაციული ერთეული	აბაშის მუნიციპალიტეტის მერია
474 კეთილარის ადმინისტრაციულ ერთეულში	აბაშის მუნიციპალიტეტის მერია
475 სამიქას ადმინისტრაციული ერთეული	აბაშის მუნიციპალიტეტის მერია
476 ტყვირის ადმინისტრაციული ერთეული	აბაშის მუნიციპალიტეტის მერია
477 ზანათის ადმინისტრაციული ერთეული	აბაშის მუნიციპალიტეტის მერია
აბაშის მუნიციპალიტეტის მერთან არსებული ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მიერ თვითნებურად დაკავებულ (სარგებლობაში არსებული) მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარებაზე	
478 უფლებამოსილი მუდმივმოქმედი კომისია	აბაშის მუნიციპალიტეტის მერია
479 აბაშის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	აბაშის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
480 ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
481 წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია
482 საფინანსო - საბიუჯეტო სამსახური ეკონომიკური განვითარებისა და ქონების მართვის	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია
483 სამსახური	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია
სივრცითი მოწყობის, ინფასტრუქტურის,	წყალტუბოს
484 არქიტექტურისა და კეთილმოწყობის სამსახური	მუნიციპალიტეტის მერია
485 ზედამხედველობის სამსახური	წყალტუბოს
ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის	მუნიციპალიტეტის მერია
486 სამსახური	წყალტუბოს
	მუნიციპალიტეტის მერია

487 კულტურის, განათლების, სპორტისა და ახალგაზრდობის საქმეთა სამსახური	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია
488 ადმინისტრაციული და შესყიდვების სამსახური	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია
489 შიდა აუდიტისა და მონიტორინგის სამსახური	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია
490 სამხედრო აღრიცხვის, გაწვევისა და მობილიზაციის სამსახური	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია
491 ა(ა)იპ წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობისა და დასუფთავების გაერთიანება	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია
492 ა(ა)იპ წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის სათნოების სახლი	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია
493 ქალაქ წყალტუბოს ადმინისტრაციული ერთეული	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია
494 გეგუთის ადმინისტრაციული ერთეული	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია
495 გვიშტიბის ადმინისტრაციული ერთეული	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია
496 დღნორისის ადმინისტრაციული ერთეული	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია
497 მალაკის ადმინისტრაციული ერთეული	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია
498 მექვენის ადმინისტრაციული ერთეული	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია
499 გუმბრის ადმინისტრაციული ერთეული	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია
500 რიონის ადმინისტრაციული ერთეული	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია
501 წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის აღმასრულებელ ორგანოსთან არსებულ თვითნებურად დაკავებულ მიწაზე საკუთრების უფლების აღიარების კომისია	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია
502 მუხიანის ადმინისტრაციული ერთეული	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია
503 ოფურჩხეთის ადმინისტრაციული ერთეული	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია
504 ოფშკვითის ადმინისტრაციული ერთეული	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია
505 პატრიკეთის ადმინისტრაციული ერთეული	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია
506 საყულიის ადმინისტრაციული ერთეული	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია
507 ფარცხანაყანევის ადმინისტრაციული ერთეული	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია
508 ქვიტირის ადმინისტრაციული ერთეული	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია
509 ცხუნკურის ადმინისტრაციული ერთეული	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია
510 სოფელ წყალტუბოს ადმინისტრაციული ერთეული	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია
511 წყალტუბოს მუნიციპალიტეტში ტენდერის ფორმით შესყიდვების განხორციელების მიზნით სატენდერო კომისია	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია

წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერიის 512 საკონკურსო კომისია	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია
წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მაღალმთიან დასახლებაში მუდმივად მცხოვრები პირის სტატუსის მინიჭებისა და შეწყვეტის საკითხის განხილვისა და რეკომენდაციის წარდგენის 513 მიზნით მერის სათათბირო ორგანო - საბჭო	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერია
514 წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის საკრებულო	წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის საკრებულო
515 თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია თერჯოლის სახელოვნებო განათლების, კულტურისა და ტურიზმის მუნიციპალური	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია
516 ცენტრი თერჯოლის სპორტული სკოლა და სპორტულ-	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია
517 გამაჯანსაღებელი მუნიციპალური ცენტრი	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია
თერჯოლის მოსწავლე ახალგაზრდობის სოციალური დაცვის, მოქალაქეობრივი და	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია
518 ესთეტიკური აღზრდის მუნიციპალური ცენტრი თერჯოლის დასუფთავებისა და კეთილმოწყობის	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია
519 მუნიციპალური სამსახური თერჯოლის სკოლამდელი აღზრდის	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია
520 მუნიციპალური ცენტრი	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია
521 ზედამხედველობის სამსახური	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია
522 ადმინისტრაციული და შესყიდვების სამსახური	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია
523 იურიდიული სამსახური	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია
524 ჯანდაცვისა და სოციალურ საკითხთა სამსახური	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია
525 ეკონომიკისა და ქონების მართვის სამსახური სამხედრო აღრიცხვის,გაწვევისა და	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია
526 მობილიზაციის სამსახური	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია
527 შიდა აუდიტისა და ინსპექტირების სამსახური სივრცითი მოწყობის,ინფრასტრუქტურისა და	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია
528 არქიტექტურის სამსახური განათლების,კულტურის, სპორტისა და	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია
529 ახალგაზრდულ საქმეთა სამსახური	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია
530 საფინანსო- საბიუჯეტო სამსახური	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია
თერჯოლის საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია
531 დაცვის მუნიციპალური ცენტრი	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია
532 თერჯოლის ადმინისტრაციული ერთეული	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია
533 ეწრის ადმინისტრაციული ერთეული	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია
534 ძეგრის ადმინისტრაციული ერთეული	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია

535 ახალთერჯოლის ადმინისტრაციული ერთეული	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია
536 ჩხარის ადმინისტრაციული ერთეული	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია
537 სიქთარვის ადმინისტრაციული ერთეული	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია
538 ქვედა სიმონეთის ადმინისტრაციული ერთეული	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია
539 ბარდუბნის ადმინისტრაციული ერთეული	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია
540 ღვანკითის ადმინისტრაციული ერთეული	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია
541 ზედა სიმონეთის ადმინისტრაციული ერთეული	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია
542 რუფოთის ადმინისტრაციული ერთეული	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია
543 თუზის ადმინისტრაციული ერთეული	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია
544 კვახჭირის ადმინისტრაციული ერთეული	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია
545 ალისუბნის ადმინისტრაციული ერთეული	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია
546 ჭოგნარის ადმინისტრაციული ერთეული	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია
547 გოგნის ადმინისტრაციული ერთეული	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია
548 საზანოს ადმინისტრაციული ერთეული	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია
549 ნახშირღელის ადმინისტრაციული ერთეული	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია
550 გოდოგნის ადმინისტრაციული ერთეული	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია
თერჯოლის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მიერ თვითნებურად დაკავებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების კომისია	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის მერია
552 თერჯოლის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	თერჯოლის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
553 ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია
554 შიდა აუდიტის და მონიტორინგის სამსახური	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია
555 ადმინისტრაციული სამსახური ინფრასტრუქტურის, კეთილმოწყობისა და	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია
556 საზოგადოებრივი მომსახურების სამსახური ა(ა)იპ ზესტაფონის დასუფთავებისა და	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია
557 კეთილმოწყობის სერვის ცენტრი	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია
ეკონომიკის, ქონების მართვისა და	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია
558 მშენებლობაზე ზედამხედველობის სამსახური	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია

559 საფინანსო - საბიუჯეტო სამსახური იურიდიული მომსახურებისა და სახელმწიფო	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია
560 შესყიდვების სამსახური განათლების, კულტურის, ძეგლთა დაცვის, სპორტისა და ახალგაზრდობის საქმეთა	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია
561 სამსახური	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია
562 სამხედრო აღრიცხვისა და გაწვევის სამსახური	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია
563 სოციალური დაცვის სამსახური	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია
564 ქვედა საზანოს ადმინისტრაციული ერთეული	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია
565 ქ. ზესტაფონის ადმინისტრაციული ერთეული	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია
566 მეორე სვირის ადმინისტრაციული ერთეული	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია
567 როდინაულის ადმინისტრაციული ერთეული	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია
568 ქვედა საქარის ადმინისტრაციული ერთეული	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია
569 შორაპნის ადმინისტრაციული ერთეული	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია
570 ზედა საქარის ადმინისტრაციული ერთეული	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია
571 პირველი სვირის ადმინისტრაციული ერთეული	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია
572 კვალითის ადმინისტრაციული ერთეული	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია
573 ცხრაწყაროს ადმინისტრაციული ერთეული	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია
574 კლდეეთის ადმინისტრაციული ერთეული	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია
575 ილემის ადმინისტრაციული ერთეული	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია
576 ძირულის ადმინისტრაციული ერთეული	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია
577 სანახშირის ადმინისტრაციული ერთეული	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია
578 ბოსლევის ადმინისტრაციული ერთეული	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია
579 დილიკაურის ადმინისტრაციული ერთეული	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია
580 შროშის ადმინისტრაციული ერთეული	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია
581 ფუთის ადმინისტრაციული ერთეული	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია
582 ზოვრეთის ადმინისტრაციული ერთეული ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერიის	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია
583 დისციპლინური წარმოების კომისია მიწის ნაკვეთებზე უფლებათა სისტემური და სპორადული რეგისტრაციის წესისა და საკადასტრო მონაცემების სრულყოფის შესახებ	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია
584 კომისია	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია

<p>ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერიის "ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების 585 აღიარების მუდმივმოქმედი კომისია</p>	<p>ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია</p>
<p>ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერიის სამშაულოვადიანი სამოქმედო გეგმის,პრიორიტეტის დოკუმენტის,ბიუჯეტის პროექტის (2021 წლის ბიუჯეტის პროექტისა და 2021-2024 წლების ბიუჯეტის პროგნოზის) 586 დამდგენი მუდმივმოქმედი კომისია</p>	<p>ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია</p>
<p>ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მუნიციპალიტეტის საკუთრებაში მყოფი მრავალწლიანი ნარგავების განაშენიანებისა და გაშენებული (ხანდაზმული,გამხმარი,ავარიული) ნარგავების შეფასებისათვის მუდმივმოქმედი 587 კომისია</p>	<p>ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია</p>
<p>ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერიის ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულის 588 ქონების მუდმივმოქმედი სააუქციონო კომისია ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის</p>	<p>ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია</p>
<p>ადმინისტრაციულ ერთეულებს შორის საზღვრების გამოჯგნა/დადგენის მიზნით 589 მუდმივმოქმედი კომისია</p>	<p>ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია</p>
<p>ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მუდმივმოქმედი 590 საინვენტარიაკომისია</p>	<p>ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია</p>
<p>ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მუდმივმოქმედი 591 სატენდერო კომისია</p>	<p>ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია</p>
<p>ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერიის "სოციალური დახმარების განმკარგავი" 592 მუდმივმოქმედი კომისია</p>	<p>ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია</p>
<p>ზესტაფონის მუნიციპალიტეტში სტიქიის შედეგად მიყენებული ზარალის აღმრიცხველი 593 მუდმივმოქმედი კომისია</p>	<p>ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია</p>
<p>ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე უსახლკარო პირთა და ავარიულ მდგომარეობაში მყოფი სახლების პრობლემების შემსწავლელი 594 მუდმივმოქმედი კომისია</p>	<p>ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია</p>
<p>ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე პირის ცხოვრების (ყოფნის) ფაქტის დამდგენი 595 კომისია</p>	<p>ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია</p>
<p>ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის გამოჩენილ 596 ადამიანთა პატივების მუდმივმოქმედი კომისია ა(ა)იპ ზესტაფონის მიხეილ სალამის სახელობის</p>	<p>ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია</p>
<p>სპორტულ-გამაჯანსაღებელი მუნიციპალური 597 ცენტრი</p>	<p>ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია</p>
<p>ა(ა)იპ ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებების 598 გაერთიანება</p>	<p>ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის მერია</p>

ა(ა)იპ ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის	ზესტაფონის
599 მუზეუმების გაერთიანება	მუნიციპალიტეტის მერია
ა(ა)იპ საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის	ზესტაფონის
600 ზესტაფონის მუნიციპალური ცენტრი	მუნიციპალიტეტის მერია
ა(ა)იპ ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის	ზესტაფონის
601 ცენტრალური ბიბლიოთეკა	მუნიციპალიტეტის მერია
ა(ა)იპ ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის სიმონ	ზესტაფონის
602 საყვარელიძის სახელობის სპორტული სკოლა	მუნიციპალიტეტის მერია
ა(ა)იპ ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის სამხატვრო	ზესტაფონის
603 სკოლა	მუნიციპალიტეტის მერია
ა(ა)იპ ზესტაფონის მუნიციპალიტეტთან არსებული	ზესტაფონის
604 კულტურისა და შემოქმედების ცენტრი	მუნიციპალიტეტის მერია
ა(ა)იპ ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის რევაზ	ზესტაფონის
605 ლაღიძის სახელობის სამუსიკო სკოლა	მუნიციპალიტეტის მერია
ა(ა)იპ ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის ელდარ	ზესტაფონის
606 შალამბერიძის სახელობის ხელოვნების სკოლა	მუნიციპალიტეტის მერია
607 ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
608 ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია
ა(ა)იპ „ახალციხის მუნიციპალიტეტის	ახალციხის მუნიციპალიტეტის
609 სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულება“	მერია
ა(ა)იპ ახალციხის მუნიციპალიტეტის	ახალციხის მუნიციპალიტეტის
610 წყალმომარაგება და წყალანირება	მერია
ა(ა)იპ ახალციხის მუნიციპალიტეტის	ახალციხის მუნიციპალიტეტის
611 საზოგადოებრივი ჯანდაცვის ცენტრი	მერია
612 ა(ა)იპ ქალაქ ახალციხის სათნოების სახლი	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია
613 შპს კეთილმოწყობა	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია
614 ადმინისტრაციული და იურიდიული სამსახური	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია
615 სახელმწიფო შესყიდვების სამსახური	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია
616 საფინანსო-საბიუჯეტო სამსახური	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია
კულტურის, განათლების, სპორტის, ძეგლთა	ახალციხის მუნიციპალიტეტის
დაცვის, ახალგაზრდულ საქმეთა და ტურიზმის	მერია
617 სამსახური	ახალციხის მუნიციპალიტეტის
სამხედრო აღრიცხვის, გაწვევისა და	მერია
618 მობოლიზაციის სამსახური	ახალციხის მუნიციპალიტეტის
ეკონომიკური განვითარებისა და ქონების მართვის	მერია
619 სამსახური	ახალციხის მუნიციპალიტეტის
სივრცითი მოწყობისა და ინფრასტრუქტურის	მერია
620 სამსახური	ახალციხის მუნიციპალიტეტის
621 ზედამხედველობის სამსახური	მერია
622 შიდა აუდიტისა და ინსპექტირების სამსახური	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია
623 ახალციხის ადმინისტრაციულ ერთეული	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია

624 ახალციხის ადმინისტრაციულ ერთეული	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია
625 ვალეს ადმინისტრაციულ ერთეული	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია
626 ახალციხის ადმინისტრაციულ ერთეული	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია
627 ახალციხის ადმინისტრაციულ ერთეული	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია
628 წყრუთის ადმინისტრაციული ერთეული	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია
629 სხვილისის ადმინისტრაციული ერთეული	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია
630 წყალთბილის ადმინისტრაციული ერთეული	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია
631 პამაჯის ადმინისტრაციული ერთეული	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია
632 ურაველის ადმინისტრაციული ერთეული	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია
633 სვირის ადმინისტრაციული ერთეული	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია
634 ელიაწმინდის ადმინისტრაციული ერთეული	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია
635 სამელის ადმინისტრაციული ერთეული	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია
636 ანდრიაწმინდის ადმინისტრაციული ერთეული	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია
637 აგარის ადმინისტრაციული ერთეული	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია
638 აწყურის ადმინისტრაციული ერთეული	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია
639 ფერსის ადმინისტრაციული ერთეული	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია
640 კლდის ადმინისტრაციული ერთეული	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია
641 მინამის ადმინისტრაციული ერთეული	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია
ახალციხის მუნიციპალიტეტის მიერ, სახელმწიფო შესყიდვით განხორციელებული, 2020 წელს მიღებული საქონლის, მომსახურების და	
642 სამუშაოების მიღება-ჩაბარების კომისია	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია
ახალციხის მუნიციპალიტეტის დასახლებებში, საქართველოს რეგიონებში განსახორციელებელი პროექტების ფონდიდან სოფლის მხარდაჭერის პროგრამის ფარგლებში დასაფინანსებელი	
643 პროექტების შერჩევის მიზნით სამუშაო ჯგუფი	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია
ახალციხის მუნიციპალიტეტის 2020 წლის ბიუჯეტიდან სოციალური დახმარების	
644 მიზნობრივად გაცემის მიზნით სამუშაო ჯგუფი	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია

<p>ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერის სათათბირო ორგანოს - „მაღალმთიან დასახლებაში მუდმივად მცხოვრები პირის სტატუსის მინიჭების, ჩამორთმევის, შეჩერებისა და აღდგენის განხილვის</p>	<p>ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია</p>
<p>645 მიზნით შექმნილი საბჭო ახალციხის მუნიციპალიტეტის მიერ სახელმწიფო შესყიდვის კონტროლის მიზნით ინფრასტრუქტურული პროექტების</p>	<p>ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია</p>
<p>646 ინსპექტირების ჯგუფი</p>	<p>ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია</p>
<p>ახალციხის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებული მიწის ნაკვეთზე საკუთრების უფლების</p>	<p>ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია</p>
<p>647 აღიარების კომისიი ახალციხის მუნიციპალიტეტის მიერ</p>	<p>ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია</p>
<p>648 განხორციელებული სახელმწიფო შესყიდვის კონტროლის მიზნით ინსპექტირების ჯგუფი ახალციხის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე პირის ცხოვრების (ყოფნის) ფაქტის დამდგენი</p>	<p>ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია</p>
<p>649 კომისიი ახალციხის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტის</p>	<p>ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია</p>
<p>650 სარეზერვო ფონდიდან, თანხის განკარგვის მიზნით სამუშაო ჯგუფი</p>	<p>ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია</p>
<p>651 ახალციხის მუნიციპალიტეტის სატენდერო კომისიის შექმნისა და წევრთა ოდენობის</p>	<p>ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია</p>
<p>652 განსაზღვრისა შესახებ ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერის სათათბირო ორგანოს - სანებართვო პირობების შესრულებისა და მშენებლობის ნებართვის გაცემის სამუშაო ჯგუფი</p>	<p>ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია</p>
<p>ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერიის ბიუჯეტის დაგეგმვის ელექტრონული მექანიზმის - „დაგეგმე მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტი“-ს მართვის</p>	<p>ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია</p>
<p>653 უზრუნველყოფის მიზნით სამუშაო ჯგუფი ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერის სათათბირო ორგანოს - „შენობა-ნაგებობის ვარგისად აღიარების</p>	<p>ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია</p>
<p>654 სამუშაო ჯგუფი შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირთა</p>	<p>ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია</p>
<p>655 საკითხებზე მომუშავე საბჭო ახალციხის მუნიციპალიტეტის სამოქმედო ტერიტორიაზე წარმოქმნილი მუნიციპალური</p>	<p>ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია</p>
<p>656 ნარჩენების მართვის 5-წლიან გეგმაზე მომუშავე სამუშაო ჯგუფი</p>	<p>ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია</p>
<p>657 სააუქციონო კომისიი ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერიის</p>	<p>ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია</p>
<p>658 გამჭვირვალობის და კეთილსინდისიერების ამაღლების სტრატეგიის და სამოქმედო გეგმის შემუშავების მიზნით სამუშაო ჯგუფი</p>	<p>ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია</p>

ახალციხის მუნიციპალიტეტის საკუთრებაში, ექსპლუატაციაში მყოფი აქტივების, მატერიალური მარაგებისა და არაფინანსური აქტივების ინვენტარიზაციის ჩატარებასთან დაკავშირებით	ახალციხის მუნიციპალიტეტის მერია
659 საინვენტარიზაციო კომისია	
660 ახალციხის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	ახალციხის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
661 ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია
662 ადმინისტრაციული სამსახური	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია
663 იურიდიული სამსახური	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია
664 საფინანსო-საბიუჯეტო სამსახური კულტურის, განათლების, სპორტის, ძველთა დაცვის, ახალგაზრდულ საქმეთა და ტურიზმის	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია
665 სამსახური ეკონომიკური განვითარებისა და ქონების მართვის	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია
666 სამსახური	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია
667 შესყიდვების სამსახური ინფრასტრუქტურის, არქიტექტურისა და	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია
668 ზედამხედველობის სამსახური სამხედრო აღრიცხვის, გაწვევისა და	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია
669 მობილიზაციის სამსახური	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია
670 შიდა აუდიტის სამსახური	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია
671 ა(ა)იპ „ბორჯომის საზოგადოებრივი ტრანსპორტი“	მერია
ა(ა)იპ „ბორჯომის დასუფთავება და	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია
672 კეთილმოწყობა“	
ა(ა)იპ „ბორჯომის კულტურისა და ხელოვნების	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია
673 ცენტრი“	
ა(ა)იპ „ბორჯომის სოციალურად დაუცველი	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია
674 მოსახლეობის მომსახურების ცენტრი“	
675 ა(ა)იპ „ბორჯომის გარე განათება“	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია
676 ა(ა)იპ „ბორჯომის სოფლის წყალი“	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია
677 სოფ. ყვიზისის ადმინისტრაციული ერთეული	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია
678 სოფ. ტბის ადმინისტრაციული ერთეული	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია
679 სოფ. ბალანთის ადმინისტრაციული ერთეული	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია
680 სოფ. ციხისჯვრის ადმინისტრაციული ერთეული	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია
681 დაბა წაღვერის ადმინისტრაციული ერთეული	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია
682 ქ. ბორჯომის ადმინისტრაციული ერთეული	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია
683 დაბა ბაკურიანის ადმინისტრაციული ერთეული	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია

684 დაბა ახალდაბის ადმინისტრაციული ერთეული	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია
685 სოფ. ტაძრისის ადმინისტრაციული ერთეული	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია
686 სოფ. დვირის ადმინისტრაციული ერთეული	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია
687 სოფ. ტაბაწყურის ადმინისტრაციული ერთეული	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია
ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერიის სატენდერო	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია
688 კომისია ბორჯომის მუნიციპალიტეტის ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში (სარგებლობაში) არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია
689 კომისია ბორჯომის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე პირის ცხოვრების (ყოფნის) ფაქტის დამდგენი	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია
690 კომისია ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერიის სარეკრეაციო ტერიტორიებზე მწვანე ნარგავების მოჭრის, გადაბეღვის და განკარგვის	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია
691 რეგულირების კომისია ბორჯომის მუნიციპალიტეტის საკონკურსო	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია
692 კომისია ბორჯომის მუნიციპალიტეტში ძალაღმთიან დასახლებაში მუდმივად მცხოვრები პირის სტატუსის მინიჭების, შეწყვეტის, შეჩერების და აღდგენის საკითხის განხილვის სათათბირო	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია
693 ორგანო-საბჭო	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მერია
694 ბორჯომის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	ბორჯომის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
695 გორის მუნიციპალიტეტის მერია	გორის მუნიციპალიტეტის მერია
სამხედრო აღრიცხვის გაწვევისა და	გორის მუნიციპალიტეტის მერია
696 მობილიზაციის სამსახური	გორის მუნიციპალიტეტის მერია
697 ადმინისტრაციული და შესყიდვების სამსახური	გორის მუნიციპალიტეტის მერია
698 შიდა აუდიტისა და ინსპექტირების სამსახური	გორის მუნიციპალიტეტის მერია
699 საფინანსო-საბიუჯეტო სამსახური	გორის მუნიციპალიტეტის მერია
700 ეკონომიკის სამსახური	გორის მუნიციპალიტეტის მერია
701 ზედამხედველობის სამსახური	გორის მუნიციპალიტეტის მერია
სივრცითი მოწყობის და ინფრასტრუქტურის	გორის მუნიციპალიტეტის მერია
702 სამსახური	გორის მუნიციპალიტეტის მერია
განათლების, კულტურის, სპორტისა და	გორის მუნიციპალიტეტის მერია
703 ახალგაზრდულ საქმეთა სამსახური	გორის მუნიციპალიტეტის მერია
704 სოციალური და ჯანდაცვის სამსახური	გორის მუნიციპალიტეტის მერია
ცენტრალურის დასახლების 1-ლი უბანის	გორის მუნიციპალიტეტის მერია
705 ადმინისტრაციული ერთეული	გორის მუნიციპალიტეტის მერია

733 ვარიანის ადმინისტრაციული ერთეული	გორის მუნიციპალიტეტის მერია
734 ბოშურის ადმინისტრაციული ერთეული	გორის მუნიციპალიტეტის მერია
735 შავშვების ადმინისტრაციული ერთეული	გორის მუნიციპალიტეტის მერია
736 ტყვიავის ადმინისტრაციული ერთეული	გორის მუნიციპალიტეტის მერია
გორის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე	გორის მუნიციპალიტეტის მერია
737 ცხოვრების (ყოფნის) ფაქტის დამდგენი კომისია გორის მუნიციპალიტეტის შერთან არსებული ფიზიკური და კერძო სამართლის იურიდიული პირების მფლობელობაში არსებულ მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების კომისია	გორის მუნიციპალიტეტის მერია
738 გორის მუნიციპალიტეტის მერიის საჯარო მოხელეთა საკონკურსო კომისია	გორის მუნიციპალიტეტის მერია
739 გორის მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის სააგენტო	გორის მუნიციპალიტეტის მერია
740 მაღალმთიან დასახლებაში მუდმივად მცხოვრები პირის სტატუსის მინიჭების, შეწყვეტის, შეჩერებისა და აღდგენის მიზნით შექმნილი სამუშაო ჯგუფი (საბჭო)	გორის მუნიციპალიტეტის მერია
741 გორის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	გორის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
742 მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია
743 ეკონომიკის სამსახური	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია
744 ადმინისტრაციული სამსახური	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია
745 განათლების, კულტურის და სპორტის სამსახური	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია
746 საფინანსო-საბიუჯეტო სამსახური	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია
747 შიდა აუდიტისა და ინსპექტირების სამსახური	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია
748 სივრცითი მოწყობის და ინფრასტრუქტურის სამსახური	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია
749 სამხედრო აღრიცხვის, გაწვევის და მობილიზაციის სამსახური	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია
750 სამსახური	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია
751 ზედამხედველობის სამსახური	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია
752 სოციალური და ჯანდაცვის სამსახური	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია
753 მცხეთის კეთილმოწყობის სამსახური	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია
754 ქ. მცხეთის ადმინისტრაციული ერთეული	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია
755 საგურამოს ადმინისტრაციული ერთეული	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია
756 მუხრანის ადმინისტრაციული ერთეული	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია

757 ვაზიანის ადმინისტრაციული ერთეული	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია
758 წეროვნის ადმინისტრაციული ერთეული	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია
759 ძალისის ადმინისტრაციული ერთეული	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია
760 წილკნის ადმინისტრაციული ერთეული	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია
761 მისაქციელის ადმინისტრაციული ერთეული	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია
762 ქსნის ადმინისტრაციული ერთეული	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია
763 ციხისძირის ადმინისტრაციული ერთეული	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია
764 ადდგომლიანთკარის ადმინისტრაციული ერთეული	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია
765 ქსოვრისის ადმინისტრაციული ერთეული	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია
766 გალავნის ადმინისტრაციული ერთეული	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია
767 ლისის ადმინისტრაციული ერთეული	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია
768 ნავაზის ადმინისტრაციული ერთეული	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია
769 ნავდარაანთკარის ადმინისტრაციული ერთეული	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია
770 ჯიღაურის ადმინისტრაციული ერთეული	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია
771 ნიჩბისის ადმინისტრაციული ერთეული	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია
772 მეგვის ადმინისტრაციული ერთეული	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია
773 ნატახტრის ადმინისტრაციული ერთეული	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია
774 ცხვარიჭამიის ადმინისტრაციული ერთეული	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია
775 მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერიის თვითნებურად დაკავებულ მიწაზე საკუთრების უფლების აღიარების კომისია	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია
776 ძველი ქანდის ადმინისტრაციული ერთეული	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია
777 მცხეთის მუნიციპალიტეტში არსებული კანონიერი მოსარგებლეებისათვის გადასაცემი არაპრივატიზებული საცხოვრებელი და არასაცხოვრებელი (იზოლირებული და არაიზოლირებული) ფართობის კანონიერი მოსარგებლეებისათვის უსასყიდლოდ საკუთრებაში გადაცემის კომისია	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია
778 მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერთან არსებული, პირის მცხეთის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ცხოვრების (ყოფნის) ფაქტის დამდგენი კომისია	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია

მაღალმთიან დასახლებაში მუდმივად მცხოვრები პირის სტატუსის მინიჭების, შეწყვეტის, შეჩერებისა და აღდგენის საკითხის შემსწავლელი საბჭო	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია
779	მცხეთის მუნიციპალიტეტის მერია
780 მცხეთის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	მცხეთის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
781 ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია
782 შიდა აუდიტის სამსახური	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია
783 სამხედრო აღრიცხვისა და გაწვევის სამსახური ქონების მართვისა და ეკონომიკური განვითარების	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია
784 სამსახური	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია
785 საფინანსო-საბიუჯეტო სამსახური ა(ა)იპ „გიგა ლორთქიფანიძის სახელობის	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია
786 რუსთავის მუნიციპალური თეატრი" ზედამხედველობისა და ადგილობრივი	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია
787 მოსაკრებლების სამსახური ინფრასტრუქტურის განვითარებისა და	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია
788 ტრანსპორტის სამსახური არქიტექტურისა და მშენებლობის საჯარო	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია
789 ზედამხედველობის სამსახური ჯანმრთელობის დაცვისა და სოციალური	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია
790 მხარდაჭერის სამსახური	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია
791 აპარატი ა(ა)იპ „რუსთავის საბიბლიოთეკო გაერთიანება „ილია ჭავჭავაძის სახელობის მთავარი	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია
792 ბიბლიოთეკა"	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია
793 ა(ა)იპ „რუსთავის ისტორიული მუზეუმი"	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია
794 შპს „საკალათბურთო კლუბი რუსთავი 1991"	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია
795 ა(ა)იპ „რუსთავის მუნიციპალური არქივი"	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია
796 შპს „საფეხბურთო კლუბი რუსთავი"	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია
797 პირთა ცენტრი" ა(ა)იპ „შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია
798 ა(ა)იპ „რუსთავის კორპუსი" ა(ა)იპ „რუსთავის წმინდა აკაკი მორჩილის	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია
799 სახელობის მოხუცებულთა სახლი" ა(ა)იპ „ქალაქ რუსთავის საბავშვო ბაგა-ბაღების	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია
800 გაერთიანება"	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია
801 ა(ა)იპ „რუსთავსერვის ცენტრი" შპს „რუსთავის მუნიციპალური	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია
802 ავტოტრანსპორტის საწარმო"	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია
803 შპს „გემა"	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია

804	ა(ა)იპ "ქალაქ რუსთავის სახელოვნებო, სპორტისა და ახალგაზრდობის განვითარების ცენტრი"	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია
805	ა(ა)იპ „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობისა და უსაფრთხო გარემოს უზრუნველყოფის ცენტრი“	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია
806	ქიული შარტავას სახელობის ადმინისტრაციული ერთეული	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია
807	დავით აღმაშენებლის სახელობის ადმინისტრაციული ერთეული	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია
808	ილია ჭავჭავაძის სახელობის ადმინისტრაციული ერთეული	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია
809	გიორგი ჭყონდიდელის სახელობის ადმინისტრაციული ერთეული	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია
810	იაკობ ცურტაველის სახელობის ადმინისტრაციული ერთეული	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია
811	შოთა რუსთაველის სახელობის ადმინისტრაციული ერთეული	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია
812	ნიკოლოზ ბარათაშვილის სახელობის ადმინისტრაციული ერთეული	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია
813	ცამეტი ასურელი მამის სახელობის ადმინისტრაციული ერთეული	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია
814	ვახტანგ გორგასალის სახელობის ადმინისტრაციული ერთეული	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია
815	მველი რუსთავის სახელობის ადმინისტრაციული ერთეული	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია
816	მიწის ნაკვეთებზე საკუთრების უფლების აღიარების მუდმივმოქმედი კომისია	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის მერია
817	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	ქალაქ რუსთავის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
818	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
819	საფინანსო-საბიუჯეტო სამსახური	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
820	შიდა აუდიტის სამსახური	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
821	სივრცითი მოწყობისა და ინფრასტრუქტურის სამსახური	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
822	სამხედრო აღრიცხვის, გაწვევისა და მობილიზაციის სამსახური	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
823	ადმინისტრაციული სამსახური	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
824	ზედამხედველობის სამსახური	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
825	ჯანდაცვის, სოციალური უზრუნველყოფის, კულტურისა და სპორტის სამსახური	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
826	ეკონომიკის სამსახური	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
827	არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირი „სუფთა მარნეული“	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია

არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირი "მარნეულის მუნიციპალიტეტის დაავადებათა კონტროლისა და საზოგადოებრივი ჯანდაცვის ცენტრი"	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
არასამეწარმეო (არაკომერციული პირის, "მარნეულის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული ბაგა-ბაღების გაერთიანება (სკოლამდელი აღზრდის ცენტრი)"	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირი, მარნეულის მუნიციპალიტეტის კულტურის საკლუბო, საბიბლიოთეკო და სამუზეუმო გაერთიანება (კულტურის ცენტრი)	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოება "მარნეულის მუნიციპალიტეტის ავტოპარკი"	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირი "მარნეულის მუნიციპალიტეტის სპორტული სკოლა"	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოება "მარნეულის ორგანული ნარჩენების გადამამუშავებელი საწარმო"	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
ქ. მარნეულის ადმინისტრაციული ერთეული	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
წერეთლის ადმინისტრაციული ერთეული	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
შულავრის ადმინისტრაციული ერთეული	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
შაუმიანის ადმინისტრაციული ერთეული	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
კასუმლოს ადმინისტრაციული ერთეული	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
წერაქვის ადმინისტრაციული ერთეული	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
ქუთლიარის ადმინისტრაციული ერთეული	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
ახკერპის ადმინისტრაციული ერთეული	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
ყიზილაჯლოს ადმინისტრაციული ერთეული	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
სადახლოს ადმინისტრაციული ერთეული	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
დამია-გეურარხის ადმინისტრაციული ერთეული	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
ყულარის ადმინისტრაციული ერთეული	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
ოფრეთის ადმინისტრაციული ერთეული	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
ალგეთის ადმინისტრაციული ერთეული	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
თამარისის ადმინისტრაციული ერთეული	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია

849 კაჩაგანის ადმინისტრაციული ერთეული	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
850 კაპანახჩის ადმინისტრაციული ერთეული	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
851 ხოჯორნის ადმინისტრაციული ერთეული	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
852 ქალაქ მარნეულის კულტურის სახლი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
853 სოფელ ხიხანის საბავშვო ბაგა-ბაღი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
854 სოფელ ალგეთის კულტურის სახლი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
855 სოფელ წერაქვის კულტურის სახლი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
856 სოფელ აღმამედლოს კულტურის სახლი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
857 სოფელ თამარისის კულტურის სახლი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
858 სოფელ კაჩაგანის კულტურის სახლი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
859 სოფელ სადახლოს კულტურის სახლი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
860 ქალაქ მარნეულის ბიბლიოთეკა	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
861 სოფელ სადახლოს ბიბლიოთეკა	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
862 სოფელ სიონის ბიბლიოთეკა	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
863 სოფელ წერეთლის ბიბლიოთეკა	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
864 სოფელ შაუმიანის ბიბლიოთეკა	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
865 მიხეილ ჯავახიშვილის სახელობის მუზეუმი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
866 მელის ფაშაევის სახელობის მუზეუმი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
867 ქალაქ მარნეულის მუსიკალური სკოლა	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
868 სოფელ შულავერის საბავშვო ბაგა-ბაღი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
869 სოფელ შაუმიანის ახალი დასახლების საბავშვო ბაგა-ბარი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
870 მარნეულის #1 ბაგა-ბაღი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
871 #4 საბავშვო ბაგა-ბაღი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
872 # 3 ბაგა-ბაღი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
873 შაუმიანის ბაგა-ბაღი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
874 თამარისის ბაგა-ბაღი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
875 ყიზილაჯლოს ბაგა-ბაღი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია

876	საიმერლოს ბაგა-ბაღი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
877	წერეთლის ბაგა-ბაღი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
878	კაპანახჩის ბაგა-ბაღი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
879	სადახლოს ბაგა-ბაღი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
880	ალგეთის ბაგა-ბაღი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
881	სოფელ აღმამედლოს სასკოლო მზაობის ცენტრი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
882	წითელი სოფლის სასკოლო მზაობის ცენტრი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
883	სოფელ დამიას სასკოლო მზაობის ცენტრი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
	ქ. მარნეულის #4 საჯარო სკოლა სასკოლო მზაობის	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
884	ცენტრი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
	სოფელ თაზაქენდის 1-ლი საჯარო სკოლა სასკოლო	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
885	მზაობის ცენტრი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
	სოფელ ალგეთის #1 საჯარო სკოლა სასკოლო	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
886	მზაობის ცენტრი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
	სოფელ ქეშალოს საჯარო სკოლა სასკოლო მზაობის	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
887	ცენტრი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
	სოფელ ჯანდარის საჯარო სკოლა სასკოლო	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
888	მზაობის ცენტრი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
	სოფელ კირაჩმუდანლოს საჯარო სკოლა სასკოლო	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
889	მზაობის ცენტრი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
	შშპ პირებისთვის სენსორული და მრავლობითი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
890	დარღვევის მქონე ბავშვების ჯგუფი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
	სოფელ დამია-გეურარხის სასკოლო მზაობის	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
891	ცენტრი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
892	სოფელ ბაიდარის სასკოლო მზაობის ცენტრი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
	სოფელ კაჩაგანის 1-ლი საჯარო სკოლა სასკოლო	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
893	მზაობის ცენტრი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
	სოფელ აზიზკენდის საჯარო სკოლა სასკოლო	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
894	მზაობის ცენტრი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
	მარნეულის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე	
	თვითნებურად დაკავებულ მიწაზე საკუთრების	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
895	უფლების აღიარების კომისია	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
	მარნეულის მუნიციპალიტეტში	
	რეგისტრირებული მოქალაქეებისათვის, მათ	
	შორის იძულებით გადაადგილებული პირის-	
	დევნილი მოსახლეობისათვის, ჯანდაცვის	
	მიმართულებით გარკვეული შეღავათებითა და	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
896	სოციალური დახმარებით უზრუნველყოფის საბჭო	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
	მარნეულის მუნიციპალიტეტში სტიქიისა და	
	ხანძრის შედეგად წარმოქმნილი ზარალის	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
897	დამდგენი სამუშაო ჯგუფი	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია

სამხედრო სავალდებულო სამსახურში მარნეულის მუნიციპალიტეტიდან მოქალაქეთა 2020 წლის	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
898 საშემოდგომო გაწვევისა და გამწვევი კომისია პირის მარნეულის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ცხოვრების (ყოფნის) ფაქტის დამდგენი კომისია	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
მარნეულის მუნიციპალიტეტის მაღალმთიან დასახლებაში მუდმივად მცხოვრები პირის სტატუსის მინიჭების, შეწყვეტის, შეჩერებისა და აღდგენის საკითხის განმხილველი საბჭო	მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერია
901 მარნეულის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	მარნეულის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
902 გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია
903 შიდა აუდიტის სამსახური	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია
904 საფინანსო-საბიუჯეტო და შესყიდვების სამსახური	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია
905 ეკონომიკური განვითარებისა და მუნიციპალური ქონების მართვის სამსახური	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია
906 ინფრასტრუქტურის, მშენებლობისა და სივრცითი მოწყობის სამსახური	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია
907 განათლების, კულტურის, ახალგაზრდობისა და სპორტის სამსახური	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია
908 ჯანმრთელობის, სოციალური, ბავშვის უფლებების დაცვისა და მხარდაჭერის სამსახური	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია
909 სამხედრო აღრიცხვისა და გაწვევის სამსახური	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია
910 ზედამხედველობის სამსახური	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია
911 ადმინისტრაციული სამსახური	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია
912 ა(ა)იპ გარდაბნის მუნიციპალიტეტის სუფთა ქალაქი	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია
913 ალთაკლიის ადმინისტრაციული ერთეული	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია
914 ქესალოს ადმინისტრაციული ერთეული	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია
915 კალინინოს ადმინისტრაციული ერთეული	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია
916 გარდაბნის ადმინისტრაციული ერთეული	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია
917 ყარათაკლიის ადმინისტრაციული ერთეული	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია
918 ყარაჯალარის ადმინისტრაციული ერთეული	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია
919 კრწანისის ადმინისტრაციული ერთეული	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია
920 ნაზარლოს ადმინისტრაციული ერთეული	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია

921 ვახტანგისის ადმინისტრაციული ერთეული	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია
922 ჯანდარის ადმინისტრაციული ერთეული	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია
923 ლემშვანიერას ადმინისტრაციული ერთეული	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია
924 ახალი სამგორის ადმინისტრაციული ერთეული	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია
925 გამარჯვების ადმინისტრაციული ერთეული	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია
926 თელეთის ადმინისტრაციული ერთეული	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია
927 კუმისის ადმინისტრაციული ერთეული	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია
928 მარტყოფის ადმინისტრაციული ერთეული	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია
929 ახალსოფლის ადმინისტრაციული ერთეული	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია
930 ნორიოს ადმინისტრაციული ერთეული	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია
931 სართიჭალის ადმინისტრაციული ერთეული	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია
გარდაბნის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე თვითნებურად დაკავებულ მიწაზე საკუთრების უფლების აღიარების კომისია	932 გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მერია
933 გარდაბნის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
934 სოციალურ საკითხთა კომისია	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
935 საფინანსო-საბიუჯეტო კომისია	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
სივრცით ტერიტორიული დაგეგმარებისა და ინფრასტრუქტურის კომისია	936 გარდაბნის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
ქონების მართვისა და ბუნებრივი რესურსების საკითხების კომისია	937 გარდაბნის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
სამანდატო, საპროცედურო საკითხთა და ეთიკის კომისია	938 გარდაბნის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
939 პირველადი სტრუქტურული ერთეული (აპარატი)	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
940 ფრაქცია „ახალი გარდაბანი“	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
941 ფრაქცია „ქართული ოცნება-კონსერვატორები“	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის საკრებულო

942 ფრაქცია „ქართული ოცნება-მრეწველები“	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
ფრაქცია „ქართული ოცნება-დემოკრატიული 943 საქართველო	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
ფრაქცია „ქართული ოცნება-დემოკრატიული 944 საქართველო“	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
945 ფრაქცია „ქართული ოცნება-მაჟორიტარები“	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
946 ფრაქცია „ქართული ოცნება-მაჟორიტარები“	გარდაბნის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
947 თელავის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	თელავის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
948 საფინანსო-საბიუჯეტო კომისია	თელავის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
ეკონომიკისა და ქონების მართვის საკითხთა 949 კომისია	თელავის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
სივრცით -ტერიტორიული დაგეგმარების, ინფრასტრუქტურის და ბუნებრივი რესურსების 950 კომისია	თელავის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
სამანდატო, საპროცედურო და იურიდიულ 951 საკითხთა კომისია	თელავის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
სოციალური, კულტურის, განათლების და 952 ახალგაზრდულ საქმეთა კომისია	თელავის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
ფრაქცია „ქართული ოცნება - დემოკრატიული 953 საქართველო“	თელავის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
მოქალაქეთა მომსახურებისა და საქმისწარმოების 954 განყოფილება	თელავის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
955 საკრებულოს აპარატი	თელავის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
956 ფრაქცია - “ ქართული ოცნება - მრეწველები”	თელავის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
957 ფრაქცია - „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობა“	თელავის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
958 ფრაქცია - „ქართული ოცნება -კონსერვატორები“	თელავის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
959 ფრაქცია - "საქართველოს პატრიოტთა ალიანსი"	თელავის მუნიციპალიტეტის საკრებულო

960 ფრაქცია - "ქართული ოცნება-მწვანეები"	თელავის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
961 ფრაქცია - "ძლიერი სოფელი"	თელავის მუნიციპალიტეტის საკრებულო
ფრაქცია - „ქართული ოცნება - დემოკრატიული 962 საქართველო“	თელავის მუნიციპალიტეტის საკრებულო

my.gov.ge

"ელექტრონული სერვისების ერთიანი პორტალი"

საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს სსიპ. „ციფრული მმართველობის სააგენტო“

კორესპონდენცია წარმოებულია საჯარო უწყებებთან მიმოწერის სერვისის მეშვეობით

№ CA0041207033020

30.12.2020

სახელმწიფო სერვისების
განვითარების სააგენტო

სათაური: საჯარო ინფორმაცია

შინაარსი: განცხადება მოგახსენებთ, რომ ვარ საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის ბიზნეს-ტექნოლოგიების ფაკულტეტის საჯარო მმართველობის სადოქტორო პროგრამის მეორე კურსის დოქტორანტი, დამოუკიდებელი მკვლევარი. ვმუშაობ სადოქტორო თემაზე „ელექტრონული ხელმოწერის პრობლემები, საერთაშორისო გამოცდილება და გამოწვევები საჯარო მმართველობაში“ (სამეცნიერო ხელმძღვანელი - ასოცირებული პროფესორი - დავით ლელაძე). თემატიკიდან გამომდინარე, კვლევისათვის უაღრესად მნიშვნელოვანი და საჭიროა ვფლობდე გარკვეულ მონაცემებს. გთხოვთ, თქვენი კომპეტენციის ფარგლებში, კანონმდებლობით დადგენილი წესით მომაწოდოთ შემდეგი ინფორმაცია (ან მიმითითოთ სად შეიძლება გავეცნო):

1. 2020 წლის მონაცემებით რამდენი საქართველოს მოქალაქეა რეგისტრირებული.
2. ID ბარათის შემოღების დღიდან დღემდე საქართველოში სულ რამდენი ID ბარათია გაცემული (წლების მიხედვით).
3. ID ბარათის შემოღების დღიდან დღემდე საქართველოში რამდენ მოქალაქეზეა გაცემული ID ბარათის გადამყვანი (წლების მიხედვით).
4. თუ იყენებთ ხელმოწერის დაფას (ე.წ. sign pad), რომელი წლიდან და რა მოდელს. წინასწარ გიხდით მადლობას. პატივისცემით, მარიამ ჭანტურია

პატივისცემით,

მარიამ ჭანტურია

პ. #: 01008024713

მობილური: +995599021015

ელფოსტა: mia.chanturia@gmail.com

my.gov.ge

"ელექტრონული სერვისების ერთიანი პორტალი"

საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს სსიპ. „ციფრული მმართველობის სააგენტო“

კორესპონდენცია წარმოებულია საჯარო უწყებებთან მიმოწერის სერვისის მეშვეობით

№ CA0041213284227

02.06.2021

სახელმწიფო სერვისების
განვითარების სააგენტო

სათაური: საჯარო ინფორმაცია

შინაარსი: მოგესალმებით, მოგახსენებთ, რომ ვარ საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის ბიზნეს-ტექნოლოგიების ფაკულტეტის საჯარო მმართველობის სადოქტორო პროგრამის მესამე კურსის დოქტორანტი, დამოუკიდებელი მკვლევარი. ვმუშაობ სადოქტორო თემაზე „ელექტრონული ხელმოწერის პრობლემები, საერთაშორისო გამოცდილება და გამოწვევები საჯარო მმართველობაში“ (სამეცნიერო ხელმძღვანელი - ასოცირებული პროფესორი - დავით ლელაძე). თემატიკიდან გამომდინარე, კვლევისათვის უაღრესად მნიშვნელოვანი და საჭიროა ვფლობდე გარკვეულ მონაცემებს. გთხოვთ, თქვენი კომპეტენციის ფარგლებში, კანონმდებლობით დადგენილი წესით მომაწოდოთ შემდეგი ინფორმაცია (ან მიმითითოთ სად შეიძლება გავეცნო): 1. 2020 წლის მონაცემებით რამდენი საქართველოს მოქალაქეა რეგისტრირებული. 2. ID ბარათის შემოღების დღიდან დღემდე საქართველოში სულ რამდენი ID ბარათია გაცემული (წლების მიხედვით). 3. ID ბარათის შემოღების დღიდან დღემდე საქართველოში რამდენ მოქალაქეზეა გაცემული ID ბარათის გადამყვანი (წლების მიხედვით). 4. თუ იყენებთ ხელმოწერის დაფას (ე.წ. sign pad), რომელი წლიდან და რა მოდელს. აღნიშნულ წერილს გიგზავნით განმეორებით. პირველი წერილი ჩემს მიერ შემოტანილია 2020 წლის 30 დეკემბერს (ID: CA0041207033020 რეგ N: 174901).

პატივისცემით,

მარიამ ჭანტურია

პ. #: 01008024713

მობილური: +995599021015

ელფოსტა: mia.chanturia@gmail.com

საქართველოს იუსტიციის სამინისტრო სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტო

KA011853826273821

საქართველო, თბილისი 0114, სანაპიროს ქ. №2 ; ტელ: (+995 32) 2 40 10 10 ცხელი ხაზი:(+995 32)2-40-40-20,
ელ.ფოსტა:online@sda.gov.ge, ვებ-გვერდი:www.psda.gov.ge

07 / ივნისი / 2021 წ.

N 01/108224

ქალბატონ მარიამ ჭანტურიას

ქალბატონო მარიამ,

თქვენი 2021 წლის 2 ივნისის განცხადების (სსიპ „სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტოში“ რეგისტრაციის № 79609; რეგისტრაციის თარიღი: 02.06.21) პასუხად გაცნობებთ, რომ სსიპ „სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტოს“ (შემდგომ - სააგენტო) მონაცემთა ბაზების 2021 წლის პირველი იანვრის მონაცემების მიხედვით, მონაცემთა ელექტრონულ ბაზაში რეგისტრირებულია 4702859 საქართველოს მოქალაქე (აღნიშნულ მონაცემში შედის როგორც მისამართზე აქტიური რეგისტრაციის მქონე მოქალაქეები, ასევე რეგისტრაციიდან მოხსნილები).

ამასთანავე, სააგენტოს მონაცემთა ბაზის 2021 წლის 2 ივნისის მონაცემებზე დაყრდნობით, დანართის სახით წარმოგიდგინებთ გაცემული პირადობის ელექტრონული მონომობებისა და ელექტრონული მონომობის წამკითხველის შესახებ არსებულ სტატისტიკას.

ხოლო რაც შეეხება თქვენი განცხადების ბოლო პუნქტით მოთხოვნილ ინფორმაციას, მოგახსენებთ, რომ სააგენტო 2010 წლიდან ახორციელებს ხელმოწერის ნიმუშის ასაღები მონაცემების შესყიდვას. მიმწოდებელი კომპანიების მიერ მოწოდებულია ხელმოწერის ნიმუშის ასაღები მონაცემების შემდეგი მოდელები: naturalSign Pad Mobile, StepOver GmbH და Signotec sigma, signotec GmbH.

დანართი: 1 (ერთი) ფაილი (Excel)

პატივისცემით,

საჯარო ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის
უზრუნველყოფაზე პასუხისმგებელი პირი

ხელმოწერილია/
შტამბდასმულია
ელექტრონულად

ნესტან თოხაძე

დანართი N2

პირადობის ელექტრონული მოწმობა	
წელი	რაოდენობა
2011	111836
2012	492739
2013	450742
2014	499683
2015	610327
2016	568725
2017	358398
2018	361147
2019	384271
2020	189412
2021	91203
ჯამი	4118483

ელექტრონული მოწმობის წამკითხველი	
წელი	რაოდენობა
2012	8654
2013	3364
2014	1767
2015	1724
2016	6944
2017	1513
2018	33183
2019	62468
2020	12113
2021	2272
ჯამი	134002

my.gov.ge

"ელექტრონული სერვისების ერთიანი პორტალი"

საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს სსიპ. „ციფრული მმართველობის სააგენტო“

კორესპონდენცია წარმოებულია საჯარო უწყებებთან მიმოწერის სერვისის მეშვეობით

№ CA0041213209527

29.05.2021

საქართველოს ეროვნული ბანკი

სათაური: საჯარო ინფორმაცია

შინაარსი: მოგახსენებთ, რომ ვარ საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის ბიზნეს-ტექნოლოგიების ფაკულტეტის საჯარო მმართველობის სადოქტორო პროგრამის მესამე კურსის დოქტორანტი, დამოუკიდებელი მკვლევარი. ვმუშაობ სადოქტორო თემაზე „ელექტრონული ხელმოწერის პრობლემები, საერთაშორისო გამოცდილება და გამოწვევები საჯარო მმართველობაში“ (სამეცნიერო ხელმძღვანელი - ასოცირებული პროფესორი - დავით ლელაძე). თემატიკიდან გამომდინარე, კვლევისათვის უაღრესად მნიშვნელოვანი და საჭიროა ვფლობდე გარკვეულ მონაცემებს. გთხოვთ, თქვენი კომპეტენციის ფარგლებში, კანონმდებლობით დადგენილი წესით მომაწოდოთ შემდეგი ინფორმაცია (ან მიმითითოთ სად შეიძლება გავეცნო): 1. რამდენი კომერციული ბანკია საქართველოში; 2. ქართულ საბანკო სექტორში რომელი წლიდან დაინერგა (კვალიფიციური) ელექტრონული ხელმოწერა/ელექტრონული შტამპი; 3. რამდენ კომერციულ ბანკშია დანერგილი ელექტრონული ხელმოწერა/შტამპი; 4. რამდენ ბანკში გამოიყენება ხელმოწერის დაფა ე.წ. Sign pad და რომელი მოდელი.

პატივისცემით,

მარიამ ჭანტურია

პ. #: 01008024713

მობილური: +995599021015

ელფოსტა: mia.chanturia@gmail.com

N 2-14/1742

1742-14-2-202106081047

08/06/2021

მარიამ ჭანტურიას,

ტელ.: (+995) 599 021 015;

ელფოსტა: mia.chanturia@gmail.com

ქალბატონო მარიამ,

თქვენს საქართველოს ეროვნულ ბანკში წარმოდგენილ 2021 წლის 29 მაისის №CA0041213209527 განცხადების პასუხად, გაცნობებთ შემდეგს:

1. საქართველოში ლიცენზირებული საბანკო დაწესებულებების ჩამონათვალი შეგიძლიათ იხილოთ საქართველოს ეროვნული ბანკის ოფიციალურ ვებგვერდზე (იხ. შემდეგი ბმული: <https://www.nbg.gov.ge/index.php?m=403>);
2. საქართველოს საბანკო სექტორში პირველად 2013 წლის თებერვალში შეიქმნა შესაბამისი რეგულაცია და დაინერგა „განვითარებული ელექტრონული ხელმოწერა“ და „განვითარებული ელექტრონული შტამპი“ (და არა კვალიფიციური - კვალიფიციური ხელმოწერა/შტამპი წარმოადგენს განვითარებულ ელექტრონულ ხელმოწერას/შტამპს, შესრულებულს გარკვეული მოთხოვნების პირობებში);
3. საქართველოს ეროვნულ ბანკს 2013 წლიდან დღემდე, განვითარებული ელექტრონული ხელმოწერის გამოყენებაზე ინდივიდუალური სამართლებრივი აქტი გაცემული აქვს ხელმოწერის ოთხ სხვადასხვა მოდელზე შემდეგი კომერციული ბანკებისთვის: სს „პროკრედიტ ბანკი“, სს „თიბისი ბანკი“, სს „ლიბერთი ბანკი“ და სს „ბანკი რესპუბლიკა“ (რეორგანიზებულია);
4. ხელმოწერის დაფის მოდელი და თავად ხელმოწერის ტექნიკური მოდელი წარმოადგენს ბანკის შიდა ინფორმაციას. საფინანსო სექტორში ელექტრონული ხელმოწერის განვითარების არსებული რეგულაციის ტექნოლოგიური ნეიტრალიზაციის მიზნით, განვითარებული ელექტრონული ხელმოწერა შესაძლებელია დაინერგოს როგორც ფიზიკური (დანერგილი ხელმოწერის პადები), ასევე დისტანციური ოპერაციებისას, რაც დღევანდელი საფინანსო სექტორის ახალი გამოწვევაა.

აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით, უფრო ვრცელი ინფორმაცია ხელმისაწვდომია მისამართზე: <https://www.nbg.gov.ge/index.php?m=623>.

დამატებითი შეკითხვების არსებობის შემთხვევაში, გთხოვთ დაგვიკავშირდეთ შემდეგ ელ.ფოსტაზე: public.info@nbg.gov.ge.

პატივისცემით,

პაპუნა ლეჟავა

ვიცე-პრეზიდენტი
საქართველოს ეროვნული ბანკი

პ. ლეჟავა

დანართი N20

თბილისის საქალაქო სასამართლოს

მის.: თბილისი, დავით აღმაშენებლის ხეივანი N64

მოქალაქე მარიამ ჭანტურიას

მცხ.: ქ. თბილისი, თამარაშვილის გამზ. N5, 832ა.

პ/ნ 01008024713

ტელ.: 599021015

ელ ფოსტა: mia.chanturia@gmail.com

გ ა ნ ც ხ ა დ ე ბ ა

მოგახსენებთ, რომ ვარ საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის ბიზნეს-ტექნოლოგიების ფაკულტეტის საჯარო მმართველობის სადოქტორო პროგრამის მეორე კურსის დოქტორანტი, დამოუკიდებელი მკვლევარი. ვმუშაობ სადოქტორო თემაზე „ელექტრონული ხელმოწერის პრობლემები, საერთაშორისო გამოცდილება და გამოწვევები საჯარო მმართველობაში“ (სამეცნიერო ხელმძღვანელი - ასოცირებული პროფესორი - დავით ლელაძე). თემატიკიდან გამომდინარე, კვლევისათვის უაღრესად მნიშვნელოვანი და საჭიროა ვფლობდე გარკვეულ მონაცემებს.

გთხოვთ, თქვენი კომპეტენციის ფარგლებში, კანონმდებლობით დადგენილი წესით მომაწოდოთ შემდეგი ინფორმაცია (ან მიმითითოთ სად შეიძლება გავეცნო):

1. თბილისის საქალაქო სასამართლოს პრაქტიკაში თუ ყოფილა საქმე, რომელშიც დავა ეხებოდა კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერის ნამდვილობას.
2. ასეთის არსებობის შემთხვევაში, გთხოვთ გადმომიგზავნოთ დამდგარი განაჩენი.

წინასწარ გიხდით მადლობას.

პატივისცემით,

მარიამ ჭანტურია

30.12.2020

თბილისის საქალაქო სასამართლო

№3-01152/4231988

31.12..2020 წელი

ქალბატონ მარიამ ჭანტურიას
თბილისი, თამარაშვილის გამზ. N5, ბ. 32ა

ქალბატონო მარიამ,

2020 წლის 30 დეკემბრის განცხადების (რეგ. N4231988) პასუხად, გაცნობებთ, რომ მოთხოვნილი სახით (დავის საგნით) თბილისის საქალაქო სასამართლოში არ ხორციელდება, როგორც განსახილველად შემოსული საქმეების, ასევე, სასამართლო გადაწყვეტილებების სტატისტიკური აღრიცხვა და დამუშავება, რის გამოც მოკლებული ვართ თქვენი თხოვნის დაკმაყოფილების შესაძლებლობას.

საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის თანახმად, საჯარო ინფორმაციის გაცემაზე უარის თქმის შესახებ გადაწყვეტილება შეგიძლიათ, გაასაჩივროთ მისი ოფიციალური წესით გაცნობის დღიდან ერთი თვის ვადაში, ზემდგომ თანამდებობის პირთან, თბილისის საქალაქო სასამართლოში (მისამართი: თბილისი, დავით აღმაშენებლის ხეივანი №64).

პატივისცემით,
ავთანდილ წამალაშვილი

უფროსი კონსულტანტი
საჯარო ინფორმაციის გაცემაზე პასუხისმგებელი პირი

დანართი N22

N	პროგრამის ჩამოტვირთვა /ინსტალაციის დრო	ხელმოწერის დრო	Adobe Reader ინსტალაციის დრო
1	4	1.58	1.03
2	3.05	1.35	1.17
3	4.1	1.3	1.15
4	3.15	2.01	1.03
5	4.01	2.02	1.17
6	3.39	2	1.15
7	3.35	1.35	1.15
8	4.12	2.02	1.02
9	3.58	2	1.15
10	3.11	1.49	0.58
11	3.01	1.4	1.15
12	4.01	2.05	1.17
13	4	1.25	1.02
14	3.59	1.3	0.59
15	4.1	1.59	1.17
16	3.1	1.49	1.03
17	3.11	2	1.15
18	4	1.35	1.15
19	3.26	1.3	1.02
20	3	2	1.15
21	3.46	1.49	1.04
22	3.58	1.4	1.17
23	3.15	1.35	0.59
24	3.41	1.42	1.05
25	3.21	2	1.03
26	4	2	1.17
27	4.01	1.48	1.02
28	4	1.35	1.17
29	3.32	1.3	0.59
30	4.1	2	1.15
31	3.15	1.49	1.03
32	3.51	1.4	0.58
33	4	1.58	1.02
34	3.18	1.32	1.17
35	3.58	1.3	1.03
36	3.46	1.25	1.02
37	3.58	1.35	1.17
38	3.15	2	1.15
39	3.41	1.35	1.02
40	3.21	1.58	1.17
41	4	2	1.02
42	2.58	1.49	1.17
43	3.46	1.4	1.17
44	3.11	1.58	1.15
45	3.46	1.42	1.15

46	3.45	2	1	
47	3.38	1.48	1.17	
48	4	1.35	1.15	
49	3.18	1.58	1.03	
50	3.51	1.53	1.14	
	175.64	79.09	52.69	
	3.5128	1.5818	1.0538	საშუალო დრო